758
B.11 B

Digitized by the Internet Archive
in 2024 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/caelumbeatorumci00drex

CÆLVM
BEATORVM CIVITAS ÆTERNITATIS
PARS III.

QVAM CORAM
SER.MO VTRIVSQ BAVARIÆ DVCE
S.R.I. ARCHIDAPIFERO, ELECTORE
MAXIMILIANO
ET SER.MA CONIVGE
ELISABETHA
EXPLICAVIT, ET LATINE SCRIPSIT
HIEREMIAS DREXELIVS
E SOCIETATE IESV.

ANTVERPIÆ,
APVD IOANNEM CNOBBAERT 1636

REVERENDISSIMO
ANTISTITI,
ILLVSTRISSIMO
S. R. I. PRINCIPI,
HENRICO
EPISCOPO
AVGVSTANO,
HIEREMIAS DREXELIVS è Societate IESV.

IAm annum tertium extra meum Muſæum ago, non extra cælum; illac iter animo nequit obſtrui. Cælum, Ill^me Princeps, dum totum obeo, ſubit animum cupido, tam formoſum & elegans domicilium calamo ſaltem minióque pingere, ſi non penicillo coloribúſque vivis exprimere liceat. Quamvis revera difficillimum ſit nullius aure hauſta, nullius oculo ſpectata in chartam deducere, & eâ de re librum ſcribere, quam nullâ ſatis cogitatione aſſequaris. Hoc tamen commodi habet hæc talis ſcriptio, quòd in eâ nihil nimiùm

exaggerari poſſit. In pingendo cælo quicquid elegantiarum & voluptatum pinxeris aut dixeris, longè infra rem erit; formoſitates omnes ſuperat, voluptates omnes complectitur. Inde igitur animoſior hos conatus licet impares labori, ad ſcriptionem hanc attuli, & librum annis pluribus lucubratum in lucem emiſi, amicorum rogatu jam toties fatigatus.

Ad Mitram Vindelicam, & ad Te, Rev.me Præſul, hic liber jam pridem ſua ſponte ibat, pluribus de cauſſis. Longum, enumerare. Præfari me memini, nondum differere. Privatam in me humanitatem Dilingæ ſileo. Publica ſunt, & jam pridem variè teſtata tua in nos beneficia. Tuæ in nos benevolentiæ ac virtutum tuarum hîc catalogum non texo, nec enim panegyricum ſcribo, ſed ſcriptionem hanc Tuæ Celſitudini dico, cui pænè infinitis nominibus omnia debemus. Atque, ſi ſummatim & compendio loquendum, Te, in ſuperiori Germania Societas noſtra jure ſuum nominat Patrem. Neque nos Dilingâ

tam

tam remoti ſumus, ut beneficia quæ illic in ſocios collata, à nobis arbitremur eſſe aliena. Si quæſiſſem, Ill.me Princeps, faſtigio tuo dignum munus; non habebam: ſi maximè conveniens; iſtud erat. Vitam agis, Henrice Princeps, jam pridem terræ pertæſam, cupidam cæli, cæloque dignam. Tua, Tarſenſis Pauli monitu, converſatio in cælis eſt *a*. Vnde hoc donarium de cælitum domicilio diſſerens, Tibi maximè debebatur. Agnoſces habitationem quam quotidie ſuſpiras.

Nec favor publicus, ſpero, hanc cæli picturam deſtituet. Cælum atq; beatitudinem omnes affectamus; & ſubinde dulce eſt de cælo vel audire loquentem. At pauci ſunt, Chriſti dicto, qui inveniunt eam *b*, quam tamen omnes cupiunt beatitatem. Hîc opus eſt vi. Aut enim Chriſtus errat, aut cælum rapiunt violenti *c*. Hoc igitur magis magiſque voti noſtri ſit: Audere cælo digna, & emere, dum licet, æternitatem. Ideam ejus rei Te, Præſul Ill.me habemus, qui divi-

 nis

a *Philip. c. 3. v. 20.* b *Matt. c. 17. v. 14.* c *Matth. c. 11. v. 12*

nis ac cæleſtibus meditandis animũ quotidie ſoles exercere, & aſſiduis precibus expugnare cælum. Atque hinc animus ille infractus inter tantas temporum injurias. Nimirum è cælo præſidium venit tutiſſimum.

Hanc igitur qualemcumque cæli effigiem calamo deſcriptam, Tuæ Celſitudini ingenua devotione offero dicoque, ut liber in Illuſtriſſimi nominis tui tutelam receptus tantò faventiorem inveniat lectorem, quantò Illuſtriorem & amore cæli ardentiorem habuerit patronum. Omnium noſtrum, & meum votum eſt, quod Venuſinus vates Auguſto Imperatori exoptarat:

Serus in cælum redeas; diuque
Lætus interſis populo Quirini.[a]

Ita Ill.[mam] Celſitudinem tuam Eccleſia, & Societas noſtra in multos annos incolumem felicemque ſortiatur. Ex Aſceterio Ranchovienſi Canonicorum Regularium S. Auguſtini, ad Oenum, Feriis Natalitiis Domini IESV, Anno Chriſtiano milleſimo ſexcenteſimo trigeſimoquarto.

PRÆ-

a Horat. l. 1. Ode 2.

PRÆFATIO PRIMA
AD
LECTOREM.

Etiamnum vivo, mi optime Lector, poſt tot non hominum tantum, ſed & oppidorum ac civitatum funera. Germania pluribus locis in uſtulatum cadaver expiravit, religioſis, ut hactenus ferebatur, bellis contuſa, jamque magnam partem funerata. Ingemui certè & illacrimatus ſum publicis calamitatibus. Sed quia mederi mearum virium non fuit, ad meum memet Heliotropium converti, & cum eo Solem meum, divinam Voluntatem ac Providentiam adoravi. Deus! quid calamitatis bellum non habet? Ego interim, quod officii mei erat, curavi, & calamum perdius & pernox, per candidum hunc chartæ campum duxi, Mihi, & ſanctioribus muſis cecini. Hæ tubæ, hi gladii, hæ bombardæ meæ. Bellorum nec auctorem nec incentorem me fuiſſe, facillimè, putem, tibi perſuaſero. Ingenium meum, ni fallor, noſti. ad lites & bella

minimè natum. Mihi animus ſemper neminem laceſſere, neminem lædere. Ego hactenus muſis operor manſuetioribus. Sed nec meum ſcribendi genus & finem, arbitror, ignoras. Chriſtianos mores commendare, Dei memoriam pectoribus inſigere, Chriſtum & hunc Crucifixum omnibus inculcare, conjunctionem & concordiam cum Deo docere, hoc mearum partium eſſe cenſeo. In hunc finem complures mihi jam paratæ ſcriptiones novæ, quas ordine in lucem dabo, ſi vita ſit. Imò etiam extra oleam, jam ſenex ſaltare, & poſt ſacras, denique profanas etiam ſcriptiones, breves illas, ſed ſpero utiles, propinare cogito.

Sed ubi cælum eſt, inquis, jam pridem promiſſum? diu nimis ad Chriſti Tribunal, & apud inferos hærendum. En hîc, mi Lector, ipſiſsimum quod expectas. Ego hîc cælum ab ovo incipiam deſcribere, ut ſuas olim cantores odas exorſi: ſed non inter mala finiam. Dictionem claudet gaudiorum æternitas. Nos, ſi ſapimus, iſto præcipuè tempore, dum adeò turbat terra, cælum habitemus, ſaltem animo, uſque dum liceat & corpore.

Iocus

Iocus eſt quidquid hîc malorum patimur, ſi delitias cæleſtes vel ſola cogitatione libemus. Nimium inſanit, qui ad cælum non ſæpius exardeſcit, vel inter mæſtiſsimas lacrimas. Ideò nunc aliâ mihi oratione conveniendus es, & quæ ad rem.

AD

BENEVOLVM LECTOREM.

PRÆFATIO ALTERA.

AVdiſti, Lector, mortis Nuntium; Chriſti Tribunal adiiſti; Inferos etiam ſpectaſti. En & Cælum. Quod tamen à te non ſpectari tantùm, ſed attentiſſimè cogitari velim. Hæc legi parum eſt, ſi commentatio non ſequatur. Quorſum enim lecta? Vt concitemur fortaſſe dum legimus, mox calor abeat, & iidem ſimus? Non aliter quàm cùm in odeo nobilem citharædum audivimus, aut in theatro inſignem mimum vidimus, quæ audita & viſa mox effluunt. Imò verò adhæreant iſta quæ lecturus es, & fiant tua, id eſt, concoquantur. Non prodeſt cibus, nec accedit corpori, qui ſtatim ſumptus emittitur *a*. Sedeant igitur in

a *Seneca Epiſt*, 2.

in animo fideliter: nec ſicut unguentorum odor, ſtatim in aerem diſſipentur. Ideò velim ut hæc Philoſophi, non Grammatici oculis legas; Hoc ajo; rem, non verba cogites. Vale, mi optime Lector, & profanis ſcriptis te frui, iſtis uti, meum eſt votum.

SYN-

SYNOPSIS
IN
SCRIPTIONEM
DE CÆLO.

LIBER PRIMVS

Cæli veſtibulum monſtrat. Hîc memoria Beatitudinis, ac deſiderium excitantur.

LIBER SECVNDVS

In Cæli Penetralia introducit. Hic quindecim diſtincta Beatitudinis Gaudia explicantur.

IN-

INDICVLVS CAPITVM.

LIBER PRIMVS.

Caput I. *Partitio ſcriptionis, & Lectori documenta.*

Cap. II. *Ad cælum rectiùs explicandum præceptiones novem.*

Cap. III. *Aliæ novem præceptiones ad cælum crebriùs meditandum.*

Cap. IV. *Totidem præceptiones aliæ ad cælum ardentius deſiderandum.*

Cap. V. *Memoria cæli omnis ægrimoniæ pharmacum.*

Cap. VI. *Memoria cæli quotidie reſtauranda.*

Cap. VII. *Memoria cæli quibus modis quotidie ſit reſtauranda.*

Cap. VIII. *Cælum propriè Beatorum ſedem ac manſionem dici. Vbi aliquid de Mundi fallaciis.*

Cap. IX. *Quo pretio cælum Beatorum ſedes*

ſedes comparanda?
Cap,X. *Cur cælum tam frigidè deſideremus? Hic intermortuos ignes deſiderii hujus reficere conamur.*

LIBER SECVNDVS.

Caput I. *Primum in cælo gaudium, Voluptas Oculorum.*
Cap. II. *Secundum in cælo gaudium, Voluptas Linguæ & Guſtatûs.*
Cap.III. *Tertium in cælo gaudium, Voluptas Odoratus.*
Cap.IV. *Quartum in cælo gaudium, Voluptas Tactus.*
Cap.V. *Quintum in cælo gaudium, Voluptas Aurium.*
Cap.VI. *Sextum in cælo gaudium, voluptas è corporis glorioſi dotibus.*
Cap.VII. *Septimum in cælo gaudium, Voluptas Intellectus, Voluntatis, & Memoriæ.*
Cap.VIII. *Octavum in cælo gaudium, Voluptas è Beatitudinis Loco.*
Cap.IX. *Nonum in cælo gaudium, Voluptas,*

Voluptas è Beatorum Societate, & concordia.

Cap. X. *Decimum in cælo gaudium, Voluptas ex omnium delitiarum affluentia.*

Cap. XI. *Vndecimum in cælo gaudium, Voluptas è perfectiſsima omnium deſideriorum ſatietate.*

Cap. XII. *Duodecimum in cælo gaudium, Voluptas è gaudiorum omnium ſecuritate.*

Cap. XIII. *Decimumtertium in cælo gaudium, Voluptas ex Aureolis.*

Cap. XIV. *Decimumquartum in cælo gaudium, Voluptas ex aſpectu ſeu Viſione* DEI.

Cap. XV. *Viſio* DEI *ſummum omnium gaudiorum copioſius explicatur.*

Cap. XVI. *De* DEI *Viſione plura explicantur: Maximè, Quid in Deo viſuri ſumus.*

Cap. XVII. *Decimumquintum in cælo gaudium, Aeternitas gaudiorum.*

Epilogus primi & ſecundi Libri.

APPROBATIO R. P. PROVINCIALIS per Germaniam Superiorem.

CAelum, ſeu partem Aeternitatis Tertiam, quam P. *Hieremias Drexelius*, Societatis noſtræ Presbyter, de gaudiis cæleſtibus & æterna felicitate ſcripſit, ab aliquot ejuſdem Societatis Theologis cenſam probatamque; Ego *Gualterus Mundbrot*, Societatis *Ieſu* per Superiorem Germaniam Præpoſitus Provincialis, facta mihi poteſtate ab admodum R. P. N. Generali Mutio Vitelleſco in lucem dari permitto. In cujus rei fidem auctori chirographum hoc dedi, officii mei ſigillo munítum, Brunovii Kalendis Auguſti, Anno, 1634.

GVALTERVS MVNDBROT.

FACVL-

FACVLTAS PROVINCIALIS

per Flandro-Belgicam.

E*Go infraſcriptus Societatis* Ieſu *per Flandro-Belgicam Præpoſitus Provincialis, hiſce poteſtatem facio* Ioanni Cnobbaro *Typographo Antverpienſi typis vulgandi Cælum ſeu partem Aeternitatis tertiam R.P.* Hieremiæ Drexelii *Societatis noſtræ Sacerdotis. In cujus rei fidem haſce manu mea ſubſcriptas & ſolito officii noſtri ſigillo munitas dedi. Antverpiæ* 11. *Apr.* 1635.

FREDRICVS TASSIS.

APPROBATIO CENSORIS.

CAeleſtis gloria lucem videat, ut omnes eandem conſequantur. Actum Antverp. 1635. 7. Maii.

GASPAR ESTRIX
Plebanus, & Librorum Cenſor.

B SVM-

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHilippus IV. Hiſpaniarum & Indiarum Rex Catholicus, & Potentiſſimus Belgarum Princeps, Diplomate ſuo ſanxit, nequis R.P. *Hieremiæ Drexelii Societatis* IESV *Sacerdotis Cælum, ſeu æternitatis partem tertiam*, intra Novennium præter *Ioannis Cnobbart* voluntatem ullo modo imprimat, aut alibi terrarum impreſſam, in Germaniæ Inferioris ditiones importet, Venalemve habeat. Qui ſecus faxit, confiſcatione librorum, & alia gravi pœna mulctabitur: uti latius patet in literis datis Bruxellæ 16. Maii, 1635.

Signat,

STEENHVYSE.

Et in Concilio Privato

GOTTIGNIES.

ÆTER-

ÆTERNITATIS PARS TERTIA, CÆLVM, Beatorum Civitas.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Partitio ſcriptionis, & Lectori documenta.

Hierocles Græcus ac vetus ſcriptor, hominem fuiſſe commemorat obeſiſſimæ naris, & cerebri nullius. Hic venalem domum proclamaturus, unicum ex ea lapidem velut ſpecimen mercis circumtulit. Nemo fuit qui hominem non luculentæ fatuitatis damnaret. Quòd ſi ſaxum quadratum ingens monſtraſſet, affirmaſſetque omnes vendendæ domus lapides ejus generis eſſe: aut ſi tegulam inauratam, quales olim in Capitolio fuerant propoſuiſſet, rem ſanè non abſurdam feciſſet: habuiſſet, arbitror, non ſpectatores tantùm, ſed & emptores.

Cælum venale eſt. Sed unde conſtat emp-

toribus quàm amplam & quàm pulchram empturi ſint domum? Sunt qui cæleſtia gaudia vario dicendi & ſcribendi genere explicent, velut ſpecimen monſtraturi magnæ illius domus. Sed reverà quicquid dicatur, aut ſcribatur, id omne velut unicus lapis, aut velut tegula unica eſt è venali domo ſubtracta. Nec calamo, nec ore humano Cæli arcana ſatis explicari queunt. Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, illud Beatitudinis mare, quod in domo *Dei* Beatis omnibus fluet.

Ego de cælo locuturus fatuo illi homini ſimillimus eſſe videor: quid enim quàm tegulam unam, aut unicum ex illâ domo lapidem monſtravero, quidquid demum dixero? Quid nos infantes dignè loquamur de cælo? Nimium ſterilis eſt humana lingua ad encomium tantæ voluptatis. Ne miremur; cum Chriſtus ipſe tam pauca de cælo dixerit, & omnia pænè per parabolas, & ut videtur, plebejas propoſuerit. Hinc præſul Hipponenſis Auguſtinus veriſſimè dixit: Excedit vires meas, excedit facultatem eloquentiæ meæ, tranſcendit capacitatem intelligentiæ meæ illud decus, illa gloria, illa celſitudo *a*. Mera balbuties eſt, quicquid de cælo diſſerimus. Interim tamen penitus tacendum non eſt. Frigidè cælum amat, qui non ad illud aſſiduis cogitationibus, colloquiis creberrimis aſpirat. Auguſtinus ad illam *Dei* civitatem identidem ſuſpirans, Libet ſanè de te loqui, ait, de te audire, de te ſcribere, de te conferre, de tua beatitudine & gloriâ quotidie legere, & lecta ſæpius ſub corde revolvere, ut vel ſic poſſim ab hujus mortalis & peri-
turæ

a Aug. Serm. 44. de Sanctis.

turæ vitæ ardoribus, periculis & ſudoribus ſub tuæ vitalis auræ refrigerio tranſire, & tranſiens in ſinu tuo feſſum caput dormiturus vel paullulum declinare. *a*

Auguſtini ſenſu, hic ſermo nobis de cælo ante omnia tragemata & mella ſit.

Hoc igitur agamus, cum domum illam penitius inſpicere non poſſimus, unicum ſaltem ex eâ quadratum ſaxum aut inauratam tegulam attentius inſpiciamus, & fatebimur non inviti, admirandæ dignitatis eam eſſe domum, quæ talibus ſaxis conſtructa, talibus tegulis ſit operta. Et ne in auras otiosè abeat quod de cælo dicturi ſumus, in anteceſſum ſervandi ordinis fundamenta jam ponimus.

Primum: Reſurrectio & Beatitudo ſapientiam ac ſcientiam omnem excedunt. Hac in re præluſit Noë in Arcâ, quæ totius humanæ gentis, hoc eſt, octo hominum vivum fuit conditorium. Hæc, inquam, Arca elevabatur ab aquâ, quæ quindecim cubitis altior fuit ſuper montes quos operuerat. *b* Eucherius ſecreti hujus interpres, Quindecim, ait, è numeris *octo* & *ſeptem* complectitur. Octavus numerus Reſurrectionem, ſeptenarius quietem Beatitudinis ſignificat. Porrò Sacramenta Reſurrectionis & Beatitudinis tranſcendunt omnem ſapientiam ſuperborum.

Auguſtinus id ſæpius pronuntiavit. Hæc ſanctiſſimi Præſulis verba ſunt: Effugit omnem ſermonem, excedit omnem ſenſum humanæ mentis, decus illud atque majeſtas. Quod *Deus* præparavit dil gentibus ſe, Fide non capitur, Spe non attingitur, Charitate non apprehenditur, deſideria & vota tranſgreditur. Acquiri

 poteſt

a *Aug. in Medit. c. 22.* b *Gen. c. 7. v. 20.*

poteſt, æſtimari non poteſt. Idcirco ſi in explicandis cæleſtibus gaudiis defuerint verba, illud Auguſtini memoriam ſubeat; acquiri poteſt, æſtimari non poteſt, multò minus explicari: Effugit omnem ſermonem Beatitudo Cælitum.

Alterum: Auditu ſolo cælum non capitur; intellectus accedat neceſſe eſt. Conſiderate tot docentis Chriſti ſimilitudines, quas auditoribus ſuis inſtillabat ad cælum attentius cogitandum. Demum interrogabat: Intellexiſtis hæc omnia? Dicunt ei; Etiam *a*: Cur obſecro tam accuratè omnia ſunt intelligenda? Rationem Chriſtus hanc addit *b*: Omnis qui audit verbum regni, & non intelligit, venit malus & rapit quod ſeminatum eſt in corde ejus. Itaque & aures & animus ad attentionem erigendus; nihil dicendorum prætervolet, quod non in animum deſcendat.

In lege veteri res ignota erat, felicitas æterna: cælum vim nullam patiebatur. In votis erant agri fertiles & promptuaria plena eructantia ex hoc in illud. Hinc Chriſtus: Ideò, inquit, omnis ſcriba doctus in regno cælorum ſimilis eſt homini patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo nova & vetera. Primus in regno cælorum Scriba, *c* primus concionator Chriſtus Dominus fuit, qui priſca & recentia diviniſſimis ſuis concionibus miſcuit, ut in auditorum animis deſiderium moveret cæli. Sed qui cælum ſerio vult deſiderare, ſæpe illud cogitet. Verbum regni non ſolum audiat, ſed & intelligat, ne veniat malus & rapiat quod ſeminatum eſt in corde ejus.

Tertium:

a *Matth. c. 13. v. 51.* *b* *Ibid. v. 19.* *c* *Ita Lucas Brugenſis in Matth. c. 13. v. 52.*

Tertium: Cæli gaudia non capiemus, niſi ea ſeriò meditemur. Bonum tam arcanum attentâ cogitatione expendendum eſt. Hinc illud Auguſtini: Intellectus cogitabundus, principium omnis boni. Sionis Rex David ſuſpirans altum: Quàm dilecta, inquit, tabernacula tua, Domine virtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini *a*. Sic cælum ardebat David, ut penè animo linqueretur. Vnde tam æſtuans cæli deſiderium? Dies noctesque patriam cæleſtem cogitabat. His deſideriis cor caleſactum, id unum expetebat, quod aſſiduè apud ſe volvebat.

Nos volatici ſenſus homines, cæleſtia & divina non guſtamus, niſi ea ſeriò perpendamus. Nimirum oculi lippientes ac luſcioſi ſolem ægerrimè intuentur. Et rectè dixit Ariſtoteles: Sicut ſe habet oculus noctuæ ad lucem ſolis, ſic ſe habet intellectus noſter ad maniſeſtiſſima naturæ. Quod ſi naturalia tam lentè capimus, tardius profectò ea percipiemus, quæ naturæ limites excedunt. Tantò igitur attentior ſit meditatio neceſſe eſt, quantò ſublimius eſt illud, quod meditandum eſt. Hoc interim ſoletur, quòd voluptas cæleſtis vel leviter guſtata, incredibiliter ſui deſiderio trahat.

Quartum: Dum de cælo ſermo eſt, vix ullæ ut in rebus aliis, exaggerationes metuendæ ſunt. Quicquid hic dicitur, minus dicitur. Æterna bona infinitè majora ſunt, quàm ut ea mortalium ullus congruè poſſit inſtillare auribus. Effugit omnem ſermonem, excedit omnem ſenſum humanæ mentis. Ego quidem de cælo locuturus pictorē mihi videor agere, cui in tabellâ exiguâ decē millia cataphractorū

B 4 militum

a *Pſalm. 83. v. 2.*

militum ſunt pingenda. At ille quindecim aut viginti viros penicillo exprimit, ceterorum galeas tantum adumbrat: Sic ego de futurâ Beatitudine ſcripturus, è mille gaudiis vix decem, aut quindecim vel adumbrare tantum potero. Hoc omnino ſenſu Chryſoſtomus: Vultis, inquit, dem vobis ſimilitudinem quandam illius ſtatus? Non eſt quidem poſſibile, veruntamen in quantum poſſum conabor dare vobis quandam imaginem.*a*

Acquiri poteſt Beatitudo, dici non poteſt, æſtimari non poteſt. Hoc igitur in anteceſſum probè ſcias, mi Lector, ad gaudia cæli explicanda ſæpius defutura verba. Quis eò pertingat ſtylo? Vix cogitatione poſſumus. Interim hoc idem, quod Bernardus in re pænè ſimili ſe dixit facere, promitto: Non opinionis propriæ conjecturas, ſed divinorum librorum ſequar auctoritatem.*b*

Quintum: dicendi ordo in re tam ſeriâ videtur optimus, qui ſimpliciſſimus. Scimus in Magnatum aut Principum conclavia non eſſe irruendum. Sua illis veſtibula ſunt, quæ priùs ſalutanda. Idem hîc faciendum. Priuſquam cæli penetralia ingrediamur, aliquantulum in veſtibulo erit ſubſiſtendum. Liber primus tanquam cæli veſtibulum nos non nihil morabitur. Hîc Lectoris animus ſenſim ac ſuaviter diſponendus ad cæli voluptates perquiſitius penſitandas. Hunc ſuccedet Liber Secundus, qui quindecim diſtincta cæli gaudia explicabit hoc ordine.

In primâ quidem parte, Hominem beatum ſeu beati corpus & animum deſcribemus.

Beati-

a *Chryſoſt. tom. 5. hom. 6. in c. 4. ad Heb. mihi pag. 1519.*
b *Bernard. Serm. de omnibus Sanctis, initio.*

Beatitudinis donum, domeſticorum amorem & concordiam. 3. Beatitudinis oceanum & voluptuoſiſſimam abyſſum: ſic universè quindecim Beatorum gaudia, prout licuerit, exponemus.

Initium faciemus à ſenſuum exteriorum delitiis, inde ad alia atque alia progreſſuri, dum ad viſionem *Dei* veniamus. His autem pænè ſingulis diſſertationibus, una è quinque illis nobilioribus virtutibus velut digito erit monſtranda. In virtutum choro eminent Humilitas, Patientia, Puritas cordis, Charitas *Dei*, Conformitas cum divinâ Voluntate. Harum unam ſemper oculis obſervari utiliſſimum eſt. Quamvis enim diſertiſſimus ſit Eccleſiaſtes, qui non mulſum tantum, ſed & aurum, & gemmas loquatur, ſi tamen illud Domini: *Contendite intrare:* non perſuaſerit, actum aget. Fruſtra ſunt alia omnia, niſi hoc probè condiſcamus. Iis, qui auribus quidem benevolis de cælo loquentem audiunt, nec tamen faciunt, quæ ad cælum emerendum ſunt, occinendum eſt: Cecinimus vobis, & non ſaltaſtis *a*. Quod Simplicius dixit de Epicteti acrimoniâ: Qui ab eâ non excitetur, eum non niſi apud inferorum tribunalia corrigendum: Ego de cæli contemplatione veriſſimè uſurpem. Senſum boni honeſtique non habet, quem ad meliora non impellit conſideratio cæleſtis gloriæ.

a *Matth. c. 11. v. 17.*

CAPVT II.

Ad Beatitudinem cæleſtem rectius explicandam, Præceptiones novem.

OVum gallinaceum tanti nominis cibus eſt, ut ſi oriatur quæſtio: Quis omnium ciborum optimus ſit? Non inerudite reſponderi poſſit, *Ovum.* Ovo vix melior ullus, vix utilior & ſalubrior cibus, qui minoris pretii, & melioris nutrimenti, qui paratu & coctu facilior, digeſtu ac concoctu aptior. Ovum non ſaniſſimus ſolum, ſed pæne dixerim ſanctiſſimus cibus eſt. Vix enim ciborum ullus eſt, qui minus gulam mulceat, quàm ovum ſorbile aquâ elixum. Gula, non neſcio, ingenioſa ſimul & fatua eſt, ſubinde viliſſima eduliorum appetit poma, porros, pepones, olera, fungos; ſæpius tamen perdices & aprorum capita, capos ſpadones ſimilagine lacteque ſaginatos inhiat; hic domi ſuæ eſt, hic ſuum ſibi pabulum habet. Ab Ovis parum voluptatis percipit. Ita Ovum cibus innoxius, cibus optimus.

Verum quod in rebus creatis omnibus, hoc etiam in Ovo erit deprehendere. Nihil eſt quod adeò ſine omni nævo ac vitio ſit, quod æquè omnibus proſit. Ovum durum valentiſſimæ materiæ eſt, & vix ab ullo ſatis digeri poteſt, præſertim albumen Ovi. Deinde Ova pænè nimium felli favent. Corpus quod bile abundat, ova parcius edat, aut induratis aliquid aceti miſceat. Sic ova ſalubritatis famam non amittent.

Ovo confertur cęlum, *a* de quo nobis hic ſermo. Auguſtinus venuſtè ac eruditè Spem celi ovo comparans: Quid ſtrepis, inquit, ô Munde? Immunde quid ſtrepis? Quid avertere conaris? Tenere vis periens: quid faceres, ſi maneres? Quem non deciperes dulcis, ſi amarus alimenta mentiris? Ergo ſi habeo ſpem, ſi teneo ſpem, Ovum meum non eſt à ſcorpione percuſſum. Civitas ſancta, civitas fidelis, civitas peregrina, in cęlo fundata eſt. O fidelis, noli corrumpere ſpem, noli amittere charitatem. Quid expaveſcis quia pereunt regna terrena? Ideò tibi cęleſte promiſſum eſt, ne cum terrenis perires. Non ergo deficiamus fratres, finis erit terrenis regnis omnibus. Figite ſpem in *Deum*, ęterna concupiſcite, ęterna expectate. Toleremus potius pręſentia quàm diligamus: adverſorum manifeſta eſt pernicies, proſperorum falſa blandities. Time mare, etiam quando tranquillum eſt. Omnino non fruſtra audiamus, *Surſum Cor.* Quid ponimus Cor in terrâ, cum videamus quia evertitur terra. Nos Ovum noſtrum ſub alis illius gallinę ponamus, gallinę Euangelicę *b*.

Ergo, quod Auguſtinus rectiſsimè monet, caveamus ne Ovum noſtrum frangatur: Cęlum aſsidue cogitemus & ſperemus. In eam rem noſtrę dictioni velut pręluſuri, de cęleſti Beatitudine complura documenta ſeu pręceptiones ordine ac compendio dabimus. Hæc tamen omnia, ut cœpimus per Ovum, oculis ſubjicere conabimur. Iuverit iſtud, arbitror, ad cęlum frequentius & ſtudioſius cogitandum.

Pręceptio

a *Sunt Mathematici, qui omnes Planetarum motus aſſerant ovatos, idque ſtrenuè defendunt.* b *Auguſt. tom. 10. Serm. 29. de verbis Domini c. 6. mihi pag. 45.*

§. I.

Præceptio prima. *Principium Beatitudinis tenuiſsimum*, Quid minus ſinapis granulo? huic tamen cælum comparans Servator: Simile eſt, inquit, regnum cælorum grano ſinapis *a*. Chriſte! Vix nobis diſſimilius quidquam videtur, quàm cælum & ſinapi. Simillima ſunt, ſi perpendamus quàm modicis principiis parvus beatorum grex inſtar ſinapis excreverit in turbam, quam dinumerare nemo poterat, cum eam Ioannes cerneret. *b*

Romani rerum Domini cœnas dabant lautiſſimas, totos iis apros inferebant. Imò in unicam quandoque cœnam octo apri integri erant aſſandi. Quo luxu M. Antonium ſæpius cœnaſſe conſtat. *c* Lucullus in ſingulas eaſque quotidianas cœnas, quinque millia philippeorum abſumpſit. Res pueris nota. Sed hæ tam lautæ ac dapſiles cœnæ ab ovis initium duxerunt. Venuſius vates: *d* Hoc omnibus, inquit, cantoribus vitium eſt, ut rogati non facilè inducant animum cantare, injuſſi nunquam deſiſtant. Hoc Tigellius ille habebat, quem ſi Cæſar rogaret, nihil proficeret,

——Si collibuiſſet ab Ovo
Vſque ad mala citaret, io Bacche.

Ergo Romanorum quantumvis regiæ cœnæ, Ova tamen ferculorum initium dabant.

Cogitate, Chriſtiani, omnem Chriſti vitam, à Natali die ad Reſurgentis & in cælum Aſcendentis gloriam; tenuiſſimum ſanè principium in omnibus obſervabitis. Iudæi opulentum Meſſiam ingenti famulitio ſtipatum expecta-

a *Matth. c.* 13. *v.* 31. b *Apoc. c.* 7. *v.* 9. c *Vide Lipſium* 4. *Poliorceticon c.* 1. d *Horat. l.* 1. *Serm. Sat.* 3. *initio.*

expectabant. Extremam Domini humilitatem ſtupor illorum capere non potuit. Talia ſunt omnino Beatitudinis principia. Et quales, obſecro, in hoc orbe ſumus, quam miſeri, quàm afflicti, quàm diis non ſimiles! Verum ſic illi vitæ meliori præludimus à viliori edulio, ab ovis incipiendum eſt. Quod Ioannes aſſerens: Chariſſimi, ait *a*, nunc filii Dei ſumus, & nondum apparuit, quid erimus: nondum apparet futura Beatitudo. Cœnam illam magnam ab ovis ordimur. Æquo ſimus animo; poſt hæc ova ſequentur fercula meliora.

Præceptio ſecunda. *Sudore aut ſanguine immortalitatis purpura eſt emenda. b* Lampridius narrat, quo die Imperator Septimius Severus natus eſt, ab anicula puerperæ Ovum purpureum eſſe oblatum. Aruſpices hoc inter Imperii omina habuerunt. Septimio Cæſari duo filii fuerunt Aurelius Antoninus Baſſianus (qui & Caracalla dictus à veſte) & Antoninus Geta. Hic cum natus eſſet, gallina ovum purpureum in ollâ peperit, quod allatum Baſsianus Getæ recens nati fraterculus accepit, & quaſi ludens applosum ad terram fregit. Iulia mater in hanc ovi mortem jocata: Maledicte parricida, inquit, fratrem tuum occidiſti. Ac ſanè occidit poſtea, ut putes velut divinitus emiſſam non ludentis, ſed augurantis vocem.

Sudore dicimus aut ſanguine immortalitatis purpuram emendam. Chriſtus patiens ſub vitæ finem, duplicem inter tormenta geſsit purpuram, muricis & ſanguinis; muricis alienam, ſanguinis ſuam. Purpuratum cernimus Dominum *Ieſum* tam in Pilati domo, quàm in Gol-

a 1. *Joan. c. 3. verſ. 2.* *b* *Aurel. Victor in Epit. Impp. & Spartianus.*

Golgothę clivo. In Pontii Prętorio jam flagris liberaliſsimè purpuratum milites conchyliatâ chlamide veſtierunt. Hęc illa duplex purpura. Sic cęlum emit rex cęli. Et nonne hęc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam *a*? Iudęi perfidiſsimi cum Chriſto fratre ſuo, ſicut Baſsianus cum Getâ, cum Ioſepho fratres egerunt, verè maledicti parricidę. Ergo Chriſtus emerit cęlum ſanguine, nos nec ſudore quidem id emere velimus?

Non eſt è terrâ mollis ad aſtra via.

Non eſt. Luctandum & ſudandum. Et cum venditor poſcit ſanguinem, nil emptori cunctandum: Non ſunt condignę paſsiones hujus temporis ad futuram gloriam, quę revelabitur in nobis *b*. Seu ſudor, ſeu ſanguis, viliſsimum pro cęlo pretium eſt; obolus pro regno.

Pręceptio tertia. *Varia Beatitudinis æſtimatio.* Quàm merito aliter homo paganus, aliter vir doctus, aliter homo voluptuoſus, atque aliter religioſus cęlum guſtant & ęſtimant. Quęrit Seneca: Quid eſt beata vita? Reſpondet: Securitas & perpetua tranquillitas. Hanc dabit animi magnitudo, dabit conſtantia bene judicati tenax. Ad hoc quomodo pervenitur? Si veritas tota perſpecta eſt, ſi ſervatus eſt in rebus agendis ordo, modus, decor & innoxia voluntas in ente rationi, nec unquam ab illâ recedens *c*. Alii aliter. Diſſimilia capita, diverſi affectus.

Ovum album omnes colores recipit, cæruleum, viridem, croceum, purpureum, violaceum; tingi, ſcribi, pingi ſuſtinet ad lubitum ſe tractandis. Beatitudo, velut Ovum, diverſiſsimis affectibus

a *Luc. cap. 24. v. 26.* b *Rom. c. 8. v. 18.* c *Seneca epiſt. 92, initio.*

affectibus inſcribitur: Hic quidem ſua omnia vendit, & in egenos diſtribuit, ut cælum emat. Ille aurum præ cælo adorat mortalium ſtultiſsimus: iſte ſui etiam ſanguinis prodigus, vitam mavult quàm cælum perdere: hic omnibus ſe privat voluptatibus, ut majores recipiat certo fenore. En variam cæli æſtimationem. Hæc noſtra eſt ſeu miſeria, ſeu inſania, quod plerique omnes pretium vile nimis cõſtituamus cælo. In tenebris hanc gemmam à vitro non digneſcimus: ænigma nobis eſt beatitudo. Hic tamen omnium ſenſus eſt: Bonum ingens celari cælo.

In illo Trimalcionis convivio inter ceteros miſſus repoſitorium allatum eſt cum corbe, in quâ gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales eſſe ſolent quæ incubant ova. Acceſſere continuo duo ſervi, & Symphoniâ ſtrepente ſcrutari paleam cœperunt, erutaque ſubinde pavonina ova diviſere convivis: Hic Trimalcio; Amici, ait, pavonis ova gallinæ juſsi ſupponi, & timeo ne jam concepta ſint. Convivæ cochlearibus argenteis ova ex farinâ pingui figurata pertundunt. Inter quos unus pænè projecit partem ſuam, nam videbatur illi jam in pullum coiſſe. Deinde, ut audivit veterem convivam: Hîc neſcio quid boni debet eſſe, perſecutus putamen manu, pinguiſsimam, & piperatam ficedulam pro vitello invenit, laudavitque voces monentis: Hîc neſcio quid boni debet eſſe *a*.

Scrutemur obſecro, Beatitudinem cæleſtem, & quotidianis eam meditatiunculis guſtemus; idem & nos pronuntiabimus: *Sub hoc Ovo neſcio quid boni debet eſſe.*

a *Satyr. Arb.*

§. 2.

Præceptio quarta. *Beatitudo theſaurus abſconditus.* Plinius affirmat; *a* Hieme Ova paleis, æſtate furfuribus optimè ſervari. Nimirum tantus theſaurus operimento tam vili tegitur. *b Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito.* Paleis & furfuribus etiamnum tectus hic theſaurus latet. Hunc ita latentem Chriſtus in cruce cœpit dividere. Et quod miriſſimum, cum dividitur, totus ſingulis datur. Hunc priſci Patres acceperunt in limbo. Siquidem eo puncto temporis quo Chriſtus in cruce mortuus clauſit oculos, eo captivis illis reſeravit cælum. Nam etſi eo carcere nondum educti fuerint, divino tamen aſpectu jam fruebantur, quod primarium cęli præmium eſt. *c* Res certa Theologis.

Theſaurus abſconditus Beatitudo: hunc multi non inveniunt, quia non quærunt aut malè quærunt. Nec id philoſophis ignarum. Annæus optimè, Quid eſt ergo, inquit *d*, in quo erratur, cum omnes beatam vitam optent? Quod inſtrumenta ejus pro ipsâ habent; *viam ad cælum pro cælo eligunt*, ita & illud dum petunt, fugiunt. Nam cum ſumma beatæ vitæ ſit ſolida ſecuritas, ipſi ſollicitudinis cauſſas colligunt, & per inſidioſum hoc iter vitæ, non tantum ferunt ſarcinas, ſed trahunt, divitiis ſeſe implicant. Ita longius ab effectu ejus quod petunt, ſemper abſcedunt, & quo plus operæ impendunt, hoc ſe magis impediunt, & feruntur retro. Quod fit in labyrintho properantibus, ipſa illos indocta diſcurſatio involvit. Vaniſſimas ſollicitudines has & multiplices

a *Plin. l. 10. Nat. hiſt. c. 60.* b *Matth. c. 13. v. 44.* c *Vide Suarez in 3. partem D. Thomæ diſp. 43. ſect. 3.* d *Seneca epiſt. 44. fine, paucculis mutatis & adjectis.*

plices labores, quos non cælo ſed terræ impendimus, religioſiſsimus ſcriptor conſiderans, ſignificanter admodum dixit: Pro modicâ præbendâ longa via curritur: pro æternâ vitâ à multis vix pes ſemel à terrâ levatur. Prorſus ſic eſt. Obi orbem & inſpice: Oraculum hoc dices. Beatitudo theſaurus abſconditus.

Præceptio quinta. *Reſurrectio & Beatitudo multis ſomnium eſt.* Somniavit unus aliquis, quod Suidas *a* memorat, è lectuli ſui ſuſpenſo mantili pendere Ovum. Ille avidus ſcire quid hoc ſomnium ſibi velit, ſomniorum interpretem ſeu conjectorem adit, & ſuper oblatâ per ſomnum ſpecie ſciſcitatur. Cui interpres: Sub lecticâ, inquit, theſaurus latet. Tu, ſi quid agis, rimare pavimenti viſcera, & pretioſum ovum invenies. Cujus hîc ignavia ceſſaret? Fodit, vas invenit, in quo argenti aurique velut nucleum ignota avaritia concluſerat: ita quidem, ut medium aurum veluti vitellus Ovi argento tanquam albumine cingeretur. Inventu tam pretioſo lætiſsimus interpreti ſuo aliquot de metallo ſequiore philippeos miſit. Tum ille gratias quidem egit, unà tamen venuſtiſsimo dicterio ampliorem mercedem exigens: Nihilne, inquit, de vitello? Nam abſque me fuiſſet, & ſomnium tuum non niſi ſomnium fuiſſet.

Beatus Paulus *b* Athenis Chriſtum in cruce quidem mortuum, ſed à morte redivivum annuntiavit, dixitque concione publicâ: *Suſcitans eum à mortuis.* Cum audiſſent autem Reſurrectionem mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam verò dixerunt; audiemus te de hoc iterum. Viſum eſt eis ſomnium,

C Reſur-

a *Suidas, C 15, l. 2, de divinat.* *b* *Act, c. 17, v. 31, & 32.*

Reſurrectio mortuorum. Ita plurimi Beatitudinem magis ſomniant, quàm ſeriò cogitant. Iſtius ovi vitellus, tam eis abſconditus eſt, ut pæne nullo illius deſiderio tangantur. Divinus pſaltes in admirationem raptus: Quàm magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abſcondiſti timentibus te *a*!

Omnium quidem oculos fugit vitellus tam pretioſus; ii verò qui *Deum* religioſè metuunt, ſic eum latere nerunt, ut appetere ſciant. Beatitudo vitellus eſt plane abſconditus. Hinc multis ſomnium.

Carthaginienſium Dux Amilcar, cum obſideret Syracuſas, inter ſomnium vocem exaudiſſe credidit nuntiantem futurum, ut proximo die in eâ urbe cœnaret *b*. Somnium videbatur lætum, ſed ſiniſtram ejus interpretationem exitus triſtis conſecutus eſt. Dum in vivis agimus, velut in prandio ſumus, ibi poſt mortem cœnaturi. Tantò igitur conveniret moderatius eſſe prandium, quantò lautior ſequetur cœna. At plurimi jam lautiſsimè prandent, tanquam cœna illa Magna ſomnium foret. Ideò fatui interpretes iſti, & pranſores ebrii apud inferos cœnabunt: quandoquidem cœnam apud ſuperos velut ſomnium habuerunt.

Præceptio ſexta. *Beatitudo ſui appetentem trahit.* Liceat hic quærere: Quis Ovum vidit per perticam aut haſtam aſcendens? Sed forſan tu contrà quæres: Quid hoc magiæ? Vnde motus Ovo? Nihil hic incredibile: certum eſt quod dicimus, & exploratum, nec grande arcanum. Etenim ſi Ovum liquore ſuo vacuum, impleatur

a Pſalm 30, v. 20, *b Valer. l. 1, c. 7.*

tur rore, & tigillum *a* clementer acclive parieti applicetur, ovum ad tigilli pedem poſitum per illud rependo aſcendet. En Ovum ambulans, en ſurſum reptans. Si quis immortalitatẽ beatiſſimam cogitatione ſæpius complectatur & reputet, Ovum in pectus recipit, neque ovum vacuum, ſed cæleſti rore plenum, nec motu deſtitutum; per tranſtillum ibit, ſurſum tendet. Hoc ajo: quiſquis cogitationem in cælum, in æternitatem defixerit, optimis deſideriis æſtuabit, ſuſpiriis ac gemitibus alta petet, ſubinde & lacrimis fluet, in ſummum enitetur, & expeditius longè, quàm aut Athenienſis Dædalus, aut

Græculus eſuriens in cælum juſſeris, ibit b.

Homo qui cæleſtium contemplatione animũ exercet, per gladios, per haſtas, per ignes impavidus curret, ſe jaculis ſcopum, haſtis ſe ludibrium objiciet, ut tantò celerius ac felicius in cælum penetret. Ne mirare, ovum pectore gerit, ſed ovum rore diſtentum, quod ſurſum tendit, quod in altum trahit: amor & deſiderium cæli nõ quieſcit; unde deſcẽdit, eò redire cupit.

Chriſtum aſpice; per erectam crucis perticam aſcendit: Propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem *c*. Chriſtum tot millia Sanctiſſimorum hominum ſecuti; qui hanc ipſam crucis perticam conſcenderunt, tormentis ſeſe omnibus animoſiſſime objecerunt, modò poti-rentur cælo. Quin & nos ſequimur? ſequemur certè, ſi roſcidum illud ovum in pectus recipiamus.

Ite nunc fortes, ubi celſa magni
Ducit exempli via.

G 2 *Superata*

a Ein latten mit ainer trinnen.
b *Iuvenal. Sat. 3, verſ. 78.* c *Hebr. c. 12. v. 2.*

*Superata tellus ſidera donat.*a

Ite, & ad cælum ſequimini. Neque enim vos in profectu poſiti virtutis diffluere delitiis & emarceſcere voluptate veniſtis. In veſtrâ ſitum eſt manu, qualem vobis vitam formare velitis. Omnis enim quæ videtur aſpera, aut bonos exercet, aut lapſos caſtigat, aut improbos punit. Boni exercentur ad præmium, lapſi aut lapſuri caſtigantur ad profectum, improbi puniuntur ad ſupplicium. Ergo animosè: per confragoſa & aſpera eundum eſt: ſed ſic ad cælum itur.

§. 3.

Præceptio ſeptima. *Beatitudo morte comparatur.* Pullus ovo concluſus, ſi in auras emittendus ſit, prius ovi cortex rumpendus. Steriliſſimâ lite altercantur docti, an gallina mater, an vero pullus roſtello pertundat ovum ut exeat? Inanis concertatio: nobis non licet eſſe tam otioſis. Hoc aſſero, ut pullus extra ſuum carcerem ſit, putamen ovi rumpendum eſt: ut homo fruatur *Deo*, moriendum eſt. Chriſtus ipſe mortuus, mater Chriſti, Diſcipuli Chriſti, omnes amici Chriſti mortui ſunt. Hic nulla immunitas, nullum privilegium, nullum; moriendum eſt. Mori cupiebat, & ovi corticem perrumpere, qui clamabat: *b* Educ de cuſtodiâ animam meam ad confitendum nomini tuo. Iam brevi educendus cantabat: *c* Nunc dimittis ſervum tuum Domine, ſecundum verbum tuum in pace.

Anſelmus hîc eleganter: O miſera ſors hominis, inquit, cum hoc perdidit ad quod factus eſt! ô durus & dirus caſus ille! Heu quid perdidit,

a *Boeth. l. 4. de conſ. Phil. metro 7. fine.* b *Pſalm. 141. v. 8.* c *Luc. c. 2. verſ. 29.*

perdidit, & quid invenit? quid abſceſsit, & quid remanſit? Perdidit beatitudinem ad quam factus eſt; invenit miſeriam propter quam factus non eſt. Abſceſsit ſine quo infelix eſt, & remanſit, quod per ſe non niſi miſerum eſt. Ærumnoſi! Vnde ſumus expulſi? quo ſumus impulſi? Vnde præcipitati? quo obruti! A patriâ in exilium, à viſione *Dei* in cæcitatem & barathrum, à jucunditate immortalitatis in amaritudinem, & horrorem mortis. *a* O igitur verè felices, qui è carcere tam fœdo in palatium, ad regnum, in ſolium educuntur.

Hegeſiſtratus Elæus à Lacedęmoniis captus, & in vincula conjectus rem fecit omnibus poſt ſæculis admirandam. Nam cum ferratis ſoleis nexus eſſet, dimidium pedem præcidit, ut illis ſeſe compedibus eximeret: Demum excubitoribus deceptis, ſubrutoque muro effugit carcerem. *b* Chriſti ſuaſu oculi quandoque noſtri à nobis ipſis ſunt eruendi, manus amputandæ, pedes præcidendi, ut ad libertatem cæli evolemus. Quid cunctamur? quin illos eruimus, has amputamus, iſtos præcidimus? Denique carcer effringendus, perrumpendum eſt ad alta. Videte corpus Domini *Ieſu* trabi ſuffixum: quomodo flagris, vepribus, clavis laceratum, quaſi viam præbuit ut evolaret ſpiritus. Aſpiras paradiſum? Priùs illuc non evolabis, quàm ovi cortex pertundatur. Perrumpendum, moriendum eſt.

Præceptio octava. *Beatitudo gaudet ingenioſis inventoribus.* Chriſtophorus Columbus gente Italus, ſuopte ingenio id invenit, ut novum Orbem retegeret primus. Cum autem res ea in magnâ gloriâ ſimul & invidiâ eſſet, ita eve-

 nit

a Anſelm. in proſolog. c. 1. *b Herodotus in Calliope.*

nit ut in convivio quopiam Hiſpani proceres hanc laudem ejus delibatum irent, & variè vellicarent. Quippe id facile cuivis & pronum fuiſſe; navigationem illam gravibus periculis caruiſſe, adeoque ſuæ gentis hominem potuiſſe eaſdem illas terras genteſque reperire, ſine Italorum artificiis. Columbus (aderat enim) cum tacitus diu audiſſet, denique ſurrexit, & velut aliud acturus ovum attulit à gallinâ, illudq; repoſuit in menſâ. Et heus Domini mei, ait, quis veſtrum ille tam ſollers, qui hoc mihi ovum in caput, erectumque deſtituat? Muſſare illi, circumſpicere, jamque mutuo aſpectu ſilere, negare ad extremum omnes id poſſe fieri. Ille clementer: Imò verò, ait, fiet, & ſimul ovum leniter à capite læſum ſuper menſam erectum depoſuit. Hîc riſus omnium & irriſus, pro ſe quiſque rem facilem ac nugatoriam dicere. Hoc noſtrum cuilibet, ajunt, effectu promptum fuiſſet. Sed enim, ait Columbus, non cuilibet veſtrum hoc promptum fuit excogitatu, ante me indicem. Talis eſt inventio novi Orbis, quem inveniendum nemo, omnes inveniant inventum *a*.

Qui Divorum res geſtas evolverit, quales, *Deus* bone, quamque admirandas reperiet inventiones? Quid ii non excogitarunt, ut certius auctiuſque cæli præmium obtinerent? Sanctiſſimi quique hominum, quid non moliti, quid non auſi, quàm in ſeipſos duri ac ſeveri extiterunt, quàm ſibimet acriter imperarunt? Quàm nova mundum arte deluſit Alexius? Quàm generosâ inventione Venerem triumphavit Nicetas! quàm vario ſtratagemate diabolum debellavit Antonius! quam ſalutare

a Lipſius l. 1. Antiq. lect. in Præf. ad Lectorem.

tare ſui odium in ſe ipſos concitarunt alii. Fuerunt qui nudum corpus loricâ ferreâ veſtirent, aut ferreo cingulo lumbos ſtringerent, ut ferrum intumeſcens circum caro tegeret. Alii totos dies, quandoque biduum triduumque impranſi & incœnati laboribus ac precibus ſe fatigarunt: alii jejunia longius produxerunt. Fuerunt qui pluribus annis nil coeli aut calidi libarunt. Alii cum demum ſomno ſuccumbendum, non jacere, ſed incommode, nec tamen innixi parieti ſedere voluerunt. Alii humo nuda, ſubjecto pro cervicali ſaxo inſuavem & parcum ſomnum admiſerunt. Quanti precibus totas noctes pervigilarunt? Plurimorum mos fuit trecenties aut ſexcenties, & verò ſæpius de die genua ſubmittere ad precandum. Fuerunt, quos Stylitas nominarunt, qui annis compluribus diu noctuque columnis inſiſterent ſub puro Iove, tempeſtatum omnium tolerantes. Alii virgis armati ſcipſos utraque manu acerrimè ceciderunt, dum omnes Davidis Pſalmi recitarentur: alii die unâ nocteque tamdiu in ſe virgis ſævierunt, dum omnes Pſalmi novies pronuntiarentur. *Deum* immortalem! quam obſtupeſcenda ſunt hæc inventa in fraudando genio, in affligendâ gulâ, in fallendo ſomno, in toto corpore macerando! Hæc omnia ad beatitudinem certius obtinendam excogitata ſunt. Chriſtus ipſe ut ſuis diadema regni acquireret, prius ſpinis coronari voluit. Inaudita inventio! Beatitudo gaudet ingenioſis inventoribus.

Præceptio nona. *Ad Beatitudinem per ignem & aquam tranſeundum*. Hoc itidem ab ovo diſcendum. Quis ovum obſecro, lixare aut coquere ſine igne poteſt? Dicas: Si ovo fracto, vitel-

lus in bullientem aquam effundatur, eſui commodiſſimus fiet. Hic ovi coquendi modus nihil ad rem: Sed nec ille cum in ponte Tiberino Romæ, ſabulo ardenti ovum exponitur à ſole decoquendum. Aliter lixari poteſt ovum ad parietem pendulum, idque hac ratione. Sacculum ſcorteum mihi date quemcumque obvium: hîc calce vivâ & affusâ aquâ impletus ad proximum parietem appendi poterit: Huic ſacculo injectum ovum, velut in penſili foco, pulcherrimè decoquetur ſine igne, non ſine occultâ vi ignis.

Nos ſine ferro & flammâ Martyres eſſe poſſumus, ſi veram in quavis calamitate patientiam exhibeamus. Hieroſolymæus Rex David ſine igni & aquâ, ignem & aquam expertus: Tranſivimus, inquit *a*, per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. *Dei* filium cruentæ trabi ſuffixum aſpicite: Tranſivit per ignem & aquam. Pridie mortis per torrentem Cedron ad judices tractus, in illos denique dolorum ignes præcipitatus eſt, ut extremâ ſiti confectus exclamarit: *Sitio.* Verè per ignem & aquam tranſiit in paradiſum: eductus eſt in refrigerium. Scientes, inquit Paulus *b*, quòd Chriſtus reſurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Agite, Chriſtiani, hàc tranſeundum eſt, alia via in paradiſum non eſt, nec vera hæc tranſiliri poteſt. Tranſeundum eſt per multiplicis afflictionis ignem & aquam. Solatio ſit ſolum eſſe tranſitum, quicquid malorum patimur. Eja ergo tranſeamus uſque Bethlehem, tranſeamus: Educet nos Dominus in refrigerium.

a *Pſalm. 65. v. 12.* b *Rom. cap. 6. v. 9.*

C A-

CAPVT III.

Alia novem præceptiones ad cælum crebrius meditandum.

IN ſuperiore Palatinatu *a* cœnobium eſt in cujus periſtylio Epitaphium cum hac inſcriptione:

Gebt iedem ein ay/ dem edlen Schweppers man zway.b.

Epitaphii origo hæc eſt: Ludovicus IV. Imperator Auguſtiſſimus, anno Chriſtiano milleſimo trecenteſimo decimoquarto, eam annonæ difficultatem in caſtris expertus, ut quod alimoniæ reliquum, parciſſimè inter militem fuerit diſtribuendum. Neque verò aliud quidquam ſupererat quàm ova. Hinc optimus Imperator, velut providus paterfamilias cum annona ingraveſcit, liberis ſuis *c* graciles panis lamellas præſecat; ſic ille cuivis militi, ovum unum aſſignavit. Erat tunc in Exercitu Seufridus Schvvepperman vir ſanè militaris ac ſtrenuus, amplâ fortunâ dignus. Huic Imperator ob excellentem viri virtutem ova duo præcepit dari. Hinc illa pars Epitaphii:*

Hic licuit parſimoniam ac temperantiam condiſcere. Fuit edonum quiſpiam qui in convivio viginti quinq; ova velut in antecœniū *d*

C 5 ſorbe-

a Im Kloſter Caſtel/ Im Creutzgang.

b *Singulis militibus ovum unum: Schvveppermano geminum.*

c Macht diane ſchnitlein.

*Gebt iedem ein ay/ dem edlen Schweppers man zway.

d Für ein vorzeſſen: recens factum.

ſorberet, & etiamnum eſurire. Huic ſanè in militiam proficiſcendum non eſt: unum illi ovum vix umbra cibi videretur, cui hecatombe a ovorum opus eſt. Cujuſmodi ferculum apud Athenæum Euippus nominat, & cum bellariis aſſerit devoratum.

Nos de Beatitudine compendio loqui & diſſertationi exactiori velut præludere cœpimus. Ovum ſumpſimus huic promulſidi prorſus idoneum. Ita pergemus dum ad graviora deveniamus.

§. I.

Præceptio decima. *Una Beatitudo, mille gaudia.* Quicquid voluptatum ac gaudiorum animus humanus vel excogitare vel optare, imò plus quàm optare poteſt, id in uno *Dei* aſpectu fruendum inveniet. Gloriantur coci, ſi ex oviculâ unicâ diſtinctos miſſus plurimos condire ſciant. Fuit qui è ſolis ovis ſexcenta fercula diſparia noverit parare. Ejus generis fuit Livianus ille cocus, qui è ſue domeſtico neſcio quot epularum & aprugnæ ſpecies confecerit *b*. Cœna illa in cœlo Magna, beatitudo una eſt, ſed mille gaudiis abundat. Veritatis oraculum eſt. Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis *c*.

Interrogata ſponſa, de ſponſi formâ: Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, qualis eſt? Illa velut Penicillo ſumpto depictura ſponſum: Caput ejus, inquit, aurum optimum: Comæ ejus ſicut elatæ palmarum: Oculi ejus ſicut columbæ: Genæ illius ſicut areolæ aromatũ: labia illius lilia diſtillantia myrrhã primam. Poſt omnia vultus lineamenta: Guttur ejus, inquit, ſuaviſſi-

a Hundert ayr. b *Livius l. 5. de bello Macedon.*
c *Matth. c. 5. v. 12.*

ſuaviſſimum *a*. Bona mulier non reperit cui guttur conferret. Beatitudinem cæleſtem cogitationi ſubjicere, ſermoni poſſumus inſerere, verbis explicare non poſſumus. Hic non hominibus ſolum, ſed & Angelis ſilentium indicitur: hic ſolus *Dei* filius cum dignitate loquitur. Beatitudo una eſt, ſed mille, mille, mille gaudia. In montis Taboreii jugo ſilent Angeli, Moſes & Elias loquuntur quidem, ſed de nece ac exceſſu Domini, ſolus Pater loquitur, jubetque audiri filium. Petrus, quod Auguſtinus obſervat, omnium myſteriorum oblitus, clamavit quaſi ebrius, & tamen ſtillam tantum gloriæ guſtarat. Mortalium nemo, nemo Angelorum cæleſtem gloriam ſatis explicaverit; mille, mille, mille gaudia beatitudo unica complectitur.

Præceptio undecima. *Beatitudo expenſis & laboribus omnibus digniſsima.* Audite quid juveni ſtudioſo contigerit. Is patriæ Italiam ſtudiorum cauſâ prætulit, & Patavii cœpit agere. Cum domo ſubſidia numorum expectaret, viſus eſt ſibi per ſomnium à tabellario accipere ovum, mox frangere, & nucleo toto corpus perungere. Verum profecto ſomnium fuit. Etenim paulo poſt transmiſſa pecunia eſt, quæ partim aureis, partim argenteis conſtabat numis. Atque hoc candidum luteumque ovi erat. Vix numos acceperat, & in graviſſimum morbum incidit, quo omne illud aurum argentumque conſumptum eſt. Hoc prorſus erat ovi liquore corpus perungere *b*.

Beatitudo ejus generis gemma & cimelium eſt, ut Chriſtus aſſerat. Simile eſt regnum cælorum

a *Cantic. c. 5. v. 16.* b *Erycius Putean. de ſummo naturæ miraculo mihi pag.* 101.

lorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas. Inventa autem unâ pretioſâ margaritâ, abiit & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam *a*. Quis verior Chriſto Domino mercator qui pretium ſui ſanguinis infinitum pro pretioſis illis mercibus dedit? Verè abiit, venditque omnia, famam, ſanguinem, vitam expoſuit, ut nobis cælum emeret. Beatitudo expenſis omnibus digniſſima. Tot millia hominum Chriſti exemplo invitati hoc ipſum à tot ſæculis egerunt; abierunt, & vendiderunt omnia quæ habuerunt, ut emerent unam illam beatitudinis margaritam, omni ſumptu digniſſimam. Vide mihi hominem, qui beatiſsimam æternitatem, qui cælum ſeriò amet: lætus is abit, venditque omnia; parentes deſerit, voluptatibus valedicit, facultates omnes excutit, honorum compedes rumpit, rem & ſpem fortunæ blandientis abjicit, quicquid eſt illecebrarum à ſe præſcindit, ad omnia pro Chriſto promptum paratum ſe ſiſtit; ita totis brachiis crucem ampleċtitur. Num iſte tibi non omnia vendere videtur, ut unam atque unicam æternitatis margaritam emat? O felix emptio! ubi pro mille auri talentis obolus expenditur. Interroga illum ipſum hominem, qui, ſi ſapit, & ſerius eſt, hoc ipſum dicet: Multa vobis videor reliquiſſe? Nihil reliqui: cupreum teruncium dedi pro ſexcentis auri milionibus: Beatitudo laboribus & expenſis omnibus digniſsima eſt.

Præceptio duodecima, *Beatitudinis guſtulus amicis mittitur*. Antequam Europa tot bellis arderet (quorum incendia nondum ſopita) in noſtrâ ſuperiore Germaniâ varii equeſtres ludi dabantur, plurimæ perſonatorum pompæ viſebantur

a *Matth. c. 13. v. 45. & 46.*

viſebantur, in amplioribus præſertim civitatibus quæ ſæpius per annum ejuſmodi Hilaria celebrabant. His ludis plerumque intererant ova, ſed pretioſo liquore fragrantia: nam anguſtiſsimo foramine ovi medulla ſolet efflari, & florum ſuccus infundi. Hæc ova honoris & amoris ſigna per ædium feneſtras dextrè injicere artis eſt. His ovis plenos ſæpe corbes onerabat feſtivus luxus, ut ea liberaliter huc illuc miſsilia ſpargerentur. Ita imbres odoriferi ovis clauſi, in domos notiores perpluebant.

Iſtius moris *Deus* etiamnum retinens, ova fragrantia in amicos cælo dejicit, tangitque deſtinatiſsimo ictu. Ea ſubinde ſuavitas, & copia ſolatiorum bonam mentem obruit, ut homo jam ſibi cælo receptus videatur. Hinc paratiſsimus eſt pro Chriſto vinciri, uri, necari: obvium quodvis patibulum ſuo corpore ornare, aut contuſis membris veſtire rotam; *Dei* causâ pati plurima deſiderat: eſurit contumelias, prurit in tolerandas plagas, cupiditate pro *Deo* moriendi ardet. Vnde huic homini tantus tamque alacer animus? hæc corruptior natura non docet. Vnde igitur illi tui æſtus tam generoſæ patientiæ? Cor ejus cæleſti ſolatio plenum eſt, mel beatitudinis jam lingit: hinc paratus ad omnia. Sed unde hoc ipſum illi? *Deus* in illum ut in amicum fragrans ovum dejecit cælo; hinc ardor iſte, hinc accenſus in Chriſtum & Beatitudinem amor. Beatitudinis guſtulus illi ſubmiſſus eſt, fragranti nimbo permaduit, cæleſti ovo in amoris ſignum tactus eſt. Iamque cum Paulo etiam hoſtes provocat, & excelſo animo vociferatur. Quis nos ſeparabit à Chriſti charitate? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an

perſe-

perſecutio? an gladius? In his omnibus ſuperamus propter eum qui dilexit nos *a*. Nulla laboris aut doloris, ſed nec ærumnarum vis ulla me hinc avellet: *Deo* duce ſuperabo omnia.

Vnde animus tam invictus? Fragranti ovo ad beatitudinem initiatus eſt. Vide Antiochenum Præſulem Ignatium: Leones provocat ad ſui lanienam, ut ſentiat ſe mori: Vtinam, inquit, fruar beſtiis, quas & oro mihi veloces eſſe ad interitum. Nunc incipio Chriſti eſſe diſcipulus, nihil de his quæ videntur deſiderans, ut Ieſum Chriſtum inveniam. Ignis, crux, beſtiæ, confractio oſſium, membrorum diviſio, & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant: tantum Chriſto fruar. En amicum Chriſti, fragranti ovo, cæli deſiderio concitatum ad alta rapi. Nimirum Beatitudinis guſtulus amicis mittitur.

§. 2.

Præceptio decimatertia. *Beatitudinis præmium nondum partum facillimè frangitur.* Ovum, nobile quidem edulium, ſed fragile. In Germania ſuperiore ludi genus eſt, Ova legere *b*. Exeunt in pratum & curſu certaturi ova ſportis efferunt. Centum, ducenta vel plura ordine & paſſus unius intervallo in longam lineam locata extenduntur: Hæc ſingula itu redituque ad ovorum numerum repetito in ſportam juxta poſitam, quam poteſt celerrimè infert qui certat. Interea conſtitutam ſibi metam antagoniſta currendo ſatagit emetiri. Certamē eſt, uter celerior ſit, hic currendo, an ille colligendo. Sed ſi collector ovum rumpat priuſquā abſolvat, jam victus eſt. Spectaculum jucundū.

In

a *Rom. c. 8. v. 35. & ſeqq.*
b Ayrklauben.

In Belgio tripudium *a* ovi paſſim inſtituitur hoc modo: Saltant ſinguli ſeu pueri, ſeu puellæ, gyroſque ducunt certis legibus circa ovum quod humi jacet ligneâ ſcutellâ tectum. Hanc inter ſaltandum pedibus amovent, eamque nudato jam ovo, ad numeros circumagunt. Cum omnia ex ritu fecerunt, eodem involucro rurſus ovum operiunt. Quiſquis hoc ruperit, aut laſerit in pœnam ſorbet *b*.

Dum vivimus, velut choreas ducimus obtinendæ beatitudini. Ea medio noſtrum eſt. Chriſtus id aſſerens: Ecce enim, inquit, regnum *Dei* intra vos eſt *c*. Sumus hæredes ſcripti cæleſtis regni, hæreditatem nondum poſſidemus. Eâ etiamnum excidere poſſumus. Agendum caute, incedendum ſolicitè, ſaltandũ peritè. Ovum hoc facillimè frangi, momento poteſt amitti. Impudicus oculorum jactus vel unicus hoc ovum rumpit, beatitudinem perdit. Vt vidit Rex David, periit. Expreſsiſsimè Chriſtus: Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo *d*. Atqui Paulinum illud ſcimus: Neq; fornicarii, neque ebrioſi, neque adulteri, &c. regnum *Dei* poſſidebunt *e*. Res prorſus delicata eſt hoc beatitudinis ovum: Non impudico tantum oculorum jactu, ſed cogitatione obſcœnâ vel unicâ *f* totum æternitatis regnum perditur.

Attendite, Chriſtiani, attendite, & cautos pedes figite. Hoc ovi tripudium eſt periculoſiſſimum. Fregiſti ovũ? Et te, & ovum perdidiſti.

Peccatum

a Ayrtantz.
b *Erycius Puteanus l. ſuprà cit. pag. 96.* c *Luc. c. 17. v. 21.* d *Matth. c. 5. v. 28.* e *1. Cor. c. 6. v. 9.* f *Hanc Theologi Moroſam vocant, quam quis fovet cum aſſenſu in delectationem, etſi abſit aſſenſus in factum.*

Peccatum letale vel unicum? commiſiſti? Et beatitudinem, & bona ſimul omnia amiſiſti. Scis, ô bone, decalogi præcepto ſexto adulterium, & omne libidinis delictum; Septimo furtum prohiber. Nunquid hęc ſolum illicita? evolvamus ſeriem divinę legis. Pręcepto nono non mœchia ſolum omniſque laſcivia, ſed etiam mœchię cupiditas: pręcepto decimo non furtum tantum, ſed omnis furti cupiditas vetatur. Ergo tripudia, ſed cautè: hoc ovum cave prius perdas, quàm acquiras. Beatitudinis pręmium facillimè frangitur.

Pręceptio decimaquarta. *Poſt ignes afflictionis, præmium Beatitudinis.* Rem miram & pœnè inauditam narrat laudatiſsimus Polonię Dux Nicolaus Chriſtophorus Radzivillius, quam ipſe oculis ſuis ſpectavit. In Ægypto, inquit, fornaces ſunt, in quibus omnis generis ova in pullos coëunt. Fornaces illę ſunt rotundę mero ſtramine contextę, glutine foris & intus accuratè perlitę. Ab unâ fornacis parte oſtiolum, ab oppoſitâ foramen non grande. Medio fornacis tergo feneſtella eſt per quam obliquis radiis Sol penetret. Tanti autem ſub meridiem calores ſunt, ut paulo diutius uno loco conſiſtere nec calceatus quidem poſsit. Porro hę fornaces capacitatis tantę ſunt, ut in iis tria millia ovorum commodè reponi poſſint, & alterum ab altero non tangatur. Hinc tria millia pullorum, ſcilicet ovorum numero totidem pulli, aut certè non multo pauciores, jam ex ovis excluſi ſimul prodeunt.

In clibano nunc ſumus, quamdiu extra cęlum ſumus: hic claudimur & urimur. Beatus ille quem amor cęleſtis ſic excoquit, ut ex eſtuosâ hac caveâ in cęlum evolet. Dixi tria millia

lia pullorum ex unico tali Ægyptio clibano ſimul in auras emergere, parum hoc eſt. Fuit cũ ex unico templo viginti millia Chriſtianorum in cælum unà evolarent.

Anno à Virginis partu trecenteſimo primo, Diocletiani & Maximiani Herculei ævo, Nicomediæ, ipſo die Natalis Chriſti, viginti millia Chriſtianorum ad rem divinam in templo convenerunt. Diocletianus id commodam occaſionem ratus, templi januas occludi, & circum circa ignem ſtrui, pro foribus tripodem Iovi cum thure ſtatui; ſimul etiam præconis voce proclamari juſſit: quiſquis ex eo numero tueri vitam cuperet & flammas effugere, foras exiret, & Iovi thus adoleret: ſin minus omnes uno templi incendio exurendos. Hic omnium animi in unam ſententiam erecti, malle centies mori, quàm Diis facere. Ita unus omnium loco reſpondit: Omnes Chriſtiani ſumus; Chriſtum *Dei* filium æternum regem colimus, huic uni ſacrificamus; pro Chriſto millies mori non recuſamus. Vix ea dixit, & continuo ignis convaleſcens templum corripuit, ſimulque illa viginti millia Chriſtianorum, flammâ fumoque extinxit *a*. En clibanum è quo ingens hic numerus ſubvolavit in cælum. Ita tot veræ pietatis pulli eo prorſus die vitam immortalem auſpicati ſunt in cælo, quo Chriſtus mortalitati natus eſt in terrâ.

Æſtuoſa nos claudit cavea, dum vivimus. Toleremus. Poſt ignes afflictionis, refrigerium beatitudinis.

Præceptio decimaquinta. *Beatorum formoſitas elegantiam omnem extinguit.* In hominem formoſum & pumice expolitum vetus verbum

a Niceph. l. 7. hiſt. Eccleſ. c. 6.

tum eſt: *Ex ovo prodiit.* Non eâ quâ ceteri lege natus, ad omnem venuſtatem excultus eſt. Quemadmodum enim de impolito & agreſti homine dici ſolet:

Viridi puer excidit orno a.

Ita de polito & eleganti dicitur: Ex ovo prodiit. Ab Apologo res ortum habet. Ledam Tyndari filiam fingebant priſci, duo peperiſſe ova, ex uno Pollucem & Caſtorem gemellos, ex altero Helenam prodiiſſe.

Ea eſt omnium beatorum corporum formoſitas, ut de ſingulis illorum rectiſſimè dicatur: *Et macula non eſt in te.* Ex ovo prodierunt omnes. Dum enim viverent, tam aſſiduâ cæli cõtemplatione animum exercuerunt, ut cælo velut ovo ſeipſos concluſerint. Inde jam progreſſi ad immortalem vitam, ex ovo planè prodiiſſe dicendi ſunt. Quod ſi more modoque veterum loqui libeat, dicendum: In cælo meri Caſtores & Polluces, meri Narciſſi & Spurinę, Ariadnæ ſunt tantum & Helenæ mortalibus omnibus formoſiores: Omnem mortalium elegantiam confla, & cum unius beati formoſitate compara, Æſopum cum formoſiſſimo ſimul & caſtiſſimo Democle comparaveris. Quid mortalis calva aut cranium ad juvenis venuſtiſſimi frontem? Quid oris humani decus eſt ad beati Stephani formoſitatem in cælo, qui etiamnum mortalis faciem tamen Angeli præferebat b? Paulus diverſa ex æquo comparans, Primus homo, inquit, de terrâ terrenus: ſecundus homo de cælo cæleſtis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cæleſtis, tales & cæleſtes c. Chriſtus adhuc moriturus, formâ tamen ſpecioſus extitit præ filiis hominum

a Statii. b Actor. c. 6. fine, c 1. Cor. c. 15. v. 47. & 48.

num *a*: quam erit formoſus jam cælo receptus? qualis ergo cæleſtis hic homo, tales & alii homines cæleſtes erunt. Quid igitur cadaveroſos mortalium vultus præpropere ambimus?

Suavius ex ipſo fonte bibuntur aquæ.

Hoc oculorum ſpectaculum in cælo longè amabilius, & inſuper æternum erit: Hoc amemus, hoc expectemus. Beatorum formoſitas elegantiam omnem extinguit.

§. 3.

Præceptio decimaſexta. *Beatitudinis amor invincibilis.* Eſt forſan qui putet vitrum & ovum æquè fragilia eſſe. Ego vero inter robuſtiſſima ovum numero. Et Plinius diſertè id affirmans: Firmitas putaminum, inquit, tanta eſt, ut recta nec vi, nec pondere ullo frangantur, nec niſi paululum inflexâ rotunditate *b*. Qui vires & nervoſam corporis firmitatē jactant, hoc certamine ſolent exerceri, ut ovum tentent frangere. Conantur ii quidem, & valido palmarum niſu utrumque ovi cacumen premunt; ſed fruſtra ſunt, & fateri denique coguntur, vires humanas vinci à fragili teſta. Putes ſub ipſis manibus ovum in marmor commutari. Certum ab experientiâ. Nec id cuiquam adeo mirum videatur, nil penè facilius lædi, frangique ovo, nil tamen pertinacius reſiſtere: tenerrimo cortici hanc firmitatem confert concameratio *c*.

Quid fragilius homine aut imbecillius, quem rectè dixeris ipſam imbecillitatem. Sed ubi beatitudinis amor hunc ipſum occupaverit, videbis non jam ovum fragile, ſed ſaxo, ſed ære, ſed chalybe firmiorem. Intuere, obſecro,

a *Pſalm. 44. v. 3.* b *Plin. l 29. N. 1. hiſt c. 3. med.*
c Das Ay iſt gwölbt/ vnd weicht nit/ ſo es bey den zwayen ſpitzen gedruckt würd.

cro, Iobum: hominem cernes invalidum, debilem, innumeris miſeriis obnoxium; omni ovo, omni vitro fragiliorem. Sed expecta ſis, brevi ſaxeum, mox æreum, mox chalybeum atque adamantinum exhibebo. Quod paulò ante de divis omnibus affirmatum eſt, id optimè de Iobo dicitur; *Ex ovo prodiit*. Iobus futuræ beatitudinis voluptates ita animo & cogitatione comprehendit, ut inter medios ærumnarum turbines lætus cecinerit: Scio quod Redemptor meus vivit, & in noviſſimo die de terrâ ſurrecturus ſum. Et in carne meâ videbo *Deum* Salvatorem meum. Repoſita eſt hæc Spes mea in ſinu meo *a*. En geminum ovi cacumen invictâ firmitate concameratum. Vnum illud: *De terra ſurrecturus ſum*. Alterum, iſtud: *Et in carne meâ videbo* Deum *meum*.

Diabolus & Mundus in viri hujus caput conjurarunt, hunc unum perditum voluerunt; utrimque vim omnem exeruerunt, ut ovum hoc comprimerent. Non potuerunt. Diabolus in iras conſurgens omni ope atque operâ in unius exitium ruit. Hinc Iobus, non ulceroſus tantum, ſed merum ulcus, liberi ruinâ domus ſepulti omnes; uxor non ſolatricem, ſed diabolum egit, & viro pariter inſultavit. Quid ei niſi anima vix labris hærens reſtabat? Parte aliâ Mundus ſtrenuè collaborans in greges armentorum Chaldæos & Sabæos immiſit, qui pecus omne abegerunt. Nihil agis Munde; fruſtrà ſævis diabole, tenuiſſimum ovi corticem non dicam conterere, ſed nec commovere quidem poteſtis: hoc ovum utrinque acuminatum eſt, conteri non poteſt, vim omnem è tranſverſo illatam ſuperat. I, nunc

a *Iob c. 19. v. 25. 26. 27.*

nunc diabole; I, Munde, & Iobum ludos facite; ille vobis illuſit. In fimeto cecinit, inter tot funera riſit, amore beatitudinis invictus ſtetit. Verè Beatitudinis amor invincibilis.

Præceptio decimaſeptima. *Beatitudinis contemplatio continentiæ & caſtimoniæ mater.* Filum ovo medio circumligatum, ut ajunt, reſiſtit prunis & igni. Certè Plinius: Vis verò tanta eſt, inquit, ut lignum perfuſum ovo non ardeat, ac ne veſtis quidem contacta aduratur *a*. Siracides ne in *Deum* ingratus eſſet: Liberaſti me, ait, à preſſurâ flammæ quæ circumdedit me, & in medio ignis non ſum æſtuatus *b*. Ignis eſt qui toto perfurit Orbe, ignis impurus, venereus, ex orco emiſſus, de quo dilucidiſſimè Iob: Ignis eſt, inquit, uſque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina *c*. Et ut probè ſciretur de libidinis igne ſermonem eſſe, proximo verſu præmiſit: Si deceptum eſt cor meum ſuper muliere, & ſi ad oſtium amici mei inſidiatus ſum. Hoc enim nefas eſt, & iniquitas maxima.

Atque hi Veneris ignes impuriſſimi locis omnibus ſic latè graſſantur, ut dici poſſit, *ardet Orbis.* Tot ubique ſpurca colloquia, tam fœdi geſtus, tot prava exempla, tot libidinum ſunt illecebræ, ut quiſquis venereum hoc incendium effugerit illæſus, cum Siracidâ *Deo* gratias meminerit, dicatque: In medio ignis non ſum æſtuatus: Magnus Antonius olim videre ſibi viſus eſt univerſum Orbem laqueis obductum. Hîc ille ingenuâ interrogatione *Deum* compellans: Domine, ajebat, quis evadet? Idem hîc licebit quærere: Cum ubicunque ter-

 rarum,

a *Plinius l.29. Hiſt. nat. c.3. poſt med.* b *Eccli. c.51. v.4. &* 6. c *Iob c.31. v.12.*

xarum, cum in omnibus pænè latebris hic luxuriæ ignis vivat, O Domine quis evadet? Reſponſum in promptu eſt; Ovo perfuſus non ardebit. Quiſquis Beatitudinem & delitias cæleſtes ſeriâ mente pertractaverit, & unà illud expenderit: Caro & Sanguis regnum Dei poſſidere non poſſunt *a*: ab illis ignibus ſat tutus erit. Res liquida & certa. Nam homines qui libidinum cœno volutantur, cælum profectò non cogitant, niſi rariſſimè, idque prorſus perfunctorie. Hoc illis cælum eſt, laſcivire & ſordibus mergi. Ovo beatitudinis non perfunduntur. Hinc ignibus venereis non reſiſtunt; uruntur & ardent: & quandoquidem animus eorum in flamma eſt, os etiam & lingua, & oculi ac manus ob ejuſdem flammæ vicinitatem turpiter ardent. O Deus! meliora. Cælum meditare, & ignes libidinum effugies. Beatitudinis contemplatio, continentiæ ac caſtimoniæ mater.

Præceptio decimaoctava. *Ad Beatitudinem anguſta ducit ſemita.* Ovum gallinarium tam docile ac patiens eſt, ut etiam per dactylion aut ſigillarem annulum *b* trahi, aut in vitrum anguſtiſſimi colli ſe ſalvum intrudi patiatur. Quod eâ ratione fit, ſi ovum à gallinâ recens aceto nonnihil maceretur, ita molleſcit, ut per annuli anguſtias non difficulter tranſeat. Viam minimè latam, portam eſſe anguſtam ad cælum clamant omnes Prophetæ, clamat Chriſtus, clamant Apoſtoli omnes. Domini voces novimus: Intrate per anguſtam portam, quia lata porta & ſpatioſa via eſt, quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt qui intrant per eã. Quã
anguſta

a *1. Cor. c. 15. v. 50.*
b Durch ein pitſchier/oder finger-ring.

anguſta porta, & arcta via eſt quæ ducit ad vitam, & pauci inveniunt eam *a*. Chriſtus triginta quatuor annis quàm non laxâ inceſſit viâ? Tertullianus eleganter: Chriſtus, ait, favos poſt fella guſtavit; nec antè rex gloriæ à cæleſtibus ſalutatus eſt, quam rex Iudæorum proſcriptus in crucem *b*.

A Chriſto jam ſedecim annorum centuriis tot centena millia beatorum quàm arctam & aſperam iverunt viam, quàm anguſtam & humilem ſubierunt portam?

Ampla eſt & amœna, & ſuaviter declivis ad Erebum via:

Facilis deſcenſus Averni c.

Via peccantium, ait Siracides, complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ & pœnæ *d*.

Bion inter Græciæ Sapientes Philoſophus dicere ſolebat: Viam ad inferos facillimam eſſe, cum illuc clauſis eatur oculis. Ipſiſſima veritas. Revera quiſquis eo contendit, oculis compreſſis & cæcus incedit.

Via quæ ducit ad beatitudinem laborioſa eſt & ardua, oculis attentiſsimis carpenda. Quoniã per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei *e*. Cum vineæ Dominus juberet denarium expediri vinitoribus, non dixit: Voca diſertos & eruditos, voca divites & honoratos, voca bonos cãtores, aut nobiles pictores. Multo minus dixit: Voca otioſos & ceſſatores: ſed, voca operarios *f*. Caleſtiũ arcanorum ſcriptor Ioannes digito monſtrans, quinã è terrâ emerſiſſent ad cælum: Hi ſunt, inquit, qui venerunt de tribulatione magnâ *g*. Per anguſtum annulum

a *Math. c 7. v. 13.* b *Tertull l. de corona militis c. 14. fine.*
c *Virg. l. 6. Aeneid.* d *Eccli. 21. v. 11.* e *Actor. c. 14. v. 21.*
f *Math. 20. v. 8.* g *Apoc. c. 7. v. 14.*

ovo tranſeundum eſt. Per ærumnas ad felicitatem, per mortem eluctandum eſt ad vitam. Hac itur; nec alia eſt via. Ad beatitudinem anguſta ducit ſemita.

CAPVT IV.

Totidem alia præceptiones ad cælum ardentius deſiderandum.

Cibus nobiliſſimus ovum quatuor velut elementa complectitur: teſta terram, albumen aquam, incluſus ſpiritus aerem, vitellus ignem refert. Ovum compluribus iiſque honeſtiſſimis titulis triumphat. Nec enim immeritò ferculum appellatur Optimum, Paratiſſimum, Puriſſimum, Saniſſimum, Securiſſimum. Optimi quidem ferculi nomẽ acquiſivit inde, quòd inſigniter nutriat, celeriter ſanguis fiat, & minus aliis cibis rejectaneorum habeat. Ferculum autem Paratiſſimum eſt, vili monetâ, ſæpe obolo emitur, condimento non eget, celerrimè coquitur, imò eſui eſt & medicinæ è gallina ſumptum. Babylonii ova ſingula imponebant fundæ, agitabantque, dum caleſcerent: nos ovum diſſolutum aquæ calidæ injicimus, mox coctum habemus. Porro ferculum eſt Purisſimum, nam teſtâ clauſum, non manu tangi, non fumo afflari poteſt. Quidam cibi à lebete, ab ollâ, cacabo, patinâ ingratum contrahunt odorem; hæc ovum non metuit, miſſus ſimul & diſcus, cibus ſimul & potus eſt. Ferculum dixi Saniſsimum, nam alit, & non onerat. Securiſsimum appellatur; cum pænè inauditum ſit venenum ovo propinatum.

Nulla

——Nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cum pocula ſumes
Gemmata, & lato ſetinum (a)*ardebit in auro.*

Quod de ovo, id de cælo dicendum omni jure. Beatitudo cæleſtis ferculum eſt optimorum ferculorum optimum; magna & jugis cœna. Eſt paratiſsimum: Nam regnum cælorum venale eſt, te da & habebis illud. Eſt puriſsimum, ſaniſsimum, ſecuriſsimum; quia voluptas illic ſine turpitudine, ſine noxâ, ſine fine eſt. Verum id quod dicere cœpimus, proſequamur.

§. I.

Præceptio decimanona. *Falſum Beatitudinis ſimulacrum averſandum.* Plenum recenſque ovum in aquâ ſubſidit, putre vacuumque natat cadaveris inſtar, quod principio quidem ad fundum devergit, jam putreſcens ad aquæ ſuperficiem emergit. Nihilominus recens & putidum ovum ſibi eſſe ſimillima videntur. Sunt quos Paulus deplorat, Quorum *Deus* venter eſt, qui terrena ſapiunt *b*. Hi ſibi neſcio quod cælum fingunt; & animo ac mente concipiunt, cælum terræ ſimillimum; cælum planè Turcicum, ubi caput beatitudinis, eſt voluptas corporis. Hîc ovum putridum natat, ubi cælum eſt, quicquid uni corpori ſuave ac jucundum eſt. Audite, quæſo, Turcici cæli incolas, ut inter ſe colloquantur, & ſuo ſe gladio jugulent, ſuis ſe argumentis convincant: *Tranſibit*, ajunt, *vita noſtra tanquam veſtigium nubis, & ſicut nebula diſſolvitur.* Optimè hoc quidem dicitur, ſed peſsima & indoctiſsima eſt ſyllogiſmi concluſio: *Venite ergo, & fruamur bonis, quæ ſunt.* Addunt: *Vtamur creaturâ tanquam inju-*

a *Generoſum vinum, in aureo poculo reſplendens. Iuvenalis Sat. 10. verſ. 25.* b *Philip. c. 3. v. 18.*

in juventute celeriter; non prætereat nos flos temporis a. Hîc concluſionem imperitiſsimè omittunt. Ergo hi flores (dicendum) marceſcent, & decident: Ergo voluptates raptim ingurgitandæ, antequam evaneſcant. At miſerrima, imo nulla Beatitudo eſt, quæ finiri poteſt. Sed pergunt ſtultiſsimi Dialectici: *Nullum pratum ſit,* inquiunt, *quod non pertranſeat luxuria noſtra: ubique relinquamus ſigna lætitiæ b.* O fatui! Hoc rectius boves dicerent, quàm homines. Deinde in Cælo prata omnia pertranſiri non poſſunt *c*; in cælo non ſigna ſunt lætitiæ, ſed lætitia æterna. Ergo non cælum, ſed cæli falſiſsimum ſimulacrum quæritis. Ita vos ipſos capitis damnatis. Solemus irridere ruſticos, quibus lac pane ſimilagineo intritum, cælum eſt. Vos illi eſtis ruſtici, qui Beatitudinis umbram fugaciſsimam ſectamini; negligitis Beatitudinem ipſam. Saltem illud terreat brevi occinendum: Fili, recepiſti bona in vitâ tuâ *d*.

Eon hæreticus aliique complures præſtigiis ſuis, quoties libuit, extemporale cælum condiderunt, ut incautos fallerent. Sancti Vulfranni diaconus falſo ejuſcemodi cælo ſic ſeſe oppoſuit. Objecerat ei præſtigiator palatium amplum, auro ac gemmis radians, variâ amoenitate admirandum: Et hęc, ajebat, præmia ſunt illorum qui Deos colere perſeverarint. Diaconus ſpectaculi voluptate captus quidem, ne tamē pręcipitanter ea vera crederet: Si horum, inquit, Deus eſt conditor, permaneant; ſin diabolus, diſpereant. Mox pręſtigiator & omne palatium evanuit. Diaconus cum comite in vaſtâ ſe ſolitudine deprehendit, è quâ vix triduo

a *Sapient. c. 2. v. 5.* b *Loco jam citato.* c *Baruch, ut videbimus, vocat domum Dei locum immenſum.* d *Luc. c. 16. verſ. 25.*

triduo potuit eluctari, & domum redire *a*! Tale cęlum habent homines voluptuoſi *b*, extemporale, falſum, ſubito ruiturum. Cui Cęlum amori eſt, falſum cęli ſimulacrum averſetur.

Pręceptio vigeſima. *Beatitudinis hoſtes maximi prava cupiditas,* & *hoſtile odium c.* Theologis duplex eſt appetitus, concupiſcibilis & iraſcibilis: peſſimi ſuaſores niſi rigidis imperiis coerceantur: Ille voluptates ambit, hic ſimultates exercet, ingenti hominis damno. Scarabeus quidam eſt, Aquilę capitaliſsimus hoſtis, qui ne iras inanes gerat, Aquilę alis ſe furtim inſinuat. Ita in hoſtis ſui nidum ſubvehitur, hoſte ipſo vecturam commodante. Scarabęus jam pęnè victor, hoc gnaviter agit, ut Aquilina ova perrodat, ne poſsint excludi. Vbi hoc egerit, non ſterili odio ſe vindicavit. En iraſcibilem appetitum, en capitale odium. Sed hos mores beſtiis permittamus; aliis legibus homo ſtringitur. Odiſſe alterum, eſt cęlum perdidiſſe. Ioannes mortis ſententiam apertiſsimè pronuntians: Qui odit fratrem ſuum, inquit, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit quo eat, quia tenebrę obcęcaverunt oculos ejus *d*. Addit: Omnis qui odit fratrem ſuum, homicida eſt. Et ſcitis quoniam omnis homicida non habet vitam ęternam in ſemetipſo manentem *e*. Quid magis ſerium dicatur? Maximus Beatitudinis hoſtis eſt, odium, ſed non minor prava cupiditas.

a *Baron. ad ann. 1148. Zach. Lippeloo tom. 1. die 20. Mart. in vita S. Vulfr. mihi pag. 1000.*

b Weltkinder.

c *Odium proximi.* d *1. Ioan. cap. 2. verſ. 11.* e *1. Ioan. c. 3. verſ. 15.*

Hic

Hîc tamen riſum teneatis amici. Vir eruditus narrat, de quo ſibi certò conſtabat: Tubingæ Medicus & ejus artis Profeſſor *a* conjugem in primis charam habuit. Hæc eo tempore quo uterum ferebat, liberaliorem numerum ovorum in foro emerat. Domum ea referens: & mariti muſeum ingreſſa ingemuit altum. Maritus tam ſerii gemitus cauſam ſciſcitari, & verò etiam ſolari promptus: Quid eſt, ajebat, quod cruciet? dic, mea conjux, quid hunc gemitum expreſsit? Illa tam ſuavi quæſtione jam animoſior: Mi optime marite, inquit, noſti me gravidam, & quanti ea res periculi ſit gravidarum appetentiæ obluctari. Et quid ego hic diſsimulem? ingens cupido me inceſsit, hæc ova omnia, ſed ordine & in tuam faciem projiciendi ac frangendi. Quid hîc ageret maritus? conjugis amor & periculi metus potentiſsimè perſuaſerunt cupiditati huic cedere. Ergo bonus maritus, conjugi ſuæ jaculatrici futurus ſcopus ſtrophium expromit, & vultui præpandit. Mox illa ordine, prout animus ſuggeſſerat, ova jaculando frangit in viri facie. Ad finem ludi monita eſt uxor, ne deinceps vellet cupidine trahi tam inſolente. Hæc ille ipſe, inquit ſcriptor, mihi retulit qui luſum hunc pertulit *b*.

Heu quantus Beatitudinis hoſtis prava cupiditas! Venatorem illum Eſau conſiderate. Vt lentis edulium, quod concupierat, obtineret, jus primogenitorum vendidit: ſic generoſiſsimum equum teruncio commutavit *c*. Ea eſt vis cupiditatis pravæ, ut ſi animum non ſolum invaſerit, ſed & occuparit, fiat pænè inexpugnabilis

a *D. Georgius Hamberger.* b *Rudolph. Camerar. Cent. 2. Memorab. c. 32.*

c Ein ros vmb ein pfeiff.

bilis rationi. Hinc illæ prava cupientium voces: Morior, ni huic cupidini ſatisfaciam: quicquid ſequatur, explendus eſt animus; utcunque res cadat, exſaturanda eſt cupiditas. En tibi Beatitudinis hoſtem. Radix omnium malorum eſt cupiditas *a*.

Imbecillis eſt primò cupiditas, deinde ipſa ſe concitat, & vires dum procedit, parat: Excluditur facilius quam expellitur. Non obtinebis ut deſinat, ſi incipere permiſeris. Primus quidem motus cupiditatum non voluntarius, quaſi præparatio illarum eſt. Motus alter cum voluntate, non tamen contumaci. Tertius motus eſt jam impotens, & rationem evincit. Ergo intrantibus maturè reſiſtendum: Imperandum eſt cupiditatibus, non ſerviendum, quia facilius, ut dixi, non recipiuntur, quàm exeunt.

At nos initio iis cedimus, & admittimus velut hoſpites nobis profuturos. Hinc ſeries malorum. Hinc ovum Beatitudinis temerè projicimus, & frangimus, modò cupidinem expleamus. Inſtar gravidæ mulieris ſumus, quę honeſtum putat & neceſſarium cupiditatibus ſuis obſequi: En morior, clamabat Eſau, quid mihi proderunt primogenita? Et ſic accepto pane, & lentis edulio, comedit, & bibit, & abiit, parvipendens quod primogenita vendidiſſet *b*. Ita nos jus cæli parvipendimus: comedimus, bibimus, genio indulgemus: jactura cæli parva eſt. Beatitudinis hoſtes maximi, hoſtile odium, & prava cupiditas.

Præceptio vigeſimaprima. *Beatitudo avaros & immundos odit, execratur & arcet.* An non omnes

a 1. *Tim. cap.* 6. *verſ.* 10. b *Gen. c.* 25. *v.* 32.

omnes vitioſos? Ita prorſus omnes; præcipuè tamen avaros & impuros excludit. Quod luculenter affirmans Paulus: Hoc, inquit, ſcitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus (quod eſt idolorum ſervitus *a*) non habet hęreditatem in regno Chriſti & Dei *b*. Romano idiomate tam avaritiam quàm luxuriam rectiſsimè ſordes & cœnum appellamus. Has ſordes, hoc cœnum ſingulariter abominatur Beatitudinis domus. Non enim intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens *c*.

Mulierem viduam fuiſſe ajunt, quę gallinam nutriebat, quotidiano partu ovorum fœcundiſſimam. Illa verò arbitrata ſi hordeum in eſcam liberalius obſtiparet, oviparam ſuam convictricem *d* bis parituram uno die. Itaque alimentum auxit. Sed gallina pinguefacta ſtultiſsimũ mulieris votum eluſit, & parere deſiit. Avari appetendo plurima, non tantum aliena ſępius non acquirunt, ſed etiam amittunt ſua. Avari terram retinere non poſſunt, cęlum non acquirunt; gemina falluntur ſede *e* utrimque miſerrimi. Nam quod maximè amandum eſſet, non quęrunt, & quod nimium amant, amittunt. Neque fures, neque avari, &c. Regnum Dei poſsidebunt *f*.

Sed avarę illi feminę non diſsimilem ait Apologus eum, cui domeſtica gallina potuit aureum ovum ponere. At ille latenti theſauro inhians, ut abditam celeriter occuparet opulentiam, jugulavit gallinam. Bis miſerum! Au-

rum

a *Aut: qui eſt idolorum ſervus.* b *Epheſ. c. 5 v. 5.* c *Apoc c. 21. v. 27.*

d Koſtgängerin.

e Sitzen zwiſchen zween ſtüel nider.

f 1. Cor. 6. v. 10.

rum non invenit, & gallinam perdidit. Avarus maximam cęlo injuriam infert, qui terrę ſpumam, quam non retinebit, tam anxiè colligit, & cęli theſauros ęternum poſsidendos, velut per jocum negligit; Ter miſerrimus.

Impuris & libidinoſis in Domo Dei nil eſſe loci ſat conſtat. Iam pridem proclamatum eſt: Foris canes & impudici *a*: Foras laſcivientes vaccę, foras hirci, foras omnes luxurioſi; Has pecudes cęlum & odit & arcet, foras, foras. Decretum eſt: Si ſecundum carnem vixeritis, moriemini *b*.

§. 2.

Pręceptio vigeſimaſecunda. *Beatorum diſcrimen ſedulo noſcendum.* Vetus verbum eſt de rebus ſibi ſimillimis: Nec ovum ovo ſimilius. Fuerunt nihilominus qui ovum ab ovo diſcernere ſcirent luculento diſcrimine. Cęlius Rhodiginus *c* refert fuiſſe qui plurimas gallinas alerent quęſtus cauſa. Hi ova tam peritè internoſcere callebant, ut quamplurimis ovis è ſuo gallinario ſub aſpectum poſitis promptè dicerent, hoc ovum ab illâ gallinâ, hoc ab alterâ, iſtud ab alia eſt, & ſic deinceps diſsimilitudinem aſsignarent admirabili delectu. In eum prorſus modũ quo guloſiſsimus homo, quem priſcus Satyricus depingit, oſtreorum patriam de nomine norat. Montanus vir ventricoſus & delicatiſsimę gulę

Oſtrea callebat primo deprendere morſu,
Et ſemel aſpecti littus dicebat echini. *d*

Diſcriminis ſubtiliſsimi notitia. Itane ab ovis ova, oſtrea ab oſtreis, à vino vinum peritiſsimè ſcimus

a *Apoc. c. 22. v. 15.* b *Rom. c. 8. v. 23.* c *Cœlius Rhodig. l. 27. Antiq. lect. c. 17.*
d Meerkreps *Iuvenal. Sat. 4. v. 142.*

ſcimus diſtinguere, & cujuſque vini patriam nominare, cur obſecro, non ſæpius illud beati Pauli cogitamus: Stella à ſtellâ differt in claritate, ſic & reſurrectio mortuorum *a*. Hoc beatorum diſcrimen ſedulo cogitatum & perpenſum, mirabile calcar eſt ad omnem virtutem ardentius amplectendam. Quicumque honoris dulcedinem guſtarunt, iis exiſtimatio ſemper ſanctiſsima eſt, nec magno æſtimant in imo dignitatis gradu hærere? altius atque altius eniti ſatagunt, & ad apicem atque faſtigium contendunt.

Sunt & in cælo diverſi præmiorum ac honorũ gradus. *Deum* alius præ alio profundius intuebitur, prout alius alium promeritis ſuperarit: quod infra copioſius demonſtrabimus. Quin ergo jam ſtrenuè agimus ut ad altiora enitamur. Abjecti animi eſt dicere: Modo nôn excludar cælo; imus an ſummus ſim, nihil laboro. Imo vero id quàm maximè laborandum eſt, ut non ſolum in Angelorum aut Archangelorum, ſed in Cherubinorum aut Seraphinorum ordines adſcribamur. Nec eſt quod quiſquam hîc terreatur. Etiam extra cœnobium, & ſine ſanguinis impensâ eo licet pertingere. Duæ potiſsimum virtutes id facile aſſequuntur: Major ſui deſpicientia, ſeu Humilitas, & ardentior *Dei* amor, ſeu Charitas, ad ſupremos gradus non difficulter evolant. Hic jure noſtram ipſi extremam ignaviam damnemus, qui non ſingulis tantum horę partibus, ſed penè momentis, amplius atque amplius promereri, in altiorem iterumque altiorem cæli ſedem conſcendere poſſemus, & negligimus. Leviſsimus quidem neglectus, ſed damnum æternum,

a 1. *Cor.c.15.v.41.*

æternum. Quo autem plures horæ partes aut plura ſunt momenta, tantò demum immenſior fit jactura, quantò crebrior præceſſit negligentia. Ideo Beatorum diſcrimen ſedulo noſcendum.

Præceptio vigeſimatertia. *Beatitudo non obtinetur joco*. Iocari placet? Alibi potes; hic nemo ſatis ſerius eſt. De ovo quod Paſchale appellant, noti nominis Theologus ex fide hæc præſcripſit. Anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, die Paſchatis ſecundo [a], Noviomagi ante meridiem dum in templo res ſacra fieret, juvenes duo tabernam adierunt, ad ova Paſchalia ſeſe invitaturi lautiuſculè. Dum ſermonem & vinum vel zythum [b] miſcent, tranſit parochus civitatis Antonius Vorſtius, Euchariſtiam ad mulierem ęgrotam delaturus. Hîc juvenum procacior, Trajectenſis patriâ, (Noviomagenſis erat alter) Heus ſociene, inquit, certemus, uter celerius ovum ſuum glutiat. Tardioris mulcta ſit, cereviſiæ poculum exhaurire. Interim tintinnabulum audit tranſeuntis cum Sacerdote æditimi [c]. Et mox temerario joco; Ego, inquit, ovum iſtud citius glutiero, quàm ægrota mulier ſuum deaſtrũ [d]. Dixit, & ore patulo excepit ovum. Tam celeres *Deus* habet aures; quàm manus: & ecce ſpecimen. Ovum faucibus inhærens vi nullâ poteſt trajicere. Luctatur ergo velut præfocandus, oculos torquet, circumſpicit, cernitque pendentem è ſevo candelam. Hanc arripiens in fauces immergit, ut ovum protrudat, ſed fruſtra. Sevum hæſit in gutture, extracto lychno pænè nudato. Ita exſpes vitæ procum-

E bit

a *Tunc erat Dies 7. Aprilis.* b Bier. c *Hic, Ioannes Haeps audiebat.* d Ihr Gottichen.

bit humi, atroque vultu ſupinus & mutus aliquamdiu jacet, & elidit ſpiritum, illo ipſo, quem dixi, parocho adſtante. Nam ex ægrotæ mulieris domo digreſſus, tabernam tranſiit, & lugubres voces audiens quæſivit, quid mali eſſet? Re cognitâ juvenem etiamnum palpitantem vidit. Hæc ego, inquit ſcriptor, verbum è verbo exprimens ab ore Antonii Vorſtii, qui apud Noviomagenſes viginti ſex annis curionem egit, recitavi. Res Belgio toto innotuit, in triviis etiam decantata *a*.

Chriſtus audaciori linguæ injecturus frenũ: Ego autem, inquit, dico vobis, non jurare omnino, neque per cælum, quia thronus Dei eſt *b*. Pari modo dicendum: Non ſolum Deus in ſe jocari neminem ſinit impunè, ſed nec in ſedem aut domum ſuam. Multo minus jocando cælum obtineri poteſt. Regnum cælorum vim patitur *c*, & illud non ludibundi, nec nugatores, nec jocularii diripiunt. Beatitudo non obtinetur joco.

Præceptio vigeſimaquarta. *Beatitudinis meditatio, pravorum emendatio, afflictorum conſolatio.* Eſt in Pharmacopoliis quod *Ovum aureum vocant.* Illius inter ceteras virtutes eſt, cor à tetris fuliginibus tueri. Inter Romanas ſuperſtitiones certum luſtrationis genus conſtabat ovis & quidem plurimis. Eo priſcus Satyricus intendens digitum, Tam fœdam maculam, inquit, non eluet facilè,

Niſi ſe centum luſtraverit ovis c.

De plurimis pænè idem affirmandum; Hic vetitas

a *Tilmannus Bredenbach. l. 7. mirac. c. 60.*
b *Matth c. 5. v. 34.* c *Matth. c. 11. v. 12.*
d *Iuvenal. Sat. 6. v. 517.*

vetitas delitias, ille mores improbos, iſte voluptates inconceſſas non deſeret, niſi aureum Beatitudinis ovum guſtaverit; ac proinde cognorit, omnia Mundi gaudia, ad illud mel cæli merum eſſe abſinthium, merum fel: contra verò adverſa omnia pro Chriſto tolerata pretioſum quintæ aut ſeptimæ decoctionis ſaccarum eſſe.

Beatiſſimus Martyr Quintinus patriâ Romanus, proſapia nobilis, juſſu Rictiovari Præſidis ſanguinarii virgis ferreis cæſus, liquatâ pice perfuſus: Hæc, inquiebat, omnia mihi ſunt refrigerio. Mox Rictiovarus, ut voces tam generoſas intercluderet potionem longè diriſſimam ex aceto, ſinapi, & vivâ calce miſceri, eamque in os loquentis infundi; præterea digitos omnes inter carnem & ungues terebrari, geminumque veru per medium corpus ab humeris ad uſque talos adigi juſſit. Nihilominus Quintinus ſpiritu cæleſti ardens: Domine Ieſu, exclamat, hæc quidem amariſſima ſunt & letalia, propter te tamen mel illa & ſaccarum reputo.

Aureum Beatitudinis ovum guſtavit; hinc animi robur invictum. Serio cælum cogitare mœrores & dolores omnes ingentibus ſolatiis delinit. Iucundium eſt pati, quicquid dulce erit in cælo recordari.

Anno Chriſtiano milleſimo quinquageſimoſeptimo, cum Orientis Imperator Michael per legatos urgeretur à Patriarcha, ut Imperii faſces poneret, eoſque IſaacioComneno cederet, Michael legatos ingenuè interrogans: Ecquid mihi, ajebat, pro Imperio Patriarcha reddet? Illis reſpondentibus, *Cæleſte regnum*: Mox

diadema & purpuram deponens, privatis ædibus ſe concluſit *a*. Adeo nõ afflictorum tantum conſolatio, ſed etiam pravorum efficax emendatio eſt, Meditatio Beatitudinis.

§. 3.

Præceptio vigeſimaquinta. *Beatitudinis ſpes certa theſaurus maximus.* Ovi candidum vivæ calci admiſtum glutinat vitri fragmenta. In rebus humanis nihil eſſe poteſt tam deploratę calamitatis, nemo tam fractus animo, quin eum ſpes vera cæli ſolidet, confirmetque.

Athenæus Reges Perſarum olim ex ovo aureo bibere ſolitos affirmat. In Germaniâ ſuperiore moris & juris eſt alicubi, unicum è gallinâ ovum currui quadrijugo imponere, & ſic ad loci dominum devehere. Ille pro ovo dolium vini dat revehendum. Hic infans aut juvenis fatuus dixerit: Ego malim vini dolium quàm gallinæ ovum. Infanti & fatuo veniam damus; de conſuetudine hâc prudentius diſſererent, ſi eam melius intelligerent. Toparchæ illi gratius eſt ejuſcemodi ovum, quàm plures vini amphoræ. Siquidem non ovum, ſed jus ſuum & ſpem utendi juris ſub ovo abditam conſiderat. Itaq; mavult hoc tale ovum, quàm vini plauſtrum.

Spes juris opportunè uſurpandi vel præſenti auro melior eſt. Nos certè haud aliter ſentiamus. Domum Beatitudinis nondum poſſidemus, ſed ſpem beatitudinis, jus cæli tenemus. Hoc velut unicum in plauſtro grandi eſt ovum, idque longè charius quàm mille vini optimi plauſtra. Spes certa cæli theſaurus maximus. Opimæ ſpei nihil difficile. Agricola tempeſtatum

a Baron. ad Anno. 1057. è Curopalata.

tum viciſſitudines, hiemis algores, & æſtatis calores, laboreſque perpetuos patientiſſimè tolerat: ſeminat, arat, colit, occat, metit, terit, ventilat. Spes alit agricolam. Quo mercatorem ſpes non impellit?

Impiger extremos currit mercator ad Indos
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes. a.

Spes lucri adhibet calcaria, & ad hos curſus provocat mercatorem. Miles in caſtris quantos labores, & quanto majora ſubit pericula? Armis oneratus incedit, excubias agit, vallum jacit, omne genus tempeſtatum excipit, ceſpiti aut gramini indormit, famem ac ſitim frequentiſſimè ſentit, animam ſemper venalem gerit, in aſſiduis pænè periculis. Et tamen ſpes prædæ aut gratiæ militiam ei jucundam faciunt. Spes ingentia poteſt, cum adeſt; ſpes quæ adeò invalida eſt; ſpes non eſt. Et tu Chriſtiane mollis ac delicate, non ut triticum in horrea convehas, non ut militaria ſtipendia colligas, non ut arcas auro diſtendas, ſed ut cæleſtem gloriam obtineas, pauculis annis, exiguo prorſus tempore juberis patientiam tuam *Deo* probare, & pati recuſas? Spes beatitudinis tibi deeſt. Erige animum, & ſpera in Domino, & fac bonitatem, & inhabita terram, & paſceris in divitiis ejus *b*. De ſpe quam ovum claudit, egregiè Auguſtinus: Spes in ovo, inquit, quia vita pulli nondum eſt, ſed futura eſt; nec jam videtur, ſed ſperatur. Spes enim quæ videtur, non eſt ſpes *c*.

Præceptio vigeſimaſexta. *Verum Beatitudinis deſiderium nullis frangitur laboribus.* Puerorum alicubi luſus eſt, ova perinde ut lapides jaculari

a *Horat. l. 1. epiſt. ep. 1. ad Mecænat. med.*
b *Pſalm. 36. v. 3.* c *Aug. tom. 2. epiſt. 121. ad Probam de orando Deo, mihi pag. 237.*

ad ſcopum. Id autem eâ ratione fit, ne frangantur. Ovum fundæ imponitur, & rotando agitatur, dum quicquid liquoris continet probè commiſceatur. Illi verò luſui pratum molli ceſpite veſtitum eligitur: ſic ova perinde ut ſaxa non facilè rumpuntur. Quiſquis beatitudinem attentius meditatus fuerit, eamque velut ovum animo agitaverit, is nec minis terreri, nec blanditiis flecti, nec laboribus frangi, nec doloribus vinci unquam poterit. Ille contra audentior ibit, illudque Pauli aſſiduè uſurpabit: Sed in his omnibus ſuperamus *a*. Beatitudo digniſſima eſt his omnibus.

Cum Ravennæ Vrſicinus medicus ob Chriſtianam fidem ad ſupplicium ductus horrore mortis paululum titubaret, Chriſtianus miles Vitalis id obſervans, exclamare auſus eſt: Vrſicine medice, qui ſolebas alios curare, cave teipſum in æternam mortem præcipites; patriam cæleſtem cogita, eo properas. His vocibus Vrſicinus ad conſtantiam erectus ultimum ſupplicii fortiter ſubivit. Vitalis ob cohortationem tam animoſam à Suetonio Paulino Iudice comprehendi juſſus, & in equuleo ſuſpendi, patientiâ & conſtantiâ incredibili tormenta omnia ſuperavit, cæleſtis patriæ deſiderio ac ſpe invictus. Demum ferali ſententiâ capitis damnatus in altam foveam non jam mortuus, ſed ut moreretur abjectus, terrâ & ſaxis obrutus, morienti ſibi & lectulum ſimul & ſepulchrum invenit mortuo *b*.

Beatitudinis deſiderium nullis ſuccumbit laboribus, paupertati non cedit, in periculis creſcit, ærumnis accenditur, in doloribus augeſcit.

a *Rom. c. 8. verſ. 37.* b *Hieron. Rubeus l. 1. de Martyrib. Raven.*

ſcit. Qui cæli cupiditate inflammatur, ei cor ſubſilit, cum illud Domini audit: Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis *a*. Nec vero unquam tam crebris tantiſque miſeriis conflictatur, quin cum Paulo liberè proclamet: In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur; aporiamur, ſed non deſtituimur; dejicimur, ſed non perimus *b*.

Hæc vera eſt nota civium qui ad illam civitatem magnam pertinent, cæleſtis patriæ deſiderio æſtuare, & alia omnia velut pupas & crepundia ridere. Facile faſtidit furfures, qui ambroſiam guſtavit.

Præceptio viceſima ſeptima. *Tentationum & afflictionum omnium eſt victoria, Beatitudo ſeriò cogitata*. Non tantum cibus famelicis, & pharmacum ægris eſt ovum, ſed ovi etiam putamē ſi teratur ſiſtit ſanguinem, ovi membrana fiſſis labris medetur, albumen munit faciem ne à ſole comburatur: variè prorſus è re ac uſu medicinę ovum eſt. Non minus iſtud de quo loquimur, ovum Beatitudinis affectibus perſanandis eſt utiliſſimum. Homerus incendium Trojanum cantans hoc etiam miſcet. Priamus Rex Troję, jam inflammatâ civitate in turrim evaſit, & cum eo complures qui erant à conſiliis. Hic urbis ſubjectæ miſerabilis aſpectus in oculis fuit. Flammæ jā graſſabantur in domos; fletu, clamoribus, ejulatu omnia miſcebantur; clangor tubarū, armorumq; ſonitus & horror magis ac magis clareſcebat; plurima per vias perq; domos cadavera ſternebantur. Vbiq; luctus, ubique pavor, & plurima mortis imago *c*.

E 4 Dum

a Matth.c.5.v.12. b *2.Cor.c.4.v.8.* c *Virg.l.2.Æneid. ante med.*

Dum hæc Priamus ex alto ſpectat, Helena fax belli in eandem turrim ſubrepit. Videbatur Dea penetrare ad homines. Nam plerique omnes tam præſigni forma ſubito oblata capti pronuntiarunt: Iuſtum videri bellum, formam iſtam majoribus etiam impenſis digniſſimam eſſe.

Itane, ô viri, hac belli decennalis mole, hoc ſanguinis mari, hoc urbis everſæ incendio unius mulierculæ forma non immeritò redimenda? Quid, obſecro, nos Chriſtiani, cum Beatitudinis excellentiam infinitam fuerimus contemplati, an non dicemus? Hæc forma longè digniſſima eſt, cui ego, cui quivis noſtrum graviſſimos labores, cui continuam tolerantiam, cui ſanguinem, cui vitam impendat. Hæc illa formoſiſſima Rachel, Beatitudo cæleſtis, pro qua vel centum vel mille annis laborare, nemini non jucundum & ſuave videri debeat.

Chriſtus ſervator, antequam in horto traderetur hoſtibus, omnem cruciatuum futurorum ſeriem ſibi præſentiſſimam habebat: in oculis erant verbera & contumeliæ capto inferendæ; cernebat flagra, ſpinas, crucem, clavos, feralia ſuæ mortis inſtrumenta; ſuprema ſimul triſtitia ſudorem ſanguineum exprimebat; diſcipuli & mater mœrebant; natura balneum tam cruentum horrebat; Chriſtus ipſe pallebat in mortuum; Nihilominus eo ipſo tempore: *Surgite*, inquit, *eamus* noſtris occurſuri hoſtibus. Perinde ſi dixiſſet, æquiſſimum eſt, ut pro tanta gloria, quam mihi & humanæ genti emerebor, omnia ſuſtineam. Surgite mei, ſurgite; eamus. Nimirum propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem. Sic omnes amici Chriſti labores ſuos &

ærumnas ſolati ſunt: Nec aliter tot centena millia martyrum ore renidenti ad cruces, ad beſtias, ad ignes properarunt. Nemo miretur. Propoſito ſibi gaudio ſuſtinuerunt Crucem.

Helena illa formoſiſſima, cæleſtis gloria his omnibus & longè gravioribus laboribus eſt digniſſima. Sic herois illa Machabæorum mater propoſito ſibi, ſuiſq; filiis Beatitudinis gaudio, egit fortiſsime. De ea Chryſoſtomus: Facile, inquit, metiri poſſumus, quid illa pertulerit, quæ non reum aliquem extraneum, ſed ſeptem filios ſimul, & in una die variè lalaniatos pœnis videbat interfici.' Cauſa autem hujus virilis animi in eâ fuit, quia non profluentem eorum ſanguinem aſpiciebat, ſed magis ad coronas eorum, quæ texebantur in cælis, intenta gaudebat. Non conſiderabat circumſtantes populos, quia videbat adſtantes Angelos; non in terrena præſentia intendebat, ſed in futura cæleſtia præparatur *a*. Hinc generoſiſsimę voces illę ad filiorum ultimum: Peto, ajebat, à te nate, ut aſpicias ad cælum, &c. ita fiet, ut non timeas carnificem iſtum *b*.

Nos in hoc mortalitatis proludio ſtamus in modum Apocalyptici Angeli, qui poſuit pedem dextrum ſuper mare, ſiniſtrum autem ſuper terram, & habebat in manu ſua libellum apertum *c*. Ita nos pede uno turbidiſsimum vitæ iſtius mare calcamus, alterum juvat per Spem in terram viventium exponere; libellum apertum tenet, qui illas Domini præceptiones: Beati pauperes; Beati mites, Beati qui lugent, &c. aſsiduè perpendit. Cælum aſpice, & labores nullos metues, aut dolores,

a Chryſoſt. hom. de 7. Machab. b 2. Machab. c. 7. v. 28. c Apoc. c. 10. v. 2.

CAPVT V.

Memoria cæli, omnium malorum pharmacum eſt.

MIrari libet, nec immerito, cum injicitur mentio eorum hominum, quos nunquam expugnavit triſtitia. Socrates Philoſophus, uti ſerenum & innube cælum, quod totis diebus ridet, ſemper lætus, ſibique ſimilis nullas triſtitiæ nebulas oſtendebat. Beatus Antonius nunquam non ſereniſſimi vultus ſpecimen cæleſtis lætitiæ jam deguſtatæ præ ſe ferebat. Beatus Martinus Turonenſis præſul nunquam iratus, nunquam mœſtus, aut tetricus eſt viſus; exporrectâ ſemper fronte, & ad cęlum verſâ hilaritatem ſpirabat inuſitatam, è cęlo petitam. Beatus Ioſephus Anchieta, qui anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſeptimo *a*, in Braſiliâ mortuus, hoc nomine prioribus accenſendus videtur. Nam idem ei vultus ſemper, eadem animi conſtantia, eadem orationis lenitas ubicunque eſſet, cum quibuſcunque ageret. Cognita eſt multis in rebus ipſius animi tranquillitas, nullo unquam ne leviſſimo quidem motu agitata *b*.

Quanam, inquies, id ratione fieri poteſt: cum omnia tædiorum, miſeriarum, ac calamitatum plena ſint? Cum quotidie plurima nos turbent, affligant, & pænè enecent. Qui ergo poteſt fieri, ut amœno ſemper vultu lętitiam ſpiremus? Iſtud omnino poteſt fieri. Nec enim fruſtra ſuis imperans Paulus: Gaudete

a 9 *Iunii*. b *Vita ipſius l. 3. pag. 188.*

dete in Domino ſemper, inquit, iterum dico gaudete *a*. Quaſi triſtes, ſemper autem gaudentes. Atque hoc ipſum *ſemper gaudete* crebrioribus epiſtolis commendavit.

Triſtior Apoſtolis dies vix ullus luxit, quam cum Chriſtus eis valediceret. Nihilominus eo ipſo tempore illud amantiſſimi magiſtri audierunt: Si diligeretis me, gauderetis utique. Iterum videbo vos, & gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis *b*. Æquo animo eſtote mei Apoſtoli; jam quidem ſeparabimur, ſed exiguo tempore. Poſt pauculos dies lugubres, conveniemus iterum, & quidem in eo regno, è quo mœror omnis exulat, in quo gaudium omne triumphat, idque ęternum.

Hujus regni vel ſola memoria miſeriarum omnium levamentum, malorum omnium pharmacum eſt. Nil dulcius quàm cęli meminiſſe. Quiſquis ſolidius hac memoria imbutus eſt, in adverſis non difficulter lętus eſt, quod hac dictione oſtendemus.

§. I.

b Hebręus vates Ezechiel quatuor animalia inter ſe multum diſparia vidit: Leonem, Aquilam, Bovem, Hominem. Bos grave animal, & lenti motus, nihilominus non geminas tantum alas, ſed paria duo alarum habuit, velut avem duplici volatu ſuperaturus. Deus bone! quid Bovi cum alis? quam male conveniunt remigium alarum, & obeſa tauri moles? Avibus alę congruunt, non bobus.

Ezechiel

a *Philip.c.4.v.4. 2.Cor.c.6.v.10. 1.Theſſal.c.5.verſ.16.*
b *Joan.c.14.& 16.*

Ezechiel dubitationem eximens: Et ſimilitudo, inquit, ſuper capita animalium, firmamenti *a*. Hoc juſſit volare Bovem; firmamenti ſimilitudo: cælum in oculis huic animanti fuit.

Eæ rerum vices ſunt, tam facilè hilaritas in mœrorem mutat, ut ſubinde cor humanum ſibimet videatur plumbeum. Hunc talem hominem, vix quidquam eſt quod ſatis exhilaret: torvum tuetur, frontem taurinam gerit; bos eſt. Ad lætitiam eum provocaturi plus turbant. Nimirum Muſica in luctu importuna narratio *b*. Quid huic homini facias? ſolaris, excitas? magis torques, & affli ctas. Reſpondebit ille cum regio Pſalte: Renuit conſolari anima mea *c*. Conſolatores oneroſi omnes vos eſtis *d*. Verba veſtra plus aloës quam mellis habent. Quibus igitur demum ſolatiis hic homo erigendus ad hilaritatem?

Seipſum ſolari poterit, ſi velit: Dicat cum eodem vate regio: Memor fui Dei, & delectatus ſum *e*. Meo nunc quidem animo ægrè eſt, ſed cum patriam cæleſtem, ubi Deum viſuri ſumus, cogito, mox mœror omnis & dolor evaneſcit.

Si *Deus* vel ærumnoſiſſimo homini ad inſpiciendum cælum unicam dumtaxat aperiret rimulam, mox ille ærumnarum omnium ſuaviter obliviſceretur. Hanc rimam profecto reperit, quiſquis beatitudinem cæleſtem in animo inſculptam geſſerit. Quantumcunque mœror quotidianus laceret, & quamvis, cor plumbeum, & ipſe homo ſibimet tardiſſimus bos videatur, alas tamen acquiret bos iſte, & volabit,

a *Ezech. c. 1. verſ. 22.*
b *Eccli. cap. 22. v. 6.* c *Pſalm. 76. v. 3.*
d *Iob. c. 16. v. 2.* e *Pſalm. eodem.*

bit, quoniam ſimilitudo firmamenti eſt ſuper caput ejus.

Antonius Magnus (cujus antea mentionem fecimus) è mille monachis facilè noſcendus fuit; etſi eum anteà nunquam viſum nemo monſtraſſet. Ejus rei cauſſam aſſignans Athanaſius: Nam ſemper, inquit, hilarem faciem gerens liquido oſtendebat, ſe de cæleſtibus cogitare.

Apollo Abbas, Palladio teſte *a*, ſi quem ſuorum vidiſſet mœſtum dejecto vultu veluti bovem ſecuri jam ſaucium, continuo eum affatus: Mi frater, ajebat, quid vanis mœroribus conficimur! triſtentur ii, quibus ſpes ad cælum intercluſa, qui terram ſapiunt. Beatitudo nobis Chriſti chirographo promiſſa eſt: Spes noſtra minimè fallax non cæco nos itinere ducit: ad beatos tendimus. Quid igitur contriſtamur?

Doctiſſimus Philo ſpem vocabat gaudium ante gaudium. In terrâ ſcilicet ſpe gaudemus, omnigenis in cælo gaudiis perfundendi. Laborem, præſertim irritum, plerique omnes naturâ fugimus: nimirum operam ludere res inſuaviſſima. Cum verò certa merces & quidem, major labore in oculis eſt, jam agiles ſumus jam manus pedeſque promptiſſimos monſtramus, jam currimus, jam volamus, labor qui antea leonis, nunc ovis aureæ formam gerit: jam ſuavis & jucundus eſt, qui prius moleſtiſſimus erat. Tanti eſt ſpes certa præmii.

§. 2.

Subinde hominis caput eo modo venale ponitur, ut ſi quis illud attulerit, tantum auri referat, quantum ponderis habuerit caput ad libram

a *Pallad. hiſt. c. 52.*

bram appenſum. a Initio belli civilis quod contra Cajum & Fulvium Gracchos Senatus geſſerat, Opimius Conſul edixit, Caii Gracchi caput ſe auro repenſurum: Tam grandi præmio invitatus Septimulejus nihil non audere voluit, Graccho caput abſcidit & pilo ſuffixum per urbem ferre ſuſtinuit. Sunt qui tradant eum cavati capitis partem, quo ponderoſius eſſet, liquato plumbo expleſſe, atque ita ſeptemdecim auri libras retuliſſe. Adeo præmium cum magnum eſt, eſuritur, ut poſthabitis omnibus vitæ periculis nihil nimis arduum videatur.

Coracottæ latronis per Hiſpaniam famoſiſſimi caput Auguſtus Imperator decem millibus Philippeorum æſtimavit. Coracotta extremæ audaciæ homo ſeipſum ſiſtens Cæſari: En, inquit, ego ipſe caput meum huc defero, & ſpero, præmium delaturo promiſſum. Non ſolum vitæ gratia ei facta, ſed & pecuniæ. En præmii dulcedine illecti vitam ipſam ſpernimus. Hic igitur ita ratiocinandum.

Præmium Deus promiſit non decem millia philippeorum, non decies centena millia aureorum, ſed præmium Beatitudinis infinitum, immenſum, ſeipſum. Sed quomodo præmium iſtud obtinendum? Deo te ſiſte; Te ipſũ da. Sed malus ſũ, inquis. Te dando bonus eris. Et vita tibi donabitur, & cũ eâ inæſtimabiles theſauri.

Hoc eſt quod exhilaret, quod bovi alas affigat, quod volare doceat, quod pavidas cogitationes in altum erigat. Quandoque humi dejicimur, à noſtris ipſi cogitationibus, quæ, crebros ejuſmodi pavores ingerunt: Non ego præmium,

a Valer. l. 9. c. 4.

præmium, ſed ſupplicium tot noxis meis ſum meritus; quod ego patior, improbitatis meæ ſtipendium eſt, quî cælum ſperem? ad inferos mea me facinora deducunt.

Quicquid ſit, meliora ſpera; furem hactenus, homicidam & prædonem egeris; Te da & habebis præmium, quod ſperare juſſi. Cogita quanti Deus caput tuum æſtimarit: Beatitudinem, cælum pollicitus eſt; ipſe hoc mereri velis? fer caput tuum: Cæleſtium gaudiorum æternitatem cogita, & gaudebis in Domino ſemper.

Qui laboribus aut adverſis ſuccumbit, illius fides atque ſpes ad cælum aut nulla eſt, aut exigua. Atque ab hac nota ſeipſum quis inſigniter noſſe poteſt. Nam ſi labores fugiat, adverſa horreat, candidos ac fortunatos dies quærat, ipſe ſibi non injuria opprobrabit: En pavidiſſime lepus, non miles, dum ambis cælum, refugis: Fidei aut Spei quàm in te nihil eſt? alioqui non tantopere laborem declinares, nec adeo formidares adverſa, imo potius attraheres.

Iſaacides Iacob longè afflictiſſimus ob Ioſephum filium, ut putabat, à fera laceratum: nihilominus quamprimum audiit filium, quem lugebat, etiamnum vivere, mox abſterſis lacrymis luctum omnem poſuit; Revixit ſpiritus ejus *a*.

Haud aliter nos affici par eſt, cum illa plena dulcedinis audimus: Vivit Chriſtus & imperat, rex cæli & cum eo cælites innumeri qui expectant te. Cujus ſpiritus non reviviſcat ad nuntium tam lætum?

Iacob,

a Gen. c. 45. v. 27.

§. 3.

Iacob, quem dixi, jam vicinus morti ſuprema ſua ordinaturus, de filio ſuo Iſſachar hæc pronuntiavit: Vidit requiem quòd eſſet bona, & terram quòd optima, & ſuppoſuit humerum ad portandum *a*. Subinde audias dicentem: ærumnis opprimor; ſuccumbo; intolerabile me pondus dejicit; vix reſpirandi locus eſt; mergor malis.

O vos omnes quibus tam ægrè eſt: Videte requiem quod ſit bona, & terram quòd ſit optima, & ſupponetis humeros ad portandum. Memoria Beatitudinis omnium malorum pharmacum eſt. Ipſe cæli aſpectus exhilarat, & invitat ad futura gaudia. Quaſi triſtes, ajebat Paulus, ſemper autem gaudentes. Decreſcant vires, palleſcat vultus, fluant lacrymæ, tremat pectus, latret ſtomachus, labent genua, corpus omne deficiat, quaſi triſtes erimus, nihilominus mens cælo inhærens, animus in æternitate fixus gaudebit ſemper. Terra quam brevi poſſidebimus delitiarum eſt pleniſſima. Videbimus *Deum* Deorum in Sion *b*. Quod ſi tenuis memoria *Dei* omnem mundi voluptatem extinguat, quanto potentior erit ſpes obtinendæ gloriæ certa, imago beatitudinis animo inſculpta?

Novus è cælo concionator Chriſtus, conciones prorſus admirabiles, & Mundi legibus planè contrarias inſtituit. Et quàm novum illud & anteà inauditum: Beati eſtis cum maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adverſum vos mentientes. Quam inſolens hoc dicendi genus! & qualis, obſecro, beatitudo eſt, innocen-

tem

a. *Gen.c.49.v.15.* *b* *Pſalm.83.v.8.*

em calumniis opprimi, in omnium odium adduci, facultatibus exui, ſuis ædibus pelli? Hoc ipſiſſimum Beatitudinis initium, ſive proludium eſt. Nam addit Chriſtus: Gaudete, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis *a*.

Nomenclaturam Chriſtus & Dictionarium longè aliud quàm Mundus habet; aliam Chriſtus Grammaticam, Syntaxin longè aliam docet. Optima Syntaxis eſt, dicere: O felix neceſſitas, ô felix labor & paupertas! ô felix ægritudo & dolor! felices vexationes, felices ærumnę atque afflictiones omnes, per quas longè certius & ſecurius quam per voluptatis prata in patriam cæleſtem tendimus. Beati eſtis cum perſecuti vos fuerint. Beati non idcirco tantum quia afflicti, ſed quia per afflictionem ad cælum evocandi.

At verò Mundi Grammatica eſt: O dira neceſſitas, ô improbus labor, ô infauſta paupertas, ô maligne dolor, ô peſſima ægritudo, ô abominandæ vexationes, ô execrabiles ærumnæ, ô deteſtabiles afflictiones! Hæc Nomenclatura Mundi, hæc illius Syntaxis eſt. Hæc tamen omnia quæ Mundo videntur acerbiſſima, ut leve quid ac momentaneum ridet & tolerat, qui animum ad quotidianam cæli memoriam revocat.

Hæc cæli memoria ipſos etiam idololatras recens ad Chriſtiana ſacra traductos animavit, ut læti ac hilares ad crucem, ad rotas, ad ignem, ad quamcunque mortem properarent. In votis erat eò quàm celerrimè penetrare, quò jam animus prævolaſſet.

Hadrianus ævo Diocletiani & Maximini-

a *Matth. c. 5. v. 11. & 12.*

ani, vir magnus militiæ, Imperatorum juſſu Chriſtianos variè torquebat. Sed incredibilem eorum in tormentis conſtantiam demiratus quæſiit: Quâ tandem ſpe tantis ſuppliciis non cederent? Huic Chriſtiani: Speramus, ajebant, illam voluptatum affluentiam quam nec oculi, nec aures unquam hauſerunt, quam nec cogitando licet aſſequi. Hanc autem Deus noſter, pro quo morimur, ex promiſſo dabit. Hæc Hadrianus non ſurdis auribus admittens, tanto cæli deſiderio exarſit, ut Chriſto jam auctoratus, mortem pro Chriſto conſtantiſſimè obierit.

Cum nobis igitur tædia obrepere, cum mœror inceſſere, cum nimium nos labor frangere, cum dolor nimium urere videtur, videte requiem quod ſit bona, & terram quod ſit optima, & ſupponite humerum ad portandum.

Ejus rei nos commonens Auguſtinus: Quicquid laboras, inquit, ad hoc laboras ut videas. Neſcio quid magnum eſt quod viſuri ſumus, quando tota merces noſtra viſio eſt. Ergo, para unde videas quod amas, antequam videas *a*.

a Auguſt. in Pſalm. 90. & in Pſalm. 100.

CAPUT VI.

Memoria cæli quotidie inſtauranda.

APoſtolis Chriſtus velut exprobrans: Vſque modo, inquit, non petiſtis quicquam in nomine meo. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis *a*. Baſilii & Auguſtini ſenſu, Apoſtoli orarunt quidem, ſed Deum

a Ioan. c. 15. v. 23.

Deum nihil rogarunt. Sed quî tandem id fieri potuit? Apoſtoli homines erant egeni, qui neceſſaria vitæ ſubſidia utique ſæpius à Deo petierunt. Sed Baſilius & Auguſtinus id quod dixerunt, è Domini verbis confirmant: *Si quid petieritis*: ſi aliquid rogaveritis, dabit vobis Pater. Hactenus nihil petiſtis.

In oculis divinis *Nihil eſt*, quicquid non *ſummum bonum eſt*. Auguſtinus expreſſe: Hoc gaudium, inquit, in nomine Chriſti petendum, ſi divinam intelligimus gratiam, ſi vere beatam poſcimus vitam. Quicquid autem aliud petitur, nihil petitur: non quia nulla omnino res eſt, ſed quia in tantæ rei comparatione, quicquid aliud concupiſcitur, nihil eſt *a*. Ergo Auguſtini ſententia decies & vicies & centies oramus, nihil tamen petimus, quia ſummum bonum non petimus.

Eam ob rem Chriſtus Apoſtolis dixit: Vſque modo non petiſtis quidquam. Hic forſitan cogitaverint Apoſtoli: Mi Deus, homines adulti, jam viri, jam ſenes ſumus, & nunquam hactenus precati ſimus? Ergo unus vice omnium rogans: Domine, inquit, doce nos orare *b*. Ad quæ prompte Chriſtus: Sic ergo, ait, vos orabitis. Pater noſter qui es in cælis. Admirabile prorſus exordium. Id è nobis quæri poſſet, quod Philippus olim è quæſtore Reginæ Candaces quæſivit? Putaſne, intelligis quæ legis *c*? Et tu, quiſquis oras, Putaſne, intelligis quę dicis, quæ pronuntias? Pater noſter qui es in cælis. Nunquid *Deus* non ubique locorum præſens eſt? Cur ergo eum in

 cælo

a *Auguſt. tract.* 102. *in Ioannem initio.* b *Matth. c.* 6. *v.* 9. *Luc. c.* 11. *v.* 1. c *Actor. c.* 8. *v.* 30.

cælo eſſe orando præfamur? Reſpondendum ad hoc, & unà explicandum quam Chriſtus cupiat memoriam cæli aſſiduè in nobis inſtaurari.

§. 1.

Qui in Galliam proficiſcitur, neſcire vix poteſt Regem Galliarum toti quidem regno imperare, ſed non habitare toto. Propterea viſurus Regem, Pariſios contendit, Pariſiis regiam adit, in regiâ triclinium petit, ubi regem prandentem aut cœnantem aſpicere poſſit. Rex cæli terræque *Deus*, non tantum toto terrarum Orbe Dominus eſt, ſed & ubique præſens eſt, ubique domi ſuæ eſt. Cur ergo ſic preces exordimur? Pater noſter qui es in cælis?

Princeps præfationis hujus cauſſa: Vult *Deus* humanam mentem à rebus fluxis abductam erigi ad alta. Ideo Pſaltes regius hortatur objurgando: Filii hominum uſquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem *a*? Infantum oculos, ne potu præcipitanter ſumpto ſuffocentur, in ſublime avocamus & dicimus: En infantulus cælo delabitur. Vt ita dum ſuſpiciunt cælum, evadant periculum. Ita prorſum nobiſcum agit optimus *Deus*: infantiam noſtram à periculis ſervaturus, oculos animoſque vult in cælum attolli, ne cum periculo & damno terræ ſordibus inquinentur. Eò nos Pauli voces erigunt: Quæ ſurſum ſunt quærite, ubi Chriſtus eſt, in dexterâ *Dei* ſedens: quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram *b*.

Deinde *Deus* quidem ubique locorum eſt, ſed gloriam ſuam oſtendere non vult niſi loco omnium pulcherrimo & amœniſsimo. Perinde ut hominis animus toti quidem corpori, membriſ-

a *Pſalm*.4 *v*.3, b *Coloſſ*.c.3. *v*. 1,

nembriſq; omnibus ſeſe præſentem exhibet, tã otus in minimo digito, quàm in capite ipſo; ingulariter nihilominus ſedes animi & veluti rx eſt caput. Ita microcoſmus iſte ſeu parvus Orbis pulcherrimè reſpondet magno. Ita *Deus* n omni quem deſignamus loco totus eſt, nihilominus in cælo ſe videndum præbet. In Soe poſuit tabernaculum ſuum *a*. Ita *Deus* oſtendendæ ſuæ gloriæ locum elegit altiſsimum; arcem incolit celſiſsimam. Quis ſicut Dominus *Deus* noſter, qui in altis habitat *b*? Alta erat arx Athenienſium, ubi Minerva colebatur; altum Romæ Capitolium, ubi Iovi litabatur; altum Epheſi templum, ubi Dianæ ſacrificabatur: ſed & alia Deorum templa in alto erant. Vana & ridicula hæc ædificiorum altitudo eſt. Quis ſicut Dominus *Deus* noſter, qui in altis, (imò in altiſsimis) habitat. Ita beati genii nocte naſcentis Domini canunt: Gloria in altiſsimis Deo *c*.

§. 2.

Hic Quæſtio naſcitur, utrum mortalium ullus ante funus ſuum viderit *Deum*?

Sunt qui Moſi, qui Paulo, qui beatiſsimæ Matri hanc prærogativam aſſerant conceſſam. In partes ſuas Auguſtinum & Thomam Aquinatem trahunt. Hic ego litem nemini movebo. Cum veniâ illorum dixero, nec Auguſtinus, nec Theologus Aquinas in hanc opinionẽ diſcedunt. Controverſia omnis eſt diremta, ſi ſcriptorum, quos laudavi, expendantur verba *a*. Sed ſcholis ſint concertationes iſtæ. Nos aſſerimus à nullo unquam mortalium an-

a *Pſalm. 18. v. 6.* b *Pſalm. 112. v. 5.* c *Luc. c. 2. v. 14.* d *Auguſt. tom. 2. epiſt. 112. c. 13. S. Thom. 2. 2. q. 175. a. 5. & q. 180. a. 5. Vbi ajunt per raptum id poſſe fieri, non autem ajunt id eſſe factum.*

te mortem obitam, viſum eſſe Deum. Hæc unius Servatoris Chriſti excellentia eſt: *Solus Dominus Ieſus inter mortales tenebras Deum aſpexit.*

De Moſe liquet. Huic etenim dilucidè dictum: Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo, & vivet *a*. Moſes tranſeuntem Angelum à tergo vidit, arcaniora cernère non permiſſus. Atqui, ajunt, loquebatur Dominus ad Moſem facie ad faciem. Priſcorum interpretatio eſt: Cum Moſe Deum familiariſſimè egiſſe, & corpoream illi ac ſpectabilem formam objeciſſe.

A Paulo viſum eſſe *Deum*, Paulus ipſe negans: Quem, inquit, nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt *b*. Deinde ſi Paulus vidiſſet Deum, utique etiam cognoviſſet, num in corpore, an extra corpus hoc ſibi viſum fuerit objectum; quod negat plus ſimplice vice.

Idem omnino aſſentitur nobis Ioannes Apoſtolus, qui enucleatè: Deum, inquit, nemo vidit unquam: Vnigenitus filius, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarravit *c*. Ergo nec Moſes, nec Paulus, nec alius hominum ullus, naturam divinam vidit, antequam obiit.

Sed obſecro Lector, quæſtionis cauſam accipe & cognoſce, quam id ſummæ ac ſupremę felicitatis ſumma ſit, *Videre* Deum. Auguſtinus, Videre Deum, Ineffabilitatem viſionis vocat *d*. Nos miſeri, imo nos cæci & fatui, quàm iſtud Deum *videre* non ſuis momentis expendimus, & penè teruncio vendimus; terrarum Orbe, ſi totus ſit aureus, non commutandum.

a *Exod. c. 33. v. 20.* b *1. Timoth. c. 6. v. 16.* c *Ioan. c. 1. v. 18.* d *Auguſt. epiſt. 112.*

Si

§. 3.

Si cui ea offerretur gratia, ut omnia quæcunque Orbis terrarum habet præſentia, ſpectare poſſet, omnia terræ germina, flores, herbas, arbores: imò & hortos omnes, omnia animantia, homines omnes, omniaque ædificia, & quicquid denique pulchrum aut ſpectatu dignum eſt. Si ſpectaculum iſtud pretio emendum, dic, quanti emeres? Revera ſi quis opes ſuas omnes huic tantę varietatis ſpectaculo impendat, nil abſurdi fecerit prudens emptor. Enimverò quantillum id eſt ad illud in cęlo ſpectaculum infinitum, ad Dei *Viſionem*, quę ſuis ſpectatoribus exhibebit, quicquid cælo terraque fuit, quicquid eſt, & erit unquam. Sed hoc ſuo loco fuſius.

Moſes, ut dictum, non vidit niſi tranſeuntis Angeli tergum. Quod ſi tantum Angelus omne nativum jubar ſuum explicuiſſet videndum, Moſes luminibus captus fuiſſet: Ideò ſplendor ille humanis oculis attemperandus erat, ne eos nimium præſtringeret. Nihilominus Moſes hoc uno aſpectu incredibiliter lætatus, ſuo ipſe vultu radiare cœpit & ſplendeſcere. Quid futurum credimus, ſi ipſum ſplendoris Auctorem, omni velo jam remoto, intueamur?

Quemadmodum verò fieri non poteſt ut quis vultum ſuum inſpiciat in aqua turbida, ita nemo Deum in hac vita. Aliquid ſemper turbarum eſt dum vivimus; nam etſi reipſa non ſemper delinquamus, delictis tamen proximi ſumus. Atqui Deus non aſpici vult niſi in aqua puriſſima, niſi ab homine qui non tantum non peccat amplius, ſed nec poteſt peccare.

Leges aulicas Aſſueri regis novimus, non fuiſſe licitum, indutum ſacco, regis aulam intrare *a*. Ita prorſus mortalium nemo unquam mortalitatis ſacco etiamnum indutus, ad videndum *Deum* penetrare potuit. Decretum eſt ſupremæ curiæ: Non videbit me homo, & vivet. *Deus* in altiſsimis habitat. Nemo illuc penetraverit, niſi prius mortalitatis ſaccum exuerit. Sed ad rem.

§. 4.

Cenſuit Ariſtoteles omnibus gentibus à naturâ perſuaſum eſſe, *Deum* habitare in cælo. Ita Heſiodo ceteriſque Poëtarum, Habitator Olympi nominatur *Deus*. Naturali huic opinioni ſeſe attemperans Chriſtus ita nos precari docuit: *Pater noſter qui es in cælis.* Perinde ſi dixiſſet: Non errat opinio naturæ, Cælum *Dei* habitaculum eſt.

E Regio Pſalte id diſcimus: De cælo reſpexit Dominus, vidit omnes filios hominum, de præparato habitaculo ſuo reſpexit ſuper omnes *b*. Ad te levavi oculos meos qui habitas in cælis *c*. Priſcis idololatris aliquid lucis hac in re illuxit. Tullius orator: Bonorum virorum mentes, inquit, mihi divinæ atque æternæ videntur, & ex hominum vita ad Deorum religionem ſanctimoniamque demigrare *d*. Divinum domicilium eſt cælum. Sed pergimus.

Vel ideo etiam Chriſtus precationes noſtras ordiri nos voluit ab his verbis: Pater noſter qui es in cælis, ut animum tunc maximè attolleremus cælo, cum oraturi ſumus. Nam oratio, ſi priſcis Patribus fides, eſt elevatio mentis in *Deum*. Oraturus igitur fiduciâ ingenti pectus impleat

a *Eſth. c.4.v.2.* b *Pſalm.32.v.13.* c *Pſalm.122. v. 1.* d *Cicer. pro C. Rabirio.*

impleat, illudque ſecum commeditetur. Pater meus in cælo eſt: opulentus ſanè ac nobilis parens, in cujus manu ſunt omnia. Huic Patri meo nihil gratius quàm à ſe plurima peti. Ab eo quidem nos filii nunc exulamus, & peregrè agimus *a* velut alienigenæ, ſed non longinquum eſt iter noſtrum. Brevi ſupra erimus cum Patre. Nam illam voluptatis domum propter nos potius, quàm propter ſe ſtruxit. Æquè bene illi erat cum cælum non erat. Nos hic in tirocinio ſumus variis experimentis inſpiciendi, num optimi in Patrem affectus ſpecimen demus. Hoc ubi ritè dederimus, ad Patrem aſſumemur in cælum. Cur ergo non ſingulis horis ſummum illud & hæreditarium bonum cum gaudio aſpicimus? Cur non ardentiſsimo affectu precamur, Pater noſter qui es in cælis: Adveniat regnum tuum?

Pompejus Magnus, teſte Valerio *b*, in acie Pharſalicâ victus & fugatus à Iulio Cæſare, curſu in Inſulam Cyprum, ut aliquid in eâ virium contraheret, claſſem direxit, appellenſque ad oppidum Paphum, in littore ſpecioſum ac præaltum vidit ædificium, & navarchum interrogavit, quod loco nomen eſſet? Qui reſpondit, κακοβασίλεια *c* vocari.

Hîc mali ominis voce territus Pompejus, ſpem omnem quantulacunque reſtabat, perdidit. Neque id diſsimulanter tulit; avertit enim oculos ab illis tectis, & dolorem quem è voce ominosâ conceperat, gemitu patefecit.

Si nos de immenſo ſiderum ædificio quæramus: quod nomen eſt huic tantæ machinæ?

F 5 Reſpon-

a Wir ſeind in der frembd. b *Valer. l. 1. c. 5.*
c *Mala regia*, Böſenhof.

Reſponſum à Chriſto habemus, qui ſtructuram illam Thronum Dei nominans: Ego autem dico vobis, inquit, non jurare omnino, nec per cælum quia Thronus Dei eſt *a*. Cum ergo ad orationis noſtræ prologum ſic Deum alloquimur: Pater noſter qui es in cælis, cum ingenti gaudio cælum ſuſpiciamus; nam hoc ædificium ἀρχοβασίλεια *b* rectiſſimè nominatur. Hic Dei Thronus, hæc domus cælitum vel cogitatione tantum, vel oculis ſolum exterius libata cor noſtrum gaudio, & fiducia complet, ſemianimes in Spem æternitatis erigit beatiſſimæ.

§. 5.

Idcirco etiam cum Patrem noſtrum cæli Dominum compellamus, ſimul etiam meminerimus, digna ipſo & cæleſtia rogare. Fas quidem eſt valetudinem, victum, laboris ſucceſſum, exigui cenſus incrementum, pacis & concordiæ augmentum petere. Hæc tamen omnia eo petenda, ut tanto conſtantius non ſolum petamus, ſed impetremus illud, quod aſſiduè petendum, Adveniat regnum tuum. Iſidori Peluſiotæ dictum eſt: ideo non impetratis, quia terrena, non cæleſtia poſtulatis. Ingentis enim miſeriæ atque amentiæ fuerit hæc petere, quæ etiam cum habemus excutere juſſi ſumus. Sæpe nobis precantibus pater cæleſtis jure objecerit: Quid rerum hic petitis? Filius meus aliter vos erudiit. Beatos pauperes dixit, vos opes poſtulatis: Beatos mites prædicavit, vos vindictam poſcitis: Beatos lugentes aſſeruit, vos gaudia Mundi quæritis. Hæc meus Filius docuit contemnere, quæ impetrata cupitis. Ita prorſus ingentis eſt amentiæ, ea

petere,

a *Matth. c. 5. v. 35.* b Gulden hof.

petere, quæ cum habemus juſſi ſumus excutere.

Sed dixeris: Ego cæleſte quid peto, ſingulare lumen, calentes in Deum affectus, mellitos de Deo ſenſus, divinum amorem, voluntatis meæ cum divina conformitatem. Sed neque hæc impetro, vacuus remaneo & ſiccus.

Oſtendam quid erroris hic lateat. Eſt qui doliolum generoſiore vino, aut oleo, aut liquore alio velit implere. Illud itaque prius experitur, num aquam infuſam contineat: ubi vas illud rimarum plenum perfluere obſervat: O meum doliolum, inquit, nec vinum, nec oleũ, ſed nec acetum tibi committam, dum aſſulæ ſic jungantur, ut quod infuſum eſt, non diffluat. Ita Deus nobiſcum agit, qui, Ambroſio teſte, priuſquam dona infundat cæleſtia, temporalem proſperitatem concedit: ſi verò diffluere contingat, cæleſtia non infundit. Liberalis Deus impertitur victum, valetudinem, favores humanos, honores exoptatos, in multis ſucceſſus proſperos. Hoc omne aqua eſt, quam Deus infundit experiundis nobis. Quod ſi minoribus his Dei donis incurioſè ac ſegniter utamur, pecuniam prodigè diſſipemus, honoribus inflemur, favoribus extollamur, cibum potumque intemperantius ſumamus: Ohe! vas iſtud perfluit; aquam non continet, ergo nec vinum infundetur; caducis abutitur, ergo cæleſtia non impetrabit.

Chriſti ad Nicodemum reprehenſio eſt: Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo ſi dixero vobis cæleſtia, credetis *a*? Seipſum quivis

a Ioan. c. 3. v. 12.

quivis objurgatione haud falſâ feriet, ſi dicat: Circumſpice qualis ſis; cum litigatur non es ultimus; cum luditur, non es pigerrimus; cum potatur, non es tardiſſimus; inter ambitioſos non infimus; inter detractores minimè taciturnus; inter deceptores non indoctiſsimus; inter ebrios non poſtremus; inter iracundos & invidos non minimus; cum juratur & pejeratur, tu certè facundiſsimus es; cum in templo garritur, tu planè primus es; cum orandum & jejunandum, hic profecto ultimus es; cum vigilandum, hîc omnium infirmiſsimus es; cum pauperibus quid erogandum, hîc pauperrimus es omnium. Ohe! dolium iſtud non continet aquam: homo iſte præſentibus rectè uti neſcit, hinc malè futura quærit. Vtrinque miſer, nec præſentia ſervaturus, nec lætaturus futuris. Cælum ſincerè non amat, cui nondum ſordet terra.

CAPVT VII.

Memoria cæli quibus modis quotidie ſit inſtauranda?

DE beatâ vitâ inſigniter prorſus Philoſophus Cordubenſis dixit *a*: Vivere omnes beatè volunt: ſed ad pervidendum quid ſit, quod beatam vitam efficiat, caligant; Adeoque non eſt facile conſequi beatam vitam. Proponendum eſt itaque primum, quid ſit quod petamus: tunc circumſpiciendum eſt, quà contendere illo celerrimè poſsimus. Quamdiu quidem paſsim vagamur, non ducem ſecuti, ſed fremitum & clamorem diſſonum in diverſa vocantium, vita brevis inter er-

a Seneca l. de beata Vita c. 1.

rores conteritur. Decernatur itaque & quo tendamus, & quà: non ſine perito aliquo, cui explorata ſint ea, in quæ procedimus.

Quoniam quidem non eadem hîc, quæ in ceteris peregrinationibus conditio eſt; in illis comprehenſus aliquis limes, & interrogati incolæ non patiuntur errare: At hîc tritiſsima quæque via & celeberrima maximè decipit. *Quid poſſet magis Chriſtianum dici?* Nihil ergo magis præſtandum eſt, quàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes non quà eundum eſt, ſed quà itur *a*. *Quid verius*? Trita planè ac ſpatioſa via eſt quę ducit ad interitum, arcta quæ ad vitam, ad cælum.

Ovum initio ſub oculos dedimus, per quod explicavimus compendio, quid illud Beatitudinis ſit, quod petimus. Vlterius progreſsi diximus ad beatitudinem conſequendam plurimum facere beatitudinis memoriam, quam ideo quotidie inſtaurari oporteat. Nunc porrò eundum, & quibus modis memoria beatitudinis inſtauranda ſit, explicandum.

§. I.

Chriſtus conviva ſuper menſam, præceptiones nobiliſsimas in nuptiis ac conviviis ſervandas ſalubriter inſtillans: Cum vocatus fueris, inquit, vade, recumbe in noviſsimo loco, ut cum venerit, qui te invitavit, dicat tibi, Amice aſcende ſuperius *b*. Quod docuit, hoc & ipſe ſervavit: Nam cœpit *Ieſus* facere & docere *c*. Docuit in loco noviſsimo recumbendum, & recubuit in noviſsimo. Si Tertulliano *d* credimus, de Chriſto vaticinatus eſt illud Amos: Qui ædificat aſcenſionē ſuam in cælo *e*. Aſcenſionem

a *Luc. c. 14. verſ. 10.* b *Act. 1. v. 1.* c *Tertull. l. 4. contra Marcionem.* d *Amos cap. 9. verſ. 6.*

ſionem hanc non aliter ędificavit Chriſtus quam deſcenſione. Chriſti vitam omnem inſpice, & fateberis cæli Dominum in loco infimo accubuiſſe. Merito tandem honorificum illud à Patre audiit: *Aſcende ſuperius*.

Et nos quoque ad exemplum Domini Aſcenſiones noſtras ædificemus in cælo. Hoc autem rectiſſimè fiet jugi beatitudinis memoria, quę innovanda eſt hac potiſſimum triplici ratione. *Deſcenſu Tartari*, *Contemptu terræ*, *Aſpectu Cæli*. Explico ſingula.

Primum eſt, *Deſcenſu Tartari*. Hic præeuntem habemus Chriſtum. Cum cæleſtis Pater Filium in Orbem hunc inferiorem mitteret, hoc ei præceptionis dedit: Vade fili, & recumbe in noviſſimo loco *a*. Ad nutum Patris exactiſſimè id factum. Quod Lucas atteſtatus: Et quidem filius hominis, inquit, ſecundum quod definitum eſt, vadit. Eo certè animo ut recumbat in noviſſimo loco. Nam primo in Orbem ingreſſu non erat ei locus in diverſorio *b*. Ita inter pecudes hoſpitatus recubuit in noviſſimo loco. Hic eum Angeli, hic paſtores, hic ſalutarunt magi. Exacta pueritiâ jam populum docturus, in ſolitudinem prius ſeceſſit, ubi quadraginta diebus ac noctibus jejunium perſeverabat, eratque, quod Marcus aſſerit, cum beſtiis *c*. Recubuit prorſus in noviſſimo loco.

Paſſus eſt inſuper non ſolum tentari ſe à Satana, quod obſtupeſcendum, ſed etiam per aerem vehi, in montis jugo ſtatui, ad templi faſtigium perduci. Et conſummata omni tentatione, diabolus receſſit ab illo uſque ad tempus *d*. Tanquam rediturus, ſuaſque vires denuo

a *Luc. c. 22. v. 22.*
b *Luc. c 2. v. 7.* c *Marc. c. 1. v. 13.*
Luc. c. 4. v. 13.

nuo exploraturus in Chriſto. Et quis locus pre iſto magis eſſe noviſſimus poſſit? Idem Dei Filius ex Orbe hoc abiturus, in trabem ſuffigi ſe permiſit, latronum medium. Veriſſimè ſecundum quod definitum eſt recubuit in noviſſimo loco. Quod Iſaias luculenter affirmans: Vidimus eum, inquit, & non erat aſpectus: & deſideravimus eum, deſpectum & noviſsimum virorum *a*. En, Dei Filius inter pecudes naſcitur, à Diabolo tentandus invaditur, inter latrones moritur.

Hinc poſt reditum in vitam ab univerſo cælo acclamatum: *Amice aſcende ſuperius*. Ecce homo, Qui ædificavit in cælo Aſcenſionem ſuam. Sanè non aliter quam deſcenſu hunc aſcenſum ædificavit. Apertè Paulus. Quod autem aſcendit, quid eſt, inquit, niſi quia & deſcendit primum in inferiores partes terræ? Qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit ſuper omnes cęlos *b*. Quis in Orbe locus profundior inferis? Eo Dominus Ieſus deſcenſionem prius fecit, quàm cælum conſcendit.

Cogitas Chriſtiane aſcendere in cælum? Deſcende prius in Tartarum. Hebræi regis dictum ſequere: Deſcendant in infernum viventes *c*. Longè ſatius eſt, ut eo demigremus vivi, ſed redituri, quàm ut eo ablegemur mortui, inde nunquam emerſuri. Deſcende igitur & ęterni carceris latibula, & caveas perluſtra. Inſpice quibus illic ſuppliciis arrogantia, quibus luxuria & invidia, quibus alia vitiorum monſtra puniantur. Manſiones illic ſunt & ęternæ, ſed manſiones cruciatuum & tormentorum, manſiones diabolorum

a *Iſai. c. 53. v. 3.* b *Epheſ. c. 4. v. 9. & 10.* c *Pſalm. 54. verſ. 16.*

lorum & hominum damnatorum. His luſtratis evade ad ſuperos, *Amice aſcende ſuperius*, & perluſtra cælũ: æternitatem illam beatiſsimã confer cum ærumnoſiſsima altera: vide diſparem prorſus æternitatis domum, & diſpares inquilinos. Sic longè facilius aſcenſiones tuas ædificabis in cælo: ita recentem ac validam beatitudinis memoriam conſervabis.

Ajunt è profundo puteo aciem oculorum velut per tubum adeo firmiter in cęlum extendi, ut ipſas ſtellas ipſo etiam meridie poſsit cernere: Haud aliter mens humana in cælum tanto ſublimius aſcendet, quanto profundius in Tartarum ſe ſubmiſerit. Recumbat prius in noviſsimo loco, tum demum audiet: *Amice aſcende ſuperius*.

§. 2.

Alterum, quo jugem beatitudinis memoriam refricemus, eſt, *Contemptus Terræ*. Sanctus Ignatius Lojola, frequenter humili ſcabello ſedens, & rorantibus oculis cælum identidem ſuſpiciens: Heu, dicebat, quàm ſordet terra, cum cælum aſpicio! Notum illud religioſiſsimum pręceptum. Dimitte omnia, & invenies omnia *a*. Relinque cupidinem, & reperies requiem. Cave rebus perituris inhęreas, ne capiaris & cum iis pereas. Quàm verè ac ſignificanter è Divi Franciſci familiâ Theologus dixit: Si tibi *Deus* hanc beatitudinem non ultra medię etiam horę ſpatium largiretur, mille Mundos huic ſimiles deberes ſpernere; eo plenius *Deo* fruiturus, quo magis ex animo hujus brevis vitę quiſquilias & vilitates contempſeris *b*. Et nos (ô inſana cęcitas!) nec viliſsimam

terræ

a *Thom. de Kempis l. 3. de Imit. Chriſt. c. 32.* b *Didacus Stella de Mundi Contemptu l. 3. c. 100.*

lere. Ecquid demum eſt voluptas omnis, & omnis theſaurus terræ? Titivillitium, ſcarabæi umbra, fumas, vanitas, nihil eſt.

Narrat Homerus comites Vlyſſis dulcibus è Loto fructibus guſtatis turpiter oblitos redire in patriam. Hinc verbi veteris origo: Lotum guſtavit. Lotophagos rectè dixeris eos, qui terræ ſordibus ineſcati patriæ cæleſtis turpiſſimè obliviſcuntur; pro nihilo habent, terram deſiderabilem *a*. Cui terra ſapit, cælum deſipit: cui ſapit cælum, ei profectò terra deſipit.

Piſces marini gaudent maris ſalſugine, aquis dulcibus necantur: ita plurimi amariſſimis Mundi voluptatibus oblectantur, mel cæli faſtidiunt. Ambroſius de naturis rerum diſſerens *b*, ait Corallium in aquis herbam eſſe, cum ex aquis in aërem transfertur in lapidem dureſcere. Vtinam terrigenæ illi, qui inter cænoſæ oblectationis undas adeò molleſcunt, ut etiam ad calamitatis umbram impatientes ſint, utinam velut alga caput attollant cælo, & auræ ſeſe inferant ætheteæ, in nobile profectò corallium dureſcerent, ad omnia perferenda robuſti.

Qui aſcenſiones ſuas in cælo ædificat, prius terram calcat. Nos quidem aſcenſiones ædificamus, ſed heu non in cælo. Omne noſtrum ſtruere, appoſito verbo Græci *ἀερϐατεῖν c* nominant. Fundamentum deeſt his talibus ſtructuris. Hominis avari aut ambitioſi mentem inſpice, videbis quot ii aſcenſiones moliantur. Eſt qui cogitet: Quo demum modo hoc munus, dignitatem iſtam, hos titulos obtinebo?

G His

a *Pſalm.* 105. *v.* 24. b *Ambr. l.* 5. *Exam. c.* 11.
c Im lufft bawen. d *Matth. c.* 23. *v.* 5.

His obtentis progrediar paullatim ad altiora, Aſcendam ſuperius. Vbi & iſtud obtinuero, tum denique phylacteria mea dilatabo & magnificabo fimbrias *a*: multi qui olim vix caput aperire dignati, jam mihi & genua cogentur flectere *b*, Iam vero liberos ſic veſtiam, filios in Italiam aut Gallias mittam, filias cum ampla dote matrimonio jungam: In rem meam connitar, ut domos & prædia emam, ne cenſu aliis impar inter pedarios tantum numerer Senatores. Mille talia concinnamus in pectore. En architectos qui ædificant aſcenſiones ſuas in terra, in aëre. Hoc ædificii genus, ô boni, ſtruendum eſt in cælo; non in terrâ, non in aëre; aut ruinam prius cernetis, quàm ſtructuram.

Apoſtoli è Chriſto jam jam in cælum aſcenſuro quæſierunt: Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnũ Iſrael? *c* O viri quid iſtuc quæritis? Tam præclara & multa de cælo audiſtis, & adhuc de terra & terreno regno interrogatis? Quid ad vos hæc peritura & infima? Non recordamini quis vobis in cœna ſuprema dixerit: Iam non dicam vos ſervos: Vos autem dixi amicos *d*. Igitur, ô amici aſcendite ſuperius: Cogitationes ac deſideria in altum erigite: mittite terram, exquirite cælum. Non humilietur in pulvere anima veſtra, non conglutinetur in terra venter veſter *e*.

Sunt Geographi qui Orbem Orbiſque partes ſpectandas in tabulis proponunt: Sunt & Aſtrologi qui cæli leges, ſiderum meatus, orbeſque cæleſtes è ligno aut metallo fabrefactos

a *Matth. c. 23. v. 5.*
b Sie werden mir wol müſſen gnadherren.
c *Act. 1. v. 6.* d *Ioan. 15. v. 14.* e *Pſalm. 43. v. 25.*

ctos in ſphæra repræſentant. Fuit harunce rerum imperitior quiſpiam & albæ mentis homo, qui Geographum primo acceſſit & petiit, per Orbem ſeſe compendio duceret, diceretque varias regiones in charta noſſe.

Nec minus è tabula pictos ediſcere Mundos.

Mox ille hominem ad ingentem tabulam ſuaviter trahens, oſtendit ſermocinante manu hic Aſiam, novam illic Americam iſtic Africam & Europam: ita flumina, maria, provincias, regna plurima commonſtravit. Sed jam inſtructus à Geographo, Aſtronomiæ Doctorem adiit & rogavit, cæleſtem Orbium compoſitionem ſibi explicaret: quis eorum numerus, quis ordo, quis motus; qui eccentrici, qui plani, qui ſolidi ſint Orbes. Aſtrologus cœpit verſare ſphæram & oſtendere, quinam eccentrici, qui plani, qui ſolidi dicantur; quæ circulorum volumina vel orbiculata parallela, vel obliqua decuſſata, quæ axium ſint vertigines: Sphæræ medio, cingebatur terra vix nucem æquans; ita ſimul etiam cæli terræque diſtantiam explicavit. Hic auditor admirabundus. Quid hoc rerum eſt, obſecro? exclamat. Prior ille geographiæ profeſſor, in extenſa tela terræ globum eſſe maximum monſtravit; Tu vero doctiſſime Domine, terram vix nuci magnitudine parem exhibes. Cui credam? Adſtitit amicorum aliquis qui in aurem inſuſurrans: Ne mireris, inquit, nam ille Geographus, iſte Aſtrologus eſt; diverſa tractant ſtudia; rem ſuam uterque curat. In rem noſtram hæc faciunt.

Diabolus Geographus eſt peritiſſimus. Et ecce artis ſpecimen. In monte Chriſto monſtraturus quàm ingens eſſet terra, oſtendit ei

omnia regna Mundi & gloriam eorum, & dixit: Hæc omnia tibi dabo *a*. En obſecro; Geographum prorſus egregium, qui omnia terræ bona ut ingentia, ut maxima repræſentat: vitam mortalem pretioſiſſimam, ideoque chariſſimam, umbram honoris ſpecioſiſſimam, pecuniam rerum omnium potentiſſimam, beatitudinem ipſam eſſe commonſtrat. Hinc illud Mundi ſanctiſſimum dogma:

——quærenda pecunia primum eſt,
Virtus poſt numos. b

Hæc Greographi ex orco fallacia eſt, ſic ille terram magnificat. At verò Chriſtus veræ aſtrologiæ doctor peritiſſimus: loquens de regno Dei *c*, terram à ſuis omnibus contemnendam docet, & aſcenſiones ædificandas in cælo. Hinc illæ cohortationes aſſiduæ: Si mundus vos odit, ſcitote, quia me priorem vobis odio habuit *d*. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt *e*. Ergo non contemplandibus nobis, quæ videntur, ſed quæ non videntur *f*, iter ingrediendum ſublime. Veriſſime dixit Seneca: Nemo alius eſt Deo dignus quàm qui opes contemſerit *g*. Expedita ad cælum via eſt, Contemptus terræ.

Aude hoſpes contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo.

§. 3.

Tertium quo memoria beatitudinis reſtauranda, *Aſpectus cæli*. Domum vel foris tantum aſpicere & non amare difficile. Chriſtus in cælum abiturus ſuos omnes præſentes eſſe voluit.

Videntibus

a *Matth.c.4.v.8. & 9.* b *Horat.l.1. epiſt. 1. ad Mecænat.* c *Actor.c.1.v.3.* d *Ioan.c.15. v.18.* e *1. Ioan.c.2.v.15.* f *2. Corinth.c.4.v.18.* g *Seneca epiſt. 18.*

Videntibus illis, ait Lucas, elevatus eſt *a*. Cum orbem naſcendo ingrederetur, ſilentio & noctu, ignotus occultuſque venit; cælum aſcenſurus, centum & viginti ſpectatores, homines ex omni numero ſelectiſſimos ad hoc ſpectaculi excivit.

Regum faſti memorant Ionatham juvenem regium fame compulſum è favo mellis aliquid immersâ virga libaſſe, & mox ejus oculos eſſe illuminatos *b*. Tobias cæcus oculorum uſum reparavit non melle, ſed felle *c*. En collyrium *d* planè diſſimillimum, ſed eundem prorſus effectum. Ionathas & Tobias nitidos vegetoſque reddiderunt ſuos oculos, ille mellis, hic fellis beneficio.

Dominicum illud in nos quadrat: Modicum lumen in vobis eſt *e*. Sicut oculi noctuæ ad ſolem, ita noſtri ad divina & cæleſtia caligant. Hic minimè lynces ſumus; heu lolio victitamus; *f* tam ægris & affectis oculis cælum languidiſsimè penetramus. Ergo collyrium admittendum. Sed num mellis an fellis malumus? Citius melle ac ſuavius ſanabimur. Quocirca mel placet. Hæc quidem dicimus, ſed ſæpe alia omnia facimus. Ediſſero quod dixi.

Suſpicere cælum, & intimo pectore beatitudinem ſuſpirare, mel eſt omni melle ſuavius; gravia & aſpera pati, fel eſt omni felle amarius. En viſus interioris medicinam duplicem: utra placet? Quando nos igitur tam raro tamque oſcitanter & perfunctoriè cælum cogitamus, mel revera ſpernimus. O curvæ in terras

 animæ,

a *Actor. c. 1. v. 9.* b *1. Reg. c. 14. v. 27.* c *Tob. c. 11. v. 14.*
d Augen artzney.
e *Ioan. c. 12. v. 35.* f *Lolium vitiat. & obtundit oculos.*

animæ, & cæleſtium inanes! Subinde horula unica, aut parte horulæ mel iſtud oculis poſſet allini ſaluberrimè. Hoc ſcilicet faciendum. Cogitationes aliæ omnes curæque tantiſper ſeponendæ, ut tanto attentius ac ſuavius ſola cogitari poſſit beatitudo. Ipſe ſibi quiſque dicat: En hoc, & hoc, & hoc etiam promiſſum eſt tibi, chirographum Chriſti penes te habes: Expectat te immenſum voluptatis mare: æternum ab omni malo ſecurus; æternum undequaque beatiſſimus eris; ſi tamen velis eſſe. Hac ſola lege aſſumeris, *ſi nolis ſervire vitiis.*

En cælum ſideribus diſtinctum quàm etiam extrinſecus formoſum ſit! Quin eo manibus pedibuſque perreptas? Age, tolera & labora ut bonus miles; brevi vinces. Num tu à carne, tua, ab appetentia tua, à fallaciſſimis illecebris pateris te vinci? Si libet inſanire, quæſo cum ratione inſanias, ne æternum pereas. Cælum ſuſpice & eſto frugi.

En talis homo aquilinos & lynceos ſibi oculos conciliat melle, hoc eſt aſpectu cæli; uti Ionathæ, ſic & illius illuminabuntur. Sed plerunque nolumus perungi hoc melle. Ad omnes nugas vacamus, hic ſolum nil ſupereſt temporis; omnia alia ſolertiſſimè curamus, cælum in poſtremis curis habemus. vix illud unquam ſerio & cum cura conſideramus. Ita hoc melle ſanari nolumus.

Idcirco Deus felle nobis medicinam facit, plagis nos erudit. Qua quidem ratione *illuminamur*; ſed lenior eſt, & acerbior hic medendi modus. Iacob Patriarcha quantis quamque diuturnis calamitatibus preſſus eſt! Cum duo filii Simeon & Levi civitatem Salem cæ-
dibus

a *Geneſ. c. 34. v. 30.*

libus vacuaſſent. Turbaſtis me, inquit, & odioſum feciſtis me habitatoribus terrę hujus *a*, amiſſo Ioſeph filio, noluit conſolationem admittere, ſed illud in continuo luctu ingeminabat: Deſcendam ad filium meum lugens in infernum *b*. Hunc luctum viginti tribus annis perſeveravit. En quomodo fel iſtud oculos Iacob horrendum uſſerit. Vbi vero Angelum humana ſpecie velatum vidit: Vidi Dominum facie ad faciem, inquit, & ſalva facta eſt anima mea *c*. En quam celeriter, obſecro, cæleſti hoc melle perſanatus, & illuminatus ſit; ſalva facta eſt anima illius. Nil ultra petiit, votorum ſummam attigit, optimè illi fuit, mel cæli guſtavit.

Hoc melle Chriſtus Apoſtolos curavit. Viderunt illum abeuntem in cælum. Hoc vidiſſe plus illis profuit, quàm conciones plurimas audiviſſe. Attollamus quotidie oculos ſupra hanc caliginem, in qua volutamur, & ſuſpiciamus cælum. Non fuerat operæ pretium naſci, niſi admitteremur ad contemplanda hæc alta. Quid enim erat, cur in numero viventium me poſitum eſſe gauderem? An ut corpus hoc fluidum ac periturum cibo potuque ſarcirem, diligens ejus miniſter? Non eſt vita tanti, ut eam amemus, niſi animum aſſiduè erigamus in cælum. O quam contempta, quàm ærumnoſa res eſt homo, niſi ſe ſupra humana erexerit!

Non aberrabit à cælo, cui cælum ſemper in oculis, æternitas eſt in pectore. Turonenſis Præſul Martinus ſanctiſſimæ, quam egit, vitæ initium & progreſſum dedit continuo cæli aſpectu. Hinc & cæli ſuſpex nominatus eſt.

G 4 San

a *Geneſ. c. 34. v. 30.* b *Geneſ. c. 37. v. 35.* c *Gen. c. 32 verſ. 30.*

Sanctiſsimi quique viri cælum aſsiduè ſuſpiciebant, velut patriam peregrini & exules; velut portum, naufragii metuentes; velut coronam & præmium cum hoſtibus decertantes. Hæc illis contemplatio, in laboribus quies, & mœroribus ſolamen, in pugnâ robur, in adverſis ſubſidium fuit.

Iſaias vates digitũ cælo intendens hortatur & clamat: Levate in excelſum oculos veſtros, & videte quis creavit hæc *a*. Sol unicus toto aquæ terraque globo centies ſexageſies ſepties major eſt. Quid de reliquâ cæli vaſtiſsimâ planitie dicendum? O illa Senecæ veriſsima! Surſum ingentia ſpatia ſunt, in quorum poſſeſsionem animus admittitur. Hoc ſciamus, omnia hic anguſta eſſe. Quapropter eo mittendus eſt animus, ubi æternitatis immenſi campi pateant.

Ejus rei Eccleſiæ preces ſæpius monent. Quales ſunt illæ. Sic tranſeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna. Et iſtæ: Concede quæſumus omnipotens Deus, ut qui hodierna die Vnigenitum tuum Redemptorem noſtrum ad cælos aſcendiſſe credimus, ipſi quoque mente in cæleſtibus habitemus *b*.

Chriſtus ipſe quoties eò præiit; cum actionum ſuarum penè omnium hoc voluerit eſſe principium, ut ſublevatis oculis in cælum cum Patre loqueretur. O imitemur, & cælum quàm creberrimè miſsis illuc oculis ſalutemus. Aſpectus cæli, laxat animum ac præparat ad cognitionem cæleſtium, aptumque efficit, qui in conſortium Dei veniat. Hoc habet animus argumentum dignitatis ſuæ, ſi illum divina delectant;

a *Iſai. c. 40. v. 26.* b *Dominic. III. poſt Pentecoſt. & die Aſcenſionis Domini.*

lectant; ſi non ut alienis intereſt, ſed ut ſuis.

CAPVT VIII.

Cælum propriè Beatorum ſedem ac manſionem dici. Vbi aliquid de Mundi fallaciis.

COnducturus ędes, primo eas inſpicit: ſi placeant; id ſingulariter exquirit, num in iis ſtabilem poſsit ſedem figere. Permoleſtum eſt ſingulis annis cum ſuâ ſupellectile huc illuc vagari. Habitatio ſi quæ placeat, tanto eſt gratior, quanto ſtabilior. Atqui toto terrarum Orbe, quod noſtra nos Religio docet, nuſquam is locus eſt, quo trita cantilena illa non occinatur: Exi hoſpes, exi; jam ſatis eſt, exi. Quo igitur tandem eundum?

Chriſtus extollens manum ad ſidera: In domo Patris mei, ait, manſiones multæ ſunt *a*. Manſiones in terra quæri poſſunt, inveniri non poſſunt. Nulla hic quies, nuſquā manſio. Vaticinatus olim Moſes: Introduces eos, inquit, & plantabis in monte hæreditatis tuæ: firmiſsimo habitaculo tuo quod operatus es, Domine: Sanctuarium tuum, Domine, quod firmaverunt manus tuæ *b*. Licet nos chalybe ſtrueremus domos; non tamen firmum forent habitaculum. Inquilinos mors extrahit; & ſubinde plures uno tractu. Demum & ipſa domus corruit. Adeo nihil adamantinas mortis manus effugit. Ab Adamo quot centena millia, quot mille myriades ſeu milliones hominum ad hanc uſque horam mortui? Nulli hactenus Regum aut Cæſarum de ſuo Palatio licuit dicere. Hæc requies

G 5 mea

a *Joan c. 14. v. 2* *b* *Exod. 15. 17. v. 17.*

mea in ſæculum ſæculi, hic habitabo, quoniam elegi eam *a*. Simile quid non nemo ſomniavit, ſed demum patuit fuiſſe ſomnium.

Ludovicus XI Galliæ Rex ætate inclinante Medicis auri montes promiſit, aut donavit. Deinde ſanctos viros è ſilvis eduxit, quibus vitam ſuam non emendandam, ſed propagandam commendavit. Tali ſpe interim & metu, ut in arce munita & feneſtris ipſis atque omni aditu clathris ferreis obſtructo, ſeſe includeret. O bone Rex! hic nuſquam eſt manſio, migrandum eſt.

In domo Patris, in cælo manſiones & quidem multæ ſunt. Hic ſtabilis firmaque ſedes, hic Beatorum quies, hic cantilena illa, *Exi hoſpes*, in omnem æternitatem preſcripta eſt, quod hoc capite ita exequemur, ut ſimul etiam detegamus Mundi fallacias, qui omni Euripo inſtabilior, manſionem nihilominus & quietem mentitur, ut incautos ſuis fluctibus involvat. Qui mundi perfidiam inquietiſſimam probè noverit, manſiones illas æternas flagrantiſſime deſiderabit.

§. I.

Tarſenſis Paulus non ſolum dixit: Non habemus hic manentem civitatem: Sed & illud inſuper adjunxit, ut res exactè caperetur: Præterit enim figura hujus mundi *b*. Elapſos centum annos ſequuntur alii; ſæculum aliud ex alio naſcitur, annus extrudit annum. Nos annum ſæcularem milleſimum ſexcenteſimum vidimus: Tranſivit hic annus & poſt illum aliquot & triginta anni. Vbi proximus ſæcularis annus, milleſimus ſeptingenteſimus illuxerit, ubi

a *Pſalm.131.v.14.* b *1.Cor.c.7.v.31.*

ubi quæſo nos erimus? Præterit figura Mundi, præterit.

Monachii, ubi hæc ſcribo, die quo ritu anniverſario ſacrum ferculum obit mœnia ſingulis olim ſeptenniis, aut crebrius tam priſcę quàm novę legis hiſtorias celſa pegmata (figuras vocant) repræſentarunt *a*. Hac ſacra & ſolenni pompa imago imaginem impellit, ab inſequẽte pegmate pegma prius excluditur. Ita hę præfigurationes omnes *tranſeunt*, poſterior priorem urget, altera cedit alteri, prætereunt tamen omnes, nulla vel diem unum in via manet. Huic pompæ *b* ſimillima eſt vita noſtra. Spectamus tempus? Ver hiemem excludit, veri dat finem æſtas, æſtati autumnus, autumnum fugat hiems. Ætatem noſtram attendimus? Infantiam claudit pueritia, pueritiam juventus, juventutem virilis ętas, hanc ſenectus excipit, ſenectutem inter ſe morbi & mors dividunt. Pari modo voluptatem expellit aut mœror aut alia voluptas clauſa eſt. Omnes prętereunt, breviſſimę ſunt omnes. Iobus id aſſerens: Gaudium, inquit, hypocritæ ad inſtar puncti *c*. Huic aſſentitur vatum maximus: Vidi, ait, impium ſuperexaltatum & elevatum ſicut cedros Libani, & tranſivi, & ecce non erat *d*. Quo formoſiſſimus hic apex deſcendit? Quo ſolent omnia. Præteriit, evanuit.

Nihil ſtabile aut firmum eſſe voluit ille rerum arbiter præter ſeipſum, Omnia iſta quæ ſuſpicis,

a *Iam annis octodecim omiſſum.*
b Der groß Umbgang.
c *Iob.cap.20.verſ.5.*
d *Pſalm.36.verſ.35.& 36.*

ſuſpicis, quæ miraris, vicibus ſuis aut pereunt, aut certè mutantur. Solem illum vides? deficit. Lunam? laborat; & tabeſcit. Sidera? Labuntur & cadunt. Viderunt aſtrologi annis ſuperioribus in cælo ipſo naſci aliquid poſſe & mori. Quod ſi ad interitum mutationemque magna illa corpora & noſtro ſenſu ęterna, deſtinata ſunt, quis ullam terrę ſtabilitatem promittat? Vnus ſub Tiberio terræmotus duodecim celebres Aſię urbes evertit: Totidem Campanię oppida alius ſub Conſtantino: Et unum aliquod Attilæ bellum, plus centenas. Quod terræ partibus, quod urbibus, hoc & ſingulis hominibus fatum imminet. Attolle, & circumfer mecum oculos, & vide rerum humanarum alternas vices, & ut in Oceano, æſtus. Tu ſurge, tu cade: tu impera, tu ſervi: tu occultare, tu emerge. Nulla hic quies, nuſquam manſio. In cælo manſiones, in cælo felicitas quietis æternæ *a*. Vera germanaque patria eſt cælum; eo aſpiremus.

§. 2.

Diabolus Salvatorem tentaturus, oſtendit illi omnia regna Orbis terræ in momento temporis *b*. Obſerva Chriſtiane: Hęc tantum oſtendi ſolent ſpectanda, non dari poſsidenda. Tu forſan te poſſeſſorem credis, & domos, prędia, villas, hortos, latifundia jactas, eorumque te Dominum ſcribis? ſpectator & diſpenſator es. Et hoc quàm diu? Nam audi: *In momento temporis*. Hęc enim pręterquam quod tantum oſtendi ſoleant, breviſsimo etiam tempore oſtenduntur. Interrogemus eos qui totum pęne Orbem ſube gerunt armis: Auguſte Cęſar,

a *Hæc l. 2. c. ult. ſuſius declarabimus.*
b *Matth. c. 4. v. 9. & Luc. c. 4. v. 5.*

Cæſar, Rex Alexander, ubi veſtra ſunt regna? Oſtenſa ſunt tantum vobis, & quidem momento. Baruch vates Hebræus ſimiliter interrogans: Vbi ſunt, inquit, Principes gentium, & qui dominantur ſuper beſtias quæ ſunt ſuper terram? Exterminati ſunt & ad inferos deſcenderunt, & alii loco eorum exurrexerunt *a*. Nulla hic quies, nuſquam manſio.

Favet Mundus & arridet? Hoc autem quamdiu? Mundum noto illi opilioni Melibæo ſimillimum dixerim, qui pecori ſuo valedicens cecinit;

Ite meæ quondam felix pecus, ite capellæ,
Non ego vos poſthac viridi projectus in antro
Dumoſa pendere procul de rupe videbo.
Carmina nulla canam. ——— *b*

Ita Mundus: Ite mei alumnuli, ite: Sat luſum eſt: Ad finem ventum eſt *c*. Iam ſerio res agetur, Nil amplius ſuaviorum carminum à me audietis. Canam; ſed aliis, non vobis: ridebo; non vobis, aut veſtro commodo, ſed irriſurus vos. Ite, & alibi quietem quærite, apud me nunquam inventuri. Hęc Mundi deriſio, hæc illius poſtrema eſt lavatio *d*.

Mundum opilioni compoſuiſſe honeſtum nimis elogium. Si verum ſpectemus, carnifex eſt mundus. Anni ſunt compluſculi, cum in viciná civitate vir magni nominis ob peculatum patibulo addictus, publicè ductus eſt. Iamque ferale hoc theatrum averſo aſcenſu occupandum erat, jam in fatalibus ſcalis ſtabat reus, cum carnifex blando imperio: Domine, inquit, unum adhuc gradum ſuperemus *e*. Aſcendit

a *Baruch. c. 3. v. 16. & ſeqq.* b *Virg. ecloga. 1.*
c Es iſt auß. d Das iſt der lang güß.
e Herr noch ein ſtaffelein.

ſcendit ille Dominus, & pependit. Ita mundus innumeros per funeſtos ſcalarum gradus eduxit, educitque in altum, ut lapſu graviore ruant: illaqueatos ſceleribus in auras extrudit velut patibularium. Nunquid non plures ejuſcemodi nos ipſi novimus? Nec opus Amanum, Eutropium, Belliſarium, Ruffinum magna nomina, nota Mundi ludibria huc ſiſtere. Sat fuerit unicum nominaſſe.

Plautianus Antonini Cæſaris ſocer opulentiſſimus ſimul & potentiſsimus filię dotem dedit quę reginis quinquaginta ſuffecerit. Et populo Imperator minus erat formidini quàm Plautianus. Vox omnium erat, cælum prius ruiturum, quam ſocero Imperator incommodatum iret. Sed vices, ut fit, verterunt. Nam Plautianum ſtructę cędis inſimulatum, ut Herodianus credit *a*, Antoninus gener in Palatio Romę occidit. Nec ſatis vitam ademiſſe Patri, filius Plautus & Plautilla filia in Inſulam Lyparim exulare juſsi, paullo poſt necari. Plautiani nomen inſuper ex omnibus monumentis ac tabulis eraſum *b*. I nunc, & quietem aut manſionem in Mundo ambi. Optimè Philo: Nihil eſt, igitur, inquit, in humanis rebus ac negotiis pręter umbram auramque levisſimam, ſine mora prętervolantem *c*. Nulla manſio.

§. 3.

Opilioni aut Carnifici Mundum contuliſſe nimis etiamnum honorificum eſt. Mundus vafra & crudelis beſtia eſt, nec habebunt requiem die ac nocte qui adoraverint hanc beſtiam, & imaginem ejus *d*. Cum Abſalon in patrem rebellis, pręlio infeliciter commiſſo

a *Negat Dio.* b *Dio Caſsius in Severo. Baron. ad Ann. 2*:*6.* c *Philo l. Quod Deus ſit immutabilis, mihi pag. 248.* d *Apoc. c. 14. v. 11.*

miſſo ex acie diffugeret mulo vehens abjecta galea capillo volante ſubter quercum tranſire conatus eſt. Sed arbor injectis manibus lictoris inſtar fugitivum crinibus prehendens ita vinxit ac tenuit, ut ſubtus ſuum dominum elaberetur mulus, Abſalon cæli terræque medius penderet *a*. Mundus eſt mulus: quiſquis equitem agis, cave hoc jumentum crudele & vafrum. Videris tibi commodè ſedere, ſuaviter vehi, feliciter progredi? Expecta ſis, & tu tuam invenies quercum, quà pendeas. Ne fide mulo, humanis favoribus ne crede. Arbore qua non putaveris, ſubito hærebis, & pendebis vivum funus. Excuſſo te prætervolabit mulus, humani favores te deſtituent: te terra ejectum reſpuet, excluſum te non admittet cælum.

Et en ejus rei nobile paradigma. Iudas Iſcariotes rebellis in magiſtrum diſcipulus, mulum quo veheretur, quæſiit, Pontificum favores ambiit, pecuniam recepit. O breve nimis gaudium! Nam & hic ſuam reperit quercum, qua hæſit, elabente mulo. Cum enim argentum rejiceret, irridentes Phariſæi reſponderunt: Tu videris. Tute hoc intriviſti, tibi omne exedendum eſt. Quid ad nos? Tu videris. Ita mortalium miſerrimus furioſâ pœnitentia præceps in deſperationis quercum impegit, & eliſit animam.

Hoc & Mundus aliquandiu blandus & mulcens reſpondet: Quid ad me? tu videris. Sed clamat in arcto alumnus Mundi, & opem poſcit: Nec tamen aliud audit, quam iſtud: Tu videris: Quid hæc ad Mundum? Exede quod intriviſti.

a 2. *Reg. c. 18. v. 9. & ſeqq.*

intriviſti, Conſcientiam, tu tuam neglexiſti, favores Mundi quæſiiſti, Deum offendiſti, cælum perdidiſti; Tu jam videris. Iam pende, jam palpita, jam infelicem animam efflas: nemo juvat. Exi hoſpes, exi. Nulla hic quies, nuſquam manſio, nuſquam niſi in cælo, quod ipſe tibi occluſiſti.

Ptolemæus Rex Ægypti potentiſſimus, ut Machabæorum res geſtæ memorant, intravit Antiochiam, & impoſuit duo diademata capiti ſuo, Ægypti & Aſiæ *a*. Quietem cogitaverat Ptolemæus & munitionem; ſed tota Ægypto, Aſia tota non reperit. Nam audi quid ſacer hiſtoricus ſubjungat. Et Rex Ptolemæus mortuus eſt in die tertiâ: & qui erant in munitionibus, perierunt ab his qui erant intra caſtra *b*. Nulla hic quies, nuſquam manſio.

Rex Medorum Arphaxad ſubjugaverat multas gentes imperio ſuo, quod ſacræ paginę teſtantur, & ipſe ædificavit civitatem potentiſſimam Ecbatanis. Ex lapidibus quadratis & ſectis fecit muros ejus in altitudinem cubitorum ſeptuaginta, & in latitudinem cubitorum triginta, turres verò ejus poſuit in altitudinem cubitorum centum *c*. Firmiſſima civitas (quis neget?) in omnes hoſtium inſultus. Nec defuit tantæ potentiæ ſuperbia. Siquidem Rex Arphaxad gloriabatur quaſi potens in potentia exercitus ſui, & in gloria quadrigarum ſuarum *d*. O mi ſuperbe rex! brevi detumeſcet hæc animi elatio, & manſio, quam ſtruxiſti, ad alium tranſibit. Ita evenit. Nam Nabuchodonoſor Rex Aſſyriorum pugnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum in campo magno. Sic uno die, hora unica tam firmæ manſionis ædificator

a 1. *Mach.c.*11.*v.*13. b *Ibid.v.*18. c *Iudith c.*1.*v.*1.*&* 2.
d *Ibid.v.*4.*& v.*5.

ficator periit, & manſionem alius occupavit. Nulla hic quies, nuſquam manſio.

Propheta Ionas ſub textili ſua ſilvula, ſub viridi tentoriolo ſuo lætabatur plurimum. Quietem illi ac manſionem promittebat ſaltem æſtivam, umbra amœniſſima. Hic ſedere, hic habitare, hic quieſcere lubebat. Et lætatus eſt Ionas ſuper hædera lætitia magna *a*. Falleris, mi Iona, falleris. Nulla hic quies, nuſquam manſio. Cras iſtud certius credes. Et paravit Deus vermem aſcenſu diluculi in craſtinum: & percuſſit hederam, & exaruit *b*. Dic jam, ô Iona, manſio tua ubi eſt? Vermiculus unicus, & hederam & umbram; ſimul etiam quietem ac manſionem, & dietam *c*, & amœnitatem omnem abſtulit. In domo Patris manſiones multæ: extra eam nullę. In cælo Beatorum ſedes, in cælo quies eſt: ubivis alibi ſtandum & luctandum, ubivis inquies & innumeræ turbę. Cęlum quietis beatiſſimæ domicilium: quicquid turbelæ aut timoris eſt, excluſit in omne ævum.

§. 3.

Hoc loco forſitan rogemus: cur Deus ad inſpiciendum cælum non ſaltem rimulam pandit? Hic in tenebris agimus, nec aliam cæli notitiam quàm auribus accipimus. Quid teſtimonii datur oculis? omnes ordine, pro ſua quemque horula citat, morimur; Et nemo revertitur, *d* qui referat & teſtetur quid in Orbe meliori viderit. Cælum Deus venale proponit, & emi vult. Atqui mercator non ſolum

Laudat venales, quas vult extrudere merces. e

 Sed

a *Ionæ c.4.v.6.* b *Ibid.v.7.*
c Luſthaus.
d *Sapient.c.2 v.5.* e *Horat.l.2.epiſt.2.ad Florum, ini-*

Sed eas inſuper ſpectandas offert, emptorem alioqui nullum habiturus. At vero Deus omnem cæli voluptatem ingenti ſtudio celat.

Sed in promptu cauſſa eſt: Hoc fieri fidei ac ſpei gratia. Beati qui non viderunt & crediderunt *a*. Quod videmus non credimus. Apertiſſimè Paulus: Spes, inquit, quæ videtur non eſt ſpes: Nam quod videt quis, quid ſperat? Spe ſalvi facti ſumus *b*. Hinc plura ejuſcemodi Deus contexit velo, ut tanto fides eſſet firmior, quanto ab oculorum fallaciis remotior.

Deinde, ſi vel per rimam cælum inſpicere liceret, non putem cibum, non ſomnum capere lub̄eret: vix humanam amplius vitam ageremus: Vigilare ſolum & perpetuum laborare, & quàm plurimum pati in votis foret cæli deſiderio. Vigiliis, crediderim, & laboribus, ac jejuniis morbum contraheremus *c*; extingueremus vitam nimio æſtu gloriæ. Adeoque nimium eſſet calcar ad appetendum cæli præmium, cælum inſpexiſſe. Atqui vero noſtræ poteſtatis non eſt vitam abrumpere: vigilandum & expectandum dum auctor vitæ veniat dicatque. Iam veni, jam tempus eſt. Cælum autem longè melius emerebimur, ſi alter alteri, quàm ſi quiſque ſibi ſoli ſerviat & proſit.

Sed dicta pæne correcturus ajo tertio: Non rimam tantum aperit Deus inſpiciendo cælo, ſed & januam. Inſpicite, guſtate & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus *d*. Quicquid in Orbe hoc inferiore pulchritudinis & amœnitatis

a *Ioan. c. 20. v. 29.* b *Rom. c. 8. v. 24.*
c Würden vns zu tod faſten/ vnd zu tod arbeiten.
d *Pſalm. 33. v. 9.*

tatis eſt, quicquid dulcedinis ac voluptatis, id rima, id oſtiolum in cælum, id cæli guſtulus eſt.

Atque hic duo quædam ſingulariſſimè obſervanda ſunt, quæ ad omnem vitæ pietatem plurimum conduxerint.

Primum eſt, Omne quod quis patitur, non alio animo quàm velut ſcintillam ex Orco accipere, ita ſimul ratiocinando: Si ſcintillula hæc avernalis unica ſic urit, ô Deus, quid illud tormentorum erit in illis ignibus totum jacere, & æternum uri? Hæc omnis afflictio mea tanquam ſtrictura eſt ab inferis emergens *a*, momentaneum & leve, & tamen ita me cruciat: quantum, eheu, cruciabit ipſum æternitatis incendium? Eſt qui dicat: Tu illud quod quiſque patitur ſtricturas & ſcintillas vocites? Ego certè hinc atque hinc, ſuper ſubterque premor anguſtiis, undique afflictus; miſer ſum undique, in incendio luctor.

Crede mihi, mi homo, ſi Deus alterum tantum ærumnis tuis adjiciat, nihilominus ſtrictura tantum & ſcintilla eſt quicquid pateris, ad æternos ignes collatum. Ab inferis clamat purpuratus epulo, Crucior in hac flamma, Damnata capita flammas ſentiunt, nos ſolum ſcintillas ab iis flammis. Quapropter æquo animo toleremus, quicquid tolerandum venit: afflictiones etiam graviſſimæ non niſi ſcintillulæ ſunt ab illo æternitatis incendio. Hoc primum eſt.

Alterum: Quicquid in Orbe hoc oculis placet, quicquid gulæ vel auribus ſuave eſt, quicquid

a Ein höllfüncklein,

licitam voluptatem ſpirat, non aliter accipere, quàm unicam mellis guttulam, è cælo, vel ſaccari cæleſtis miculam, ſic ſimul etiam ratiocinando: O bone Deus, ô mi amantiſſime Conditor, ſi hæc amœnitatis micula, ſi hæc guttula cæleſtis melliginis, ita cor afficit ut ſubſultet, quid amici tui voluptatis haurient in cælo æternum beati, æternum beatitudinis ſecuri? quos non ſtilla ſolum ætherei roris aſperges, ſed melleo voluptatum mari perfundes & immerges: quam illis, inquam, bene erit, cum nihil voluptatis deerit, cum omni genere oblectationum affluent? Nos in cælo jam agere nobis videmur, cum voluptatis guttam lambimus. Interim mors à tergo inſerpit, velut lavernio, quod non neſcimus, interim nos mille vellicant miſeriæ. Et tamen beatos nos credimus, cum vel inter lacrimas mellis aliquid libamus. Quanta igitur vitæ ſuavitas erit in cælo, ubi melleum illud beatitudinis mare nunquam deficiet, nullis turbabitur Euripis, nec unicam ejus guttulam æternitas tota exſiccaverit?

Hæc duo omnia vitę mala & miſerias, velut Tartari ſcintillas, omniaque vitæ commoda & delitias, tanquam ætherei mellis guttulas interpretari? Hæc duo, inquam, ad omnem vitę ſanctimoniam, & ad inſignem in virtute profectum incredibili erunt adjumento, ſi probè capiantur, & jugiter exerceantur, ſic enim omnia in noſtrum trahemus emolumentum. Atque hoc eſt, quod à beato Paulo diſcimus. Quando inviſibilia Dei per ea quæ facta ſunt conſpiciuntur *a*. Verbo dixerim? Si quid, ô Chriſtiani, videtis aut ſentitis mali, Orcum inſpicite.

a *Rom. c. 1. v. 20.*

ſpicite. Si quid amœni & grati, inſpicite cælum, apertæ ſunt rimæ, patet oſtium.

§. 5.

Si igitur quietem & manſionem quærimus, oculos velut exploratores quavis die ſæpius in cælum emittamus. Romanus ſapiens affirmat, eam Ægypto fertilitatem ab exundante Nilo provenire, ut ab agricolis non cælum, ſed pronâ cupiditate ſpectetur tellus: Nemo aratorum, inquit, cælum adſpicit. Siquidem Nilus ante exortum caniculę mediis ęſtibus augetur. Hunc nobiliſſimum omnem natura extulit ante oculos humani generis, & ita diſpoſuit, ut eo tempore inundaret Ægyptum, quo maximè uſta fervoribus terra undam altius traheret, tantum hauſura, quantum ſiccitati annuæ ſufficere poſsit *a*. Atque hinc Ægyptii non cęlum, ſed Nilum aſpiciunt; nec pluvias è nubibus expectant, ſed è flumine.

Annæi verbis dixerim: Nemo amatorum Mundi, aſpicit cælum, aut ſemiſomni tantum oculo. Cælum agricolarum horum eſt Mundus; ab hoc beatas auri pluvias, ab hoc favores & honores, ab hoc amœnitates & delitias expectant. O miſeros agricolas! Et en vivam unius ex his effigiem ab ævo priori ſumptam & litteris conſignatam.

Vir domo genteque nobilis *b*, ſed moribus & vita pecudi ſimilior quàm homini. Hic in convivio jam vino caleſcens, ac lingua volubili & in petulantiam ſoluta auſus dicere: ſi mihi Deus facultates meas ac voluptates ea lege

H 3 tranſ-

a *Senec. lib 4. nat. quæſt. c. 2. init.*

b Von Seckhendorff. *Nomini parcimus. Familia nobiliſsima, cui ſicut aliis familiis degener aliquis nil inurit notæ.*

tranſcriberet, ut in annos mille meo arbitratu liceret iis frui, ego mehercle ſuum Deo cælum non inviderem. Cantarem liberè: Cælum cæli Domino, terram autem dedit filiis hominum *a*. Vita mihi voluptuaria ad mille annos extenſa pro cælo foret *b*.

O Agricolam & ſcrofipaſcum! imo ô porcum aut ſcrofam! Hæccine oris Chriſtiani? Nullus diabolorum tam vili cælum æſtimat, quod infra demonſtrabimus. Impius ille homo, quo nemo facilè ruſticior idololatris Ægyptiis deterior, Nilum ſuum aſpexit, non cælum.

O Chriſtiani, non Nilum hunc, non Mundum, ſed cælum ſuſpiciamus: inde nobis imbres optatiſſimi, inde voluptatis omnigenæ beatitudo eſt. Nos quandoque vix ultra ruſticanam impietatem illam ſapimus, gratiam humanam & longiorem vitam tam anxie ambimus, perinde ſi ſalutis cardo in eâ vertatur. gratiam divinam quærimus, ſed ſupinè & in tranſitu; humana perdita irreparabilem jacturam ſtultè credimus. O homines ruſticiſſimos! ô verè fatuos! Tam non fidendum vitę quàm gratię, utraque tam fallax quàm incerta eſt. Nemo fidat vitæ:

Labitur occultè fallitque volatilis ætas,
Et nihil eſt annis velocius. ———

Nemo fidat gratiæ. Quanti

Ploravere ſuis non reſpondere favorem
Speratum meritis. ——— *c*

Nihil inanius, ſed nec fallacius quidquam humana

a *Pſalm.* 113. *v.* 16.
b *Luther, in colloq. menſarum c.*4. Von der welt vnd jhrer art, *edit Francofurt. p.* 57.
c *Horat. l.* 2. *epiſt.* 1. *ad Auguſt. init.*

humana gratia. Qui tibi jam videntur favere, illud ſub vitæ finem occinent: Tu videris: Quare non Nilum, ſed cælum vel centum oculis, toto vultu, pectore intimo ſuſpiciamus. Luſtrate Orbem, nulla hic quies, nulla manſio. In domo Patris cęleſtis manſiones multę, quies ęterna.

CAPVT. IX.

Quo pretio Cælum Beatorum ſedes comparanda?

HÆbræorum vates Iſaias, regię ſtirpis, in aula educatus, vir eloquens & ſtyli nitidi, annis ante Chriſtum octingentis vaticinatus, horrendum ſui vaticinii ſupplicium tulit. Nam cum regem impium Manaſſen, omnemque illius aulam paullo liberius perſtrinxiſſet, in carcerem, inde ad mortem raptus, ſerra & quidem lignea diſſectus eſt; initio lanienę hujus à capite per medium hominem facto. Horribile prorſus tormentum, & vel ipſis ſpectatoribus oculis triſte.

Hoc tamen Iſaias, licet annum ageret centeſimum vigeſimumſextum; incredibili conſtantia pertulit, non minus morte quam vita clariſſimus.

Vir iſte ſanctiſſimus cęlum & quidem etiamnum obſeratum revera magno emit; ſanguine per tantos cruciatus fuſo gloriam cæleſtem obtinuit. Cęlum eſſe venale gaudemus, ſed quis illud emat tam carè?

Vitam pro cęlo prodigere, & non invitum mori in magno ducimus; ſanguinem etiam fundere, hoc durum. Cur

quaſo Deus natura non opulentiſſimus ſolum, ſed & liberaliſſimus, cælum â ſe vult emi, & quidem pretio tam grandi? Liberalitatis proprium eſt gratis dare. Hic duo iſta veniunt explicanda: Primo, num cælum emendum? Dein, quo genere monetæ? De utroque nunc pauca.

§. I.

Natura corruptior nos tales genuit, ut liberalitatem potius alienam, quàm noſtram amemus. Malumus gratis accipere, quàm dare. Hinc illæ argumentationes noſtræ: Si quis ea omnia, quæ ab exordio ad finem vitæ paſſurus, ſub uno aſpectu poſita videret, nunquam hilareſcere poſſet, imo vivere recuſaret tam duris legibus. Quorſum autem iſta? Quid ſibi vult tam longus ærumnarum ordo, quid formidanda hæc calamitatum ſeries niſi cælum expectat? ſpem cæli tolle, & nemo ſponte miſer eſſe cupiet. Pro cælo laboramus, pro cælo patimur. Longè tamen gratius foret hoc præmium, ſi gratis daretur. Triplex ad hæc reſponſum eſt.

Primum: Cælum Deus planè gratis dat. Crumenam auro plenam cum in viâ invenis, etſi manu attollis, tamen aurum gratis accipis. Domum occupas, ſed domus Domino aſſem rependis, tu certè gratis habitas *a*. Cælo te Deus recipit, quid rependis? Collige omnia quæ rectè feciſti unquam, aut placidè tuliſti ad illam manſionem collata, vix aſſem unum conſtituent. Qua igitur fronte cælum à te emptum jactabis? Tace; gratis accepiſti.

Deinde: Omnia promerita noſtra, vim ſuam omnem à Dei gratia habent. Aufer gratiam, & prome-

a Iſt gſchenckt/ iſt gfunden umb das gelt.

promeritum nullum erit. Rectiſſimè dixit Auguſtinus: Quod eſt meritum hominis ante gratiam, quo merito percipiat gratiam? cum omne bonum meritum noſtrum, in nobis nõ faciat niſi gratia: & cum Deus coronat merita noſtra, nihil aliud coronet niſi dona ſua *a*. Cum ergo gratia gratis detur, gratis etiam & cælum dabitur, non dandum niſi propter gratiam.

Tertium: Cælum Deus omnino gratis dare tam ſui quam noſtri cauſſâ non poteſt. Sui cauſſâ: Nam impiis ac rebellibus, imo cælum averſantibus, cælum vi ingerere non poteſt. Iuſtus ipſe ac ſanctus eſt: ergo capitalibus ac profeſſis hoſtibus, & nolentibus beari, quâ æquitate aut neceſſitate Beatitudinem obtrudet? Cum ergo invitis cælum non det, dabit obedientibus & volentibus, qui hoc ipſo cælum emunt dum obediunt, dum cælo aſſeri ſerio volunt. Noſtri cauſa non penitus gratis dandum eſt cælum, nam beatitudo nobis tam ſuavis non accideret, niſi prius fel guſtaremus. Poſt laborem dulcis eſt quies, poſt famem grata refectio, poſt bellum jucunda pax. Non coronabitur, niſi qui legitimè certaverit *b*. Donatio parum honorifica eſt, ubi null[a] donandi cauſa eſt.

Abrahamum Deus ad ingentem gloriam evecturus, promiſit ex ejus poſteris naſciturum Dei filium. Vt autem Abrahamus tanta gratia non indignus cenſeretur, filium juſſit immolari. O Domine, quàm nihil das gratis? Imo vero, dixerit Deus, gratuitum hoc donum offero, ſed ſimul cauſſam donandi quæro. Cum

H 5 igitur

a *Auguſt. tom. 2. epiſt. 105. Sixto presbyt. contra Pelagianos, mihi pag. 177.* b *2. Timoth. c. 2. v. 5.*

igitur Abrahamus in has dandi & accipiendi leges conſenſiſſet, ſuum filium mactare paratiſſimus, mox Deus: Per memetipſum juravi, ait, quia feciſti hanc rem, & non peperciſti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi, & benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terrę *a*. Signatè ait: Quia feciſti hanc rem, ideo à mea liberalitate conſecutus es hoc munus. Ita Deus longe promptior donare, quam nos accipere, obedientibus dabit ęternitatis pręmium: vult tamen & omni jure id vult, ut felicitatem tantam cupiant, ambiant, petant, apprehendant, ea ſe non indignos exhibeant, ad eam ſe non invitos oſtendant. Hinc illa Pauli ad Timotheum vociferatio: Apprehende vitam ęternam *b*. Et una hortatur, idem aliis inculcet, ut theſaurizent ſibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant vitam ęternam *c*. En ergo donum, tu apprehende. Nec tamen deſinet eſſe gratuitum, cum fuerit à te apprehenſum. Quo modo, inquis, qua manu apprehendam? Iam dicemus.

§. 2.

Ajunt eos olim milites quos Soli dicatos ſcripſerant, cum ſacramentum dicerent, coronam à mucrone gladii pendentem accepiſſe. Quo quidem ritu ſignificabant victoriæ & coronę laudem, non aliter quàm ferri cuſpide obtinendam. Si quęras, qua ratione gloria cęleſtia ſit acquirenda? Beatus Paulus, non aliud, quàm quod modo diximus reſpondet: Apprehende vitam ęternam: Porrigit Deus beatitudinis coronam, ſed à mucronato ferro pendulam.

a *Geneſ. c. 22. v. 16. & ſeqq.* b *1. Tim. c. 6. verſ. 12.* c *Ibid. v. 19.*

pendulam. Vis illam? Apprehende. Etſi manum ferri cuſpide nonnihil lędas, non refert, modo coronam auferas.

Beato Paulo res certa eſt: Si ſuſtinebimus & conregnabimus *a*. Si mortui ſumus cum Chriſto, credimus, quia ſimul etiam vivemus cum Chriſto *b*. Chriſtus veriſſimus regni heres & ſummi regis filius, hoc tributum tamen & vectigal nihilominus pependit Patri: Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati *c*. Eadem membrorum lex eſt, quę capitis fuit. Quod beatus Leo expendens: Certa, inquit, atque ſecura eſt expectatio promiſſę beatitudinis, ubi eſt participatio Dominicę paſſionis *d*. Glorię coronã nobis comparamus fortiter agendo, & conſtanter ſuſtinendo.

Iſaias vates, cujus antè facta mentio, ad rem noſtram accommodatè: Et eris, inquit, corona glorię in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui *e*. Corona è gemmis & auro dum imperfecta in aurificis manu eſt, malleos, ignem, ictus crebro repetitos ſubit, dum perficiatur & in regium aſcendat verticem. Si coronę huic ſentire & loqui conceſſum, has ejus querelas audiremus: Vę mihi miſeræ, quoties per ignem trahor, quot ictibus diverberor, quot malleis & malleolis contundor; malim in quamvis arcam abjici tanquam indigna ſole, quam iſta perpeti, tot percuſſionibus conquaſſari. Hæc in aurifabri officina diceret, longè aliter alibi locutura. Nam ubi in caput regium jam aſcendit, & auro gemmiſque collucentibus irradiat, venalem tot oculis ſpectacu-

a 2. *Tim.c.2.v.12.* b *Rom.c.6.v.8.*
c *Luc.c.24.v.46.*
d *Leo ſerm.9.de Quadrageſ.* e *Iſai.c.62.v.3.*

ſpectaculum, vocibus mutatis hæc diceret: Nō me pœnitet, ſub malleis ingemuiſſe, incudem toleraſſe, in ignibus ſudaſſe. Nunc ſummo honore, in ſublimi ſto, regem orno, aureos & gemmeos ignes jacio, velut ſidus effulgeo, omnes unà cum rege me adorant. Beatam me, ô terque quaterque beatam! En regię coronæ planè diſpares voces: aliter in aurificinâ, aliter loquitur in domo Palatina. Ibi querelas & planctus fundit, hic ingentes jubilatus edit.

Eadem omnium proborum hominum conditio eſt, quæ regiæ coronæ. Cuilibet illorum ſingillatim dixit Iſaias: Eris corona gloriæ in manu Domini. Nondum es, ſed eris, cum è manu aurificis, in manum regis perveneris. Adhuc in officinâ es inter malleos, ignes & inſtrumenta ferrea. Adhuc poliendum eſt opus & omni artificio elaborandum. Tuum eſt jam pati & ſuſtinere. Vbi opus hoc fuerit perfectum, è tabernâ in regiam tranſibit, à percuſſibus tam crebris ad honores maximos. Nihilominus hominem bonæ mentis, dum in hac officina eſt, dicentem audias: Væ miſero mihi, quàm me paupertas urit, quàm morbus me lancinat, quàm malè me tractat ignominia, quàm me mei hoſtes exagitant? ærumnis plurimis deformatus, miſerè perditus ſum *a*. Sed heus bone, memineris te in aurificina etiamnum eſſe, in manibus bractiarii *b*: hic aliud non expectes, quàm uſtiones, percuſſus & innumera verbera. Certè aurum malleatum & laminatum aliter non fit. Vbi abſolutum fuerit hoc opus, eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui.

a Ein gſchlagner menſch ſteckt im ellend bis vber die ohren. b Des goldſchlagers.

tui. Aliter loqueris in cælo; jam ſupra dices: Bene laboribus meis *a*, bene meis hoſtibus & vexatoribus, bene paupertati & morbo, bene contumeliis & maledictis, bene peſſimis linguis, bene omnibus afflictionibus & calamitatibus meis. Abſque his fuiſſet, huc forſitan non perveniſſem. Bene igitur Deo Optimo Maximo, qui me per malleos & ignes tranſire voluit in domum honoris æterni.

En iterum ſermones diſpares auri, dum in camino uritur, & cum in ſolio locatum honoratur. Ita vivimus, ita tranſimus à miſeriis ad delitias, modo non præcipitemus, ut prius eſſe beati quàm miſeri velimus: Sic apprehenditur æterna vita. Sed iſta confirmamus.

§. 3.

Cæleſtis ſponſus conjugem futuram ſuaviſſimè invitans: Veni, ait, de Libano ſponſa, veni, coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum *b*. Num ſponſus è cælo tam pauper eſt, ut nec hortulum quidem habeat, è quo flores in ſertum componendos colligat? Num in montes abeundum, ubi pardi & leones ſtabulantur? Quis inde roſas aut violas petat, ut corollam texat? En, quibus involucris arcana divina contegantur: En, quos flores hic ſponſus amet, & unde illos colligi velit. Preces fundere, noxas deflere, inediam tolerare, ſtipem erogare, ſomnium frangere, indormire aſſeri, à corpore ſe abſtrahere, genium fraudare, cupiditatibus & ſibimet acriter imperare, conari Chriſtianas leges integrè ſervare, ſunt veluti flores, è quibus corona plectitur,

a Gebenedeyt ſey all mein arbeit.
a *Cantic.c.4.v.8.*

ctitur, ſed hi flores non in pratis publicis, non in viridariis amœnis, ſed in ferarum collibus creſcunt: Veni, coronaberis, ait ſponſus, ſed de montibus pardorum, de cubilibus leonum: Cum dæmonibus, cum pardis, cum leonibus iſtis dies noctéſque luctandum eſt. Has feras aut vincere oportet, aut cælum perdere.

Corona priſcis erat quam ipſi *Cyliſtam* nominarunt. Hæc non è roſis, aut ficis, ſed ex aculeatis roſarum ramulis, & aſperis ficorum foliis nectebatur *a*. Hoc ſertum vitæ noſtrę congruit, quæ longè ornatior & ſanctior eſt, ſi non ficus & roſas, non voluptates & delitias, ſed aſpera ſectetur, & in Chriſti gratiam amplectatur adverſa. Gaudet patientia duris. Erramus toto cælo, ſi cælum obtinendum credimus quieta, molli, & delicata vitâ. Violenti rapiunt illud. *Non eſt è terra mollis ad aſtra via.* Illuc per ſpinas itur. E paradiſo in paradiſum nemo tranſiit: in cælum nullus niſi bene contuſus, & ſaucius pervenit. Omnes qui volunt pie vivere, in Chriſto Ieſu perſecutionem patientur *b*. Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei *c*. Quid dici poteſt clarius?

Credamus itaque Chriſto, & omnibus Chriſti amicis monſtrantibus tutiſsimum iter & clamantibus: Hac itur ad aſtra, hac ſecundum frugalitatem, hac ſecundum temperantiam, hac ſecundum fortitudinem & patientiam: nõ illac ſecundum voluptatem & luxum, ſecundum deſidiam & laſciviam. Religioſiſsimi ſcriptoris verba novimus: Non eſt alia via ad vitam

a Antonius Ricciardus in comment. Symbol. tom. mihi pag.163. b 2. *Tim.c.2.v.12.* & c *Actor.cap.14. verſ.21.*

vitam, niſi via ſanctæ Crucis, & quotidianæ mortificationis *a*.

Cantabat olim Rex Sion: Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum: Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te *b*. Carminis hujus titulus eſt: In finem pro torcularibus filiis Core. Caſſiodorus interpres: Core, inquit, mons eſt Calvariæ, ubi Chriſtus crucifixus. Pſalmus igitur ſcriptus eſt filiis Core, hoc eſt Chriſti crucifixi filiis, ut eum cantent, ſed non in vineis ſub umbra, nec in tricliniis ad pocula; ſed ad torcularia, ubi labor & opus fervet, ubi ſudor & induſtria in pretio eſt, ubi uvæ calcantur & exprimuntur, nondum bibuntur: niſi placeat libare vinum turbidum, & fæcibus plenum. Nunc igitur dum pro torcularibus ſudandum, noſtros interim labores hoc carmine ſolemur: Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Quid eſt, inquit Auguſtinus, quod deſiderat, quod concupiſcit? Hic poſitus, illa meditatur, poſitus inter tentationes, poſitus inter preſſuras, poſitus in torcularibus, ſuſpirans in ſuperna promiſſa: quaſi quid ibi acturus, jam præmeditatur gaudia futura *c*. Differamus tantiſper ſitim, dum vinum illud bibamus novum in regno Dei *d*.

Chtiſtus Dominus de cæleſti melle guttulam ſuis inſtillaturus, duxit eos in montem excelſum ſeorſum, Labore hic opus fuit & ſudore, dum in Taboreæ rupis cacumen evaderent. Talis ad cælum via eſt; per ardua & abrupta difficultatum aſcenſus patet in montem amœnitatis æternę. Hinc

a *Imit. Chriſti l. 2. c. 12.* b *Pſalm. 83. v. 1. & 5.* c *Auguſt. tom. 8. in Pſal. 83. mihi pag. 375.* d *Matth. c. 26. verſ. 29.*

Hinc Ioannes de innumerabili turba cælitum interrogatus: Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt, & unde venerunt? Cumque Apoſtolus id ignorare ſe dixiſſet, reſpondit ille ipſe qui interrogarat: Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna *a*. Quibus verbis ad illam quidem primam quæſtionem, Qui ſunt hi? nihil reſponſum eſt; ad alteram vero: Vnde venerint, ſignificanter dictum eſt, Veniſſe eos de tribulatione magna. Ratio reſponſi in promptu eſt. Non enim attendit Deus, quis ille hominum, qui cælum emeretur, num dives an pauper, ſervus an liber, eruditus an rudis, formoſus an deformis, diſertus an elinguis, rex an opilio ſit, modo à ſordibus purus ſit, modo de tribulatione magna venerit, modo patientiam à ſe non excuſſerit. Hic apprehendit vitam æternam. Romani veteres, quod ſacri codices teſtantur, pænè omnia Orbis regna, locum omnem poſſederunt conſilio ſuo & patientia *b*. Poſſidere vis cælum? ſi conſilio non poſſis, certè poteris patientia.

a *Apoc. c. 7. v. 13. & 14.* b *1. Mach. c. 1. v. 3.*

CAPVT X.

Cur Cælum tam frigidè deſideremus? Hic languens deſiderii flamma excitatur.

PEtrus Damianus commemorat Abbatem cetera virum religioſum, paullo tamen immoderatius appetiiſſe certos piſces *a*. Negarunt famuli acquiri poſſe id piſcium genus. Fuit ex his qui unicum toto foro à ſe viſum affirmaret, eum tamen utique florenis ali-

quot

a *Italis Lampreta,*

quot indicari. Hunc ipſum emi voluit Abbas quantivis eſſet pretii. Emptus piſcis, coctus, appoſitus eſt. Priuſquam tamen antiſtes manum admoveret huic ferculo, ad oſtium coenobii mendicus quanta potuit importunitate petiit, ex appoſitis cibis aliquid ſibi deferri. Hic Abbati radius de cælo illucens optimis cogitationibus animum implevit: Ergone ego, ajebat ipſe ſecum, piſcem tam pretioſum ſolus glutiam? num hoc boni exempli? An non ſermonem Vrbi dabimus? An non in ore omnium decantata ero fabula? Quid ſi guloſam hanc cupiditatem ſubſtringerem? Quid ſi genium hoc ferculo fraudarem? Vrgeor exemplo ſanctiſſimi regis, qui aquam è Bethlemitica ciſterna hauſtam effudit, & Domino eam obtulit: Huc me impellit fames mendici ad portam præſtolantis. Quin audes aliquid anime, & oblectatiunculam brevem ſubducis gulæ? Nulla obſonii jactura eſt; fruetur eo pauper; tibi lucrum accedet ingens. Quid diu mecum litigo? ſic fiat. Et mox ne longior eſſet deliberatio, converſus ad famulum: Heus, inquit, hunc piſcem tolle, unà cum diſco, & pauperi eum defer. Vt juſſit, factum. Vix iſtud edulii mendicus acceperat, & ſeſe cum illo plurimis inſpectantibus in auras libravit, ut oſtenderet qualis ſub perſona latuiſſet mendicus. Atque hoc ſui domandi ſpecimen prorſus illuſtriſsimum fuit, nam quanto appetentia major & effrenatior, tanto etiam pugna difficilior, inde autem tanto illuſtrior ſecuta eſt victoria.

Hæc una res inter Chriſtianos ſummi eſt artificii ſummæque prudentiæ, ea omnia quæ nobis pretioſa & chara maturè præmittere ad cælum, ubi fenore milleſimo aucta recipie-

mus, quicquid hic Dei cauſſa ſapienter placuit negligere. Cur vero tam ægrè id perſuaderi poſſimus? Cur cælum tam frigidè deſideramus? Cur rarius cogitamus patriam? Cur tam languidè tamque modicis itineribus *a* Hieroſolymam cæleſtem tendimus? Cauſſas hic dabo.

§. I.

Inter omnia deſiderabilia, nihil eſt in Orbe hoc deſiderabilius cælo. Vita noſtra peregrinatio eſt, cum diu ambulaveris, denique redeundum. Vita noſtra navigatio eſt, cum diu navigaveris, denique appellendum. Quis unquam tempeſtatibus maris jactatus non deſideravit portum? Mare navigamus vaſtum, ſcopuloſum, piratis plenum, ventis adverſis, exiguo lembo, portitore imperito & ſæpe remis, malo, veliſque laceris aut fractis, & portum tamen non deſideramus. Cui peregrino nullum patriæ deſiderium eſt?

Neſcio quâ natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui b.

Ipſas etiam beſtias hoc deſiderium ferit. Silvas ſuas & natales latebras amant. Aſſueta leones antra petunt. Et arbores tranſplantatæ ſolum ſuæ originis mallent. Quin & ſaxa properant ad ſuum centrum. Etiam flumina ad ſuos fontes & ad mare recurrunt. Solus homo quamvis peregrinus, quamvis in exilio peſſimè habitus, vix tamen patriam deſiderat. Animus inquilinus terræ, oriundus è cælo, cælum tamen rariſſimè ſeriusque cogitat. Grande hoc vitium eſt humanæ mentis, & copioſis lacrimis digniſſimum.

Hebræus

a Thuen klaine raiſen.
b *Ovid. l. 1. de Ponto el. 4.*

Hebræus populus nullius pænè frontis, & ferreæ cervicis plurima in Deum peccaverat, mitiſſimus tamen Deus plurima diſſimulans, illud ſingulariter conqueſtus: Et pro nihilo, inquit, habuerunt terram deſiderabilem *a*. Diximus inter omnia deſiderabilia, nihil deſiderabilius eſſe cælo. Hinc jure in nos divina ſævit indignatio, ardentius è nobis terræ ſordes, quàm cæli delitias deſiderari.

Auguſtus Imperator cum obſervaſſetRomę adeo apud exteros quoſdam legatos in delitiis eſſe catellos Melitæos, ut eos geſtarent & ſuaviarentur, joco quæſiit: Num etiam apud eos feminæ eniterentur liberos, quando illi tantum amoris impenderent canibus? In hunc pænè modum è Chriſtianis quæri poſſet, num ſperarent cælum, quando tam ardenter inhiarent terram? Sed quid, oro, cauſa eſt, rem omnium deſiderabiliſſimam tam remiſſe deſiderari?

§. 2.

Cauſa prima eſt, quæ ignaviam noſtram nonnihil velet. Quemadmodum infans, qui naſcitur & educatur in obſcuro carcere, liberioris auræ dulcedinem penitus ignorat, ita nos eheu in hoc terræ carcere nati & educati ſummas beatorum delitias non deſideramus, quia ignoramus. Ignoti nulla cupido. Eſſet hoc ſanè quo culpam purgaremus; ſed è cælo venit Chriſtus Dei Filius, qui ſermone non uno cæleſtia nobis gaudia explicavit. In cælo fuit Paulus Apoſtolus Chriſti diſcipulus, qui liberè pronuntiavit eam eſſe beatitudinem cæli, ut nec ſimile quid unquam viſum, nec auditum, ſed nec cogita-

a Pſalm. 105. v. 24.

cogitatum ſit: nec cum cæleſti gloria quidquam conferri poſſe. Idem Prophetæ, idem & Apoſtoli ceteri ſunt teſtati. Cur his teſtibus, eorumque oculis non credimus? Excuſſa igitur rejectaque prima cauſa, videamus alteram.

Secunda cauſa: Cælum raro cogitamus, rarius de cælo loquimur: Quia igitur beatitudinem nec primoribus quidem labris deguſtamus, ideo nec appetimus. Cum falco *a* ad ardearum venationem eruditus *b*, hoſtem ſuum, ipſam ardeam eſt aſſecutus, & ut victor hoſtilem ſanguinem libavit, ægrè retrahitur à venatore, qui ardeâ erepta, falconis oculos pileolo *c* tegit, & hunc prædonem ſuum ad perticam ligat. Hic falco plurimum luctari, vincula roſtro vellere, ea conari abrumpere, unguibus pileolum trahere, eum velle excutere, alas librare, volatum meditari, miſerè huc illuc ſe torquere, vinctum retineri nolle. Quid avem hanc tam inquietam facit, ad avolandum quid impellit? Guſtatus ſanguis ardeæ: frui cupit, quo jam ineſcari cœpit.

Videte mihi Paulum falconi ſimillimum. Permittitur volare & guſtare beatitudinem, rapitur in paradiſum; redit in terram, caput obnubitur, velantur oculi, ad cōcionatoris munus velut ad perticam alligatur. Hæc multum à paradiſo divertunt. Illic audiit arcana, quæ non licebat homini loqui *d*. vidit divina quæ verbis non poterat effari. Iam igitur avis nobiliſsima, pugnat & luctatur, oculorum velum vult amotum,

a *Genus accipitris, aliis Grodius.* Stosfalckh.
b Zur Raigerbais abgericht.
c Mit der hauben oder falckenkäplein.
d 2. *Cor. c. 12. v. 4.*

tum, alas parat, redire cupit: Hinc illæ voces: Cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto *a*. Vnde hic labor, unde inquies & lucta hæc? Vidit & guſtavit beatitudinem. Hinc ille ſuis vinculis indignatur, volare tentat, mortem optat, tenebras oculis ademptas cupit, cupit diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Imo ſi mille mortes ſubeundæ forent, vel mille mortibus promptiſsimè ſe objiceret, modo ſurſum ire, modo ad Deum liceret pervenire.

Quod in nobis ejuſcemodi deſiderium non ardeat, in cauſa eſt magnam partem ſocordia noſtra: Beatitudidem rariſsimè meditamur, & non niſi raptim & perfunctorie: non ponderamus, animum in eam non defigimus. Atque hinc vix ullus beatitudinis guſtus eſt. Nimirum æſtimare non poſſumus vinum, cujus cenſuram non fecimus *b*.

Iordanus è Divi Dominici familia vir magnus interrogavit hominem à cacodæmone inſeſſum: Quid perpeti non recuſaret, ut Deum intueri poſſet? Ad quæ inviſus hoſpes reſpondens: ſi ego ſolus, inquit, omnium ſociorum meorum pœnis ac ſuppliciis par eſſem, non eas detrectarem uſque ad ſupremi judicii diem perferre, modo demum liceret intueri Deum. Expavit vehementiſsimè ad has voces Iordanus, & iterum: Dic, ait, pulchritudinem Conditoris noſtri, cujus rei pulchritudini comparandam cenſes? Cui malus genius: Stultè, inquit, quæſiviſti. Sed quia id ſcire aves, compendio dicam: Si pulchritudo omnium florum, metallorum, gemmarum, ſiderum, ani-

I 3 malium

a *Philip. c. 1. v. 24.*

b Wer ein wein will ſchätzen/mus ihn vor verſuchen.

malium, hominum in unam conveniat elegantiam, quis hominum eam ſatis æſtimaverit? Atqui certo ſcias hanc unam omnium creatarum rerum velut colliquatam venuſtatem cum divina pulchritudine minus conferri poſſe, quàm denſiſſimas tenebras cum claro meridie *a*.

Tanti æſtimat cacodæmon intuitum Dei. Væ igitur illis, qui eo conditi ſunt, ut infinita illa pulchritudine fruantur, ſua tamen nequitia perdunt tam immenſum bonum. Hoc autem quiſquis attentius cogitat, certè ardentius amat & deſiderat. Deſiderii frigus à conſiderationis defectu eſt. Sua id experientia nos docens Rex David: In meditatione mea, inquit, exardeſcet ignis *b*. Ne mirare ignem tam modicum, ſi ei tam tenue ſubjicias pabulum.

§. 3.

Tertia cauſa. Rebus caducis nimio adhæremus affectu. Quid mirum? Beatitudinis deſiderium in nobis langue e, cum adeo vehementer ardeamus oblectationibus terrenis. Nihil ſine mœrore deſeritur, quod cum amore poſſidetur. Ita comparati plerique omnes ſumus, ut ubicunque nobis bene eſt, aut ubi commodè ſedemus, inde ferè nolimus excedere. Iucundam oblivionem patriæ nonnunquam inducit fortuna foris quam domi beatior. Audias non neminem blandiente fortuna dicentem: Mihi bene eſt; quid ultra velim? Ita ſedilia viſco peruncta occupamus, hinc illis adhæreſcimus non ſine ingenti detrimento.

Antiſthenes Philoſophus paucos, ut fertur, auditores

a *Joannes Heroldus in ſermon. lett. G.* b *Pſalm. 38. verſ. 3.*

auditores numerabat, quando eos, quod ipſe fatebatur, argentea virga repellebat. Nam grande ſatis exigebat minerval *a*. Enimvero vulgus magis amat pecuniam quàm ſapientiam:

Scire volunt omnes, mercedem ſolvere nemo b.

Facilis eſt Deus cæleſtem infundere ſapientiam, & ingens cæli deſiderium inflammare, modo affectum retrahamus à terra. Nos vero terram brevi amittendam malumus amore proſequi, quàm cæli deſiderio accendi. Ita terram perdimus, & cælum non obtinemus. Suarum quiſque voluptatum catenis ſtringitur & detinetur.

Hercules adoleſcens ut priſci fingunt, dubius quod iter vitæ ingrederetur, duas mulieres ſibi diſſimillimas adiit, virtutem & vitium? Auditurus quid ſuper eâ re ſuaderent: Hæc quidem delitiis innutrita, & ad omnem elegantiam compta, ſed præter voluptatum illecebras vix quidquam habuit promittere: altera pallore, rugis, macie decora venerabilis magis quàm deformis laborem impenſiſſimè laudavit, eo autem peracto immortalitatis cõſortium eſt pollicita. Has ubi adoleſcens intentius conſideraſſet, ſpretis vitii blandimentis, virtutis iter licet arduum præmii fiducia decrevit ſequi. Adeo multum promovet amorem ac cultum virtutis, notitia & deſiderium beatitudinis. Incipe cælum ſerio deſiderare, & nulla tibi diſplicebit virtus.

Ruffinus Aquileienſis memorat ad Abbatem Achillam veniſſe juvenem religioſum, I 4 qui

a *Laert. l. 6. c. 1.* b *Iuvenal. Sat. 7. v. 157.*

qui contra ſeipſum queſtus diceret: Mi Pater, quid faciam? Cum in cella ſedeo, ſupra modum me deſidia & tædium infeſtant: quid jubes fieri? Cui ſenex: Hoc, inquit, inde provenit, fili, quia tormenta quę timemus, & requiem quam ſperamus, nondum vidiſti. Si hæc ſedulo cogitata guſtaſſes, etiamſi cella tua ebulliret vermibus uſque ad collum tuum, tu nihilominus vermium medius perdurares ſine omni tædio & deſidia *a*. Vero verius oraculum. Hinc querulis illis aſſiduè iſtud occinendum, *Nondum vidiſtis requiem.* Quid enim eſt quod vos adeò fatigat? Num nimii labores? Nũ injuriæ & contemptus? Num mortis præcurſores morbi?

O Phrygiæ! ô molles & ignavi, *Nondum vidiſtis requiem.* Cælum non cogitatis, ideò nec deſideratis; majori autem deſiderio appeteretis cælum, ſi minore terram. Quàm verè religioſus ſcriptor: O ſi tibi hæc ſaperent, inquit, & profundè ad cor tranſirent, quomodo auderes vel ſemel conqueri? Nonne pro vitâ æterna, cuncta laborioſa ſunt toleranda *b*? Finge tibi & ante oculos animumque propone quicquid tibi jucundiſſimum, pulcherrimum, ſuaviſſimum, gratiſſimum in veſte, victu, auditu, viſu, in omni vitâ videtur, ſimulque animo comprehende; hæc omnia cælum centies uberiora dabit & meliora: quin igitur famem eò differimus?

☞ Duæ ſunt artes nobiliſſimæ, & quæ aliquid è cælo trahant, Pictura & Muſica; ingens ab utraque delectatio eſt. Sed quid ea omnis, ad illam cæli picturam & Muſicam? Pictura cæli res

a *Ruffin. n. 107. & Pelag. libell. 7. v. 28.* b *Thom. de Kempis. l. 3. de imit. Chriſti c. 47.*

li res creatas omnes & creatorem ipſum exhibebit, ſpectaculum æternum & infinitæ voluptatis, ut infra copioſius demonſtrabitur. Muſica cæleſtis mel aurium, ſic dicam, melliſſimum omnem modulorum hic auditorum ſuavitatem ſopiet, & extinguet. Vale terra cum omni tua Muſica, quæ ad cæleſtem illam paſtoritium melos, aut bubulcorum concentus eſt: Quid ergo hic reculis viliſſimis affixi detinemur? Quin beatitudinem toto affectuum exercitu invadimus, & rapimus?

Revera noſtram ipſi cogimur ignaviam mirari. In ceteris tam alacres ſumus & induſtrii, ut ſubinde voluptatis aliquid aut commodi votis ardentiſſimis expectemus: cum lucrifaciendum eſt cælum, oſcitamus & dormimus. Vbi quæſo deſideria noſtra, ubi noſter conatus? Illud longè veriſſimum ſæpius inculcandum vel nauſeantibus: Pro modica præbenda longa via curritur; pro æterna vitâ â multis vix pes ſemel à terra levatur. Vile pretium quæritur, pro uno numiſmate interdum turpiter litigatur; pro vana re & parva promiſſione, die noctuque fatigari non timetur? Sed proh dolor! pro bono incommutabili, pro præmio inæſtimabili, pro ſummo honore & gloria interminabili, vel ad modicum (notetur hoc) fatigari pigritatur *b*, Ex tripode dictum.

Canis venaticus nare acer dum nulla ſentit feræ veſtigia lentus eſt, & vinculo quovis ducitur, at ubi veſtigia odoratur & captat naribus auras, jam omnia vincula abrumpere, huc illuc currere, indagare, nuſquam quieſcere dum feram inveſtiget. Nos tales ſumus: dum cæleſtem gloriam nō odoramur deſideriis ac meditationibus,

a Thom. de Kemp. l. 3. Imit. Chriſti c. 3.

nibus, lentiſſimè agimus, & vel filo vinciri ſuſtinemus: Cum verò beatitudinis odorem, cogitando & indagando percipimus, mox vincula nexuſque abrumpimus, properamus, currimus, volamus. Qui etiamnum res terræ amat, is profectò bonorum æternorum ignorantia laborat.

Iacob Patriarcha dum ſub dio dormiret, ſcalas vidit, quarum pes hærebat terræ, caput ſe nubibus inſerebat. Viſum ſanè admirandum. Nam his ſcalis Angeli deſcenſum & aſcenſum iterarunt. Hoc ſpectaculum tam amœnum in domo paterna Iacobo nunquam fuiſſet objectum: ſed ubi jam peregrè fuit in loco deſerto, ſub Iove puro, ubi terram pro lectulo, ſaxũ pro pulvino habuit, à domeſticis turbis ſemotus, hæc cæli negotia ſuaviſſimè ſpectavit.

Ex te, mi Chriſtiane, quæro, num cælum attentè cogitare, & vero etiam ardenter deſiderare cupias? Ita, inquis, cupio. Quod ſi ſerius es, à rebus fugacibus ac perituris, quantum potes, avellere:

Non bene conveniunt nec in una ſede morantur
Cæli ac terræ, fluxarum rerum & æternarum amor. Quanto excitatior eſt tuus affectus ad terrena, tanto erit ſegnior ad cæleſtia.

Cum Hebræus populus jam captivus, unà cum vate ſuo Ezechiele Babylonem migraſſet, hoc contigit. Ezechieli Deus futuri templi reſtaurationem oſtenſurus, quod ipſe Propheta teſtatur, In viſionibus adduxit illum in terram Iſrael *a*. Ita corpore remanſit vates in Babylone, animus illius in Hieruſalem perductus eſt. Ita nimirum qui cæleſtem Hieruſalem contemplari cupit, licet corpore hanc Mundi Babyloniam habitet, mente nihilominus ac ſpiritu

a Ezech. c. 40. v. 2.

ſpiritu quotidie quavis hora, turbis Babyloniis deſertis, in cælum evolare poteſt. Hoc planè modo innumeri in turbis extra turbas erant, quia cæli deſiderio frequentiſſimè in cælum aſcendebant.

§. 4.

Hieroſolymæus Rex David ingenti beatitudinis deſiderio flagrans clamabat: Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad Deum fontem *a* vivum: Quando veniam & apparebo ante faciem Dei *b*? Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ *c*. Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini *d*. Quis ægrè ferat has optimi regis vociterationes? Videndi Dei cupiditate ardebat, & languebat amore.

Antiochus Regis Seleuci filius, amore ſed vetito correptus, memor quàm improbis facibus arderet, deforme pectoris vulnus, piâ diſſimulatione contegebat. Itaque diverſi affectus, iiſdem viſceribus ac medullis incluſi, ſumma cupiditas & maxima verecundia ad ultimam tabem juvenis corpus redegerunt. Iacebat Antiochus in lectulo moribundo ſimilis; Seleucus pater mœrore proſtratus obitum filii lamentabatur, ingemiſcebant neceſſarii totius palatii funebris magis quàm regius erat vultus. Sed hanc triſtitiæ nubem Leptini Mathematici, vel (ut alii malunt) Heraſiſtrati medici providentia diſcuſſit. Hic Anticcho ægrotanti aſſidens, ut eum ad introitum reginæ Stratonices rubore perfundi, & ſpiritu increbeſcere

a *Al. fortem.* b *Pſ. 41. v. 1. & 2.* c *Pſ. 25. v. 8.* d *Pſ. 83. v. 3.*

beſcere, eaque ingrediente pallere, & excitatiorem anhelitum ſubinde recuperare animadvertit, curioſiore obſervatione ad ipſam veritatem penetravit; ſiquidem regina intrante, & rurſus abeunte, brachium adoleſcentis diſſimulanter apprehendendo, modo vegetiore, modo languidiore pulſu venarum, comperit cujus invaletudinis æger eſſet *a*. Amore ſed inconceſſo languebat. Notitia morbi pars maxima ſanitatis.

Ægrotum hic monſtro, qui ſolo langueat amore, ſed honeſtiſſimo. Divinus Paulus formoſiſſimæ Reginæ cæleſtis gloriæ cupiditate exæſtuans, ut æger ardentiſſima febri correptus clamat: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus *b*? Diverſi affectus, quod de Antiocho diximus, in caſtiſſimo Pauli pectore calebant; & certabant; amor proprię beatitudinis ad cælum rapiebat, amor alienæ ſalutis, è terra non dimittebat. Hinc illa vox ęgrotantis: Coarctor è duobus, deſiderium habens diſſolvi, & eſſe cum Chriſto, multo magis melius: permanere autem in carne neceſſarium propter vos *c*.

Daniel vir deſideriorum, in aula regis Babylonici, curarum medius, cum templum Hieroſolymæum corpore adire non poſſet, animo ſic adiit. Conclave ſuum ingreſſus, feneſtris Hieruſalem verſus apertis, ter in die flectebat genua, & adorabat, confitebaturque coram Deo ſuo *d*.

Et nos, eheu, in Babyloniâ degimus, in perturbatione vitæ, & magna rerum omnium confuſione, procul, ah procul ab illa civitate ſancta.

a *Valerius l. 5. c. 7.* b *Rom. c. 7. v. 24.* c *Philip. c. 1. v. 24.* d *Dan. c. 6. v. 10.*

ſancta. Sed Danielem imitati aperiamus contemplationis noſtræ feneſtras, & de die ſæpius cæleſtem Hieruſalem intimis affectibus ſalutemus; abeat illuc frequenter animus, quo nondum corpori conceſſum: animo, quo libet, ire licet *a*.

Dædalus, ut in fabulis eſt, artifex omniſcius, & fabræ artis ingenio celeberrimus, cum à Minoë rege labyrintho velut carcere clauderetur, ſibi & Icaro filio alas conficiens

——Terras licet, inquit, & undas
Obſtruat, at cælum certè patet, ibimus illac.
Omnia poſſideat, non poſſidet æthera Minos b.

Ita cum terra marique negaretur effugium, fugam ſibi per aëreum tentandam duxit, commiſitque ſe cælo. Nos non doctas *c* fabulas ſecuti, hoc iter ad cælum facere quotidie poſſumus, alas & viam invenire facillimum. Animo, quo libet, ire licet: cælum certè patet. Quin ergo terram deſerimus, quin evolamus ex hoc labyrintho, quin affectus omnes à terræ ſordibus in cælum transferrimus? Hanc viam nemo nobis obſtruxerit; aperta eſt omnibus. Volemus: Et videte quanti prævolent,

§. 5.

Auguſtinus quoties hoc iter ad cælum non affectavit tantum, ſed peregit? Quoties inexplebili cupiditate ad alta raptus volabat, & cantabat? Hinc voces illæ: O Vita quam præparavit Deus iis qui diligunt illum, vita vitalis, vita beata, vita ſecura, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita caſta, vita ſancta, vita ignara mortis, neſcia triſtitię, vita ſine labe, ſine dolore,

a *Ovid. l. Triſt.* b *Virgil. l.6. Æneid. Ovid lib.7. Metamorph.* c *Aut, indoctas, 2. Petr. c.1. v.16.*

lore, ſine anxietate, ſine incorruptione, ſine perturbatione, ſine varietate, & mutatione, vita totius elegantiæ & dignitatis pleniſſima; ubi eſt amor perfectus, & timor nullus, ubi dies æternus, ubi Deus facie ad faciem cernitur, &c. O vita, amore tui langueo *a*.

En alium amoris morbo ægrotantem. Mille talia ſcripſit dixitque Auguſtinus, quibus inexhauſtum cæli deſiderium nobis patefecit, in ſeipſo auxit: Sileant fabulæ. Auguſtinus verè Dædalus itinere jam aſſueto, quoties libuit, ad cælum evolavit neque ſolus. Mater Auguſtini Monica diu collocuta cum filio de cæleſti regno; qualis nimirum futura eſſet ea vita, cujus ideam non tantum non oculis, nec auribus, ſed nec cogitationibus poſſemus effingere; demum ſubjunxit: Quantum ad me attinet, fili, nulla re amplius delector in hac vita. Quid hic facio? Ad vitam propero meliorem *b*. Vox homine Chriſtiano digniſſima. Ille cælum verè deſiderat, quem nihil terrenæ voluptatis amplius delectat. Verè dixit Auguſtinus: Odit valde patriam, qui putat ſibi bene eſſe cum peregrinatur *c*.

Ita Vrſinus Presbyter integritate vitæ & præcipuè caſtimonia inſignis, ſub vitæ finem, inhærens cælo, lætus exclamavit & gratias iis egit, quos ad ſe veniſſe ſolus cernebat. Et cum quærerent, qui lectulo aſſidebant, quinam ii eſſent quorum adventu tantopere lætaretur? Nunquid non videtis, inquit, beatos Apoſtolos Petrum & Paulum hic adeſſe, & evocare me? Mox ad eos verſus: Venio, venio, ait, ecce venio. Hanc optimam vitæ clauſulam adjecit, & obiit, Ægidius

a *Auguſt. l. Medit. u. c. 22.* b *Auguſt. l. 9. Confeſſ. c. 10. & 11.* c *Idem tom. 8. in Pſal. 93. mihi pag. 426.*

Ægidius è divi Franciſci familia vir feſtivæ ančtitatis, cum quinque Religioſis viris Fro-incialibus in occurſum tenderet, repentè bea-itudinis æſtu abreptus, oculis in cælum ſubla-is, & diductis brachiis velut fidibus uſurus :œpit canere: O mi frater, ædifica mihi ca-trum quod ſaxis & ferramentis careat; ô mi :hariſſime frater, ædifica mihi civitatem quæ areat calce & lapidibus *a*.

Hæc illa ſine lateribus & ferro nobiliſſima :ivitas cælum eſt, quo amici Dei quotidianis :unt deſideriis.

Sequamur præeuntes, imitemur ad alta præ-rolantes. Varie nos invitat Deus, & ſæpiſ-imè ipſis etiam ærumnis urget, & impellit properare in patriam. Quin pro ſe quiſque iſdem illis vocibus vocanti ſe ſiſtit: Venio, renio, mi Deus, venio, & tanto promptius, quanto propius ad te vocas. Innumeros ad :ælum traxit calamitas, quos voluptas ad or-um miſiſſet. Quemadmodum diluvii flu-ctus Noëmi Arcam extulerunt in ſublime, ſic idverſa mentem electorum evehunt ad cæ-um. Vt vires fax inchoata reſumit, ſic bonæ nentis homo cum deprimitur, elevatur. Et it palmæ quo plus gravantur & calcantur, tan-o altius aſſurgunt, ita probi quo magis exa-gitantur & proteruntur, tanto magis animum :ælo attollunt. Ardens cæli deſiderium per-umpit omnia.

Hoc totos Martyrum exercitus ſic animavit, ıt immaniſſima quęvis torměta promptiſſimè ſimul

a *Chronicon S. Franciſci parte* 2. *l.* 7. *cap.* 14. *mihi pag.* 257.

ſimul & fortiſſime perferrent. Ex innumeris vel ſolos quadraginta illos Athletas generoſiſſimos aſpicite, qui ad Armeniæ oppidum Sebaſten acerbiſsima ſupplicia exhauſerunt, cæli deſiderio incredibiliter inflammati. In carcerem horribilem ſæpius contrudebantur; at illi gaudebant: ora ſaxis contundebantur; ridebant: media hieme ſummo frigore, ſub dio nudi pernoctare jubebantur, non reſiſtebant; tepefacta balnea, ſi Diis facerent, offerebantur; præter unum omnes reſpuebant; rogus illis & ignes proponebantur, non horrebant: crura demum omnibus frangebantur; conſtantiſsime perferebant. Vox una omnium erat: Hoc ſtadium quadraginta ingreſsi ſumus, pro te, Domine Ieſu certaturi: liceat totidem coronas obtinere. Armatę preces. Nam etſi unus defecerit, mox tamen e cuſtodum numero ſucceſsit alius, qui ubi ab Angelis triginta novem coronas videat deferri: Et ego, ajebat, meo quoque ſanguine quadrageſimam emercbor. Dixit & fecit. Ita omnes beatitudinis deſiderium rapiebat, ut ſæviſsimos etiam cruciatus renidenti ore ſuſtinerent, tanquam ad nuptias ituri. Eamus & nos, & moriamur cum illis. Via brevis eſt, ſed ad vitam ducit quę erit æterna.

§. 6.

Hinc videndum eſt, inquit Auguſtinus, hinc conſiderandum, quemadmodum amanda ſit æterna vita, quando ſic amatur miſera iſta: & quandoque finienda vita: Conſiderate, quantum amanda ſit vita, ubi nunquam finias vitam. Ecce quę pateris in miſera iſta, quam diligis, vita, & putas te ſemper victurum, & nunquam moriturum? Diſcite ergo, fratres, quærere æternam vitam, ubi iſta non tolerabitis,

ıtis, ſed in æternum cum Deo regnabitis.

De his diebus quos agimus, ait Apoſtolus, quoniam dies mali ſunt *a*. Ecce quam malos dies, & nemo vult finire ipſos malos dies, multumque hinc rogant homines Deum ut diu vivant. Quid eſt autem diu vivere, niſi diu torqueri? Quid eſt aliud, diu vivere, quàm malos dies malis diebus addere? Cum creſcunt pueri, quaſi accedunt illis dies, & neſciunt, quia minuuntur; & ipſa eſt falſa computatio. Creſcentibus enim decedunt dies potius quam accedunt. Conſtitue alicui homini nato, verbi gratia, octoginta annos: quicquid vivit, de ſumma minuit. Et inepti homines gratulantur plurimis natalitiis, tam ſuis, quàm filiorum ſuorum.

O virum prudentem! Si tibi vinum minuatur in utre, triſtaris: dies perdis, & gaudes? Mali ergo ſunt dies, & eo pejores quia diliguntur. Sic blanditur hic Mundus, ut nemo velit finire ærumnoſam vitam. Vera enim vita & beata hæc eſt, cum reſurgemus, & cum Chriſto regnabimus. Vita itaque non eſt niſi æterna, ubi ſunt dies boni: nec multi, ſed unus. Dies ille neſcit ortum, neſcit occaſum: Illi diei non ſuccedit craſtinus, quia non præcedit eum heſternus. Hunc diem, & hanc vitam in promiſſis habemus. Alicujus ergo operis merces eſt. Si mercedem amamus, in opere non deficiamus *b*. Iam vos, inquit Gregorius, delectat locus celſitudinis, prius via exerceat laboris *c*.

Ergo (quod hoc capite ſumpſimus exponendem) nihil æquè deſiderandum eſt dum

a *Epheſ. c. 5. v. 16.* b *Auguſt. tom. 10. Serm. 17. de Verbis Domini. mihi pag. 33.* c *Gregor. hom. 27. in Evang. ante med.*

vivimus, atque immortalis vita, cum pæne nihil minus deſideremus. Enimvero valde repugnant celum ardenter deſiderare, & raro cogitare. Illi autem cogitationes de cælo rara ſiunt, ubi perpetuas ſibi curas terra vindicat. De qua mentionem injiciens Auguſtinus: Hic nidus eſt, inquit, & hic peregrinatio, & hic ſuſpirium, & hic tritura, & hic preſſura, quia & hic torcular. Quid eſt autem quod concupiſcimus? quo it, quo tendit deſiderium noſtrum? quo nos rapit a? O Auguſtine, erubeſcimus, quod res eſt fateri. Deſideria noſtra nos trahunt, rapiuntque ad gloriam ſed fluxam, ad divitias ſed perituras; ad delitias, ſed breves & fœdas. Sunt qui negent & pernegent id ſe facere, dum faciunt: Alii confitentes rei ſunt, ſed quod hodiè deteſtantur, cras repetunt.

Filii hominum uſquequo gravi corde? Severinus Boëthius litteratiſſimus Martyr, ad deſideranda cæleſtia manu ducit aureo hoc metro:

Unica gens hominum celſum levat altius cacumen.
Atque levis recto ſtat corpore, deſpicitque terras.
Hæc niſi terrenus malè deſipis, admonet figura
Qui recto cælum vultu petis, exeriſque frontem.
In ſublime feras animum quoque, ne gravata peſſum
Inferior ſidat mens, corpore celſius levato b.

Quin

a. *Auguſt. tom. 8. in Pſal. 83, mihi pag. 375.* b. *Boeth. l. 5. metro 5. in fine.*

Quin ergo terræ ſordes averſati, cælum toto pectore anhelamus? Hoc uno ſcilicet probi improbique luculenter differunt, quod probis vita mortalis in patientia, æterna in voto eſt: Improbi longam quidem vitam, ſed brevem patientiam cogitant; ita brevem vitam cito finiunt, nunquam incipiunt æternam, æterna morte morituri.

Ita Prædeſtinationis divinæ non fallax ſignum, cæli deſiderium. Ignis qui totum jam lignum corripuit, à ligno quidem non recedit, à quo pabulum habet, nihilominus ſurſum ad ſuam regionem tendit. Igni non abſimiles ſunt ad beatitudinem deſtinati, ſuam corpori vitam defendunt, corpore tamen implicati gemunt, dum aſſiduè manſiones æternas expetunt.

Rex Macedo Alexander; audita Indiæ opulentia, plurimum auri, & terræ purpuratis ſuis amicis prædam fecit, quam inter illos liberaliſſimè diſtribuit. Miranti hoc Ephæſtioni dixit: Ne mirare; Auri feraciora regna ferro quęrimus, nec fiducia deeſt, ea brevi obtinenda. Parva damus, ſperamus maxima. Ita homines cælo aſſignandi, omnem terræ opulentiam minimi faciunt, & calcant cæli deſiderio. Qua in re ſatis oſtendunt ſe cælo natos.

Julius Cæſar memorat Helvetios comperta Galliæ fertilitate, ſic illius exarſiſſe deſiderio, ut ſedes ſuas non reliquerint ſolum, ſed etiam exuſſerint, urbeſque mœnibus nudaverint; ne ſpes eſſet cuiquam revertendi. Sic ſigna in Gallias intulerunt *a*. Quos divina præſenſio ac præſcriptio elegit ad vitam, ii tanto deſideriorum impetu feruntur in cælum, ut ho-

a *Cæſ. l. 1. de bello Gall.*

ut honoris & opum non affectu tantum, ſed & uſu quantum fieri poteſt, ſeipſos ſpolient: Longè meliora poſſeſſuri poſt mortem. Atque hoc conſilii Auguſtinus ſuggerens: Non vis, inquit, ut habeat finem poſſeſſio tua? Vitam æternam deſidera *a*. Hoc eſt verè vivere, vitam in contemplatione Dei, & cuſtodia ſui exigere.

§. 7.

Beatus Ignatius Lojola tanto videndi Dei deſiderio ardebat, ut quoties moriendi neceſſitas in mentem veniret, gaudiis perfuſus lacrimas non teneret. Neque ideò ſolum quo ſummum ſibi bonum fruendum citius obveniret, ſed ut gloriam Chriſti tantopere amati coram intueretur. Ita comparati ſunt amici Chriſti, manus illorũ hyacinthis plenę ſunt *b*. Hyacinthus cælum colore refert, quem illi & oculis & manibus ferunt. Quicquid enim agunt, cælum identidem reſpiciunt; eo cogitationes, eò ſermones, eò actiones & labores omnes dirigunt. Manus illorum plenæ ſunt hyacinthis. Cur noſtræ ab his gemmis tam vacuæ, cur cælum non deſideramus?

Summa loci amœnitas eſt. Omnia regum palatia caulæ ſunt & ſtabula cælo comparata. Domus & urbes ex auro & gemmis finge, ad cælum niduli erunt, & hirundinum domicilia tandem ruitura; domus beatorum ſtabit in omne ævum. Cur illam non deſideramus?

Porrò quot illic beati homines, tot ſoles, imò ſole multò pulchriores Deo ſimillimi, omnes triumphali diademate redimiti, reges veriſſimi.

a *Auguſt. in Pſalm. 90. mihi pag. 416.* b *Cantic. cap. verſ. 14.*

veriſſimi. Illorum minimus major eſt cunctis Regibus. Singuli beatorum ſingulos nominatim norunt, cum ſingulis quando placuerit, familiariſſimè agere ac colloqui poſſunt. Summus omnium & mutuus ac reciprocus amor eſt. Vnus omnium labor laudare conditorem & omni voluptate ſine ulla intermiſſione frui. Cur hæc non deſideramus?

Sua cuivis ſenſuum ſingularis erit oblectatio. Infinitam videndi voluptatem oculi, Muſicæ ſuavitatem aures, odoris fragrantiam nares, cupediarum delitias guſtatus, incredibilem totius corporis beatitatem tactus percipiet. Corpora omnium non tantum immortalia & inviolabilia, à morbis omnibus eximia, ſed inſuper ita ſplendida, ita velocia erunt & ſubtilia, ut ſplendore ſolem & ſidera, velocitate ventos & fulmina, ſubtilitate ſolares radios ſint ſuperatura. Quin hæc non animo deſideramus?

Et quantum erit gaudii, tot evaſiſſe mala, tot ſuperaſſe pericula, tot laqueos effugiſſe, jamque beatitudinis æternę vivere ſecurum; non errare, non labi, non decipi, non peccare, divinis favoribus non amplius excidere poſſe? Interim ſub ſe inferorum incendia beati, & infinitam impiorum colluviem flammis involutam, & inſtar lignorum ſtruis ardentem videbunt, & gaudebunt ſe iis incendiis ereptos, ab iis æternum ſecuros. Felicitatem ſuam cum illorum extremis & æternis ſuppliciis comparabunt. Ita duplici nomine & ſibi gratulabuntur, & Deo gratias agent. Nam infiniti beneficii loco habebunt interminatum malum, quod periculoſiſſimè impendebat, devitaſſe, & æternis voluptatibus cumulatiſſimè jam

abundare. Et quomodo tandem hanc vitam non deſideramus?

Sed ita plerique comparati ſumus, ut ubicunque nobis bene eſt, inde avellamur ægrius. Hinc nonnunquam oblivionem patriæ inducit fortuna foris quàm domi beatior. Ergo animum cælo attollamus. Nihil beatitudinis habet exilium, ſi patriam illam ſeriò cogitemus.

Quicquid autem de cælo commemoremus, unicum illud omnia complectitur, Deum *videre*. Quid in Deo viſuri ſimus, explicatè & cum cura dicemus libro ſequenti. Interea nos ipſos interrogemus: *Videre* Deum, qualis erit voluptas? Summam cenſeremus eſſe delectationem ſimul omnium creatarum rerum amœnitate frui. Sed addamus auctarium. Creet Deus alios decem Mundos, creet Mundos viginti, aut centum alios, & ex iis voluptas omnis ad unum hominem derivetur, res infiniti gaudii cenſebitur. Hac omni voluptate longè major erit *Videre* Deum, oſtendetur vobis omne bonum *a*. Licet igitur voluptatem è centum Mundis percipiendam Dei cauſa deſeramus, nihil facimus jacturæ. In cælo hæc omnia longè cumulatius habebimus. *Videre* Deum eſt quaſi fieri Deum. Ariſtotelis ſcitum eſt: Ex cognoſcente & cognito fit unum. Quod hic longè veriſſimum. Nam ex beato cognoſcente, & Deo cognito per inſeparabilem amorem ſanè fit unum *b*.

Quemadmodum verò ſuiipſius intuitu Deus ab omni ævo ſemper fuit, & eſt, eritque beatiſſimus; hoc enim Deum infinito complet gaudio,

a *Exod. c. 33. v. 19.* b *Præſertim, cum Deus ſimul objectum ſit & ſpecies, ut Theologi loquuntur.*

gaudio, ſeipſum perfectiſſimè videre ac noſſe: ita Beatos in tot millies iterumque millies millena millium annorum, in omne ævum lætitia perfundet inexplicabili, aſpicere Deum, & cognoſcere. Hic æterna ſemper novitas, & nova ſemper æternitas erit: Quia enim videbimus Deum, Deum etiam amabimus, & nos amabit Deus intimè, Deo perfectiſſimè fruemur.

Hinc liberè proclamo: Quicquid hactenus de cælo diximus, quicquid dicturi ſumus, planè ſomnium eſt & umbra cæli. Beatitudinem ſuis coloribus depingere, illam ſat ponderoſis verbis deſcribere quis Angelorum poſſit? Quid igitur nos homunculi de cælo balbutimus, verius ſomniamus quàm ediſſerimus. Pſalmum centeſimum viceſimumquintum Hieronymus ex Hebræo verbis eiſdem ſic reddit: Cum converteret Dominus captivitatem Sion, facti ſumus ſicut ſomniantes. Cum Iſraelis populus primo audiſſet decretum ſibi reditum in patriam, præ gaudio vix fidem dictis habuit: nec enim id ſibi videbatur audire, ſed ſomniare.

Captivi nos ſumus, paullo poſt è carcere in paradiſum, è vinculis ad diadema & ſolium, ab ærumnis ad immenſum gaudium, à morte ad immortalem vitam educendi. Quicquid hic verborum congeramus, minus eſt, quàm res ipſa poſtulet. Cum de cælo ſermo eſt, omnis dicendi copia ſomnium eſt, ſilentio cognatum. Hoc unum reſtat nobis dicere: *Videbimus* Deum. Quod rectè Auguſtinus, ineffabilitatem viſionis nominans: Viſuri ſumus, inquit, viſionem quandam, viſionem præcellentem omnes terrenas pulchritudines

 argenti,

argenti; auri, gemmarum, &c. pulchritudinem Angelorum ſuperantem; quia ex ipſo pulchro pulchra ſunt omnia. Viſio Dei tantæ pulchritudinis viſio eſt, & tanto amore digniſſima, ut ſine hac quibuſlibet aliis bonis præditum atque abundantem, non dubitet Plotinus infeliciſſimum dicere *a*. Deſideremus & amemus: flagremus, ſi ſponſa ſumus.

Hæc ſtrictim de cæli gaudiis præmittenda videbantur, ut aures animuſq; ad ſequentia pararentur. Hactenus velut in veſtibulo cæli egimus. Nunc protollamus pedem; ingrediamur penetralia; libro poſteriore de quindecim diſtinctis cæli gaudiis loquemur. Age jam, Lector, teipſum tibi excute; pelle tædium. Non de tribus capellis, nec de inferis, ſed de cælo nobis ſermo eſt. Quicquid aurium, quicquid attentionis habes, huc impende. Ad fabulas nictare potes: Arcana cæli vigilantem poſtulant auditorem. Quod Chriſtus ſæpiſſimè, idem hic monemus: Qui habet aures audiendi, audiat *b*.

a *Auguſt. tom. 5 l. 10. de civit. c. 16. mihi pag. 113. Idem tom. in Pſalm. 93. mihi pag. 416.*
b *Marci c. 4. v. 9, & 23. alibi ſæpius.*

L I-

LIBER SECVNDVS DE CÆLO.

ADMONITIVNCVLA LECTORI.

Cæli Veſtibulum, Lector, tranſivimus: In ipſa nunc adyta penetretremus. Innumeræ infinitæ ſunt cæli voluptates. Nos memoriæ facilius juvandæ & voluntati citius inflammandæ, quindecim Beatorum gaudia numeramus, ea ordine explicaturi. Hoc autem præmonemus: ſemiſomnes oculi aut aures languidæ tam ſeria ad animum mala fide tranſmittent. Hic idem, quod olim in excubiis proclamo: Mars vigila.

CAPVT I.

Primum in cælo gaudium, Voluptas oculorum.

AVguſtino teſte [a], celeberrima olim quæſtio inter Periphateticos, Academicos; Stoicos, Epicureos; ceteramque Philoſophorum turbam agitabatur: Quid ſit Beatitudo,&

[a] *Aug. lib. 19. de civit. c. 1.*

do, & in quo illa conſiſtat? Tot ferè ſententiæ, quot capita.

M. Varro diverſiſſimas opiniones illas colligens numerat ducentas octoginta octo. Fingamus unam è tot ſententiis veritati congruam fuiſſe: Ergo ceteræ omnes aberrarunt à vero. Hem quantæ tenebræ! Chriſtiana ſacra ita nos inſtruunt, ut pueri, mulierculæ, homines pagani loquente digito cælum monſtrent; & vel tacendo dicant, illic eſſe Beatitudinem, ubi Deus ſe ſpectandum exhibet.

Lactantius *a* luculenter oſtendit tot illos Philoſophos erraſſe omnes. Nos oraculis divinis habemus fidem, & Beatitudinem eam ſperamus, quam illa nobis pollicitatione minimè fallaci promittunt. Vt ergo Beatitudinis immenſæ gaudia ordine explicemus, ordiamur ab oculis Beatorum. Oculus celerrimus ac nobiliſſimus eſt exteriorum ſenſuum. Quanta porro ſit oculorum voluptas in cælo, nunc diſſeremus.

§. I.

Vt cæli gaudia tanto rectius perpendamus, aviculas imitemur neceſſe eſt. Alaudas ſcimus cantillando altius atque altius per auras aſcendere. Volemus & nos, & ſimul cantemus. Ab humanis & naturalibus aſcendamus ad cæleſtia. Duo habet humana forma, colorem ſcitum, & proportionem ſeu ſymmetriam debitam: ubi hæc duo, lac ſcilicet minio mixtum, & elegans partium compoſitio conveniunt, amœnum ſpirat forma, trahit, invitat, & omnium ſe ſpectantium amorem elicit. Hinc forma piſcis tam eleganter, quam verè

a Lactant. l. 3. divin. inſtitut. c. 7. & 8.

verè *Tacita tyrannis* dicebatur. Incredibile dictu eſt quàm hæc una res potenter ad amandum non tam alliciat, quàm pænè cogat, planè Tyrannis, ſed muta, ſed nimium imperioſa. Hinc Helenæ forma veterum chartis adeo celebrata eſt, ut fuerint qui dicerent, dignam eſſe decennali bello *a*.

E ſacris codicibus conſtat, quàm duram ſervitutem Iacob ſervierit pro decora Rachele, idque ſeptennio, cumque ſpe cecidiſſet ducendæ domum virginis ſervituti ſeptennium alterum adjecit *b*. Matris obitum grandi luctu deflevit Iſaac, at viſa Rebecca, eam animo hilaritatem concepit, ut dolorem qui ex morte matris ejus acciderat temperaret *c*? Tacita tyrannis, forma. Quis eximium decus Oris, & in niveo miſtum candore ruborem aſpicit, & tyrannidem iſtam non ſentit? Iuditha elegantiæ ſingulare ſpecimen, quàm ea omnium oculos in ſe rapuit? Aſſyrii ad hoc formæ miraculum attoniti. Conſiderabant faciem ejus, & erat in oculis eorum ſtupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis *d*. Holofernes ipſe Dux Aſſyriorum, vix viduam illam vidit, & captum ſe ſenſit. Hæc talia utique probè capimus. Nunc igitur paullo majora canamus. Cum alaudulis aſcendamus ad altiora ratiocinatione cuivis promptiſſima.

Si unici hominis forma ſic oculos animumque invadit, occupat, trahit, vincit, ignem tam amœnum elicit: & hæc quidem hominis cadaveroſi morituri forma eſt, nec, ut res humanæ ſunt,

a *Vide mi Lector quæ in æternitatis conſid. 6. parag. 3. dicamus, de Iacobo & Rachele.* b *Geneſ. cap. 31. verſ. 41.* c *Geneſ. cap. 24 fine.* d *Iudith. c. 10. v. 14.*

ſunt, ad omnem perfectionem venuſta. Quantum igitur placebit forma longè venuſtiſſima, tot centenorum millium, tot millionum formoſiſsimorum hominum in illa cælitum arce? In cælo nemo non formoſiſsimus. Omnes illic Narciſci & Adonides, omnes Helenæ & Lucretiæ.

Hic tria nobis obſervanda ſedulo. Primum eſt: Beati omnes è propinquo ſeſe invicem videbunt. Hæc mortalis oculi miſeria eſt, ut ille quo remotius quid à ſe cernit, eo minus cernat. Hinc hominem ad milliare vel unicum diſtantem non videt, ſolo acie defectu. Longè aliud erit in cælo. Ibi unus omnes tanquam ſibi proximos & velut in ſpeculo conjunctiſsimos intuebitur. Nam objectum, ut in ſcholis loquuntur, immediatè aget in ſenſum etiam diſtantem. Et ſunt qui dicant hominis beati corpus, ab alio pariter beato homine ad quamcumque diſtantiam videri.

Alterum eſt: Date mihi hominem qui in Orbe hoc noſtro credatur formoſiſsimus: De hoc veriſsimè dixero, poteſt Deus decies, poteſt centies, poteſt millies formoſiorem creare, augendo pulchritudinem in infinitum. In cælo beatorum hominum forma tam erit intenſa, ut ſicut capularis tuſsiens anus ad Helenam, ſic Helenæ omnes ad Beatorum infimum conferri neutiquam poſsint. Ite Helenæ, ite; ite buſtuariæ larvæ, veſtra omnis elegantia ſordet, cum formas cælitum contemplamur. Æſopos odi, cum Democles & Spurinas aſpicio: cadavera non amplector, cum meis ſe brachiis infundunt Angeli.

Tertium eſt: Deus ideo tantam rerum pul-

chrarum copiam in hoc Orbe ſpectandam propoſuit, ut eſſet cæli guſtulus qui traheret ad cōditorem pulchris omnibus infinitè pulchriorem. At nos inſani res conditas deperimus amore præcipiti, & ſpernimus conditorem; ſectamur rivulos neglecto fonte. O mortales! Suavius ex ipſo fonte petuntur aquæ.

Si tanta in rebus creatis eſt pulchritudo & ſuavitas, in Creatore quantam eſſe cenſebimus?

§. 2.

Voluptas oculorum tunc maxima eſt, cum obtinent quod & diu, & valde cupierunt, aut cum intueri licet quod multo pulcherrimum judicatur. Apollonius Thyanæus quantum itineris fecit, quot regiones peragravit, ut in Æthiopia Solis menſam videret? Betſamitæ quanta lætitia exultabant, cum daretur occaſio videndæ Arcæ? Iſraelitæ quantis perfundebantur gaudiis, viſo juvene Salomone jam coronato? Nam ut Regum faſti teſtantur. Aſcendit populus canentium tibiis & lætantium gaudio magno, & inſonuit terra à clamore eorum *a*. Tres illi ex Oriente dynaſtæ, viſo iterum quod amiſerant, ſidere, gaviſi ſunt gaudio magno valde. Zachæus Chriſto paupere ac mortali viſo plurimum lætatus eſt. Petrus in Taborea rupe, cum ſtilla ſolum Beatitudinis in eum deflueret, quantam animo voluptatem cepit? Ioannes Baptiſta Chriſtum viſurus, quanta geſtiit deſiderio? Ipſæ etiam aviculæ quam ad ſolis exortum læte concinunt?

Quantum igitur liquidiſsimæ voluptatis erit divinum Chriſti vultum, tot Angelorum, tot hominum formoſiſsimorum ſideream venuſtatem

a 3. *Reg. c. 1. v. 40.*

ſtatem contueri? Veriſſimè dixit Auguſtinus: O anima, ſi quotidie oporteret nos tormenta perferre, ſi ipſam gehennam longo tempore tolerare, ut Chriſtum in gloria videre poſſemus, nonne dignum eſſet pati hoc omne *a*?

Theologi pulchritudinis ſex gradus diſcernunt; in ſummo Deum collocant, cujus pulchritudo inæſtimabilis, infinita. Huic proxima eſt Angelorum & cælitum aliorum pulchritudo. Neque verò arctior cogitari att eſſe poteſt ſimilitudo, quàm quæ inter Deum eſt & animum beatum.

Nunc ſecum quiſque in hunc modum ratiocinetur: ſi tot milliones hominum formoſiſſimorum, tot mille milliones Angelorum mihi proximi, meis oculis ſemper inhæſuri ſint, hoc ſolum puriſſimæ voluptatis quantum erit? Nec illud neſcio, quod quanto quis alteri eſt charior, tanto ejus forma ſit delectabilior. Omnes autem illi longè chariſſimi mihi erunt. Dico igitur, ſi hoc unicum in cælo, idque perpetuum foret gaudium, ſat voluptatis cælum haberet, ideoque laboribus quibuſvis eſſet emendum.

Sed dicas: Si ejuſcemodi quindecim ſint gaudia, quis hominum eſt, qui par futurus ſit huic tanto gaudiorum ponderi ferendo? ipſi obruetur & extinguetur lætitia. Non vana hæc argumentatio eſt: Mortalium nullus hanc gaudiorum molem ſuſtineret. Idcirco lumine gloriæ opus erit: de quo nos ſuo loco.

Daniel vates, & Ioannes Apoſtolus, viderunt Angelos ea majeſtate radiantes, ut mox humi corruerint adoraturi. Daniel, ſeipſe teſte, etiam *emarcuit*, nec quidquam virium habuit a.

a *Auguſt. in Med.*

buit *a*. Et tamen hi duo nativam Angeli pulchritudinem non viderunt, ſed formam ex aëre momento aſſumptam; hæc autem ab illa tantum differt, quantum corpus à ſpiritu. Quo autem hæc exactius capiamus, gradum faciamus ad ulteriora.

Ioſephus ſcriptor Hebræus Moſen etiamnum infantem, ait, tam præcellentis fuiſſe formæ, ut obvii quique conſtiterint in contemplatione tam amœni vultus, ab eoque vix avelli potuerint. De Moſis jam viri coruſcante facie ſacræ paginæ loquuntur: Ea enim refulgebat majeſtate, ut non intenderent filii Iſrael in faciem ejus *b*. Stephanus inter purpuratos Athletas ſignifer, quàm amabili forma enituiſſe cenſendus eſt? Nam viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli. Atqui omnes in cælo Beati erunt ſicut Angeli Dei.

Cameracenſis Proepiſcopus eruditionis notæ Theologus commemorans: Mihi, ait, Ciſtercienſis Ordinis Antiſtita in Flandriæ cœnobio, cui nomen Reclinatorium, recenſuit digniſſimum relatu iſtud: Vnam, ajebat, è mei cœnobii ſororibus, quæ una omnium ſanctiſſima habebatur, quæſivi, eam demum in odei angulo hærentem reperi alta meditatione defixam. Cumque velum ab ejus ore dimoverem, tantum à vultu jubar emicabat, ut penè relapſa retro corruerim impar huic fulgori aſpiciendo *c*.

Ecquid aliud hæc talia niſi ſcintillæ ſunt è cœlo? Quod affirmans Chriſtus: Tunc juſti fulgebunt, inquit, ſicut Sol in regno Patris eorum, Mox addit: Qui habet aures audiendi audiat *d*.

Neque

a *Daniel. c. 10. v. 8.* b *2. Cor. c. 3. v. 13.*
c *Thom. Cantipr. t. l. 2. de mirac ſui ævi* d *Matth. c. 13. v. 43.*

Neque vero hic tantus ſplendor inimicus aut moleſtus erit oculis, Cogitate obſecro, tot ſoles toties multiplicatos, ſoles imo innumeros, quorum quilibet amœniſsimum diffundet lumen, quo Beatorum oculi non tantum non fatigabuntur unquam, ſed recreabuntur in omnes æternitates. Et hanc luminis amœnitatem tam in ſe quàm in aliis beatorum quivis videbit. Arbitratur Auguſtinus beatos Martyres, ea corporis parte plus fulgoris exhibituros, qua plus ſupplicii tulerunt. Quantum ergo luminis ſpargent Philippus in Cruce, Stephanus in terra lapidatus, Bartholomæus pelle ſpoliatus, Thomas telis confoſſus, Iacobus interciſus membratim ſectus, innumeri alii toto corpore lacerati?

§. 3.

Quanta igitur Oculorum erit voluptas, tot Beatorum ordines, tam firmis oculis, tam diſtinctè cernere? Magna eſt profectò, ſed nonnihil formidanda voluptas, inſtructiſſimum ab alto exercitum proſpicere: quid voluptatis ſentietur in cælo, cum in omnium oculis erunt Noveni Angelorum ordines? Ab his Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum tam copioſi exercitus. Tot inde ſanctiſſimi Reges, Imperatores, Pontifices; tot Sacri Doctores, Sacerdotes, Confeſſores; tot centena millia religioſorum hominum; tot virginum ac viduarum myriades. Dein ſpectandam ſe dabit turba magna, quam dinumerare nemo poterit: Vnius omnes & oris, & cordis, & amoris. Quantum habebit oblectationis cernere tam immenſum palatium, tam amplam civitatem ex auro & gemmis ſolidiſſimè ſtructam? Quicquid jam oculos noſtros ſubterfugit

[p]erfugit, tunc eoſdem ſuaviſſimè, nec ſine fame ſaturabit: elementa omnia, eorumque admirandam magnitudinem, cælorum Orbes, illorumque obſtupeſcendam immenſitatem cernemus: & quicquid oculos incurret, novum nitorem præferet.

Quid quæſo in Orbe hoc noſtro amœnius habemus, & quod magis ad alta trahat, quàm innubi ac ſereno die ex edito patentiſſimum undequaque campum obire oculis, & toto haurire, aſpectu jucundiſſimam illam varietatem ſilvarum, pratorum, aquarum, arcium, hortorum, ſegetum, camporum, vivariorum? Sed quantillum hoc terræ ſpatiolum eſt ad immenſa cæli æquora collatum? Eſt tamen & hoc cæli guſtulus, &, ut Boethius loquitur, pulcherrimi operis pulchra portio *a*; ſed nihil hæc ad illam voluptatem, quæ Chriſtum Deum humano ſchemate velatum, quæ beatiſſimam Chriſti Matrem dabit ſpectandam. Iob velut eminus hæc conſpiciens: Scio, inquit, quod Redemptor meus vivit, & in carne mea videbo Deum meum. Quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo *b*. Et hinc tam patiens, tam animoſus, tam hilari excelſoque animo fuit inter vermes, & in fimo tanquam in thalamo ludibundus cecinit. Iobum oculi ſolabantur Deum viſuri.

Sed hic ultra progredi verborum vetat inopia, quæ nobis ſæpius intercludet dicendi viã. Verum hoc agamus: Fingat quiſque ſibi & pro arbitrio imaginetur quam poteſt maximam oculorum voluptatem, quicquid unquam per

L omnem

a [L]ib. 2. de conſ. Philoſoph. metro 4. proſa 5. *b* Iob c. 19. v. 25.

omnem vitam amœni vidit & pulchri, in unam velut maſſam colliquet, & viſus voluptates in cælo infinitis partibus majores deprehendet. Quiſquis ſub ærumnarum mole jam fatiſcis, Tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum *a*. Illuc animos erigite, quos jam ærumnæ deprimunt: Videbitis, & gaudebit cor veſtrum *b*. Non ſit alia cæli voluptas, ſatis hæc ſatis, abundè ſatis labores noſtros penſaret. Et nos tam lenti ac ſomnolenti, velut ad paupertinam cœnulam vocati, teſtudineo gradu non imus ſed repimus, & ſæpe torpore victi ſubſiſtimus in via. Quin Hebræorum voces nos impellunt: Aſcendamus & poſſideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam *c*.

Duo germani fratres, quod Ruffinus Aquileienſis memorat, Abbas Pæmen & Abbas Anub eremum habitarunt. Ad hos mater, viſura filios venit. Sed repulſa aliquoties, & nec ad conſpectum quidem admiſſa eſt. Illa non imprudenter in via ſtatuit operiri filios dum ad templum progrederentur. Neque dubitavit pium hunc aſtum optimè ceſſurum. At illi quamprimum feminam viderunt, mox celeri fuga in ſuas ſeſe latebras receperunt, obſerata janua. At anus optima repulſæ impatiens plorabat ad januam. Huc progreſſus Pæmen: Quem hic, inquit, clamorem edis mulier? deſine moleſta eſſe. Illa, filii voce agnita, jam contentius vociferari cœpit: An non ego veſtra ſum mater? filios meos videre cupio.. Sed num, ait Pæmen, in hoc vel Orbe altero videre nos cupis? In iſto, ait mater. Cui denuo Pæmen

a Iſai.c 60.v.5. b cap.66.v.14. c Num.c.13.v 31.

Pæmen filius: ſi jam contineas te, & hanc oculorum appetentiam refrenes, loco meliore nos indubie videbis. Perſuaſa demum his filii promiſſis mater: ſi ait, in cælo vos viſura ſim, patior hanc oculis meis injuriam fieri, & filiorũ conſpectum negari. Ita filiis non viſis abiit *a*.

Hic ego animi Puritatem monſtro. Beati Auguſtini monitum eſt: Vis eſſe beatus? eſto immaculatus. Illud enim omnes, hoc pauci volũt, ſine quo non pervenitur ad illud quod omnes volunt *b*. Quanta ſunt quæ per oculos velut oſtiola duo, ſubeunt cor, illudque turbant, inquinant, depravant, jugulant? Hic omnibus & ſingulis illud certiſſimo promitti poteſt; ſi Dei cauſa vos continere, veſtriſque oculis, quod noxium, ſubducere non cunctemini, voluptatem in cęlo millecuplo majorem obtinebitis. Hanc igitur oculorum noctem longè utiliſſimam, non inviti admittite; ſequetur æterna dies.

Chryſoſtomus loquente digito ad cælum oculos noſtros erigens: Suſpiciamus, inquit, in cælum, quando nulla ſe interponit nubes, & clara eſt omnis ejus corona: deinde ad pulchritudinem aſpectum ejus conſiderandũ aliquantulũ temporis perdurantes, intelligamus quoniam & cœlum habebimus, non quidem tale, quale nunc eſt, ſed tanto melius effectum, quantò luteis tectis aureum eſt melius *c*.

Quicquid in hoc Orbe pulchri eſt, vilis umbra & nox eſt meriſſima ad illas oculorum voluptates perpetuas. Ah, cælum, quæſo, ſuſpicite: Hæc eſt illa Sion formoſa, hæc illa Hieruſalem beata, centennali non bello, ſed mar-

 tyrio

a *Ruffinus l.3.d.154. Pelagius libel.* .a.n.33. b *Auguſt. in Pſalm.* 118. ... *Chryſoſt* ... *cap.* 4.

tyrio digniſſima. Videbitis, & gaudebit cor veſtrum.

CAPVT II.

Secundum in cælo gaudium, Voluptas linguæ, & guſtatus.

OMnis olim Hebræorum felicitas rebus caducis ſtabat: fertiles agri, fecundæ vineæ; penora, cellæ, promptuaria, horrea plena, proles copioſa, quies ab hoſte ſecura, cælum erat Iudæorum. Eorundem contra infelicitas omnis à fluxis itidem rebus æſtimabatur, agri ſteriles, infecundæ vineæ, malignæ ſegetes, caritas annonæ, publica fames, morborum ſævities, bellorum turbelæ, ſuprema Iudæis maledictio cenſebatur. Deus nimirum ſuorum ſeſe ingeniis attemperavit. Iudæi homines craſſi, ſerviles, aſperi, rudes, ferrei, rerum cæleſtium magnam partem ignari, hoc capiebant quod videbant & tangebant. His longè rudiores Idololatræ hoc ſaltem obſervare, & vel ipſis oculis ſuis credere poterant, Hebræorum Deũ in ſuos perquam liberalem eſſe ac beneficum, ea largiſſimè præbendo quæ ad vitam ſuſtentandam faciunt.

At ubi Chriſtus æterna Dei ſapientia in hunc Orbem demigravit, non uberem terram, ſed dives cælum monſtravit. Hinc illa in Chriſti concionibus toties repetita: Simile eſt regnum cælorum denario, margaritæ, theſauro, nuptiis, cœnæ magnæ, &c. Nunc ergo iterum paullo majora canamus, nec jam amplius terræ glebas, ſed cæli delitias ſuſpiciamus. Rerum creatarum nulli mens noſtra ſe affigi patiatur:

tiatur: Ad altiora nati ſumus, quam ut amorem perituris rebus impendamus.

Clemens Alexandrinus eruditè nos monet, Vt accincti & expediti, & ad vitæ melioris æternitatem parati ſimus. Chriſtus nos præparat, unumquemque ſui ipſius penum eſſe docens *a*. Non abſimili ſenſu Theodoretus: Iudæi, ait, humi repebant, nobis monſtratur cælum, ut volemus: Fames, morbi, paupertas, ad hoc iter alas nobis affigunt, & in altum extollunt: Iudæi velut conductitia mancipia, laboris mercedem poſtularunt, nos ipſum mercedis largitorem poſcimus. Inter Chriſtianos voluntaria paupertas honori & lucro eſt; hac arte theſauros paramus immortales: Fames, ſitis, morbus, contemptus, ceteræque miſeriæ humanæ ad vitam meliorem præludia ſunt; jejunia & inedia longè gratiorem faciunt magnam illam beatorum cœnam, de qua nunc agendum eſt.

Primum cæli gaudium explicavimus, Voluptatem viſus, ſequitur Guſtatus: Hic præmonendi ſumus, non meras eſſe metaphoras, quæ Chriſtus, de cæleſti epulo, de Beatorum cibo, de vino novo docuit. Nam & Guſtatus verè ac reipſa ſuas in cælo delitias inveniet, quod hoc capite explicabimus.

§. I.

Si quid eſt quod humanam mentem non calefacere ſolum, ſed & accendere poſſit cæli deſiderio, eſt illud Hebræi Regis jubilum: Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te eſt fons vitæ *b*. De cælo ſacer Poëta hoc pronuntians: Apud te, inquit, eſt fons vitæ. Vita

a Clemens l.1. Pædagogi c.12. b *Pſalm.35.v.9.*

hic ad dimenſum datur, & quidem parciſſimè. Quibuſdam anni viginti aut triginta; aliis quadraginta, quinquaginta vel ſexaginta, paucis ſeptuaginta aut octoginta conceduntur. Aliis horula una, dies, hebdomas, aut menſis aut annus unus vivendi ſpatium eſt; nonnullis duæ horulæ, duæ tresve dieculæ. Menſura vitæ heu quàm modica! Hic non ſcaturit fons vitæ; rivulus eſt, & brevi ſiccandus. Ergo in cælo fons vivendi fluit. Nam Ioanne Apocalyptico teſte, Agnus deducet eos ad vitæ fontes aquarum *a*, & præcipitabit mortem in ſempiternum *b*. Hæc quam vivimus mortalis vita, illa verè vitalis & immortalis eſt.

Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ. Voluptas qua frui nos putamus, vitreis iiſque anguſtiſſimis libanda vaſculis porrigitur. Hæc ſitim non ſedant, ſed accendunt, & quod pejus, ſubito rumpit vaſculum, jamque omnis periit voluptas. Sæpe pro unico voluptatulæ linctu centena rependuntur tædia, unicum hilaritatis poculum mille nauſeis penſatur; potus ipſe quamvis aliquid ſuavitatis habeat, turbidus tamen eſt & inſalubris, & pæne guttatim tantum bibitur: In cælo inebriabuntur ab ubertate domus illius, & torrente voluptatis potabuntur.

Et videte, obſecro, infinitam Dei beneficentiam: Labores & lacrimas admetitur Deus, nec menſuram ingerens odioſam: Poteſtis, inquit, bibere calicem? Quivis hominum ſuum habet caliculum ad unguem exactiſſimè menſuratum. Hebræus vates affirmat: Potum dabis nobis in lacrimis in menſura *c*. At verò cæleſte præmium ſine menſura, infinitum, immenſum

a Apoc.c.7.v.17. b *Iſai.c.25.v.8.* c *Pſal.79.v.4*

menſum dabitur. Inebriabuntur ab ubertate beatiſſimæ domus.

Vbi bubula vel ovilla caro majoris pretii eſt, ibi ea familiis ad pondus dividitur, præſertim in religioſis ædibus, in quibus plerunque duæ libræ carnium quinque pranſoribus aſſignantur. In iis verò regionibus ubi pecoris abundè eſt, non ad libram carnes examinantur; oculi libripendes ſunt, qui menſæ res ſuás lautiſsimè præbent. Suis alumnis Mundus laboris centumpondium obtrudit, mercedis vix paucas reddit uncias; ſubinde vix drachmam, octavam partem unciæ. More prorſus contrario Deus, laborem ad menſuram, laboris præmium dat immenſum. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.

Inter Iſraelis leges & hæc erat: Faſciculum hyſſopi tingite in ſanguine, & aſpergite ex eo ſuperliminare *a*. Eo laborum aut ærumnarum pondere ſubinde premimur, ut ſanguine ſudaturi videamur. Sed ô delicati, Nondum uſque ad ſanguinem reſtitiſtis *b*, vix aſperſi aut leviter tincti eſtis ſanguine. Neque tam rigidus eſt Deus, ut purpureum hunc ſudorem ab omnibus expoſcat. At vero cum ſuam reddit operi mercedem, abundantiſsimus remunerator eſt, Torrente voluptatis amicos potat, Voluptatum plauſtra, imò flumina, imo & maria pro guttulis refundit. Inundationem maris quaſi lac ſugent *c*. Innatabimus profectò voluptatis oceano, idque æternum. Hinc cælum, Voluptatis mare, delitiarum oceanum, beatitudinis abyſſum rectiſsimè appellavero.

L 4 Auguſti-

a *Exod. c. 12. v. 22.* b *Heb. c. 12. v. 4.* c *Deut. c. 33. v. 19.*

Auguſtinus grande quid dicturus, perinde ſi verba eluctari non poſſit inops ab eloquio: Audeo, inquit, dicere, fratres mei, etiam de Sanctorum linguis & cordibus, per quæ veritas nobis eſt annuntiata, nec dici poteſt, quod annuntiabant, nec cogitari. Res magna eſt & ineffabilis, & ipſi videbant ex parte, in ænigmate *a*. Plura viderunt quàm dicere potuerunt. Audivit Paulus arcana verba, quæ non licet homini loqui *b*. Licuiſſe forſan, ſi potuiſſet effari, quæ vidiſſet.

§. 2.

Divinus ſpiritus non ſine cauſa per partes & accuratè ſcribi voluit convivium Regis Aſſueri, convivium ſanè magnificentiſſimũ. Aſſuerus centũ & viginti ſeptem Provinciarũ Dominus tertio Imperii ſui anno, convivium longè nobiliſſimũ ſtruxit, ad quod Perſarum & Medorum Principes ac Præſides & Magiſtratus evocavit, ut nemini non conſtaret quam potens rex eſſet Aſſuerus. Convivii tempus centum octoginta dies, dimidius annus. Res ab Orbe inaudita. Poſt regale ac prolixum hoc epulum, omnes omnino incolas Suſan regiæ civitatis, maximos, minimos natu ad alterum ab illo convivium vocavit, nemine penitus excluſo. Amœniſſimus convivii locus in paradiſum formatus regio cultu nitebat. Ex omni parte tentoria pendebant aërei coloris columnis marmoreis fulta, byſſinis ac purpureis funibus ſuſtentata: Sub his lectuli argentei & aurei, pavimentum Pario & Smaragdino lapide conſtratum erat. Cibi exquiſitiſsimi aliis atque aliis vaſis inferebantur: vinum magnificentia

a *Auguſt. in Pſalm. c. 1. Græcè ἄῤῥητα ineffabilis t. 2.* b *2. Cor. c. 12. v. 4.*

centia regia dignum, abundans, & præcipuum aureis fundebatur poculis. Hic cuivis liberrimum edere, bibere, quantum ſaperet. Ab his ad paullo altiora ratiocinemur.

Si Deus cum noſtrum aliquo ſic pactus fuiſſet: Annis triginta mihi fideliter ſervi, pro iis ego tibi non ſeptem dierum, non anni dimidii, ſed mille annorum convivium dabo; nec deerit quicquid apparatus, ferculorum, potus, muſicæ, quicquid voluptatis omnigenæ ad regium convivium ſpectaverit: Si hoc, inquam, ſolum præmiſiſſet, an non dignisſimum huic tali domino ac promiſſori quàm accuratisſimè ſervire, nihil laboris in ejus gratiam ſuſcipiendi recuſare? Siquidem labor omnis, omneque ſervitium, illis mille annorum voluptatibus abundantisſimè penſaretur. At videte promiſſum infinitè amplius, minimè fallax, promiſſum certisſimum de totius æternitatis immenſa voluptate. Et nos velut ſomniantes agimus lentisſimè, & plerumque inter poſtremas curas numeramus cœlum. Inſania nimis cæca, & cæcitas inſanisſima, hæc perfunctoriè cogitare, divinis promiſsis minus fidere, præſentia non ſpernere, futura oſcitanter appetere.

Pro ſuperi, quantum mortalia pectora cæca
Noctis habent!

Quid enim Aſſueri Regis epulum, ad ſeptenos dies, ad dimidium annum, ad annos mille productum, cum totius æternitatis voluptatibus collatum? Hilare momentum, umbræ merisſimæ. Ad aſtra digitum intendit Chriſtus, & eo nos invitans: Ecce, ait, prandium meum paravi, tauri mei & altilia occiſa ſunt, & omnia parata, venite ad nuptias *a*, æternas illas

a Matth. c. 22. v. 4. L 5 nunquam

nunquam finiendas. In ſuprema cœna valedicens ſuis: Non bibam amodo, inquit, de hoc genimine vitis, uſque in diem illum, cum illud bibam vobiſcum novum in regno Patris mei *a*. Illic profectò veriſsimum propinabitur nectar cæleſte Creticum, ſine ſatietate ad omnem ſatietatem bibendum. Et promiſſa confirmans Dominus: Ego, inquit, diſpono vobis, ut edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo *b*. Beatus qui manducabit panem in regno Dei *c*! Et beati ſervi illi quos invenerit vigilantes, Amen dico vobis, quod præcinget ſe & faciet illos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis *d*. Quos & humaniſsimè hortabitur ad fruendas delitias his ipſis verbis: Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſsimi *e*:

Dum Marianus & Iacobus Martyres attinerentur carcere, viſus eſt Iacobo in quiete Agapius Martyr convivio accumbens lautiſsimo. Dumque eodem Marianus cum ſocio deduceretur, occurrit illis puer, quem conſtabat ante triduum cum matre pro Chriſto jugulatum. Hic corolla roſea redimitus, & palmam viridiſsimam manu præferens: Quo properatis, inquit, viri? Gaudete & exultate, cras enim nobiſcum & ipſi cœnabitis. Ita factum; Nam altero die Martyres morte obita, ad epulum cæleſte tranſieruntf *f*.

Non ſine arcano ſenſu toties tamque luculentè cæleſtis epuli admonemur. Sed nunquid ambroſia illic & nectar propinabitur? Num edentes & bibentes in cælo ſpectabimur? Iſtud jam explicatiſsimè tradendum.

In

a *Matth. c. 26. v. 29.* b *Luc c. 22. v. 29.* c *Luc. c. 14. v. 15.* d *Luc. c. 12. v. 37.* e *Cant. c. 5. v. 1.* f *Surius Tom. 2. in vita SS. Mariani, & Iacobi.*

§. 3. In liquido eſt, panē, vinū, carnes, ſimi-ſque menſarum delitias in cælo non appo-endas: nihilominus ſua Guſtatus oblectatio-e minimè fraudabitur. Docent namq; Theo-ogi ſenſus exteriores omnes, ſua quemque ingulari voluptate perfundendos. Et Guſta-us quidem hæc erit. Inhærentem Deus qua-tatem, & ut ipſi loquuntur, ſapidiſsimum at-que ſuaviſsimum humorem, in Guſtatus orga-o creabit, qui ſenſum hunc tanta permulce-it ſuavitate, ac ſi regio præſens convivio, ci-is veſceretur exquiſitiſsimis, ac delicatiſsi-nis. Qui quidem liquor ſuaviſsimus linguam, alatum, & omnia Beatorum interiora ſic im-uet, ac ſi ad perpetuum epulum inter volup-ates ſummas accumberent *a*.

Neque hic quidquam eſt minus decori, quod feliciſsimo Beatorum ſtatui non conve-iat. Chriſtus à morte redivivus, cibum non antum guſtavit, ſed vere ſumpſit & comedit, ibique ſaporem percepit *b*. Deinde omnes damnatorum hominum ſenſus exteriores cru-ciabuntur, guſtatus ſingulariter fame ſitique orquebitur; omnes igitur & Beatorum exte-iores ſenſus ſuis ſinguli voluptatibus demul-cebuntur. Addo: Guſtatus in hac vita pluri-mum fert ſupplicii à jejuniis, abſtinentia, ſui-que odio, imo nulla hominis pugna crebrior, quàm cum hac ſui parte: bis quotidie luctan-dum eſt, ne nimium cibi os rapiat ad ingeren-dum. Quando igitur aſsidua & quotidiana hic pugna eſt, nobilior deſtinata victoriæ coro-na eſt. Singularem guſtus voluptatē percipiet in cælo, quiſquis hic ſui victor ſeveriore gulam imperio

a *Franciſcus Suarez tom. 2. in 1. partem B. Thomæ, diſput 47. ſect. 6.* b *Sine materialis tamen, ut in Scholis loquuntur, alteratione,*

imperio potuit coërcere. Ille ſui potens, ſuique dominus eſt, qui edendo ac bibendo limites non excedere, appetentiam frangere, & jam parte cœnæ, jam omni cœnâ genium didicit fraudare. Huic cæli Falernum, huic panis Dominus *a* Beatorum ſapiet. Edet ac bibet ſuper menſam Domini ſui. O millies beatum, qui manducabit panem in regno Dei *b*!

Vt hanc guſtatus ſingulariſsimam voluptatem quodammodo prælibemus, fingat quiſque ſibi quas poterit ſummas ferculorum delitias; quicquid unquam amicum gulæ hauſit: quicquid autem ejuſcemodi oblectationis finxerit, id cæleſtis menſa exhibebit, ah longè auctius, longeque ſuavius, non mille ſolum annis ſed æternitate tota fruendum. Si Manna ferculum cælo dejectum, tam admirandæ fuit virtutis, ut quicquid quis delicati edulii appetiiſſet, in hoc uno ferculo repererit, quid de ambroſia & de delitiis cæleſtibus dicendum? Sapientia teſtatur: Angelorum eſca nutrivisti populum tuum, & paratum panem de cælo præſtitiſti illis ſine labore, omne delectamentum in ſe habentem, & omnis ſaporis ſuavitatem *c*. Itane Deus rebelles tam lautè paſcit? quibus ergo cupediis amicos ſuos, ſuos filios ſaginabit? Inebriabuntur ab ubertate domus beatiſsimæ: Torrente voluptatis ſuæ potabit eos.

Quæ igitur noſtra nunc inſania eſt, tantopere in cibum potumque æſtuare, gulæ nihil negare velle, eruditum ad omnes cupedias palatum non refrenare, temperantiam odiſſe, jejunia

junia

a **Herrenbrot.**
b *Luc.c.14.v.15.*
c *Sapient.c.16.v.20.*

unia & abſtinentiam horrere, inediam omnem fugere? O inſani mortales, nihil delitiarum aut cupediarum perdimus, etſi delitiis & cupediis omnibus abſtineamus. Ea omnia quæ Dei cauſa nobis ipſi jam negamus, obſtupeſcendo fenore in cælo recipiemus longè meliora. Cur ergo famem ad cœnam illam magnam non differimus? Cur locum placentis in menſa cæleſti apponendis nos ſervamus? quid cibo potuque nos farcimus? Philippus Macedo à familiari quopiam invitatus, ſuos moneri juſsit, ſervarent locum placentæ: Ego rectè monuerim: ſervate locum Nectari & Ambroſiæ: Enimvero quid magni præſtaremus, etſi quotidie ſolo pane & aqua victitaremus; ad cœnam magnam vocati ſumus, ad epulum nunquam deſiturum, ad æternum non Aſſueri, ſed ſummi regis convivium. Torrente voluptatis potabimur.

Olim petræ aquas, mella montes ad ſatietatem dederunt, alia & meliora dabit cælum ad uſque felicitatis ebrietatem. Sint admiranda flumina, quæ aurum vehant, quæ oblivionem inducant, quæ ingenium acuant, quæ ſtupidum reddant, quæ oves albas, nigras, rufas efficiant, quæ faces extinctas accendant, accenſas extinguant, quæ cum maris æſtu creſcant & decreſcant, quæ ligna lapideſcere faciant *a*: Ubi flumen quod hilaritatem afferat, quod voluptate perfundat, quod cibi potuſque delitias vehat?

Quiſque nunc ſuus ſit Eccleſiaſtes, illudque Moſis affigat animo: Epulaberis in omnibus bonis, quæ Dominus Deus tuus dederit tibi *b*. Leve quid tolera vel exiguo tempore: impera gulæ.

a Plin. lib. 2. nat. hiſt. c. 103. *b Deut. c. 26. v. 11.*

gulæ, indomitas cupiditates ſubſtringe, abſtinentiam quàm potes maximam exerce: In via ſumus ad epulum cæleſte. Epulabimur in omnibus bonis, quæ Dominus Deus dederit nobis: Torrente potabimur voluptatis æternæ.

CAPVT III.

Tertium in Cælo gaudium, Voluptas Odoratus.

ANaxagoras è veteri lyceo Philoſophus tam auro quam avorum imaginibus dives fuerat; ſcientiam tamẽ pecuniæ, & latifundiis eruditionem longè prætulit: nummis carere maluit, quàm libris. Eam ob cauſam neglectis domi prædiis diſcendi cauſa peregrinatus eſt. Cumque interrogaretur, cur rem ſuam, cur & patriam non curaret? Ille digitum in æthera intendens: Imo verò, inquit, hanc ego patriã qu maximè curo. Cumq; amplius rogaretur, cur natum putaret? Vt cælum, inquit, contempler

Hæc dixerit idololatra, quid nos, obſecro Chriſtiani tot annorum ſacris concionibus eruditi? Quamvis ſi hoc ipſum interrogemur cu nos eſſe natos cenſeamus? Paullo liberalius reſponſum rectè hoc dabimus: Vt cælum nun contemplemur, & eo brevi fruamur. Ad cælum porro ſtudioſius contemplandum, tam exteriorum omnium quàm interiorum ſenſuum vis intendenda eſt. Notum illud Ariſtotelis: Nihil eſt in intellectu, quod non fuerit in ſenſu. Quid in cælo Gaudiorum ſenſus exteriores ſi habituri, diſſerere cœpimus. De Viſu ac Guſtu dictum, ſequitur Odoratus, cujus voluptate inter beatos jam explicabimus.

§. I.

Lætienſis Abbas Ludovicus Bloſius, de ca amœnitate diſſerens: Melodia, inquit, ſapor,

dé

dor ſunt in Deo modo quodam indicibili, ſupereſſentiali, veriſſimo atque perfectiſſimo. Planè quicquid dulcoris, excellentiæ, amabilitatis & perfectionis in creaturis ſparſim ac finitè invenitur, hoc in Deo collectim, ſimpliciſſimè, & cum infinita plenitudine eſt *a*.

E Theologiæ adytis hoc pronuntiatum eſt: Nam ex illo divinitatis manu torrens voluptatis in os, oculos, aures, ceteroſq; Beatorum ſenſus influit. Et hanc ab odore præſtantiſſimo decerptã voluptatem priſci Patres & Theologi Beatis aſſignant Franciſcus Suarez: Ipſa etiã Beatorum corpora, inquit, imo & locus ipſe ſuaviſſimum odorem ſpargent *b*. Hæc perfectio illum Beatorum ſtatum maximè decet. Nam contra damnatorũ corpora erunt fœtidiſſima; quemadmodum & diabolorum, cum hoſpitium deſerunt, uſitatiſſima ſymbola, eſt horribilis fætor. At verò Beatorum corpora, omniaq; corporum viſcera non aëre aut malignis humoribus, ſed optimis ac odoriferis qualitatibus erunt plena, ex hoc enim ad laudes Numinis & amorẽ ſuavius provocabuntur. Atque hoc Beatitudinis congruum erit auctarium. Chriſtus certè jam redivivus à Cruce, odores hauſit: nã hoc objectum, ut Theologi loquuntur, corpori glorioſo proportionatum eſt, & mutare poteſt olfactum, ſine alteratione materiali. Aſſertionis noſtræ fundum habemus; rem explicamus.

Plutarcho teſte, Alexandri è Macedonia Regis non ſolum os, ſed & totum corpus gratiſſimum odorem ſpiravit. Hinc & ſudor ejus fragrans ac medicus fuit. Miram hanc fragrãntiã interiores ejus tunicæ quoque retinuerunt. In cauſa forſan fervidum & igneum regis

a Phil. ſacril. ſpirit. c. 14. & ult. fine. b *Suar. in 3. part. D. Thom. diſp. 4. ſect. 6.*

regis temperamentum fuit. Nam calidas regiones aromatum & odoriferæ mercis feraces eſſe novimus. Ergone mortales tam ſuaviter oleant in hoc carcere, ut beatis cælitibus in paradiſo hæc odoris amœnitas deſit? Mittamus Alexandrum. De plurimis Divorum conſtat, eorum corpora aut mox à morte, aut quod mirius, poſt aliquot annorum ſpatia, reſeratis tumulis, cinnamomum & balſamum oboluiſſe. Eorum hic catalogum texere, non eſt animi: in ſpecimen ſint hæc paucula.

Beati Hilarionis corpus, Hieronymo teſte *a*, poſt decimum è ſepultura menſem incorruptum prorſus ac tabis expers, vivoque ſimillimum, eo inſuper odore imbutum fuit, tamquam id ars pollinctoria balſamo recens condiiſſet. De beato illo mendico ſervulo Gregorius Magnus hoc omnino teſtimonium fert: Sancta illa anima exeunte, tanta illic fragrantia odoris aſperſa eſt: ut omnes qui aderant, inæſtimabili ſuavitate replerentur. Amita Gregorii Tarſilla, jejuniis & precibus ad ſublime ſanctitatis faſtigium pervenit. Hæc funeri vicina, compluribus fatalem lectulum ſtipantibus, ſubito: Recedite, ajebat, recedite, Ieſus venit. Nec ab hoc adventore oculos deinde vel minimum deflexit, & in hunc obtutum fixiſsima migravit è vita. Beatam hanc mortem, Gregorio teſte, locus ſubito fragrans, tam nobili ac exotico thure redoluit, ut hæc odoris ſuavitas, auctorem ſuavitatis eò veniſſe oſtenderet *b*.

Beatus Hieronymus, cum jam fato conceſſiſſet, corpus exanime ſplendorem inſolitum pra-

a Hieron. in ejus vita. b *Gregor. l. 4. dialog. cap. 14 & c. 16.*

ræ ſe ferens, odorem ſuaviſſimum halabat. ;eata Ediltrudis regii ſanguinis virgo, cum ab ›itu ſedecim annis ſepulchrum mortua habi-:ſſet, eo demum aperto ſpiranti ſimilis reper-: eſt. Inuſitatum vitæ colorem in vultu, odor ıaviſſimus mirificè commendavit *a*. Simeon ·tylites, quod perdius & pernox ſtaret, vermi-us ſcatere vivus cœperat, mortuus officinam romaticam repræſentabat. Turonenſis Præ-.l Martinus, oculis à morte jam clauſis, ita :diabat vultu, fragrabat corpore, ut ad immor-·litatē tranſiiſſe cuivis facile fidem faceret *b*. 'Iercurius Martyr Cæſareæ capite plexus, ſplē-orem & odorem poſt mortem ſparſit. Idem .e compluribus divis aliis, Thoma Aquinate, 'rancifco de Paula, Bennone Miſnenſi Ponti-ce, Philippo Nerio, &c. Res geſtæ illorum aſ-:runt. Imo & vivi etiamnum, è ſqualidiſſi-.ıo carcere producti Martyres eum nonnum-|uam odorem ſparſerunt, ut idololatræ, un-'uentis delibutos crederent *c*.

§. 2.

Quid ergo futurum cenſebimus in regione ivorum, ſi talia fiant in terra mortuorum: Nū romatum & unguentorum odor deerit in cæ-:ſti viridario, & abundabit in hoc abſinthii .eſerto? Eccleſia teſtandæ Paſchalis lætitiæ anit: Sancti tui domine florebunt ſicut lilium .lleluia, & ſicut odor balſami erunt ante te .lleluia. Tunc revera, quod Iſaias vaticina-ur: Exultabit ſolitudo, & florebit quaſi li-um *d*.

Anno à naſcente Domino trecenteſimo ſe-undo, Dorothea virgo Chriſtianis ſacris exi-

M mié

a *Bedæ l.4 hiſt. Anglic. c.19.* b *Sulpitius in eius vita.*
c *Cæſar. Baron. tom.2. Anno 179.* d *Iſai. c.35 v.1.*

miè imbuta, cum tormenta varia virili conſtantia ſuperaſſet, quod Euſebius commemorat *a*, denique ad gladium damnata eſt. Illa feralem ſententiam ore renidenti admittens: Nunc, inquit, in via ſum ad ſponſi mei paradiſum. Audiit hæc Theophilus vir eruditus, ſed idololatra, qui Virginis dictum irridens: Quæſo te, inquit, ô bona Virgo, cum ad ſponſi paradiſum veneris, inde mihi aliquot roſas ſubmitte. Cui promptè Dorothea: Accipies, inquit, quos petis flores: Tu modo agneſce Chriſtum Orbis Servatorem. Ita ducta eſt, & capite plexa.

Mox puer ex aſtris ipſis formoſior aſtris,

Theophilo ſe ſtitit, & odoriferas roſas, quas petierat, una cum formoſiſſimis pomis à Dorothea miſſas obtulit. Theophilus ad verna hæc dona attonitus vix oculis ſuis fidem habuit. Quid faceret? Rem è joco natam vidit, & undique convictum ſe ſenſit. Ita Chriſtum cæleſtis paradiſi Dominum liberrimè profeſſus, Sapritio Præſidi ſiſtitur. Theophilus blanditiis & minis variè exagitatus, equuleo tortus, demum caput porrigere juſſus ſecuri feriendum, omnia conſtantiſſimè pertulit:

Jamque Deo fruitur. Quid poſthac Numen avarum
Dicimus? En etiam vendidit aſtra joco.

Cælum paradiſus eſt inexpugnabilis; in cælo ver æternum, quod nulla unquam fugabit hiems. Odorum amœnitas in cælo, cinnamum & crocum omniaque aromata, balſamum & nardum, omniaque unguenta, lilia & roſas.

a Euſeb. Eccleſ. hiſt. l. 8. c. 6.

oſas, omneſque hortorum delitias, omniaque lorum oblectamenta longè ſuperat.

Iſaacus jam grandævus & nocte oculorum preſſus, cum veſtes Eſau, quas Iacob matris hortatu induerat, odoratu, tactuque exploraſſet, ſtatim, quod ſacer codex loquitur, ut ſenſit veſtimentorum illius fragrantiam, benedicens illi ait: Ecce odor filii mei, ſicut odor agri pleni cui benedixit Dominus *a*. Optimus agrorum odor, cum frumentum flores induit; formoſiſſima eſt arborum amœnitas, cum floribus triumphant. Ego digitum intendo æthera, & cum Patriarcha clamo: Ecce odor filiorum Dei, ſicut odor Paradiſi, cui benedixit Dominus.

§. 3.

In Orbe hoc noſtro varius nos fœtor cruciat; ſæpe quo non putamus loco mephitis ſpirat; è ſtabulis, haris, cloacis multiplex narium crux emergit; hircorum & porcorum vicinia ſæpe infeſtant: accedit ſuperbiæ fœtor *b*, avaritiæ ſordes, luxuriæ cœnum omnibus cloacis graveolentius. Hæc ſunt quæ teterrimas exhalant auras. Hic igitur patientiam monſtro ſpectandam, dum veros paradiſi odores hauriamus. Patientia nobis neceſſaria eſt, ut voluntatem Dei facientes, reportemus promiſſionem *c*. Ad patientiam vel his etiam exemplis animabimur.

Superiori ævo Matrona fuit Catholica, cui Catharinæ nomen, quæ vitam Religioni impendit *d*. Hæc cum mors ſua mereretur, duo ſcilicet ingentia ſaxa quibus elidenda erat

M 2 anima.

a *Gen. c. 27. v. 27.*
b Die ſtinckhend Hoffart,
c *Hebr. c. 10. v. 36.* d *In vit. ...*

anima. His illa viſis in generoſiſſimam vocem erumpens. Quam hæc, ajebat, non longa ſunt ſaxa, tam brevis eſt ad cælum via. Poſt horas pauculas, juvante Deo, ſupra ero, ſolem ac ſtellas pedibus calcatura. Quicquid mihi reliquum fuiſſet vitæ, nec quidem horula, nec punctulum fuiſſet ad immenſam æternitatem. Cur ergo & pati, & mori recuſemus? Dixit, conſtanter paſſa, ſanctè ac feliciter mortua: jamque, quod de Theophilo diximus, Deo fruitur, & Paradiſum habitat immortalis.

Vincentius ſupra omnium pænè martyrum ſupplicia inauditam Daciani carnificinam tolerans, cum in cataſta penderet, undique lacerato corpore, per ludibrium à Daciano interrogatus eſt: Qui haberet, & ubi eſſe ſibi videretur? Cui Vincentius: In alto ſum, inquit, unde te deſpiciam. Minitanti acerbiora, dixit: Hoc cupio; quo altius evehar in cælo. Cumque ardentes faces, ferrei pectines, ungulæ ac candentes forcipes admoverentur: Sciatis, inquit Vincentius, acerbiſſimum hunc luſum Chriſtianis non ingratum eſſe, ob inexplicabilia cæli gaudia. Eandem vocem uſurpans Mennas Ægyptius Martyr: Secate, inquit, urite, lacerate: Mennam à Chriſto non avertetis. Tormenta omnia cæli gaudiis inferiora ſunt.

Anno à Virginis partu trecenteſimo quadrageſimo quarto, ſub Perſarum Rege Saborio Ionas & Barachiſius fortiſſimi Martyres infanda paſſi ſunt. Ionas acerrimè flagellatus ſpinis, & pede tractus uno ad glaciem hieme perfrigida, ſic pernoctavit ſub dio. Manè per ludibrium interrogatus qui dormiiſſet, animoſe reſpondit: Nunquam omni vita melius. Qui ſegetem amat, frumentum ſerit, & labores

res ſuos pluviis, nivibus, ventis, omnibus cæli injuriis exponit; atque hæc omnia ſpe meſſis. Nos jam ſeminamus, ut Beatitudinis æternæ ſegetem paremus. Chriſtiani athletæ dicta irriſus excepit, & tormentum multo acerbiſſimum; nam omnes ejus digiti ſunt præciſi, quos in terra ſpargentes: Digitos tuos, inquiunt, jam ſeminamus, tu expecta ſis dum eos denuo metas. At ille animi erectus: Aderit dies, inquit, cum illos non ſine amplo fenore recipiam. Demum pice liquata morſus, omniaque illius oſſa inter cochleam contuſa ſunt. Ita finiit, & ad paradiſum tranſiit.

Barachiſio herois iſtius ſocio, candentes globi ſub axillas admoti, fuſile plumbum naribus & palpebris, liquata pix ori infuſa, totum corpus ſpinis conciſum, omnia demum oſſa confracta ſunt cochlea. Sub hæc tormēta Martyris voces fuerunt. Ingenioſa eſſe ſolet crudelitas in ſupplicia; ſcitis plura? tentate plura; cælorum regnum his omnibus digniſſimum eſt.

O verè digniſſimum! Idcirco cum Auguſtino vociferamur: Domine hic ure, hic ſeca, hic lacera, modo in æternum parcas: omnium id nos odium deſpumet, ab omnibus excluſiſſimi ſimus, modo tua nos domus recipiat. In exilio eſſe miſerum nil eſt inſoliti. Nos exules ſumus, nec eſſe miſeri detrectamus, modo nos patria, modo paradiſus non excludat.

Præceptum eſt olim Iſraelis populo: Sex diebus colligite: in die autem ſeptimo Sabbathum eſt Domini: idcirco non invenietur a. Nunc laborandi & colligendi tempus eſt; brevi dies ęternitatis illuceſcet, æterno perfruemur Sabbatho.

 C A-

a *Exodi c.16.v.26.*

CAPVT IV.

Quartum in cælo Gaudium, Voluptas Tactus.

CVm ab Alarico Gothorum rege vaſtaretur urbs Roma, Hipponenſis Pontifex Auguſtinus occaſionem ac cauſam ſumpſit ſcribendi illud, quod ipſemet opus grande vocat: Ita libros viginti duos de Civitate Dei conſcripſit.

Annæus Seneca jam ſenex ad Gallionem fratrem de beata vita librum edidit, ubi monita & ſenſus aurei, prorſus digni, quos Chriſtiana volumina velut ſui partem agnoſcant & venerentur. Nec alibi diſſimilis ſibi Annæus; cujus verba hæc ſunt: Beata vita bonum in ſe perfectum habet, inexuperabile: quod ſi eſt, perfectè beata eſt. Nunquid dubitas, quin beata vita ſummum bonum ſit? Ergo ſi ſummum bonum habet, ſummè beata eſt. Quemadmodum Summum adjectionem non recipit, ita nec beata quidem vita, quæ ſine ſummo bono non eſt *a*.

E Theologiæ meditullio iſtud pronuntiatum eſt; nam Theologorum Antiſtes Thomas ab Aquino, hoc beatitudini proprium cenſet, adjectionem non poſſe recipere: cum vita beata perfectè beata ſit, nec ullo modo majus præmium poſſit Beatis dari, quam Deus ipſe, & jugis aſpectus Dei.

Exorſi ſumus de hac beatitudinis perfectione loqui: De Viſus, Guſtatus, & Odoratus exteriore ſenſu diximus, proximum eſt de Tactu jam diſſerere. Quem-

a *Senec. epiſt. 85. med.*

§. I.

Quemadmodum apud inferos inter exteriorum ſenſuum tormenta ſummum eſt, Ignis æternus, qui Tactum cruciat infandis modis: Ita in cælo non minima Voluptas percipietur Tactu. Theologorum calculi hic conveniunt, uſum Tactus etiam in cælitum domo futurum; cum Chriſtus à ſuo funere redivivus de ſe dixerit. Palpate & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere *a*. Neque hic ſordium quidquam aut impuri miſcebitur: Maxima Tactus voluptas erit, ſed puriſsima. Ita nos Servator docuit: In Reſurrectione neque nubent, neque nubentur, ſed ſunt ſicut Angeli Dei in cælo. Ita & iſte Tangendi ſenſus ſuis fruetur delitiis.

Inter has ſanitatem perfectiſsimam numeramus, quæ omni mortis morbique metu ſit libera. Iſtud arcani explicatiſsimè commonſtrans Paulus: Seminatur, inquit, in corruptione, ſurget in incorruptione, ſeminatur in ignobilitate, ſurget in gloria: ſeminatur in infirmitate, ſurget in virtute: Seminatur corpus animale, ſurget corpus ſpirituale *b*. Porro illud appellat Paulus corpus ſpirituale, non quod oſsibus & carne careat, ſed quod ſpiritui tam exactè ſit ſubjectum, ut ubicunque voluerit eſſe ſpiritus, eò citra omnem laborem celerrimè ac pænè momento moveatur & corpus; ſeu ſurſum, ſive deorſum ſit eundum. Huic tali corpori nulla montium moles obſtabit, vel mille ferreos parietes velociſsimè tranſire poterit ſine ullo penitus obſtaculo. Corpora noſtra etiamnum morti obnoxia innato depri-

a *Luc. c. 24. v. 39.* b *1. Cor. c. 15. v. 42. & ſeqq.*

deprimuntur pondere. Hinc quando moliendus aſcenſus, multum laborant, laſſantur, ſudant: At corpori beato huc illuc, deorſum ſurſum ferri longè facillimum erit; inſtar ſagittæ, quo volet, ſuaviſſimè pervolabit. Non hic equis, non quadrigis, nec alis opus. Cogitemus, obſecro, & velut in rem præſentem veniamus: Si quis noſtrum hoc rerum ſtatu, decima horulæ parte ad ſolem ſubvolare poſſet, quantum inde voluptatis hauriret? Anaxagoras certè hoc expetiit unicè, ſoli proximus ſtare, eumque contingere, etiamſi mox moriendum foret. Atqui revera, hoc omnium Beatorum corporibus proprium erit, quocunque lubuerit volatu admirabili, ſuaviſſimo perferri. Sed de hoc amplius infra.

Tangendi ſenſus, dum hic agimus, præ ſenſibus ceteris ſua habet ſupplicia. Fames, ſitis, gelu, æſtus, verbera, plagæ, vulnera, dolores, morbi, ſimileſque miſeriæ omnes tangendi ſenſum exercent & cruciant, quæ ſi patientius tolerarit, tanto copioſius ab iis omnibus jam liber gaudebit.

Quantum pecuniæ opulentus quiſpiam impenderet; ſi liceret per omnem vitam à dolore dentium, oculorum, capitis, ſtomachi, à pleuritide, calculo, podagra, ceteriſque ejuſcemodi malis immunem agere. In cælo erimus: non à morte ſolum, ſed ab omni doloris aut morbi umbra. Mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt *a*.

Quod ſi quas alias Tactus voluptates hic percipiamus, Deus utique longe nobiliores hoc ipſo in genere ſuis præſtabit. Quis enim in-ſanus

a *Apoc. c. 21. v. 4.*

ſanus adeo ut ſomniet pecora paſtui nata plus haurire voluptatis, quàm homines Deo amiciſſimi ſint percepturi? caducas voluptates æternæ tanto ſuperant diſcrimine ac intervallo, quantum eſt inter corpus & animum, naturam & gratiam, beſtiam & Archangelum, tempus & æternitatem, rem conditam & conditorem.

§. 2.

Gregorius Magnus Iſaacum hominem tectæ virtutis laudat, quod triduo inter preces Spoleti in æde ſacra pernoctaſſet, & patientiſſimè tuliſſet, cum eum æditimus tam inſolitæ pietatis impatiens colaphis cæſum ejeciſſet. Hic ipſe Iſaac urbis fugitans ſolitudinem habitavit vaticiniis & miraculis clarus. Nec defuerunt, qui viri exemplo ducti æternæ vitæ deſiderio inflammabantur. Illud tamen labeculæ viro integerrimo inhærere videbatur: ſubinde inſolenter lætus fuerat. Ejus rei cauſam indagemus: Gregorius hanc aſſignat: Plerumque contingit, ut quibus majora bona Deus præſtat, iis minora quædam non tribuat, ut hi tales ſeipſos ſemper accuſent & reprehendant, dum eſſe perfecti cupiunt & nequeunt. Deinde vult Deus, ut ubi tam crebra lucta eſt & pugna, frequentior quoque ſit victoria, & inde amplius vincentis præmium. Tertio, ne talibus unquam deſit ſubmittendi ſeſe occaſio, dum expendunt vanos ac irritos eſſe conatus hominum ſine præſentiſſima ope divina. Putant humaniorum literarum ſcholaſtici, ſe verſus ſcribere, & carmina pangere, quamvis magiſter thema ſubjiciat, verba ſuggerat, male rotundatos verſus corrigat. O boni, quantilla hic diſcipulorum pars eſt? quid hi ſuum dicent?

Vos ſcilicet & Virgilius carmina venuſta ſcribitis. Tales ſunt omnes labores noſtri: minima pars illorum noſtra. Deus eſt, qui operatur in nobis & velle, & perficere *a*. Abſque Deo non tantum non perficere quidquam, ſed nec velle poſſumus. Quarta denique tam inſoleſcentis lætitiæ cauſa erat in Iſaaco, voluptatis æternæ præmeditatio. Fieri non poteſt ut mens ſincera cælum cogitatione percurrat, & non plurimum hilareſcat. Illas cæli delitias velut contingere ac prægustare occulti, ſed magni gaudii eſt; quod eo excreſcit ſubinde, ut in totum hominem ſeſe diffundat.

Hebræus Rex David, varias calamitates lamentatus: Miſerere mei Domine, ait: quoniã tribulor, quoniam defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Oblivioni datus ſum tanquam mortuus a corde: Factus ſum tanquã vas perditũ *a*. Subito velut reſumptis viribus reſpirans: Ego autem in te ſperavi, Domine: Illuſtra faciem tuam ſuper ſervum tuum: Domine non confundar quoniam invocavi te: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ quam abſcondiſti timentibus te. Tua domus, ô Domine, amœnitatibus undequaque offertiſſima eſt; cælum omne melleum & ſaccareum eſt, quacunque guſtetur parte, ſuaviſsimum eſt.

Sed manna hoc abſconditum non ſapit niſi ſerio illud guſtantibus. Plurima hic latet dulcedo; ſed abſcondiſti eam, ô Deus timentibus te. Non exhilarant mentem cæli gaudia, niſi attentè cogitata.

Dictum è Rhetorum ſcholis depromptum eſt:

a *Philip.c.2.verſ.13.* b *Pſalm.30. verſ.10.11. 13. 14.*

eſt: Omnis Similitudo claudicat: Rem exemplo monſtramus. Inferorum ignis quo tactus præcipuè torquetur, ſi ſuccenſo clibano, ſi fornaci calcariæ, ſi officinæ vitriariæ, ſi bullienti ſalis mari *a*, ſi Ætna ſaxa & ignes jaculanti cõferatur, ſimilitudo erit qualiſcunque: ſed hem quàm claudicans? Siquidem noſter ignis ad Avernalem illum pictus eſt ignis. Deinde quamvis ſal coqui cœptum, die, noctéſque in extenſiſsima ſartagine ferveat, ſubinde tamen ferias agit hic focus; inferorum ſupplicia totis ſæculis nec momento interquieſcunt. Ita ſimilitudo multum claudicat. Idem pænè ad rem propoſitam aſſerendum: Omnis tangendi uſus in hoc Orbe claudicat. Non raro ægroti ajunt neſcire ſe qua præcipuè parte dolor ſęviat, cum ſæviat ubique, omnia eſſe læſa, malè affecta omnia; quaqua tangis, offendis. Deinde, non ſolum fragile eſt quicquid hic tangi poteſt, ſed & fallacioſum eſt: nam plerumque acum aut hamum abditum tegit, qui tangentem invadit. Ita Tactus errore creberrimo fallitur, amicum exiſtimans quod hoſtile demum experitur. Exempli gratia: Dentes pruriunt & ſaliva natant, manuſque velut tardas increpant, cum aut ceraſa duracina *b*, aut ficus molliſsimas, aut optimas placentas, aut dulciarias nebulas *c* appetunt, ſed latet ſub his ſcorpionis aculeus, ſuum dentes hoſtem ſentient. Nam hæc frixa & dulcia licet mollia plurimum obeſſe ſolent dentibus. Sic Tactus non ſine damno ubique pænè decipitur, & læditur.

Longè aliud in cælo erit: Quicquid illic tangi

a Bach vnd kalchofen / Glaßhütten / Saltzpfann. b Weixlen. c Süß ſchleckhwerck.

tangi poterit, gratiſſimam ad Tactum propor tionem exhibebit. Totum cujuſcunque beat corpus, ſimmetria decentiſſima, temperie nobiliſsima, ſanitate perfectiſsima gaudebit. Eri in eo temperamenti præſtantiſsimi ſenſus intimus. Nam Beati ſuaviſsimè ſentient quam e toto valentes & ſani ſint, ab invaletudine omni ſecuriſsimi æternum.

§. 3.

Ad bellum miſerat herois Spartana filium, ſed claudicantem: cumque eum ad aliquantulum viæ deduceret, acriter hortata: Fili, ait, ſingulis gradibus fac virtutis memineris. Non enim militiam proficiſceris ut fugias, ſed ut collato pede ſtes: Aut vincendum igitur, aut moriendum.

O Chriſtiani, ad omnem tangendi uſum, mementote Chriſtianæ virtutis, mementote cæli. Cum aliquid in corpore urit, dolet, pungit, cruciatui eſt, mementote Beatitudinis, ubi nihil amplius punget, dolebit, uret, cruciabit, ubi moleſtiæ nihil eſſe poterit. Nunc in prælio ſumus, non ut fugiamus, ſed ut ſtemus. Aut vincendum, aut moriendum.

Iſtud tunc maximè verſandum animo, cum cacodæmon Tactum pellicit ad pomum vetitum tangendum. Quandocunque igitur veterator Stygius ſuadet & invitat, ut tangamus quod illicitum, inhoneſtum, prohibitum, hoc illi & nobis occinamus, Aut vincendum, aut moriendum. Rem vetitam tangere, mortis eſt, prurientem tactum coercere, victoriæ eſt. Aut ergo morere, aut vince.

Hic animi puritatem inſtillo. Si purus ſit animus, facile continebit manum ne limites tranſiliat, & tangat non tangenda. Huic rei al-

ius & tenacius capiendæ, duo hæc documenta ſuggero.

1. *Botros immaturos ne carpe.* 2. *Manum petulantem in ſinum mitte.* Botros, inquam, ne carpe immaturos. Inter Iſraelis plebem proverbium olim jactabatur: *Patres comederunt uvam acerbam & dentes filiorum obſtupuerunt* a. Gregorio uvæ acerbæ, voluptates ſunt hujus vitæ. Nam quiſquis, ait, præſentis vitæ delectationibus ſatiari deſiderat, fructus ante tempus comedere feſtinat. Eam ob cauſam Philo diſertiſsimus oblectamenta vetita, furta delectationum vitæ futuræ nominat.

Cum ergo præſens oculos voluptas allicit, blanditur, trahit, ſuadetque, tange, carpe, fruere: Cum cibus quia vetitus, non comedendus; cum potus quia nimius, non admittendus; cum pecunia quia aliena, non attrahenda; cum fœmina non aſpicienda, multo minus tangenda, cum aliud quippiam nociturum oculis ac manibus ſe offert, uvam immaturam cogita, & cave tangas. Hic aut vincendum, aut moriendum. Amore beatitudinis differ obſecro hanc Tactus voluptatem, in beatitudinis domum. Illic licebit botros maturos carpere. Omnis voluptas amore Numinis contempta, millecuplo redibit fœnore.

Vrſi nimium appetentes mellis prædantur alvearia, ſed tuber ac ſaucium referunt caput ab apibus læſis compunctum: ita nos præmatura manu rapimus voluptatem, ſed furta noſtra conſcientiæ vulneribus puniuntur. Cave tangas illicita tactui. Si appetis botros, carpe, ſed maturos; cœleſtes prælibа delitias.

Alterum

a *Hierem.c* 31. *v.*29.

Alterum eſt: *Petulantem manum in ſinum mitte*, cum Moſe forſan extrahes leproſam. Cum nobis videmur neſcio quanta pro Deo auſi, cum noſmet circumſpicimus velut atlantes grandibus promeritis adorandos, ſtrictius ſeipſum quiſque hunc in modum examinet: Dic enimvero maxime Atlas, quos pro cælo labores ſubis? qualem te pœnitentiæ permittis? quàm arduæ ſunt actiones tuæ? quantum inediæ ac famis toleras? quid ſomno demis? quot nocturnis horis vigilas? quantum noctis non ad pocula, nec ad fritillum *a*, ſed inter preces exigis? quàm ſeverè carnem maceras? quantis rigoribus petulantiam corporis coërces? quantum lacrimarum fundis, non ob amiſſam pecuniam, ſed ob cælum nondum acquiſitum? Dic denique quantus tui victor es, quàm tibi ipſe imperioſus? ſic manum mitte in ſinum, leproſam, planè puto, extracturus.

Deſcende in teipſum & apparebit, quam parum labores pro cælo, quam frigidus, quàm nullus ſit tuus pro illo ſudor.

Age igitur; Excutias tandem tibi te: ſudoribus paratur cælum. Nullus hic torpori locus eſt. Cælum in oculis, in animo ſit. Interroga, inquit Auguſtinus, ultima & intima ſua ſi capere poſsint gaudium de tanta Beatitudine *b*. Anhelas eo? ſepone noxia, botros ne carpe immaturos, nocituram rejice voluptatem. Certiſsima via eſt ad æternas voluptates; deſpicere caducas.

a *Abacus vel alveolus luſorius*, Bretſpil.
b *Auguſt. Manual. c. penult.*

CAPVT. V.

Quintum in cælo Gaudium, Voluptas Aurium.

MEntionem injicit Auguſtinus in libris de Trinitate hominis joculatoris & mimi, qui in medium theatri progreſſus. Audite cives, inquiebat, proximis ludis omnium verum cogitationes aperiam. Proxima igitur ludorum inſtauratione, maximo ſtudio ingens hominum frequentia convenere; ſe quiſque ex adverſum quàm proximè collocavit. Toto theatro jam farto ingens ſtipatio, & vox omnium fuit:

Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu? a

Adfuit demum hiſtrio;

Conticuère omnes intentique ora tenebant. b

At ille iterum: Dicam, inquit, quid quiſque veſtrum cogitet velitque: Vili omnes vultis emere, & vendere caro. Ingens obortus riſus, dicti veritatem commendavit. Negat Auguſtinus è toto id verum eſſe, & : Novi virum, ait, cui venalis, liber delatus, pretio quàm par erat, longè inferiore. Ille, ut animi erat ſinceri, cum venditorem mercis ſuæ ignarum cerneret, plus pecuniæ dedit, quàm poſcebatur, Noluit certè tam vili emere. Nec deſuerunt alii qui frumentum grandi emerint pretio, & vili vendiderint.

Ennius fortaſsis verius pronuntiarit: Omnes mortales ſeſe laudari exoptant. Quamvis nec hoc

a *Horat. de arte Poetica poſt init.* b *Virgil. lib. 2. Aeneid. initio.*

hoc uſquequaque verum ſit. Sunt enim quibus ſui odium & deſpicientia omni elogio potior eſt. Hi ſibi ipſis diſplicent, & gratias agunt cum contemptui ſunt: hoc enim ſibi deberi ex æquo cenſent,

Quod ſi mimus ille atque Ennius dixiſſent: O cives omnes beati eſſe vultis, miſeri eſſe nō vultis: Rem certè dixiſſent. Quicquid aliud quiſquam, ait Auguſtinus, latenter velit, ab hac voluntate non recedit. Omnes beati eſſe cupimus, omnes, omnes. Qualis ſperanda ſit beatitudo, exponere cœpimus, ad quintum cæli gaudium progreſsi, quod Auditui obtinget, Suas ceteris ſenſibus voluptates aſsignavimus, ſuam habebunt & Aures, idque ſingulariter è cæleſti Muſica, de qua nunc diſſerendum.

§. I.

Non ignotus noſtro ævo Theologus: Non eſt dubitandum, inquit, quin ſenſus quoque externi ſuas functiones & congruas delectationes poſt Reſurrectionem habituri ſint *a*. Beati utique videbunt, audient, odorabuntur, guſtabunt, tangent & tangi poterunt, & quidem perfectius multo, jam ſemper victuri, quam dum viverent, morituri: nec deerunt quæ viſu, quæ auditu, quæ odoratu, tactu, guſtatu ſint digniſsima. Quod ſi protoplaſtus parens in paradiſo nondum morti addictus his talibus fruebatur delitiis, cur iis jam beati careant?

Apud inferos damnati nullo non ſenſu torquebuntur: horribiles ac monſtrificæ formæ oculos; ululatus, clamor, rugitus aures; mephitis

a *Leonard. Leſsius l. 3. de Summo Bono c. 8.*

tis motæ camarinæ torquebit nares; fellea fercula, ſulphurea pocula, fames ac ſitis palatum. gnis univerſum corpus cruciabit. Par eſt ut corpus, quod delitiis vagis deliquit, ſuppliciis d diverſis luat. Non minus æquum eſt, ut corpus variis rigoribus maceratum, ſuis donetur præmiis. Ideo membra omnia, & omnes quaſi articuli ſua fruentur beatitudine. Hinc oculos elegantiarum omnium mare, nares ſuaviſſimorum odorum campus, ſaporis exquiſitiſſimè nectar & ambroſia, fauces, omnia corporis membra, ſanitas perquam jucundiſſima, tot mille Orpheorum Muſica permulcebit aures. Quarum gemina erit voluptas: à colloquiis & à Muſica. Colloqui amœnum quid habet: quo autem chariores ſunt ii quibuſcum loquimur, eo ſuavius eſt colloquium. In cælo longè chariſſimi erunt quos mutuus oblectabit ſermo. Nec opus illic diductis ſemper labiis vibrare linguam, ſatis eſt velle hoc alium ſcire, quod ſi quis patefactum cupit. Quamvis etiam more noſtro locuturi ſint cælites. Quemadmodum Chriſtus poſt obitam mortem jam paradiſi inquilinus veriſſimè noſtro ritu locutus eſt. Præter mutuum inter cælites ſermonem erit & Muſica.

Inter hæc inferiora nil, putem, ſimilius eſt, magiſque cognatum cælo, quàm Muſica. Narrat interpres cæleſtium arcanorum Ioannes; factum eſſe ſilentium in cælo, quaſi media hora *a*. Ergo prius non ſilebatur: quis autem clamoris inconditi tumultum affingat cælo? Hebræus vates: Exultabunt Sancti in gloria, inquit, exultationes Dei in gutture eorum *b*. Qua tandem ratione? Habentes ſinguli citha-

N ras,

a *Apoc.* 8. v. 1. b *Pſal.* 149. v. 5.

res, cantabant canticum novum. Et vidi, ait Ioannes, & audivi vocem angelorum multorum, & erat numerus eorum millia millium dicentium voce magna: Dignus eſt agnus, qui occiſus eſt, accipere virtutem & divinitatem, &c. Et vocem quam audivi, ſicut citharœdorum citharizantium in citharis ſuis. Et nemo poterat dicere canticum; niſi illa centum quadraginta quatuor millia *a*. Subjungit: Poſthæc audivi quaſi vocem turbarum multarum in cælo dicentium Alleluya, & iterum dixerunt Alleluya *b*. Cui accedens Tobias: Ex lapide candido, inquit, & mundo omnes plateæ ejus ſternentur, & per vicos ejus Alleluya cantabitur *c*. Muſicam in cælo vocalem fore, dubitandum non eſt. Exultationes in gutture eorum, non in animo ſolum. Habebit ſuas & auditus delitias, longè ſuaviſſimam, cum Boëthio loquor, carminis mulcedinem.

In Orbe noſtro, ſeptem teſtudinum harmonia, Sirenum creditur eſſe concordia *d*. Infantes ſumus, quos ſuperi jure rideant: Quid enimverò ſeptem teſtudinum ſuavitas ad cæli concentum ſit?

Fingamus, oro; Muſicam quam poſſumus modeſtiſſimam *e*, conclavi clauſam. Sint non plures vicenis Angelis: Eorum ſex fidibus utantur, & chelin tractent, ſex aſſâ voce canant, ſex itidem citharœdos *f* agant, duo ludant organis. Canendi carminis verba ſuppeditabit, aut Pſalmus ſeptuageſimus: Repleatur os meum laude tua: Gaudebunt labia mea dum cantavero tibi;

a *Apoc. c. 5. & c. 14.* b *Et c. 19. v. 1.* c *Tob. c. 13. fine.*
d Iſt nichts vber ſiben lautten.
e Die ſtil Muſic. f Lauttenſchlager.

tibi; aut Pſalmus centeſimus duodecimus: Sit nomen Domini benedictum. Hi viginti omnino Muſici è cælo inconcinnè & averſis Muſis canere non didicerunt; chromatis uti *a*, & omnibus elegantiis cantum pingere optimè ſciunt: Concinant ergo & vocem fidibus jungant. Talis certè ſymphonia hæc erit, ut affirmatiſſimè dici poſſit, à nullo Regum, nec ab Imperatorum ullo unquam ſimiles auditos eſſe phonaſcos. Sed progrediamur poſito iſthoc Muſicæ ſimulacro.

§. 2.

Fingamus quinquaginta, fingamus centum Angelos, & vocibus & fidibus concinere. Quantum ſuaviſſimæ voluptatis aures animũque raptum advertet? ſed hâc ipsâ præſtantiorem fingamus, de qua etiamſi dici poſſit, Nec auris audivit; addi tamen non poterit, Nec in cor hominis aſcendit, hæc enim talia cogitare poſſumus & fingere. At verò de illa cæleſti omnium & Angelorum & huminum harmonia planiſſimè affirmandum: Nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit.

Quod ſi illam dumtaxat viginti Angelorum Muſicam amans Muſicæ audiret, in has utique voces prorumperet: Domine Ieſu, ſi mihi ſint centum aures, ſi totus ſim auris, perdius & pernox hos cantores audiam, nec ſatiabor audiendo: non cibus, non ſomnus ab hoc aurium melle me avellet. Et tamen hæc ſenſus unici voluptas foret: ſi jam Odoratus delinimenta, ſi gratiſſimorum aſpectus, ſelectiſſimorum guſtatus, chariſsimorum ſocietas & colloquia, ſi ut verbo dicam, accedat cælum, quantum liquidiſsimæ voluptatis id erit flumen?

N 2. Hic

a Colorirn.

Hic obſervandum ſedulo, quod & cæleſtia gaudia mirificè commendabit, & animum deſiderio eorum plurimum inflammabit. In exemplum ſummamus Muſicam. In hac non omnis venuſtas aut ſuavitas ſimul audiri poteſt. Iam dulces cantus flexiones, jam rotundatæ clauſulæ, paullo poſt iterum ſuaves moduli, jam chroma nobile a auditur, quædam, hinc illinc miſcentur, quæ non adeò grata ſunt auribus. Hinc ſæpe cantus medium ſuavitatem habet, qua caruit initium: hinc ſæpe finis cantus dulcedinem inſtillat, quam nec initium habuit, nec medium. Ita guttatim ac particulatim haurimus auribus voluptatem. At verò in cælo gaudia omnia omnis voluptas ſimul, & omnibus momentis percipitur, quæ primo ingreſſu cæli percepta eſt. Torrente voluptatis tuæ potabis eos. Sed luculentius rem oculis ſubjicio.

In conviviis olim tam Hiſpanico veteri, quàm Germanico ritu non plura ſimul fercula ponebantur. Sed ablato primo ſuccedebat alterum, alteri tertium, tertio quartum, ſic & cetera ſequebantur. Sic uno tempore ex uno ſolum cibo percipiebatur oblectatio. Iam verò cum epulamur more Gallico, ſimul omnia fercula, aut plurima eorum pars apponitur, ita pænè ſimul plura poſſunt delibari.

In hoc Orbe, Hiſpanico ac Germanico ritu prandemus: Hodie fortaſſe læti ſumus, quid lux ferat craſtina, quid ſequens hebdomas, quid proximus menſis minetur, ignoramus. In cælo non ſic gradatim beatitudine fruemur, omnes

a Jetz ein guts gſätzlein / dan ein zierlicher bundt/treflichs Clauſlein/ſchönn liebliche *coloratur, &c.*

mnes cæli voluptates quolibet momento percipiunt Beati, æternum eas ſic percepturi. Quod, ſi exactius cogitetur, incredibiliter beatitudinis bona commendat.

Theologi concinnè dicunt: Amor & gaudium faciunt Muſicum. Fit non raro ut Amatorculus aliquis delirus mediam noctem vel media hieme fidium cantu domum celebret, & tota perſonet vicinitas *a*. Ab hoc inſano Muſicam frigoris patientem extorquet amor quantumvis impurus, Ad limen non cantaret tamdiu, niſi amaret. Ita & gaudium provocat ad cantum. Pharaone illiuſque exercitu in undis ſepulto, Tunc cecinit Moſes & filii Iſrael: Cantemus Domino, glorioſe enim magnificatus eſt *b*.

Quoties David & amorem & gaudium teſtatus in cantum prorupit? Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra, Cantate Domino, & benedicite nomini ejus *c*. Hæc ei cantica perſuaſit amor. Beati cælites cum & amore ardeant, & gaudiis cumulatiſſimi ſint, non mirum ſi cantent. Amor & gaudium faciunt Muſicos. Auguſtinus futuri ſpe lætiſſimus: Felix ego, inquit, & verè in perpetuum felix, ſi poſt reſolutionem hujus corpuſculi audire meruero illa cantica cæleſtis melodiæ. Fortunatus ego nimiumque beatus, ſi & ego ipſe meruero cantare ea, & aſſiſtere Regi meo, Deo meo, Duci meo, & cernere eum in gloria ſua *d*.

§. 3.

N 3 Har-

a Mann macht auff/ vnd hofiert/ daß die gantz Nachparſchafft hört.
b *Exod.c.15.v.2.* c *Pſal.95. v.1. & 2.* d *Aug.c.25 Meditat.*

§. 3.

Harmonia minus quàm duas voces non admittit: vox unica concentum non facit. At in cælo Sanctorum quilibet ſingularem conſtituit ſymphoniam: perinde uti artificioſa ſunt horologia, quæ Muſicis vocibus inſtructa totum decantant carmen. Hic unicum eſt horologium, ſed voces diverſæ; ſic unicus beatorum hominum ſymphoniam & concentum poteſt edere. Quale igitur jubilum erit in cælo à tot myriadibus cantorum? Noſtra Muſica paupertate grandi laborat, ſolis quatuor conſtat vocibus *a*. Muſica cæleſtis ditiſsima eſt, voces habet innumeras. Nos præſtantiſſimam laudaturi Muſicam, Orpheorum harmoniam, Sirenum concordiam appellamus; ſed quid hæc, ad cælitum concentus? Nos velut noſocomii tuſſientes ſenes & anus latrante ſtomacho inamœnum canimus, ſi cum aulædis cæleſtibus conferamur. Illi ad menſam offertiſsimam cantant, amore & gaudio undequaque perfuſi: nos velut cicadæ ſtridulis querimoniis fatigamus cælum: Illi canunt, nos gemimus.

Franciſcus Aſiſias ſuo fato jam vicinus, vix oſsibus hærebat, & magnis urgebatur doloribus. His mitigandis unum aliquem è ſociis (Pacificus is audiebat, poetarum olim non infimus) rogabat, chelyn adferret ad inſtituendum concentum: & una rationem addidit, cur id fieri vellet. Cui Pacificus: Hanc tibi gratiam, mi Pater, gratificari minimè recuſarem, ſed vereor, ne aliis ſimus offendiculo. Ergo, ait Franciſcus, omitte exequi quod dixi. At liberaliſsi-

a Terz/ quint/ octau/ vnd das fundament.

liberaliſsimus Deus in ſuorum vota, non paſſus eſt fidicinem hic deeſſe. Ergo Angelus in ſubſidium venit, & quamvis unico per chelyn ductu, ita fidibus cecinit, ut æger Franciſcus jam in meliorem Orbem ſe delatum crederet *a*. Hoccine potuit vel unus Angelus, vel unico chelys contactu? Quid erunt mille tales fidicines, quid tot millena millia excellentiſsimorum ejuſcemodi cantorum in cælo? Torrente voluntatis tuæ potabis eos. Hanc è cælo Muſicam complures ſanctorum hominum jam tumulo proximi velut eminus audierunt. Hinc illis promptiſsimum fuit huic Orbi valedicere, & omnem cogitationẽ transferre in paradiſũ.

Beatus Nicolaus Tolentinas ſex menſibus ante obitum ſuaviſsimos Angelorum concentus ſingulis noctibus audivit. Quo illum deſiderio cæleſtis vitæ arſiſſe credimus, ad quam tam ſuaviter, & à tot Orpheis invitabatur *b*? Beatum Martinum Sulpitius commemorat hymnis cæleſtibus honoratum; beatum Servulum Gregorius: de aliis alii: Talem Deus promulſidem ſuis prælibandam ſolet ſubmittere: hac illos guſtatione ad cælum initiat.

Hic oſtendo conformitatem humanæ voluntatis cum divina. Non eſt in Orbe ſymphonia ſuavior, quàm hoc bicinium, Dei & hominis conſentientium, idem volentium, atque ita ſimul canentium per intimam voluntatum conjunctionem. Hominis eſt contenta hac voce altum & acutum ſcanſim inſonare: Ego Domino meo & Deo meo; Ego dilecto meo

a *Chronicon Fratrum Minorum pars 1.l.2.c.62, mihi pag.535. S.Bonavent. in Vita* S.*Franciſci cap. 5.* b *Surius die 10. Sept. in ejus Vita cap.11.*

meo, & ille mihi: poſſumus alter alteri cedere; alter alterius dicta capit, mutuo noſmet amore complectimur; ambo idem volumus, idemque nolumus: Domini mei voluntas mea eſt, & meam meus Dominus transfudit in ſuam: idem canimus.

Hæc nobis cantiuncula eſt diſcenda. Et ſciamus nos nunquam in diſcendo hoc cantu ſic profecturos, quin plura dicere, melius proficere, ſuavius canere, noſtram cum divina voluntate arctius conjungere poſſimus. Ideo cantate Domino canticum novum; Cantate Domino omnis terra: Cantate, oro, cantate: Quod Deus voluerit, volo: Sicut mandavit mihi Pater, ſic facio. Hoc canticum Chriſtus è cælo tulit. Hoc canticum ad modulorum fines, ad ſupremum halitum eſt producendum *a*. Peſſime cecinit, qui ante finem canere deſiit.

Pſalmi quadrageſimi quarti hæc eſt inſcriptio: Canticum pro dilecto, In finem iis, qui commutabuntur. Paulus rem maximam dicturus: Ecce, inquit, myſterium vobis dico: omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur *b*. Vultis immutari, vultis ad ſuaviſſimam cæli Muſicam extolli? Cantate canticum pro dilecto, In finem. Cantate: Fiat voluntas tua ſicut in cælo & in terra. Hic ego cum Iſaia vociferor, & hortor ſingulos: Bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui ſit *c*. Non turbent hoc tuum canticum latratus canum, non mugitus boum, non rugitus leonum, non fremitus equorum, non ululatus luporum. Non te hominum rixantium aut vituperantium voces impediant, non obtrectantium,

a Mann muß da außhalten.
b 1. *Cor.c.15.v.51.* c *Iſa.c.23.v.16.*

tium, non iracundorum, non laſcivorum, non obmurmurantium clamor terreat.

Sunt qui nihil minus velint, quàm quod vult Deus: ſed nec humanæ norunt ſuam ſubjungere voluntatem. Hi non canunt, ſed rudunt cum onagris. Quiſquis cæleſtem amas Muſicam, Bene cane, Fiat voluntas tua: frequenta hoc canticum: Non ſicut ego, ſed ſicut tu vis. Cane canticum pro dilecto, idque in finem, ut memoria tui ſit in cælo.

CAPVT VI.

Sextum in Cælo Gaudium, Voluptas è quatuor corporis glorioſi dotibus.

NEmo non aſſentietur priſcis Patribus, qui paradiſum primas Orbis delitias cælo conferunt. Inter complures paradiſi arbores una fuit *Lignum vitæ*. Præter ſalientes fontium aquas, nobiliſſima quatuor flumina fuerunt, quibus hæc deinde nomina ſunt indita, Ganges, Nilus, Euphrates, Tigris. In Paradiſo cæleſti *Lignum vitæ* Servator Orbis eſt Dominus Ieſus, æterna Sapientia, Rex Regum, à quo in nos omne promeritum, omnis favor & gratia, æterna vita derivatur: ceteræ hujus paradiſi arbores ſunt alii cælites. Porrò ſacra pagina teſte, Fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradiſum, qui inde dividitur in quatuor capita a. Cum quatuor his fluminibus, quaternas beatorum corporum dotes licebit comparare. Theologorum omnium vox una eſt. Ex animo cujuſvis Beati, in corpus redundaturam ingentem gloriam. Hæc

 verò

a *Gen. c. 2. v. 10.*

verò quatuor illas excellentiſsimas conditiones continet, quas dotes appellare conſuevimus.

Harum prima eſt *Immortalitas*, quam alii *Impaſsibilitatem* vocant: hæc corpus glorioſum ab omni penitus corruptione ſervat integerrimum. Altera eſt *Subtilitas*, qua glorioſum corpus dotatum quævis corpora penetrare poteſt. Tertia *Agilitas*, quę corpori tribuit facultatem quoquoverſum celerrimè ſe movendi. Quarta eſt *Claritas*, lumen corporis admirabile, quod ſplendori ſolis adeò non cedit, ut illud etiam ſuperet. Hæc illa ſunt quatuor flumina è Beatitudine velut è paradiſo profluentia, & nunquam defectura. De his ordine nunc agendum.

§. I.

Hæ, quas diximus, glorioſi corporis conditiones, *Dotes* nuncupantur ob communem, quem cum dote habent, ſignificatum. Iuriſconſulti duplicem ſtatuunt dotem, Profectitiã & Adventitiam: illam parentes, iſtam alii largiuntur. Ritu veteri dos ſponſæ dabatur die nuptiali, cum in ædes ſponſi primum inferret pedem. Non aliter ſanè ad ipſum cæli ingreſſum Chriſtus animarum ſponſus hanc ſuis elargitur quadruplicem dotem, quam rectè adventitiam vocabimus.

Dos prima corporis *Immortalitas*. Beatus Paulus ſimul omnes quatuor dotes complexus: Seminatur, inquit, in corruptione, ſurget in incorruptione: ſeminatur in ignobilitate, ſurget in gloria: ſeminatur in infirmitate, ſurget in virtute: ſeminatur corpus animale, ſurget corpus ſpirituale. Dũ corpus mortale gerimus, in corruptione ſeminamus: Verum ut idem

Apoſtolus

Apoſtolus loquitur: Oportet mortale hoc induere Immortalitatem. Ita corpus redibit ad vitam, incorruptionis & immortalitatis munere affectum. Atque hæc beatorum hominum Immortalitas undequaque perfectiſsima erit. Nam & corpora damnatorum erunt immortalia: ſed (heu!) ſic illa ſemper vivent, ut ſemper moriantur, ad æternam lanienam velut perpetim renaſcentia. At vero corpora beatorum non ferro, non igne, non aquis, non veneno, re nulla lædi poterunt. Hinc illa vel mediis inferorum flammis illæſa, vel mari medio tuta, vel inter mille curulium tormentorum globos ſecura, vel medio ſerpentum acervo ſalva, ut quæ nec pati poſſunt amplius nec mori. Hanc corporis beatiſsimam Immortalitatem vaticinatus Ioannes: Mors, inquit, ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra; quia prima abierunt a. Quiſquis eximius eſt à morte, ab omni mortis comitatu, ab omni morborum & dolorum agmine nec vel minimum lædi poteſt. Mortis imperium Plutonis regno concluſum eſt: Ad ſuperos mors nulla penetrabit.

Viſus eſt ſibi Archimedes id artis repenſſe, qua totum commoveret Orbem terrarum, ſi vel paſſum unicum à terra liberum haberet. Promiſſum audax. Cras credam, hodie non. At verò beati cælites hoc poterunt, quibus omnis terrarum Orbis ut pila erit, qua datatim luditur, Samſonem ad hos gigantes infantulum dicemus. Philoſophorum ſcitum eſt: Omnis paſsio fit per actionem agentis in paſſum: At corpus glorioſum à nullo quidquam pati

a *Apoc. c. 21. v. 4.*

pati poterit, ſoli animo quem veſtit ſubjectum: rebus aliis omnibus ſuperius, omnibus fortius, inviolabile, invictum. Beati corporis forma non defloreſcet, robur non deficiet, ſanitas nõ mutabit, vita non elangueſcet, ſemper vivaciſſima. Gratulatus ſibi Rex David de futuro hoc ſtatu: Cor meum, inquit, & caro mea exultaverunt in Deum vivum *a*. Ætas Beatorum floridiſſima, nulli obnoxia ſenio, virili, ſic dicam, juventa gaudens, ætatis Chriſti æmula. Paulus id aſſerens: Donec, ait, occurramus omnes in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti *b*. Cujuſvis beati corpus, eodem teſte, Chriſtus configuratum corpori claritatis ſuæ reſtituet *c*. Nemo inter beatos luſcus aut cæcus, nemo deformis aut mutilus; nemo debilis, aut claudus, nemo pumilus aut monſtroſus, nemo vel minimum defectivus. Neque tamen negat Auguſtinus ea quemque ſtatura poſſe reſurgere qua defunctus eſt, modo abſit deformitas.

Dos altera glorioſi corporis eſt *Subtilitas*. Seminatur corpus animale, inquit Paulus, ſurget corpus ſpirituale. Spirituale vocat non quod oſſibus & carne careat, non quod aëreum, ſed quod ſpiritu ex integro ſubjectum ſit ad omnem nutum. Quemadmodum verò Chriſtus ſepulchrum exiit immoto ſaxo, illæſo ſigno: quemadmodum ad diſcipulos januis clauſis, & in cælum empyreum orbibus cæleſtibus non disjunctis penetravit, quamvis & oſſibus conſtaret & carne; ita Beatorum quilibet vel Babylonica vel Ninivetana mœnia, vel omnes montes penetrare poterit. Non ferreus, non vel centum

a *Pſal. 83. v. 33.* b *Epheſ. c. 4. v. 13.* c *Philip. c. 3. v. 21.*

centum cubitis craſſius paries obſtare poterit ulli corporum beatorum. Sit terram inter cælumque mons unus, & ſpatium hoc omne obſtruat, momento ſeu breviſſimo tempore glorioſum corpus penetrabit *a*. Radium ſolarem cogita, vitrum penetrat; vitrum tamen nec dividit nec lædit.

§. 2.

Tertia glorioſi corporis conditio, *Agilitas*. Seminatur in infirmitate, ſurget in virtute. Admirabile gaudium, ſed nobis planè inexploratum, ſic volare poſſe, & quidem tam felicibus alis, ut ſive in cælo eſſe placeat, ſive in terra, illic momento pænè Beatorum quiſque ſit, ubi eſſe voluerit. Iſaias id prædicens: Qui ſperant in Domino, inquit, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut Aquilæ volabunt *b*. Placet eſſe vicinum ſolio Chriſti? proximum ſtare parentibus? cominus contemplari terram medio aëre pendentem? vel ſidera in alto ſuſpenſa? Continuo ibi erit beatorum quivis, ubi eſſe voluerit. Neque hic temeraria per cælum diſcurſatio ſomnianda. Hæc omnia ſine turbis ad nutum exactiſſimæ rationis fient. Fulgebunt juſti & tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent *c*. Cum frutetum aut nemus incenditur, nihil velocius eſt ſcintillis. Sed tarda eſt earum velocitas, ſi ad Beatorum volatus conferatur.

Hipponenſis Præſul admirabundus: Certè, inquit, ubi volet ſpiritus, ibi protinus erit & corpus, ſicut Angeli *d*. Neque ſua tantum, ſed & alia quæcunque ingentia corpora celerrimè movere poterunt Beati; velut Angeli, quibus nihil

a *Angelum è loco ad locum moveri non tranſito medio, credant qui volunt, ego non.* b *Iſ. c. 40. v. 31.* c *Sap. c. 3. v. 7.* d *Aug. l. 22. de civit. c. ult.*

nihil eſt negotii arbores eradicare, turres dejicere, exercitus difflare, fontes durare, amnes in hortum revocare, mare pigrum colligare, turbines & ventos impellere, diem tollere, noctem tenere, ſtellas evellere, cælum deponere, terram ſuſpendere *a*, manes ſublimare, montes diluere, ſidera extinguere, tartarum illuminare. Hæc Angelis in facili ſunt. Angelus ſupremum è cæleſtibus Orbem tam celeri rotatu circumagit, ut nec ſenſu, nec animo id capiamus. Ejus rei ſpecimen præbuit Angelus qui Abacuc cum meſſorum delitiis è Iudæa in Babylonem quingentis milliaribus diſtantem tranſtulit momento. Beati, Chriſto teſte, erunt ſicut Angeli Dei *b*.

In Orbe hoc noſtro, Corpus quod corrumpitur aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem *c*. In hac valle omnia ſuo nutant ruuntque pondere: hic jam plumbei ſumus, futuri aurei ſi velimus. Nunc motus noſter teſtudineus eſt, brevi aquilas & ſagittas ſuperabimus. Ibunt, inquit Ezechiel, & revertentur inſtar fulguris *d*,

Quarta glorioſi corporis conditio, *Claritas*. Quot ſanctorum hominum, mortales etiamnum, miro ſplendore radiabant? Quot Chriſtiani Martyres ergaſtulorum tenebras cæleſti die colluſtrarunt? Quot amici Numinis inter precandum inſolita luce perfuſi ſunt? Quoties oculis etiam incredulis fulgor inſolitus in hac vita oblatus?

Ajunt

a *Certè partem cæli, terræ, elementorum.*
b *Matth cap.22.v.30.*
c *Sapient.cap.9.v.15.*
d *Ezech.cap.1.v.14.*

Ajunt in Pariſienſi olim Academia virum litteratum ægrotaſſe. Cumque is in morbo, ut fit, amœniore cogitatione tempus fallere inſtitueret, futuram beatitudinem ſibi ſumpſit conſiderandam. Hic hærere nonnihil & ſubdubitare cœpit, qua ratione fieri poſſet, ut corpus è luto fictile, ſplendore certaret cum ſole? Mox tantus è decumbentis pedibus emerſit ſplendor, ut oculos avertere coactus Chriſto ingentes gratias meminerit ob tam luculentum beatitudinis futuræ teſtimonium *a*.

Veriſsimè fulgebunt juſti *b*. Nam corpus ſeminatur in ignobilitate, ſurget in gloria. Quod Hebræus vates Daniel confirmans: Qui docti fuerint, ait, fulgebunt tanquam ſplendor firmamenti; & qui ad juſtitiam erudiunt multos, tanquam ſtellæ in perpetuas æternitates *c*. Nec Paulus aliter: Reformabit corpus humilitatis noſtræ, inquit, configuratum corpori claritatis ſuæ *d*. Cui plus beatitudinis, plus & ſplendoris erit, cum admirabili pulchritudinis excellentia, quam nec macula, nec nævulus ullus, nec ruga, nec aliud quidquam temerabit, quod placere non poſsit. Et quantum dabunt fulgoris ea corpora, quæ Chriſti cauſa plagis & verberibus mulctata, vibicibus & ulceribus turgida, flagris conſciſſa, ſpinis flagellata, malleis aut cochleis contuſa, forcipibus & pectinibus lacerata, largis pateris ſuum propinabant ſanguinem Crucifixo Domino? Hæc corpora velut encauſta *e* miriſsimi ſplendoris gemmas oſtentabunt. Sed quod mirius eſt, ajunt corpora Beatorum fore

a *Cæſar Heiſterbac. l. 12. mirac. c. 54.* b *Sap. c. 3. v. 7.* c *Daniel. c. 12. v. 3.* d *Philip. c. 3. v. 21.*
e Ein geſchmaltzte arbeit.

fore velut diaphanum vitrum, aut pellucidiſsimum cryſtallum; ita ut omnis interior ſymmetria nervorum, oſsium, venarum, partiumque ceterarum omnium oculis è toto pateat. Veriſsimè Ioannes: Tunc, inquit, apparebit quid erimus. Nunc corpora noſtra velut arbores in bruma ſunt ſine frondibus, ſine floribus, ſine fructibus, ſine honore: hæc tamen omnia ver æternitatis explicabit, frondes & flores, & fructus, & honores omnigenos daturum.

Petrus Apoſtolus in rupe Taboreia inſolito aſpectu raptus, & gaudio ſubſultans: Bonum eſt, inquit, nos hic eſſe. Mox velut architectus ædificium dictat, jam jam admoturus manum ſtructuræ, ne gaudii tam inſperati amœnitas evaneſcat. Non enim ſciebat, ait Marcus, quid diceret *a*. Hic Auguſtinus: Si unica, inquit, mellis guttula è paradiſo, ſic omnem vanitatis ſitim extinxit, quid faciet inexhauſtum Voluptatis pelagus? Si unicus gloriæ divinæ radius ſic mentem affecit, quid ſperandum eſt gaudii poſt ſuperatam hanc mœroris vallem, cum ipſum ſeſe divinitatis jubar in cælicolas omnes largiſsimè diffundet?

§. 3.

Hoc loco Patientiam oſtendo & quidem utraque manu. Hic extra cælum Mors imperat, hic morbi Mortis famuli, hic ingens miſeriarum agmen, & longiſsima calamitatum ſeries in regno ſuo ſunt, domi ſuæ ſunt. Quocunque aciem flectamus, Mortis plena ſunt omnia. Nihil hic uſpiam tam vitale, aut firmum, quod Morti non pendat tributum: Omnes Mortis ſtipendiarii ſumus, Sed Patientia, obſecro,

a *Marc. c. 9. v. 6.*

ſecro, Patientia, Patientia. Brevi meliora. Levius fit Patientia quicquid corrigere eſt nefas. Levi momento hæc omnis vita vertitur. Brevi dies aderit; qui detracto ſacco, immortalitatis purpura nos veſtiet. Tantiſper non indignemur tam miſeræ veſti; quamdiu Deo viſum. feramus ſaccum. Tolerando fit levior. Hic quidem noſtra corpora tam non ſubtilia ſunt, ut ea vel paries ligneus, vel aſſer unicus impediat, & progreſſum ſiſtat. Pecudes, piſces, aves multo nobis beatiores, quibus mira velocitas, aut etiam volatus eſt conceſſus. Aves per aërem liberrimè commeant, idque celeritate mira; piſces per aquam ad inſtar jaculi feruntur. Hæc cernimus, ſed aſſequi nequimus: nihil minus corpori quàm volare licet, animo licet.

Quod Dædalum dixiſſe jam ſupra memoravimus, id etiam Chriſtiana generoſitas dicat, ita loquatur cæleſtium amator: Etſi omnes mihi domus peſſulum objiciant, etſi undique ſim excluſiſſimus. Terras licet & undas obſtruant; At cælum certè patet, ibimus illuc, ibimus, ibimus. Hoc iter nemo mihi clauſerit, hunc mihi volatum nemo prohibuerit. *Omnia poſſideat, non poſſidet æthera Mundus.* Ibimus in cælum, ibimus.

Rudolphus II. Imperator auguſtæ memoriæ, unicam hanc voculam: *Adſit*, pro ſymbolo ſibi delegit. Vox iſta ſcutis, veſtibus, ſignis, tapetibus, vexillis, parietibus, muris hærebat fixa. Quinque ſolum litterulæ hunc omnino ſenſum repræſentabant: *Adjuvante Deo ſuperabo imperatorem Turcarum.* Laudanda in Imperatore fiducia; ingenium, & excelſus animus imitandus. Ita quiſquis Chriſtiani ſanguinis

nis eſt, hoc imperatorium ſibi ſymbolum vindicet, cumq; res ſuas ſenſerit vel turbatiſſimas, hoc identidem ipſe ſibi occentet, Adſit, Adſit, Adſit. Quid trepidas fugitive, quid formidoloſe miles expalleſcis? ADSIT. Euge dic, *Adjuvante DEO ſuperabo inferorum tyrannum*, Adjuvante Deo ſuperabo innumera turbamenta, iniquiſſima tempora, infinitas tentationes. Dic iterum, dic centies, dic millies, adjuvante Deo ſuperabo ipſum Tartarum, & omnes tartareos exercitus. Et hanc ego victoriam paravero amore cæli; ita me Deus adjuvet. Cælum certè patet, ibimus illuc.

Quid hic amplius moramur? Subtilitas corporum noſtrorum aut agilitas hic nulla eſt: Non tantum non volamus; vix repimus. Cum maximè feſtinamus, teſtudines ſumus. Multis ſæpe annis ædificamus, & ſtruimus, ſed in aëre: Demum ſtructura omnis evaneſcit. O plumbeos homines! Quin ergo mentem liberam expedimus, quin animo aptamus alas, & ſequimur prævolantem. Et en regium ducem, qui tanquam alis ſibimet jam affixis: Volabo, inquit, & requieſcam *a*. Volemus, & requieſcamus. Hic extra cælum in tenebris naſcimur, vivimus, morimur. Omnis Mundi gloria, favillæ ac fumus: Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus tanquam flos fœni *b*. Heu quantis ignorantiæ tenebris premimur, quàm alta nocte mergimur! Sed & hic noſtra duret Patientia: Dies æternitatis affulgebit brevi, æterna cingemur luce.

Mardochæus dum velut columbula à milvo capta ſub unguibus Amani trepidabat, jejuniis ſe maceravit, vacavit precibus, pro veſte cine-rem

a *Pſal.* 54. ℣ 7. b *Iſai.* c. 40. v. 6.

rem & ſaccum, pro lectulo pavimentum habuit. Hoſte capitali ſublato, purpura & torque conſpicuus, jamque proximus regi, tanto eſſe cœpit beatior, quanto ante fuerat calamitoſior. Calamitas virtutis thalamus, calamitas beatitudinis prodromus eſt: A calamitate ſpes & deſiderium cæli naſcitur: calamitas cælum ipſum reſerat. Quantumvis ergo calamitoſiſſimi, volemus & requieſcamus, prævolantem ſequamur regem.

Hic ipſe rex, etiamnum paſtoritius juvenis cum in Goliathum ſolus pugnaret, peram ſagulumque ruſticum *a* pro lorica habuit. Poſt pugnam & victoriam, regiis Ionathæ veſtibus indutus eſt. Ita & nos etiamnum in arena verſamur, nunc luctæ tempus eſt, & pugnæ: Vincendum jam, aut moriendum. Victoria obtenta immortalitatis cyclade ornabimur. Arca fœderis dum per deſertum exulat, corio velatur, in templo repoſita auro tegitur. Nos itidem jam ſacco tegimur: ſed patientia, paulo poſt immortalis gloriæ veſte donabimur.

a Ein baurnſüttele.

CAPVT VII.
Septimum in cælo gaudium, Voluptas Intellectus, Voluntatis, & Memoriæ.

SCalas, ſed ſanè breviſſimas cælo admovit divus Anſelmus, & ad aſcenſum invitavit. Trium duntaxat radiorum ſunt ſcalę iſtę. Tribus modis, ait Anſelmus, ſentitur Deus, Intellectu, amore, uſu. Ita tribus omnino paſſibus ad Deum facilè pervenitur. In quantū quis Deū intelligit, ſapiens eſt; in quantū diligit, juſtus eſt; in quantum Deo utitur, beatus eſt. Hoc ait: Humanus

animus Intellectum, Voluntatem, Memoriam in ſe continet. In triplex gazophylacium iſtud etiamſi mille terrarum Orbes, etſi mille Mundos ingeſſeris, non tamen impleveris: inane adhuc & vacuum eſt ærarium hoc triplex. Nec expleri ullo modo poterit, dum Deus ipſe, ſummum bonum, ſeipſo illud impleverit. Vox Hebræi vatis eſt: Satiabor cum apparuerit gloria tua. Interim nulla hic Satietas.

In cælo beati omnes tam intellectu, quàm voluntate, ac memoria Deum intimè complectentur. Ita triplex illud animi gazophylacium implebitur. Quantum vero gaudiorum tam Voluntas & Memoria, quàm Intellectus beatorum in cælo ſit percepturus, nunc exequemur dicere.

§. I.

Intellectus in cælo gaudium erit ineffabile, aſpectus divinus ſeu clara Dei viſio Ioannes id atteſtatus: Hæc eſt, inquit, vita æterna, ut cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum *a*. Intellectus in Deo rerum omnium conditarum varietatem perſpiciet. Dum hic agimus, terram, animantia, terræ gemina, fontes, maria, Solem & Lunam ceteraque ſidera intuemur oculis: Intellectus tamen cæcutit, nec enim è rebus creatis ullam perfecte capit. Ita proprietates, vires, & principes rerum differentias ignoramus. Et quid homini minus notum, quã humanus animus? Albus an ater, formoſus an deformis ſit? Vndique tenebræ & ignorantia. Hinc cæcorum more parietes palpamus, & non raro graviter impingimus. Exiguum prorſus eſt quicquid ratiociniis noſtris aſſequimur.

At illic Beatorum infimus plura ſciet & exactius

a Ioan. c. 17. v. 3.

ctius intelliget, quam vel primus incola Paradiſi Adamus, vel Salomon ſapientiſſimus, vel prophetę ſanctiſſimi ſciverint ac intellexerint. Quod Plato, quod Platonis diſcipulus Ariſtoteles nunquam cogitatione percepit, quod nullus eruditiſſimorum invenit, quod Cicero, quod Demoſthenes eloquio exponere nequiit, id quivis cælitum intellectu penetrabit, id oculis ſpectabit.

Archimedes, Vitruvio teſte, in labro aquæ pleno ſedebat, nec tamen artis ſuæ reconditam commentationem ab animo dimittebat. Vnum aliquid præcipuè dies noctesque aſſiduis agitabat curis; qua ratione dimenſionem coronæ reperiret, ne ſcilicet deciperetur ab aurifice. Hinc ille ſeu lavaret, ſeu legeret, ſeu cœnarat, ſive aliud quid faceret, cogitationibus profundis merſus, hoc unum noſſe nitebatur, quantum vel corona, vel crater inauratus præter argentum haberet auri. Vbi hoc in labri aquis reperit, gaudio ſubſiliens ἕυρηκα clamabat ἕυρηκα. Sed hem quantilla hoc ſcientiæ pars eſt, quod Archimedi tam grande videbatur. Illic in cælo, ubi rerum planè omnium naturas ac proprietates, ubi abditiſſimorum myſteriorum arcana proſpiciemus, vociferari poterimus, *Invenimus*, *Invenimus*.

Sciendi deſiderium jam quidem inſaturabile, illic in domo Manſionum multarum ſaturabitur pleniſſimè. Cognoſcent Beati altiſſima hæc myſteria, quo tandem modo cæleſtis Pater ab omni ævo generarit Filium, quo Sanctus Spiritus ab utroque proceſſerit. Hæc nobis jam nebulæ ſunt, & nox meriſſima. Mente complectentur ſuperi perfectiones, Numi-

nus immenſas; myſteria Chriſti hominem induentis, naſcentis, morientis; arcanum Euchariſtiæ, admiranda gratiæ & naturæ opera, ſecretiſſima & obſtupeſcenda prorſus Dei judicia circa eos potiſſimum, qui licet homines eſſent improbi, tamen optimum quemque peſſimè vexarunt. Qua in re David plurimum conatus: Exiſtimabam, inquit, ut cognoſcerem hoc: labor eſt ante me: donec intrem in Sanctuarium Dei *a*. Non capio, non aſſequor; hoc ergo ſciendum differo. Videbunt inſuper Beati divinæ circa ſe providentiæ miriſſima ſecreta, idque minutatim intelligent: quibus ſeſe impulſibus vocarit Deus, quibus duxerit auxiliis, quantis ornarit gratiis, quam variis ad ſalutem perduxerit incitamentis: videbunt pericula in quibus luctati, cernent beneficia quibus adjuti, agnoſcent monita, quibus inſtructi, laudabunt verbera quibus caſtigati, prædicabunt munera quibus affecti. Iſthæc beatis omnia erunt apertiſſima. Vere tunc erimus ſicut Dii, ſcientes bonum & malum. Per Iſaiam Deus promiſit: Dabo tibi theſauros abſconditos, & arcana ſecretorum *a*. Et hæc Intellectus erunt gaudia.

§. 2.

Voluntas porro duobus maximè gaudebit, *Amore* & *Iuſtitia*: Omnium Beatorum Amor, tam in Deum quam in ſe mutuo ardentiſſimus, inextinctus eſt. Amor hic verè mel cæli, & non ſeptimæ tantum, ſed centeſimæ aut milleſimæ decoctionis ſaccarum eſt. Id Amori quod amat, & bonum & pulchrum videtur. Hinc paren-

a *Pſal. 72. v. 16. & 17.* b *Iſa. c. 45. v. 3.*

parentes Amore decepti ſuos liberos, & formoſos, & dociles, & moratos putant: Sed errant ſæpiſſimè: Nimirum, Amor talia eis ſpecilla præfigit. Qui in cælo erunt, omnes & formoſiſſimi & ſapientiſſimi erunt. Hos unus omnes, omneſque unum amabunt: his omnibus præſens erit, quod amor maximè deſiderat. Amare & Amati præſentiam cupere, conjunctiſſima ſunt. Cum ergo Amoris propria ſedes ſit Voluntas, ſic ea in cælo implebitur, ut inexplicabiles inde voluptates ſit perceptura: Præſertim cum hic amor ſit indiſſolubilis, lacrimarum & litium expers, illud mœſtiſſimum Vale nunquam auditurus.

Nec Amore ſolum, ſed & Iuſtitia gaudebit Voluntas: Nam Beati cum ſe viderint ab omni ſorde puriſſimos, juſtos, ſanctos: Deo, Angelis, cælitibus, ſibi ipſis amabiles, immenſum gaudebunt. Si famulus honeſtior omnes actiones ſuas ſuo Domino mirificè probari ſciat, quod rariſſimum, gaudio ſubſultat, & præ theſauris id æſtimat. Atqui ſciunt Beati ſe Divinis oculis ex toto placere, quod illis ſummo eſt gaudio. Etenim Iuſtitia, quam Patriæ vocant, multo perfectior eſt quàm Viæ Illa etiam Adami primæva, illi alteri collata, lanea aut linea veſtis videri poteſt, hæc verò aurea ſine nævo, ſine ruga eſt. Qui in cælo ſunt, toti pulchri ſunt, & macula non eſt in eis, & nec minima peccati labecula. Quales nos nunquam ſumus. Illa Patriæ Iuſtitia omnes pænè virtutes complectitur: Religionem; Deum enim bonorum omnium fontem venerantur omnes cælites: Submiſſionem; Se nihil ex ſe fateatur eſſe; omnia divinis

tribuunt favoribus: Obedientiam; Divinis nutibus nemo illic non ſubjectiſſimus; vox una omnium, Ita Pater, quia ſic placitum fuit ante te, Ita Pater *a*. Gratum animum; oblivio illinc exulat, ubi perpetua beneficiorum memoria regnat. Spes & Fides in cælo non habitant: quod enim ſperarunt, quod crediderunt, hoc vident, hoc poſſident.

Duo erant germani fratres mercatoris filii, quod Palladius narrat *b*, alteri nomen Iſaias, alteri Pæſius: hi mortuo parente, præter latifundia præſentem monetam quinque millia florenorum inter ſe partiti ſunt, idque mirabili conſenſu. Dein cogitationibus injectis ſanctioribus: Qualenam, ajunt, vitæ genus eligimus, quo pecunias elocamus? Parentem induere, merces & Mercurium ſequi, res anceps & periculoſa; maria oberrare, Africum metuere, ad Indos currere, mediis in undis hiemare, Thynam, Ægyptiam, Syriam mercem convehere negotium laboris plenum, & ſæpe ſubdoli quæſtus eſt. Quoties inter pecuniarias cauſas venalis exponitur conſcientia? Omnia ſi perdamus, animam curare meminerimus. Quid nobis nummi, ſi deſit virtus? parentis bona expendemus honeſtiſſimè, ſi ipſi boni ſimus. Hoc ſciamus, nos à pecunia tam facilè quàm ſuaviter ſeducendos, ni præveniamus blandiſſimam hanc ſeductricem. Peſſimè res agitur, ubi pecunia imperat. Quin ergo Domini ſumus, & jubemus ſervire pecuniam? Aliter perimus. Pecunia vel ſemel in dominam evecta & potita ſceptro, contumaciſsimè regnum quod nacta eſt, tuebitur. Noſtræ igitur pecuniæ mancipia ſimus? An libertas placet? Quid cuncta-

a Matth. c. 11. v. 26. *b* Palladius c. 15. & 16.

cunctamur in re liquida? Revera terram odimus, ſi cælum anhelamus. Quin ergo religionem amplectimur? Res aſpera eſt. Sed initio, ſed inaſſuetis. Paupertatem quam alii tantopere fugiunt, ultro ambire, amarum eſt & difficile. Amarum, ſed non diu; difficile, ſed pulchrum, ſed honeſtum, ſed animo ſaluberrimum.

Num ignoramus quàm arcta ſit divitiis cum vitiis cognatio? Num illud horribiliſſimum tonitru nunquam audivimus? Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quam divitem intrare in regnum Dei [a]. Quin ergo malumus egenam tranquillitatem in portu, quàm opulentum naufragium in mari: Quin uterque religionem amplectimur?

Vtrique conſilium placuit, ſed modo diſpari. Pæſius, quidquid bonorum habuit; id cœnobiis, templis, carceribus, Xenodochiis impendit: ipſe ſibi laborem ſumpſit, quo victum pararet facilem ac quotidianum. Iſaias vero domum ædificavit, ſocios adſcivit, hoſpites ſuſcepit, ægros curavit, egenos juvit, advenis menſam inſtruxit. Ita religioſæ liberalitatis & hoſpitalitatis munera exercuit.

Vtroque fratre mortuo diſſidium inter utriuſque ſectatores natum, quales ii futuri ſint in cælo, qui vitam quidem religioſam, ſed planè disparem egerint in terra. Illi Pæſium, Iſaiam iſti præferebant. Interrogatus eſt ſuper eâ re Pambo, qui ad quæſtionem: Vterque, ait, juſtus & perfectus eſt apud Deum. Ille quidem Abrahæ functus eſt partibus, ſuſcipiendo hoſpites; hic Eliæ, frequentando preces. Negabant

O 5

a *Matth. cap. 19. v. 24. Marci cap. 10. v. 25. Luc. cap. 18. v. 25.*

bant partes id fieri poſſe, neque enim æquale præmium pro meritis tam inæqualibus ſolere reddi. Pæſius, ajebant iſti, Euangelio paruit, ſua omnia vendidit, quicquid habuit in pauperes erogavit. Iſaias, dicebant iſti, ſua quidem retinuit, ſed ut diu haberet quod hoſpitibus, quod ægrotis, quod pauperibus, quod peregrinis impertiretur. Quibus iterum Pambo: Quid litigatis? inquit, ambo ſunt apud Dominum. Num verò placet expectare, dum Deus aliud de fratrum iſtorum obitu manifeſtum faciat? Non diſplicuit mora. Poſt aliquot dies redeunt audituri novum Pambonis judicium: Quibus ille denuo: Vidi, ait, utrumque ſtantem apud Dominum in paradiſo: uterque juſtus eſt. Perinde ſi diceret: Erit quidem præmiorum in cælo inæqualitas, eam tamen nos indagare non poſſumus. Labor eſt ante nos; donec intremus in Sanctuarium Dei *a*. Hoc ſciamus non uno tramite ad illam Cælitum Iuſtitiam, de qua loquimur, perveniri. Atque hæc Iuſtitia ſingulare Voluntatis erit gaudium. a *Pſ. 72. v. 16.*

§. 3.

Nec ſuum Memoriæ deerit. Memoria, dum hic agimus, diverſo recreatur gaudio, ſed plerunque inani & volatico. Elapſæ recordamur juventæ, ac dicimus: Heu quàm mihi bene erat, dum genua virerent, & ſanguis ebulliret, à curis liber vivebam genio. Eſt alius qui dicat: memini me aura navigare ſecundiſſima, memini me felicem in cælo eſſe. Audias & has voces: Beatus olim vixi, digito cælum attigi fortunæ pullus, ad ſumma votorum conſcendi. Hæc memoriæ ſunt gaudia, ſed plerumque mœrore mixta. Sic Iobus præteritorum memor

memor: Quis mihi tribuat, inquit, ut ſim juxta menſes priſtinos, ſicut fui in diebus adoleſcentiæ meæ *a*.

In cælo Beatorum quilibet omnem vitam ſuam ſub uno aſpectu poſitam, unica velut pagella comprehenſam aſpiciet. In hac rerum ſerie luculentè cernet per quas iërit ambages, quoties in tenebris impegerit, quoties Deo ſervitium negarit & officium debitum renuntiarit; Deus verò ſervulum nequam denuo in gratiam receperit. Ita ſuaviſſimè præteritorum omnium memor, non invitus fatebitur: Quanta mi Deus, in me unum contuliſti beneficia, & in animum meum liberaliſsimus & in corpus! quantis objectus periculis! ea tamen evaſi te duce. Quoties letali ſarcina preſſus inferorum fluvio ſpatiabar proximus, heu levi & unico mortis impulſu in aquas flammeas præcipitandus, te duce, mi Deus, evaſi. Ex his omnibus eripuiſti me, benigniſſime Domine.

Miriſſimum hoc gaudium erit, & fons gaudiorum. Memoriam dulciſsimæ hujus memoriæ in nobis frequenter refricet omnium pænè concionum ſolennis clauſula: Largitur nobis Deus beatitudinem ac vitam æternam. Aut ultima ſacri Symboli verba: Et expecto reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſeculi. Amen.

Sed & illud Memoriæ accedet: Omnia ab Orbe condito geſta, omnes omnium tam gentium, quam ſæculorum hiſtorias Memoria Beatorum complectetur. Summa rerum varietas & copia hic nihil turbabit, aut impediet.

Nunc

a Iob.c.29.v.2.4.

Nunc magna pars hilaritatis cenſetur novos rumores ex Italia, Gallia, Hiſpania aut aliunde ex Orbis angulo audire, cum non neſciamus hos nuntios majorem partem confictos, nihilominus mendaciis paſci non injucundum eſt. Quantum igitur rerum omnium memoria in cælo Voluptatis adferet, cum omnium ſæculorum ſeries ſub tuum ſe aſpectum repræſentabit, cum ex omnibus obſtupeſcenda Dei providentia eluceſcet explicatiſsimè. Nunc variè divinam Providentiam ſi non damnamus erroris, profecto tacitè arguimus oblivionis, aut conniventiæ. Eſt cū illa nobis nimium in pœnas lenta, ſubinde nimium præcipitans videtur; nimis ſubinde mitem, alias ſævum nimis cenſemus Deum. Tunc æquiſsimam ſemper per Numinis lancem fuiſſe perſpiciemus: tunc omnium oculis patebit, Altitudo divitiarum ſapientię & ſcientiæ Dei *a*. Tunc videmus cur permiſerit Deus gentem humanam labi, eamque à lapſu revocarit: cur Angelos præcipitari ſiverit, eoſque ab hoc præcipitio nunquam reducturus ſit: Cur Iudæos pervicaciſsimos & ferreæ cervicis homines in populum elegerit: cur optimos quoſque hominum plus aliis affligi & cruciari non vetuerit. Omnia quæ nunc latent, tunc in apertiſsimo erunt.

§. 4.

Hic ego Patientiam monſtro quæ generoſo aggreſſu & conſtanti Fortitudine gaudet. Sionis rex David: Inclinavi, ait, cor meum ad faciendas juſtificationes tuas in æternum propter retributionem *b*. Cor meum, ô Deus, inſtar libræ eſt, quæ duas habet lances, in quarum unam ſi

a *Rom. c.* 11. *v.* 33. b *Pſalm* 118. *v.* 112. *Hieronymus legit: Propter æternam retributionem.*

nam ſi præmium æternum, illas voluptates immenſas, illa Intellectus, Voluntatis ac Memoriæ gaudia componam, lanx altera, quæ vitæ hujus ærumnas continet, velut pauculis plumulis injectis ſubſilit: Inclino Cor meum, ô Deus, inclino ad faciendas juſtificationes tuas in æternum, ſed propter retributionem. Præmiorum magnitudine cedo, vincor ſuaviſsimè: futuræ voluptatis immenſitas eò me adigit, ut ad omnia perferenda ſim paratiſsimus: licet innumeris tibi ſeculis ſervire jubear, En, Domine ſervum me habes ad omnes nutus excipiendos promptiſsimum. Inclinavi cor meum, ut quicquid tibi placuerit, perficiam: quantumvis longiſsimo tempore tuus eſſe ſervus debeam, non recuſo, modo tandem poſt multa ſecula promiſſa præmia percipiam.

Servire gratis natura horremus omnes: Cum verò nobiliſsima merces in oculis eſt, hic celeres manus, hic prompti pedes, hic labor & obſequium in expedito ſunt. Ideo hic ipſe, quem dixi, paſtoritius Iuvenis David, cum audiſſet Philiſtæum gigantem omnibus eſſe terrori, nec ullum reperiri, qui pedem cum illo conferre auderet, ſagaciter quæſivit: Quid dabitur viro qui percuſſerit Philiſtæum hunc *a*: Reſponderunt paſsim omnes: Virum, qui percuſſerit eum, ditabit rex divitiis magnis, & filiam ſuam dabit ei. Hæc tanta merces victori ſponſa Ieſſæum juvenē animavit; hæc illi manus pedeſque ad pugnam expediit, hæc pugnare, hæc vincere docuit. Percuſsit David Philiſtæum, divitiis ditatus eſt magnis, & filiam regis conjugem duxit.

Vita hominis, Iobo teſte, militia eſt *b*. Hanc Philiſtæus

a 1 Reg c. 17 v. 26. b Iob c. 7. v. 1

Philiſtæus ab Orco nunquam ſinit eſſe tranquillam: Cum hoc gigante ab inferis quotidie, imo in horas pænè ſingulas luctandum & pugnandum eſt. Nos hic non immeritò quærimus: Quid dabitur viro, qui percuſſerit Philiſtæum hunc? Omnes ex alto cælites reſpondent: Virum, qui percuſſerit eum, ditabit rex divitiis magnis, & filiam ſuam dabit ei. Victor omnibus theſauris cæleſtibus potietur, omnibus cæli voluptatibus perfruetur, beatus terq; quaterque, ſexcenties millies beatus tam animo quàm corpore, tam exterioribus ſenſibus, quàm Intellectu, Voluntate ac Memoria, intus ac foris beatiſſimus. Rex Regum ſupremus Filiam ſuam dabit ei, Vitam immortalem, æternam, bonis omnibus cumulatiſſimam vitam. Hæc illa Regis filia; dos filiæ, bonorum omnium quæ optari, & plurium quàm optari poſſint, affluentia.

Atque hanc ob cauſam proclamat Petrus: Fratres ſobrii eſtote, & vigilate; quia adverſarius veſter diabolus, tanquam Leo rugiens circuit, quærens quem devoret: cui reſiſtite fortes in fide *a*. Philiſtæus gigas ille orcinianus ferociſſimis oculis circulatur, ſi quem ignavum & ſegnem reperiat. Ergo alacriter, ergo patienter & fortiter, ergo impavidè & conſtanter labores & adverſa omnia perferamus. Cælum his omnibus dignum, digniſſimum eſt.

Inclinet quiſque cor ſuum ad faciendas juſtificationes in æternum propter retributionem. Divitiæ magnæ, Regis filia, præmium æternum dabitur viro qui percuſſerit Philiſtæum hunc,

a 1. *Pet. c.* 5. *v.* 8.

hunc. Ergo toleranter, ergo ſtrenuè, ergo perſeveranter. Vel maximus labor, nullus eſt labor, ſi ſpectetur magnitudo præmii. Quod pro æterna vita agitur, inquit Gregorius, etiam poſt mortem ſervatur; & tunc apparere incipit, cum laborum carnalium fructus cœperit non videri *a*.

a Greg. hom. 27. in Evang.

CAPUT VIII.

Octavum in cælo gaudium, Voluptas è Beatitudinis Loco.

TErrarum partes perinde ut homines ſuis quæque privilegiis gaudent. A lupis Anglia, à leonibus Germania, à ſerpentibus, & omni plebe venenata immunis eſt Creta inſula: Sic aliæ Orbis plagæ alias ignorant noxias feras. His ipſis tamen commodis ſua ſunt annexa incommoda. Locus in quem omnium frugum ubertas confluxerit, à quo beſtiæ omnes maligniores exulent, nondum hactenus inventus eſt, nec amplius, putem, quærendus eſt extra cælum. Cælum illa regio eſt beatiſsima, à qua venenum omne proſcriptum, unde omnis ferarum immanitas eliminata, in quam omnium voluptatum beatitas velut flumen derivata; quicquid amœnum,

num, quicquid pulchrum & beatum eſt, ibi eſt.

Loci amœnitate raptus ſucclamat rex David: Glorioſa dicta ſunt de te civitas Dei. Fundamenta ejus in montibus ſanctis. *a* Vrbi Hieroſolymorum ſanè non conveniunt ex æquo, quæ de illa Beatorum civitate pronuntiantur. Et nemo miretur regem Hebræum ſic abruptè ſacrum hoc carmen ordiri. Illius civitatis mira vidit miriſſima. Ecquis ordinem dicendi aut ſcribendi ſervet, cum infinita, innumera, immenſa ſint quæ dicenda, quæ ſcribenda ſunt? Artificioſiſſimus Architectus civitatis hujus conditor eſt: Ipſe fundavit eam Altiſſimus, neminem in opere tanto ſocium adhibuit: Lætantium omnium habitatio eſt in te. In hac civitate nemo pauper, nemo mœſtus, nemo ægrotus, nemo contemptus, nemo vel minimum afflictus. Hic communis eaque ſumma civium omnium eſt lætitia. Habitatio eſt lætantium omnium, de qua nunc agendum.

Deſcripſimus Hominem Beatum, ſeu Beati Hominis corpus & animum, & futuras tam corporis, quàm animi voluptates. Hoc primum venit ſecundo libro deſcribendum. Alterum eſt, Beatorum domum & concordiam domeſticorum exponere, quod hic exequemur. Qua in re tria potiſſimum conſideranda; Primum, Beatiſſimæ domus illius altitudo & ſitus; alterum, Magnitudo & amplitudo; Tertium amœnitas & Pulchritudo. De his nunc diſſerendum.

a Pſal. 89. v. 1. & 2.

Cum

§. I.

Cum beatus Fulgentius veterem Romam vidiſſet adeò laxam & amplam, tot inſignibus altiſque ædificiis adeò venuſtam, in has voces cum ingenti admiratione prorupit: Quam ſpecioſa erit cæleſtis Hieruſalem, ſi ſic fulget Roma terreſtris? Si in hoc ſæculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem, qualis præſtabitur Sanctis diligentibus veritatem *a*?

Romæ nihilominus non ſolum regum turres, & illuſtria palatia, ſed & tuguria & viles erant domunculæ: nec omne quod Romæ fuit, adeo rarum & exquiſitum fuit, ut alibi reperiendum non fuerit. In cælo mera ſunt palatia & auguſtiſſimæ domus; nulla illic humilior caſa, nullum Diogenis dolium: in cælo eſt quod nuſquam eſt.

Primum conſideratu digniſſimum in domò Beatorum eſt Altitudo & ſitus. Incredibile prorſus videri poteſt, quod Aſtronomis certum eſt. Rem compendio dicam. Chriſtophorus Clavius eruditiſſimus Matheſeos profeſſor è ſcriptis notus affirmat infimum Lunæ cælū à terra diſtare milliaribus Italicis 120630. Sunt quinquaginta quinque millia centum octoginta tria milliaria Germanica, cum tertia milliaris parte. Solis ſeu quartum cælum abeſſe ait à terra 401?923. ſunt milliarium Germanicorum nongenta millia & ſexaginta quatuor unum, Porro firmamentum ſive octavum ſiderum fixorum Orbem aſſerit à terra remotum milliaribus Romanis 161884943. ſunt milliaria Germanica trigeſies octies millena millia octingenta nonaginta tria millia & quingen-

a Surius. tom.3. in vita S. Fulgentii.

quingenta milliaria *a*. Atque hic Aſtrologos jubet Plato quieſcere; neque enim ultra octavam cæli ſphæram metiendo licet progredi *b*.

Ad hoc igitur tam excelſum palatium non pertingit ulla noxia venenata fera, non eo inſalubris aura, non grandines, illuc non procellæ, non turbines, non fulgur, non tonitru, non tempeſtates ullæ aſcendunt, nil noctis aut tenebrarum admitti poteſt in civitatem hanc verè illuſtriſſimam & celſiſsimam. Hic omnium Aſtrologorum vox eſt altitudinem cæli prorſus incredibilem eſſe, quam nec ſenſus, nec intellectus ſatis comprehendant. Hinc Baruch attonitus exclamat: O Iſrael, quam magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſsionis ejus!

Magnus

a *A terra ad Lunam milliaria Germanica 55183 $\frac{1}{3}$. à terra ad Solem milliaria Germanica 964361. à terra ad Firmamentum milliaria German. 38893500. Cornelius de Lapide in ſuo Pentateucho ait à terra diſtare* Lunam *quatuor millionibus milliarium, ſeu quadragies centenis millibus milliarium. Solem verò à terra diſtare aſſerit octoginta millionibus milliarium cum dimidio. Addit: Quemadmodum terra diſtat à concavo firmamenti octoginta millionibus milliarium, ſic concavum firmamenti à convexo abeſt octoginta itidem millionibus milliarium. Eandem hanc ſententiam dictus Auctor repetit in Baruch. pag. 373. & in Apoſtolorum Acta pag 53.*

b *Clavius in ſphæram Ioannis de Sacroboſc cap. 1.*

Magnus eſt, & non habet finem; excelſus, & immenſus *a*. Hæc cæleſtis arcis eſt altitudo.

§. 2.

Magnitudinem & amplitudinem Chriſtus explicans: In domo Patris mei, ait, manſiones multæ ſunt *b*. Magna prorſus & incredibiliter ampla ſit neceſſe eſt hæc domus, quæ citatiſsimo Solis curſui immenſum penè ſpatium præbuit. Ajunt Mathematices & Aſtronomiæ peritiſsimi, Solem hora unica percurrere ducenta ſexaginta millia milliaria Germanica; quorum quodlibet duas requirat horas *c*.

Hinc Ratio deducit iſta. 1. Nemo octo millibus annorum ad cælum empyreum perveniret, etiamſi quotidie octingenta milliaria conficeret in hoc ad cælum itinere. 2. Quod ſi molare ſaxum ab octava ſiderum ſphæra dejiceretur ante nonageſimum ſecundum annum non attingeret terram; etſi ſingulis horis ducenta milliaria (nec enim plura poſſet) cadendo pervolaret. 3. Quod ſi vero cælum inter cælites Deus partiri inſtitueret, quamvis cuilibet Beatorum grandius terrarum Orbe ſpatium aſsignaret, nihilominus ſupereſſet, quod in plurimos eadem proportione dividi poſſet. 4. Terra cælo collata punctulum eſt, ſed quod ferro & igne inter tot gentes dividitur: unica maris guttula eſt, ſed quæ tot bellorum & incendiorum cladibus exponitur. Non iniqua æſtimatione terram punctulum unum & guttulam,

P 2 appella-

a Baruch. c. 3. v. 24. b *Ioan. c. 14. v. 2.* c *Certiſsimum videtur meo in Mathematica Præceptori P. Ioanni Lanzio.*

appellamus,cum ſtella quælibet vel infimæ ſolum magnitudinis (nam eas in ſex magnitudinum differentias diſtinguunt) omnem terræ magnitudinem decies & octies complectatur: at verò Stella primæ ſummæque magnitudinis univerſam terræ molem centies & ſepties excedat. Iam verò proh quantum cæli ſpatium à ſtellis vacuum eſt! Non abſurde dixit Diogenes, Cælum eſſe ſphæram volubilem, & tectum immenſum. Sunt qui empyrei cæli magnitudinem milliaribus 103140857 10 definiant, latitudinem verò 3600000000 milliaribus metiantur *a*. Theologi ejus cæli amplitudinem immenſam conſtituunt,maluntque eam admirari quam metiri.

Eſt Theologorum non nemo qui dicat: Si Deus è ſingulis arenæ granulis quæ littus Marinum ſtipant, ſingulos crearet Orbes terrarum, innumeri certè ac infiniti eſſe dicerentur, ii tamen immenſa cæli ſpatia non implerent *b*. Magna eſt domus Dei & ingens locus poſſeſſionis ejus. Magnus eſt & non habet finem, excelſus & immenſus.

Ite jam mortales, ite coſmophili, & neglecto cælo pro terræ glebula digladiari magnificum putate. Ite inſani, & ambite domos & prædia,villas,civitates,regna,& hoc punctũ in infinita puncta diſcerpite. Nimirum punctuli tantilli amore cælum ſpernitis,in gratiam momenti beatiſſimam æternitatem negligitis.De fractæ acus apice, de aſini umbra bellum movetis, & cælum perditis. Sapientior hac in re Tullius: Quid poteſt, inquit, ei magnum videri in rebus humanis, cui æternitas omnis,totiuſque

a *Id certe ſciri nequit.*
b *Ioan.Gasler in ſuo peregrino, mihi pag.*223.

ſiuſque mundi nota ſit magnitudo? Ipſa terra ita mihi parva viſa eſt, ut me imperii noſtri, quo quaſi punctum ejus attingimus, pœniteret *a*. Religiosè Ptolemæus: Ille, inquit, inter homines altior eſt Mundo, qui non curat in cujus manu ſit Mundus *b*.

Sapientiſſimè Seneca: Punctum eſt, inquit, in quo navigatis, in quo bellatis, in quo regna diſpoſitis. Hoc eſt illud punctum quod inter tot gentes ferro & igni dividitur. O quàm ridiculi ſunt mortalium termini! Cum te in illa verè magna ſuſtuleris, videbis exercitus ſubrectis ire vexillis, & licebit dicere. It nigrum campis agmen: Formicarum iſte diſcurſus eſt in anguſto laborantium. Quid illis & nobis intereſt niſi exigui menſura corpuſcu-ſculi? Surſum ingentia ſpatia ſunt, in quorum poſſeſſionem animus admittitur. Cum illa tetigit, alitur, creſcit; ac velut vinculis liberatus, in originem redit. Tunc contemnit domicilii prioris anguſtias *c*. Ergo Senecæ terra punctum eſt. Verè & Chriſtianè. Sed Severinus Boethius Seneca ſublimius incedens, & ex hoc puncto punctum ſubtrahens: Omnem, inquit, terræ ambitum, ſicuti aſtrologicis demonſtrationibus accepiſti, ad cæli ſpatium, puncti cōſtat continere rationem: id eſt, ut ſi ad cæleſtis globi magnitudinem conferatur, nihil ſpatii prorſus habere judicetur. Huic tam exiguæ terrarum portioni, ſi quantum maria, paludes, loca inhoſpita, beſtiarum regna occupant, cogitatione ſubtraxeris, vix anguſtiſſima inhabitandi hominibus area relinquetur: In hoc igitur minimo puncti quodam puncto circumſepti,

a Cic. in ſomnio Scipionis. b *Ptolem. in præfatione Almageſto.* c Sen. *l. 1. natural. quæſt. in præfat.*

pti atque concluſi, de pervulganda fama, de proferendo nomine cogitatis *a*?

In terra undique ſunt anguſtiæ, ſola Dei Domus magna eſt, & ingens locus poſſeſsionis ejus. Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te *b*. Atque hæc ſummæ Arcis amplitudo eſt. Situs ea eſt ratio, ut cælum Beatorum, quod Empyreum, ſit omnium ſupremum. Verè fundamenta ejus in montibus ſanctis *c*. Summo ſubjectum eſt cælum, quod primum mobile appellant: Huic cryſtallinum; cryſtallino Orbis ſiderum ſeu firmamentum. Poſt hoc ſeptem Planetarum Orbes volvuntur. A Lunæ ultimo, ſphæra Ignis ſuum explicat imperium: poſt ignem Aër, ejuſque diſtinctæ tres regiones, ſuprema calida, media frigida, mixta infima. Aërem elementum aquæ ſequitur, cui adjuncta eſt terra, terræ gremio gehenna deliteſcit. Hic hoſtis terra tegitur, & nos dormimus? Ergo ſupremum in Orbe locum, eumque à carcere damnatorum remotiſsimum obtinet cæleſtis regia. Heu quàm diſpares Æternitatis domus! Chaos immenſum inter hanc & illam interjectum eſt. Felicitatis arcem jure meritiſsimo Chriſtus Regnum cælorum ſæpius appellat: nam omnia Orbis regna complectitur: ſed Domus ideo nuncupatur, quia totum hoc regnum, quantum quantum eſt, tam concordes alit inquilinos, tanta fruitur pace, tam undique ornata & nitida eſt, ac ſi domus ſit unica. Itaque ſitu altiſsima, magnitudine ampliſsima, ornatu amœniſsima; quod tertio loco conſiderandum ſumpſimus.

Amœni-

[a] *Boëth. l. 2. de Conſ. Philoſ metro 6. proſa 7.*
[a] *Pſalm. 83. v. 5.* b *Pſalm. 86. v. 1.*

§. 3.

Amœnitatem ac pulchritudinem divinæ domus Ioannes velut arrepto carbone ab extincto foculo effingens: Ipſa, inquit, civitas aurum mundum, ſimile vitro mundo. Et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioſo ornata *a*. Et duodecim portæ, duodecim margaritæ per ſingulas: & ſingulæ portæ erant ex ſingulis margaritis; & platea civitatis aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum *b*. Dixit quod dicere potuit: Neque enim minus, ſed nec amplius quid potuit enuntiare. Auro & gemmis æſtimationi humanæ nil pretioſius. Hæc, inquam, carbone deformavit: Suis rem coloribus effulgentem cernes, qui demum ipſam habitaverit. Ioannes addit: Et Templum non vidi in ea, Dominus enim Deus omnipotens templum illius eſt & Agnus. Et civitas non eget Sole neque Luna, ut luceant in ea: Nam Claritas Dei illuminabit eam, & lucerna ejus eſt Agnus *c*.

Hic quæſtiuncula per tranſennam ſeſe ingerit: Si Sol illic & Luna non ſint, num & aër non erit? Ajunt Theologi non defuturum *Corpus ſpirabile*, auram cæleſtem, quam attrahere poſsint Beati. Cetera loci ornamenta nos noctis ac terræ inquilinos latent. Ecquid miramur? Deus ipſe architectus hanc dietam & amœnitatis domum ſibi ſuiſque amicis condidit, unde tenebræ & omne noctis imperium, unde hiems & ſævum gelu, unde tremores ac tempeſtates longiſsimè arcerentur: ubi nullus hoſtis, moleſtiarum nihil, nihil litium aut turbarum, tædiolum nullum, ubi vel

 nomina

a *Hymnus ſacer: Platea & muri ejus, Ex auro puriſſimo. Portæ nitent margaritis.* b *Apoc. c. 21. v. 18. & ſeqq.* c *Ibid.*

nomina morborum, & mortis excluſiſſima. Ibi fruemur gaudio ſine triſtitia, luce ſine tenebris, ſanitate ſine morbo, ſecuritate ſine periculo, ſatietate ſine faſtidio, jucunditate ſine interruptione, voluptate ſine dolore, ſocietate ſine ſuſpicione, gloria ſine invidia, copia ſine defectu, vita ſine morte, bonis omnibus ſine fine. Ibi pulchritudo non defluit, ibi hilaritas non deficit, ibi nullus auditur gemitus, nullus ſentitur mœror, ibi gaudia luctu non miſcentur. Iſaiæ vaticinium eſt: Auferet Dominus Deus lacrimam ab omni facie *a*.

Humana deſideria, ad triplex præcipuè bonum excurrunt. Expetimus id quod decet, quod delectat, quod expedit. Sunt quos voluptatis oblectatio ſic capit, ut nec honeſtatem ii curent, nec utilitatem. Sunt qui quæſtum & utilitatem ſic appetant, ut honeſtum diſſimulent & jucundum. Porro alii tam voluptatis quàm utilitatis negligentiores honorem ſolùm avidiſſimè ſectantur. In Cælo hæc tria conjunctiſſima ſunt, Summa Vtilitas, ſumma Gloria, ſumma Voluptas. Quicquid expedit quicquid decet, quicquid delectat in cælo eſt, ubi bonorum omnium ſumma, ubi ſummum bonum eſt; in quo omne utile, omne honeſtum, omne omnino delectabile eſt.

Campi olim Damaſceni & Paradiſus in terra ad Superiorem illum, velut hortus paganus erat ad regium.

Gloriabatur Auguſtus Imperator, quod è Roma Lateritia feciſſet marmoream. Sile, mi Cæſar, & hunc honorem cede alteri. Chriſtus Servator Orbis noſtra ſingulorum lutea tuguiola in domos non marmoreas, ſed aureas trans-

a *Iſ. c. 25. v. 8.*

transformabit. Scimus enim, quoniam ſi terreſtris domus noſtra hujus habitationis diſſolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cælis *a* Illic profectò fatebimur ampliſſima Regum palatia, hirudinum nidos, columbarum caveas, Diogenis dolium fuiſſe. Nam quantum eſt diſcrimen inter lutum & aurum, inter ſilices & uniones, inter ſolem & facem, tantum eſt & longè majus inter omnem terræ ornatum & cælum.

Si quis regum centum annorum à morte inducias ſibi polliceri poſſet, an non is formoſam ſibi domum ſtrueret? Et Deus architectorum omnium magiſter ſuæ ſuorumque æternitati feliciſſimæ non ſtruxerit domum multo quàm ornatiſsimam? Opera manuum ejus ſunt cæli *b*.

Non deſunt Theologi, qui ſentiant & cenſeant in cælo verè domos nobiliſsimas, amœniſsima ædificia, & palatia eſſe magnificentiſſima; non ad propulſandas aëris moleſtias, ſed ad augendum civitatis illius beatiſsimæ decorem. Nunquid enim, ajunt, beati erunt in cælo, velut oves in agro? Nunquid empyreæ ſedis loca plurima lugebunt vacua? Crediderim ergo, inquit eruditus Scriptor *b*, ampla & admirabilia palatia, aliaque ædificia, fortè etiam prata, nemoraque, amœnitatis ſummæ materiæ incorruptæ ſupra gemmas pretioſæ in cælo eſſe; quæ Beatorum oculos ipſa varietate oblectent, & illam civitatem beatiſsimam exornent.

P 5

a 2. *Cor. c. 5. v. 1.*

b *Pſal.* 101. *v.* 26. c *Sebaſtianus Barradius tom.* 3 *Commentar. in concord. Evang. l.* 10. *c.* 3 *mihi p.* 617. *Favet huic Sententiæ beatus Anſelmus l. Similitu. c.* 44. *Sotus in* 4. *diſt.* 49. *qu.* 4 *art.* 7. *Cajetan. part.* 3. *quæſt.* 57. *art.* 5.

nent. Habebunt certè manſiones Beati, aliis verbis Domini conſtat: cur non palatia, alia aliis ſuperiora, quibus non concludantur (erunt enim perlucida) ſed alii ab aliis ſeparentur & pro dignitate diſtinguantur, prout rex cæli pollicitus dixit: In domo Patris mei manſiones multæ ſunt.

Hujus olim opinionis fuit Eborenſis Academiæ primarius Theologus Ferdinandus Pereſius, vir ſapientia & virtute præclarus.

§. 4.

Hoc igitur Dei domicilium, divini artificii ſpecimen, omnigenæ voluptatis ſedes, immortalitatis beatiſſimæ paradiſus eſt; ubi bonorum omnium affluxus & abundantia, ubi omnis mali exilium eſt. Iure meritiſſimo admirabundus proclamat David: Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini *a*. Tempus eo migrandi vix præſtolari queo; moræ impatiens ſum; pænè animo linquor, cum cogito illam mihi deſtinatam eſſe ſedem, me tamen etiamnum exulem inter feras degere. Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ *b*. Idcirco ſummè deprecor te, Ne perdas cum impiis animam meam. Hoc unum à te impetrem, domo tua non excludar cum hoſtibus tuis: Cetera omnia quantumvis moleſta & acerba, & vel centum annorum exilium libens tolerabo, modo demum tui domicilii ſim inquilinus. Atque hinc licet intelligere, quam vera ſint quæ ſanctiſſimis quibuſque viris de æterna felicitate quomodocunque ſunt patefacta.

Franciſcus Aſſiſias oculorum dolore dies noctesque

noctesque

a *Pſal.83.v.1.* b *Pſal.25.v.8.*

noctesque ſic urebatur, ut omnis eum ſomnus deſtituerit. Augendo huic malo cacodæmon ægrotantis cubiculum muribus implevit, qui aſſiduo ſtridore ac diſcurſu nunquam non moleſti eſſent. At vir Sanctus, quicquid moleſtiarum & doloris ſenſerat, noxarum ſupplicium interpretatus, in divinas laudes effundi, ampliſſimas Deo gratias meminiſſe, atque in has omnino voces cœpit erumpere: Domine Ieſu, plura & acerbiora ſum meritus: Tu verò bone paſtor, concede mihi oviculæ tuæ, ut in nulla tribulatione, anguſtia vel dolore à te recedam. Hic vox ad precantis aures allabi viſa: Franciſce, ſi terra merum ſit aurum, ſi flumina & maria merum ſint balſamum, ſi montium ac rupium ſaxa in gemmas abeant, ingentem utique theſaurum diceres: Sed hoc ipſo alius tanto major ſit theſaurus, quanto aurum melius eſt luto, balſamum aqua, ſilice gemma, atque hic alter theſaurus in morbi tui præmium tibi detur, num eo contentus fores? Gaude igitur Franciſce, hic æternæ vitæ theſaurus eſt, hic ipſiſſimus eſt tibi quem promitti ſæpius audis. Ad hunc theſaurum morbi & dolores certiſſimi duces ſunt *a*.

Res certa: Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ITA intrare in gloriam ſuam *b*? Non melior membrorum quàm capitis eſt conditio, Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei *c*. Et quid demum eſt omnis humana miſeria futuræ Beatitudini

dini

a Chronicon Fratrum Minor. part. 1. cap. 60. mihi pag. 219.
b Luc. c. 24. v. 26.
c Actor, cap. 14. v. 21.

dini collata? Aquæ guttula ad ingens optimi vini plauſtrum, imo ad totam vineam comparata.

Hoc jam agamus: Quiſque omne id quod vel agit vel patitur in acervum trahat, audiatque Chriſti alloquentis vocem: Æternæ felicitatis domus te expectat, theſaurum capies omni auro, gemmis omnibus pretioſiorem, ſi quod tibi ferendum dedi, ſubmiſſè ac patienter tuleris. Hæc via eſt ad vitam; ſic itur ad aſtra. Hic paucula nobis obſervanda Humilitati ac Patientiæ non diſcendæ tantum, ſed & exercendæ.

§. 5.

I. Expeditum ad cælum iter habet qui ſcit cedere, & neceſsitati parere *a*. Optime Annæus dixit: Vnum eſt levamentum malorum ingentium, pati & neceſsitatibus ſuis obſequi *b*. Vt ſcilicet quod neceſſario faciendũ eſt, ſponte facias aut patiaris. Ejuſdem animi Epictetus: Neceſsitati, ait, qui ſe probè accommodat, ſapit. Etſi anguſtiſsimè hic habitandum ſit, ſat laxa eſt cæleſtis domus, etſi contemni ac deſeri contingat, Gaudete & exultate quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis. Ibimus illac, ibimus in Domum Domini, ibimus.

II. Triplex nobis à Deo præſtitutus eſt locus: Vterus maternus, Orbis inferior, & Cælum ſeu ſuperior Orbis. Matris Vterum habitamus ignari nos vivere: Inde in hunc Orbem migramus, necdum ſortis noſtræ ſat gnari; ſed experimur demum in carcere nos eſſe, cum totus

a Sich dückhen vnd ſchmückhen.
b *Seneca l.3. di Ira. c.16.*

tus Orbis in anguſto nobis eſt *a*. Ergo ad locum tertium properemus. Reſpice Sion, clamat Iſaias, civitatem ſolemnitatis noſtræ: Oculi tui videbunt Hieruſalem, habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit: nec auferentur clavi ejus in ſempiternum, & omnes funiculi ejus non rumpentur; quia ſolummodo ibi magnificatus eſt Dominus noſter *b*. Feſtinemus ergo ingredi in illam requiem *c*.

III. Nemo dejecti ſit animi, nemo cælum oderit, cum terram ſenſerit minus faventem. Nihil ad cælum impedimenti, imo adjumenti plurimum eſt, contemni, deſeri, excludi, non poſſe emergere, imi ſubſellii virum & eſſe & vocari: Veniet, ne dubitemus, veniet qui dicat: Amice, aſcende ſuperius; Tunc erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus *d*; coram univerſis cælitibus. Feſtinemus ergo ingredi in illam requiem.

IV. Si omnia Hiſpaniarum & Galliarum regna, vix ſunt terræ glebula, quid noſtræ domus, quid agri, quid magnifici nominis latifundia erunt, ad illud Beatorum regnum? Et tamen pro terrę glebula decertamus acerrimè: hoc terræ punctum gladiis & bombardis dividimus. Feſtinemus ergo ingredi in illam requiem.

V. Si quis igitur æternæ voluptatis domicilium paullo attentius contempletur, an non ſuis ille oculis, an non ſuis ille membris omnibus concionabitur? Eia, mei oculi, quid hæc infima tam curioſè intuemini? nihil hic pulchri

a Iſt vns die gantz welt zu eng.
b *Iſai. cap.* 33. *v.* 20. & 21. *c* *Hebr. c.* 4. *v.* 11. *d* *Luc. c.* 14. *v.* 10.

chri eſt, ſi pulchritudinem cogitamus cæleſtium: quicquid hic vago volatu quæritis, vanum eſt, & ipſa vanitas; illic millies amœniora cernetis. Idcirco velum vobis injici ne recuſate; vos claudi jam utiliſſimum, ut ad cælum mentis erigantur oculi. O lingua mea, ô meæ aures, ô manus, ô membra mea omnia, quid hic vano labore ambitis brevi eripienda? Vanitas Vanitatum, & omnia vanitas: quid hic curioſa, quid mollia & formoſa ſectamini? peritura ſunt hæc omnia; nihil ſub ſole perennat. Iam labor vobis placeat, ſequetur quies: jam vobis ſapiat jejunium, ſuccedet cæleſte convivium; Iam ſpinas animosè calcate, fragrantiſſimi roſarum imbres in cælo vos excipient. Tunc animus noſter habebit quod gratuletur ſibi, cum emiſſus his tenebris, in quibus volutatur, non tenui viſu clara perſpexerit, ſed totum diem admiſerit, & redditus cælo ſuo fuerit, cum receperit locum ab Orbe condito ſibi deſtinatum. Surſum vocant illum initia ſua. Erit autem illic etiam antequam hac cuſtodia exſolvatur, cum vitia disjecerit, puruſque ac levis in cogitationes divinas emicuerit. Hoc nos oportet agere; in hoc ire impetu toto. Feſtinemus ergo ingredi in illam requiem.

CAPVT IX.

Nonum in cælo Gaudium, Voluptas è Beatorum Societate, & concordia.

IN Æternitatis parte altera, Novemplex Inferorum tormentum ſtatuimus. Tormentum primum, Tenebræ, quibus in tertia hac

hac parte oculorum delitias oppoſuimus. Secundum, Fletus & ſtridor dentium damnatos cruciat; contrà Muſices inaudita ſuavitas Beatos recreat. Tertium, fames ac ſitis in Tartaro: Guſtatus voluptas, cœna magna in cælo eſt. Tormentum quartum, horribilis fœtor: Huic adverſatur in cælo Odoratus oblectatio. Quintum æternas flammas, Tangendi voluptas in cælo excludit. Sextum, lanienam conſcientiæ non ſentit triplex animi gaudium, quod Intellectus, quod Voluntas & Memoria percipiet. Septimum, Damnatorum carceri reſpondet Paradiſus cælitum, de quo priori capite locuti. Reſtat ut etiam de Beatorum longè ſuaviſſima Societate diſſeramus.

Phocion inter Athenienſes vir maximus, cum ſuam domum cuperet promulgari venalem, illud ſingulariter addi voluit: *Et vicinos habet bonos*. Cælum nobis venale ponitur. Domus hæc tam commoda, tam ampla, tam amœna non immeritò laudatur, nec unquam ſatis laudari poteſt. Non minimum iſtius domus encomium eſt: *Et vicinos habet optimos.* Vbi melior, mi Deus, eſſe poteſt vicinia, quàm in cælo, ubi tot centena millia unius voluntatis & amoris, ſenſus & animi unius, velut unum Cor, & anima una eſt omnium *a*? Atque de hac ſuaviſſima Societate ac concordia nunc pluribus agemus.

§. I.

Hebræus vates Iſaias bonis omnibus gratiſsimum ferens nuntium: Dicite juſto, inquit, QVONIAM BENE *b*. Si juſto tam bene eſt, dum in luctu eſt, dum innumeris etiamnum malis conflictatur, quanto illi melius erit, cum

a *Actor.c.4.v.32* b *Iſai.c.3.v.10.*

luctum erit, cum nil jam plus mali ſubire poterit? Hic altum vociferari licebit: Dicite juſtis Quoniam bene, quoniam optime, quoniam plus quàm optimè. Verè mirabilis eſt Deus in Sanctis ſuis. Admirabundus Rex David: Deus, inquit, in loco ſancto ſuo, Deus qui inhabitare facit unius moris in domo *a*. Beati cælites non ſolum eodem velut colore veſtis inſigniuntur *b*, ſed eandem induti voluntatem, perinde ut fratres & ſorores, imo ut homo unicus conſenſione & concordia vivunt ſumma. Et ecce quàm bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum. Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam uſque in ſæculum *c*.

Homo gregarium & ſociale animal cœtibus gaudet & frequentia ſui ſimilium. Hinc tot tamque variæ Societates & congregationes. Sed earum nulla unquam ſine partibus & diſſidio fuit, niſi unica hæc cæleſtis Societas, quæ corporibus propè infinitis unicum gaudet ineſſe animum.

Veriſſimè dixit Cordubenſis Philoſophus: Nullius boni ſine ſocio jucunda poſſeſſio eſt *d*. Quod ipſa, crediderim, teſtetur experientia. Homo unus ſed ſolus palatio regio claudatur, rebus omnibus abundet, ad omnem vitę amœnitatem nil deſit, niſi ſocius homo, vel Angelus. Sic clauſus demum diceret: Aut hinc dimitte me, aut admitte ſocios. Sine ſocio injucunda eſt rerum omnium poſſeſſio. Ideo Architas Tarentinus dictitabat: Si quis cælum conſcenderet, ſiderum ortus & obitus, naturamque univerſi contemplaturus: ſi redux in terram

a Pſal.67.v.7. *b* Gleiche Liverey.
c Pſal.132.v.1.& 3. *d Seneca ep.6.medit.*

terram neminem reperiret, cui quæ vidiſſet exponeret, voluptate frueretur non magnâ. Profectò Paulus in cælum evectus, quantum licuit cæleſte hoc iter expoſuit. Deus ipſe nullo egens, Societatem tamen affectare ſe ſimulans: Delitiæ meæ, inquit, eſſe cum filiis hominum *a*. Noluit ſolus habitare cælum; Angelos & homines in Societatem adſcivit. Voluit poſſeſſionem cæli ſine ſociis eſſe injucundam. Societas jucunditatem parit & gaudium.

Et videte obſecro illam multò beatiſſimam Societatem in cælo. Hujus caput eſt Chriſtus Servator Orbis; à Chriſto eſt beatiſſima Mater Chriſti, ab hâc novem Angelorum ordines. Ab his Patriarchæ, Prophetæ, Apoſtoli, Reges; Inde tot myriades purpurati exercitus, ſanctorum Martyrum: Inde Confeſſores, Sacerdotes, Religioſi, Virgines, Viduæ. Poſt hæc, ait Ioannes, vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis, ſtantes ante thronum, amicti ſtolis albis & palmæ in manibus eorum. *b* De Angelorum numero diſſertans Daniel: Millia millium, inquit, miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſſiſtebant ei. *c* Angelorum quivis formoſior eſt, quàm fuerit, aut futurus ſit mortalium formoſiſſimus. Beata Brigitta cæleſti magiſterio didicit, eum eſſe Angelorum

Q

a *Prov.* c. 8, v. 31. b *Apoc.* c. 7. v. 9. c *Dan.* c. 7. v. 10.

lorum numerum, ut ſi Deus unicuique hominum ab Adamo ad uſque ultimum aſſignâſſet in tutelam decem Angelos, nequaquam omnes ad hoc officii genus adhiberentur *a*. Nos cum Iobo dicimus: Nunquid eſt numerus militum ejus? *b* Innumerabiles ſunt.

Hieronymus ineundo Martyrum qualicumque numero ſic calculum ponit: Si quolibet anni unius die *c* quinque millia Martyrum veneratione ſolenni proſequeretur Eccleſia, non ad omnes hic venerationis ordo pertingeret. Taceo tot centena millia, tot milliones ex utroque ſexu religioſorum hominum: Taceo turbam illam magnam nemini numerabilem. Hi tamen omnes ad innumeram damnatorum multitudinem collati, à Chriſto nuncupantur PAVCI.

Porro in hâc ſuaviſſimâ Beatorum Societate nec umbra vel invidiolæ minime ſerpet, licet impar ſit futura Beatorum gloria. O Societatem beatiſſimam, in quâ multitudo tanta ſine confuſione, magnitudo ſine ambitione, varietas ſine contentione, inæqualitas ſine diſcordiâ, charitas ſine imminutione; nulla hic æmulatio, nulla diſſenſio, nulla altercatio, perturbatio nulla. Hæc mala nobis hîc omnem felicitatem corrumpunt, & inferos ſupra terram adducunt. Alter altero videri vult doctior, nobilior, ditior, potentior, ſapientior: hinc mille invidia-

rum

a De numero Angelorum vide Horologium meum, Horâ 9. Noctis. Conſid. 1. b *Iob. c. 25. v. 3.* c *Sunt dies 365.*

rum formæ; hinc innumeræ furiarum noxæ; hinc ſinceri aut tranquilli nihil eſt. In cælo diſparitas quidem eſt præmiorum, uti priùs fuerat meritorum; nulla tamen malevolentia, ſimultas, aut invidentia nulla eſt. Explicamus.

§. 2.

Pater decem filios ſtaturâ impares prorſus, ſerico & holoſerico veſtit. Minimus natu non invidet ætate primo, quòd thoracem ampliorem, quòd pallium lõgius, quòd caligas habeat laxiores; veſte ſuâ quilibet contẽtiſſimus eſt, cùm cuilibet accommodata & certo commenſu *a* ad corpus habilis ſit. Eadem penè ratio eſt regii convivii. Aſſident convivæ mixti imparis ætatis, juvenes, ſenes: Bitias aliquis octo aut decem Cretici ſextarios, puer nobiliſſimus in eâdem menſâ vix unum perhaurit: Nulla hîc invidia, quantum ſapit & ſatis eſt, cuivis eſſe ac bibere permiſſum. Sic in cælo diverſa ſunt præmia, conſenſio tamen omnium eſt ſumma. Quemadmodum dolia complura minùs magiſque capacia fluvio merſa jacent, omnia quidem plena ſunt, ſed inæqualiter, prout his illa ſunt capaciora. Plures ac diverſas habet fides cithara, & tamen ſuavis harmonia oritur ab inæquali fidium concentu. Hæc Auguſtinus conſiderans: Habebunt, inquit, etiam tunc Sancti differentias ſuas conſonantes: Sicut concentus fit ſuaviſſimus ex diverſis quidem, ſed non adverſis ſonis. *b*

a Angemeſſen. Q 2 Idem

b *Aug. in Pſ. 150.*

Idem in humano corpore videre eſt; officium oculi non ambit digitus, non invidet pes manibus, nec labris genua: Lux oculi ad omnium labores vigilat, ad oculi vigilias membra omnia ſubſerviũt; ita uni beato homini omnium Beatorum gloria ſingulare gaudium communicabit, ut participi. Siquidem bonum unius eſt omnium, & bonum omnium eſt unius. Vnus de omnibus ſinguliſque dixerit: Hic eſt alter ego. Ita omnes non tam lætantur ſua, quam aliena felicitate. Et quod magis admirandum, omnes ſe mutuò nôrunt ſuaviſſimè, tamque familiariter inter ſe agunt, perinde ſi ſemper fidiſſimi fuiſſent amici. Et verò etiam eâdem omnes fruuntur mensâ, & ex eâdem velut paropſide paſcuntur; ex eodem omnes hauriunt fonte. Deus omnibus, & omnes conjunctiſſimi ſunt Deo, qui illis eſt omnia. Atque hic illud Philoſophorum veriſſimum eſt: Quę ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe.

Ioannes, Domini amor, allatam cælo vocem audiit: Mors ultrà non erit, neque luctus, neque clamor *a*. Cur clamor arcetur cælo? Hîc omnia mœſtis perſonant clamoribus. Debiliorem premit robuſtior: clamant qui premuntur, clamant qui verberantur, qui fortunis exuuntur, qui honoribus ſpoliantur clamant. Sic Hebręi ab Ægyptiis iniquè preſſi clamabant. Vbique plurimus clamor eſt: At illic ſedebit populus in pulchritudine pacis,

a Apoc. c. 21. v. 4.

cis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulentâ. a *Sedebit*: Hìc nuſquam quieta ſeſſio, imò ipſum ſedere nos fatigat. Quoties vel ad jucundiſſimum ſpectaculum ſeſſitando laſſeſcimus? Quid noſtra omnis vita, niſi ſtatio continua, excubiæ perpetuæ, nec ante mortem finiendæ? Hìc ſtandum, & pugnandum eſt. Ibi quies ſuccedet atque ſeſſio, & quidem *In pulchritudine Pacis*. Pulchrum eſt quod perfectum eſt: Pax illic pulcherrima erit, quia perfectiſſima, & bonis omnibus abundans, idque *In tabernaculis fiduciæ*. Cùm vaſtiſſimas ſolitudines peragraret gens Hebræa, tentoriis ac tabernaculis pro domibus eſt uſa, ſed erant tabernacula ſollicitudinis, ac timoris: in terras uberes via vi ac ferro aperienda, metuendus hoſtis, res armis gerenda fuit. In cælo nullum periculum, nullius hoſtis, hoſtile nihil, nullæ inſidiæ, inimicitiæ nullæ, ſecuritas & fiducia undique tutiſſima. Idque etiam *In requie opulentâ*: non enim ſolum poſſident quod optârunt, & plus quàm optârunt, ſed etiam plus quàm optare potuerunt; unus poſſidet quod poſſident omnes. Requies opulentiſſima, Societas ſuaviſſima, vicini optimi. Dicite juſtis, quoniam bene, quoniam optimè. Rem hîc admirandam propiùs obſervate.

§. 3.

Invenit Deus artificium admirabile, quo unicus homo beatus gaudia multo-

a *Iſ. c. 32. v. 18.*

rum millenorum millium faceret ſua, atque ita ſinguli centies millies eſſent beati. Amor ſui ipſius anguſtiſſimus eſt, eò refluit continuò unde fluxit: Amor alterius amanti bona tranſcribit illius quem amat. Amor ſincerus & purus cùm reciprocus eſt, merum mel, ſaccarum eſt meriſſimum, guſtulus cæli eſt, quo nihil ſuavius. Bernardus arcanæ hujus dulcedinis non ignarus: O charitas, inquit, quæ neminem expolians omnia rapis. Dilige proximum, & omne bonum ejus tuum eſt; rapuiſti tibi & alium non expoliâſti. En igitur artificium ſingulare, quo fit ut unus omnium beatorum gaudiis fruatur: Ego exempli gratiâ, Deum aliter intueri non poſſum, quàm ut unus homo; atqui jam amor efficit, ut ego unus & ſolus ſim omnis homo, dum aliorum, dum univerſorum gaudia per amorem facio mea. A ſimili patebunt dicta. Ad balſami fontem conſiſto, ſed non niſi hydriolam quæ vix quadrantem vini capiat, ad manus habeo Hîc voti mei eſt, ô ſi prægrandes cados & amphoras, ô ſi capaciſſimas metretas huic fonti liceat ſupponere! Aut, ô ſi amicorum meorum fidiſſimi cum ingentibus doliis firmiſq; plauſtris hîc ſint, dolia implere, plauſtra iis onerare fas eſſet! Sic omne quod exciperem balſamum, foret meum. Ecquis me tandem eſſet ditior?

Hæc omnino beatitudinis eſt ratio. Beatorum vel minimus ad balſami fontem, ad infiniti Boni ſcaturiginem con-

ſiſtit, in manibus illi vas eſt unicum, & non maximum, nam unus homo eſt. At ſunt tot centena millia, tot myriades Sanctorum, hi unici illius hominis integerrimi adſunt amici, qui balſamum ſuis quidem amphoris, ſed hujus bono excipiunt; omnes illum ardentiſſimè amant, & ille omnes.

Cuilibet Beatorum fixiſſimè inhæret cogitatio hæc dulciſſima: Deus me intimè amat, & ego Deum totus; hi omnes me, hos ego omnes amo, æternum amandus, æternum amaturus. Hoc milleſimæ decoctionis ſaccarum, hoc infinitæ dulcedinis mel eſt. Hoc mille balſami centumpondiis longiſſimè præferendum. Hoc autem minùs capimus, putem, minùſque credimus, quàm inferorum reos lixari, concerpi, aſſari. His enim ſimilia ſpectavimus; illa non patent oculis. Sed amores Societatis æternæ ſuaviſſimos uberiùs explico.

Horologium affabrè factum & pretioſum, picturam nobilem & artificioſam ego quidem amare poſſum, ſed non illa me: Amor eſt iſte, ſed non reciprocus. Canem fideliſſimum aut equum amo generoſiſſimum; mortuis meas etiam lacrimas impendo, nam & illi me ſuum Dominum ut potuerunt, amârunt. Hic quidem reciprocus eſt amor, ſed prorſus inæqualiter reciprocus. Hominem denique amo, & ille me. Hic ignis eſt mutuus, hic amor reciprocus, & hoc ipſo cæteris amoribus omnibus præcellentior.

Nuncanimum erigamus ad alta, Si tot centena millia, ſi tot milliones Beatorum, ſi tot Angelos, ſi Domini Matrem, ſi Chriſtum Dominum, in terra præ omnibus amatum tunc unicè, medullitus, intimè totóque pectore peramem, neque aliter ab illis omnibus amari me ſciam: Et omnes illi quos amo nil indecori, nil fœdi, nil mali habeant; formâ venuſtiſſimi, virtutibus ornatiſſimi ſint: ô quantum ignis mutui, flammarum quantum eſt! Et en omnes illæ tot flammæ in meo colliguntur pectore, inde in omnes diffundendæ.

Neque hoc inane ſomnium aut commentum eſt: ita ſeſe res habet. Et hîc illud Theologorum uſurpem: Cognitio foris ſtat, Amor intrat. Cognitio Deum intuetur, Amor amplectitur Deum, & immergit ſe in hunc mellis Oceanum. Intrat Amor. Hinc verè Lætienſis Abbas Bloſius: Omnia, inquit, gaudia & oblectationes quæ in hoc mundo percipiuntur, in comparatione perennium voluptatum, quæ in cælo ex viſione Dei, ac ſocietate Sanctorum habentur, ſunt velut una aquæ guttula cum toto Oceano collata. a

Dicta omnia excellentiſſimè confirmans Auguſtinus: Tantum, inquit, unuſquiſque gaudebit de Beatitudine alterius, quantum de ſuo ineffabili gaudio, & quot ſocios habebit, tot gaudia habebit. Quicquid expedit, & quicquid dele-

a *Bloſ. Monil. ſpirit. c. 14. ſeu ult. poſt medium.*

delectat, ibi eſt; omnes divitiæ, omnis requies, omne ſolatium. Quid enim ibi deeſſe poteſt, ubi Deus eſt, cui nihil deeſt? Omnes ibi cognoſcunt Deum ſine errore, vident ſine fine, laudant ſine fatigatione, amant ſine faſtidio. Et in hâc dilectione requieſcunt pleni Deo: adhærentes ſemper Beatitudini ſunt beati, contemplantes ſemper æternitatem ſunt ęterni. *a*

Tale ſcilicet voluptatis mare beatiſſima hæc Societas propinat, ut ſi unicus in cælo annus daretur exigendus, tamen propter hunc annum unicum univerſa vitæ præſentis oblectamenta promptiſſimè ſpernenda eſſent. Quod vates regius affirmantiſſimè pronuntians: Quoniam melior eſt, inquit, dies una in atriis tuis ſuper millia *b*. Et nos inſaniſſimè cæci ſermonem regium ſic invertimus: Quoniam mille anni in atriis tuis meliores non ſunt ſuper unam apud nos dieculam. Heu miſeri, ter miſeri & nimis quàm inſani! Vt pauculos dies ſuaviùs ducamus, æternitatem perdimus feliciſſimam: exiguo tempore nolumus eſſe miſeri, ut æternum ſimus: Hilarem momenti inſaniam voluptatibus æternis præferimus. Hoc ſtultorum mercari eſt, regnum pomo vendere.

Et videte mihi mercatorem ſummè fatuum qui Germaniam pererrat; & aurum, argentum, margaritas, aromata ſibi comparat, lucri gratiâ in Indias devehenda.

a *Aug. tom. 3 l. de ſpiritu & anima.* b *Pſ. 83. v. 11.*

henda. Quis hominem ſtultiſſimum non largiter irrideat? qui merces ibi colligit, ubi earum magna eſt inopia, ibi venditurus, ubi earundem copia ingens eſt. Non minùs fatuè agit qui dum vivit in terrâ ſterili, in valle abſinthii voluptates congerit ut negotiator, perinde ac ſi eas habiturus in cælo, ubi voluptatum & longè meliorum ſumma eſt copia. Vtinam ſaperent & intelligerent, ac noviſſima providerent *a*. Non quærendum eſt, quid, aut quantum patiamur, ſed quàm bene, & ob quantum præmium.

a *Deuter.c.32.v.29.*

CAPVT X.

Decimum in cælo Gaudium, Voluptas ex omnium Delitiarum affluentiâ.

OMnium Ægyptiarum mulierum formoſiſſima habebatur olim Rhodope. Hæc æſtatis amœniore tempore in hortum ſuum ſeceſſerat, ut animi gratiâ lavaret. Pediſſequa cuſtodiendas veſtes acceperat: Sed laxata nonnihil hâc cuſtodiâ ex improviſo advolavit Aquila, & Rhodopes calceum unum rapuit, aſportavitque in regiam urbem Memphim, ubi rex Pſammetichus ſub puro Iove ſui copiam fecit, & litigantium cauſas cognovit. Hîc Aquila raptum ex horto calceum in regis ſinum excuſſit. Quâ in re Pſammetichus duo præcipuè mirabatur. Primum, quid hoc ſibi vellet avis regia, tam inſolitam prædam in id loci dejiciendo.

ſciendo. Alterum, artificioſam calcei concinnitatem non ſine magnâ pariter admiratione ſpectavit. Acceſſit humanæ gentis vitium curioſitas, quæ ſtudioſiſſimè indagari voluit, cujuſnam eſſet hic calceus? Inventa tandem Rhodope, & Memphim perducta, cum regiis oculis mirè placuiſſet, in regium thalamum denupſit *a*.

Eâ in homines Deus benevolentiâ fertur, ut res creatas in eorum velut gremium infundat. Et quamvis vermiculus ſolùm, aut foliolum, aut floſculus objiciatur oculis, mirari tamen & fateri cogimur; mi Deus, qualis hîc colorum varietas, quanta odoris ſuavitas, quàm venuſta partium diſtributio! Artifices omnes vel junctis operis nil tale fecerint. Quod ſi Deus ita ſe ſpectandum præbeat in exilio, quid fiet in patria? Hæc terræ donat, quid cælo non reſervavit! Si talis eſt forma cæli exterior, interior qualis erit?

Si quis palatium ingreſſus, ſtabulum, culinam, famulorum hypocauſta videat auro illuſa, quid de regio conclavi ſentiendum judicabit? Si inimicis Deus, & in carcere tantum oblectationis exhibet, quid in ſua regia non exhibebit filiis? Hinc Auguſtinus optimè ratiocinatur: Si tanta, inquit, facis nobis in carcere, quid ages in palatio? Si tanta ſolatia in hâc die lacrymarum; quanta conferes in die nuptiarum! Nam ex his minimis

a *Strabo lib. 17. Ælian. l. 13. Var. hiſt. c. 33.*

nimis tua magna, & ex his viſibilibus tua inviſibilia comprehendimus. *a*

Cùm de inferiorum tormentis diſſereremus, octavum ſupplicium ſtatuimus, Deſperationem undequaque deſperatiſſimam. Nam quocunque vel oculus vel cogitatio eat, ubique meros luctus, mœrores, cruciatus, dolores; malorum ac tormentorum ubique plurimum cernit, omnia undique oppeſſulata, & obſerata, nullus uſpiam exitus, fuga omnis interclusiſſima, ubique *Præſentia omnis mali eſt.* Aliter in cælo vivitur; quocunque vel oculi vel animus excurrant, in patentiſſimo voluptatum campo ſunt, ubique *Præſentia omnis boni, & Abſentia omnis mali eſt.* Cælum undiq; & undique cælum *b*: Delitiarum omnium affluentia, *Præſentia* omnis boni, de quâ nunc pluribus agendum.

§. I.

Nihil eſt in hoc terrarum Orbe, quod non ſuum habeat hoſtem, & plerumque vicinum. Nihil pulchrius, nobilius nihil Virtute, illius tamen capitalis hoſtis Vitium nunquam non ad latus hæret.

Semper odoriferis proxima ſpina roſis.

Sic ſapientia Fatuitatem, ſanitas Morbum, vita Mortem habet proximam. Suum quæque hoſtem patiuntur. Nihil hîc ex toto ſinceri aut puri eſt, mixta omnia & corrupta. Tenebræ luci, amarum dulci, bonum malo inſidiatur. Aurum terrâ & ſaxis clauditur, gemmæ in conchis

a *Aug. c. 21. Soliloq.* b *Virg. l. 3. Aeneid.*

ſonchis & ſordibus deliteſcunt, roſæ vepribus cinguntur, triticum obſidetur lolio. Idem in moralibus. Abundat quis honoribus, ſed non abundat nummis; fulget titulis, ſed paupertate laborat. Alius quidem dives eſt, ſed in honore ac pretio non eſt: Hic ſapiens eſt, ſed puſillanimis; hic magnanimus, ſed imprudens. Iſte valetudinis eſt robuſtæ, ſed famæ parùm præclaræ: Ille quidem eruditus, ſed ſemper ægrotus: hic ſanus quidem, ſed indoctus. Militiæ Dux Naaman opulentus, ſed leproſus: Rex Alexander potentiſſimus, Orbis Monarcha invictus, ſed hoc quam diu? intra duodecim annorum anguſtias tota hæc ſtetit felicitas. Talia ſunt omnia Mundi bona, miſera, caduca, & amaritudinibus innumeris mixta. Tandem extremà gaudii luctus occupat: imò lætitiam omnem mœror aliquis interturbat. Et adhuc amamus Mundum; adhuc nauſeamus cælum?

Extra cælum nulla ſine amarore voluptas. Cibus ſapiat? fames neceſſe eſt præcedat. Edis quantum cupis? Faſtidium tibi ipſe paris. Minus quàm cupias edis? appetitus iraſcitur, & reclamat. Potus recreet? priùs ſitis maceret. Bibis quantum lubet? cuperes mediam partem rejectam. Sitim decipis? Venter furit, & queritur. Quies placeat? Labor & fatigatio præeat. Ita nunquam non deſit aliquid. Æſtate nimium calemus, nimium frigemus hieme, & æſtivi ſoles nos

nos vexant, & brumales. Dormis, quantum genius præſcribit? excedis limites, & tibi noces. Somnus immodicus, ſomnus injucundus. Parci ac brevis ſomni es, ut tempus ſtudiis aſſignes? caput gravedinem excuſabit, obmurmurabit ſtomachus ob cœnam indigeſtam. Semper erit quod vellicet; nunquam deerunt morſus, aut morſiunculæ. Ite per omnia terrarum gaudia, & quicquid in rerum naturâ volupe eſt, ubique dulcis & amari, luctûs & gaudii mixturam reperietis. Nihil hîc puri & ſinceri; confuſa omnia. Cur igitur regionem non quærimus benigniorem, cur terras nō aſpiramus beatiores? Vlteriùs tendendum eſt: itineris metam nondum contigimus. In monte Taboreio Petrus ardenter poſtulat: Faciamus hic tria tabernacula. Qualis hæc Beatitudo eſt Petre, ubi extemporaneum ſtruendum eſt tugurium? Talis omnino eſt univerſa Mundi felicitas: fulcimentis eget jam jam ruitura.

In cælo merum meracum vinum ponitur his aquis non adulteratum, fons illic voluptatum limpidiſſimus fluit. Platoni beatus eſt, cui nihil boni deeſt. Cæleſtis beatitudo ſola talis eſt. Ita olim pollicetur Deus: Ego oſtendam tibi omne bonum *a*. Stabit pollicitis Deus, oſtēdet nobis omne bonum. Hanc talem beatitudinem commonſtrans Bern rdus: Beatitudo eſt, inquit, ubi nihil ſit quod nolis, & ubi totum ſit, quod velis. Quod infra

a *Exod. c. 33. v. 19.*

infra cælum averſamur, quod nolumus & horremus, in cælo ſanè non eſt: non fames illic, non ſitis, non gelu, vel æſtus cruciat. Nihil laboris, nihil fatigationis, mœroris aut timoris in cælo nihil eſt: Curæ omnes, paupertas omnis, adverſa penitus omnia procul à cælo abarcẽtur: Mors & omne morborum agmen æternum cælo proſcriptum eſt. Imò inde malorum omnium maximum, in omne ævum eliminatum eſt. Tota illic æternitas nec minimum peccati nævulum videbit. Nihil ibi eſt, quod nolis. Abſentia eſt omnis mali: Totum ibi eſt, quod velis: Ibi ſanitas ſine defectu, ſecuritas ſine metu, dignitas ſine timore, ſerenitas ſine nube, ſcientia ſine ignorantiâ, feſtivitas ſine mœſtitia: Abundantia ſine indigentiâ, Divitiæ ſine inopiâ, Pax ſine diſſidio, Forma ſine vitio, Virtus ſine adverſario.

§. 2.

Deus in magnâ hâc univerſi totius domo tres habet contignationes ſeu triſtega: Cælum, Terram, Inferos. Hæc autem inter has contignationes differentia eſt: In cælo purè puriſſimè bona omnia, merum putum gaudium. In Inferno purè puriſſimè mala omnia, purum putum tormentum: In terrâ mixta omnia, gaudia ſuppliciis temperata, mel felli affuſum eſt; diei nox, hiems æſtati, bono malum, probis improbi inſidiantur; mixtim fluũt omnia. Philoſophi tres regiones aëris aſſignant, quæ tribus illis contigna-

tignationibus poſſint conferri. In imâ inferiorum regione tantùm ſunt mortui, ſeu veriùs æternùm morituri: De quibus Hebræus fidicen: Non mortui, ait, laudabunt te, Domine, neque omnes qui deſcendunt in infernum *a*. In hâc mediâ partim vivi, partim mortui. Eo illud Domini ſpectat: Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos *b*. In ſupremâ tantum vivi. Iuſti autem in perpetuum vivent. *c*

Tota pulchra es, ô patria mea, tota pulchra es, & macula non eſt in te, abſque eo quod latet intrinſecus. Celat nobis Beatitudinem Deus. Quòd ſi mortalium ulli ea fieret gratia, ut ei cælum veluti per rimam vel breviſſimo tempore liceret inſpicere, & intueri Deum; talis, putem ego, deinceps graviùs nunquam delinqueret, imò laboribus, jejuniis, aliiſque corporis rigoribus ſibi vitam ſuaviter adimeret. *d*

Verùm, ô Chriſtiani, patefactæ in cælum rimæ, meditationes ſunt noſtræ; per has rimas cælum inſpiciendum datur; modò applicemus mentis oculum, modò beatitudinem illam contemplatione ſeriâ expendamus. Caleſiet animus, imò ardebit hæc talia meditando. Hic ego Humilitatem, Patientiam, Puritatem, Charitatem, & veram cum diuinâ voluntate Conformitatem oſtendo.

Refert

a *Pſalm.* 113. v. 17. b *Matth. c.* 8. *v*. 22.
c *Sapient. c.* 5. *v.* 16.
d Wurde ſich zu tod arbeiten.

Refert è beati Dominici familiâ Ioannes Heroldus [a] ſacram virginem, diebus omnino ſeptem, in extremis cum morte luctatam, magno adſtantium omnium conſenſu & miſeratione. Poſt luctam denique tam gravem obiiſſe. Poſt aliquot ab obitu dies ſuæ ſe antiſtitæ defuncta ſtitit cum his vocibus: Benigniſſimus Deus minimas etiam actiones ſuo honori factas tam liberaliter remuneratur, ut ego ad corpus, ſi poſſim promptiſſimè redeam, & alios ſeptem dies cum morte luctér: nam minimum quid pro Deo agere vel pati, premium habet maximum, ineffabile, immenſum. Dixit, & in auras ſeſe abdidit.

Quid igitur habebit præmii, Dei causâ pati grandia, aggredi ardua? cum ingentibus ærumnis colluctari, periculis ſeſe objicere, laboribus maximis perfungi? Quid ergò feriamur & opportunitates tantas negligimus? Singulis horæ partibus licet ditiorem fieri, ſublimiorem in cælo gloriam promereri. Quid ergo ceſſamus, & ipſi noſtris obſtamus lucris? Quin cælum, dum licet emimus? Laboribus venditur & patientiâ.

Venetus Patriarcha Laurentius Iuſtinus eruditione ac ſanctimoniâ clariſſimus, dum aſſiduis cælum gemitibus pulſat, in has voces erumpit: O ſi ſcirent mortales, qualia & quanta ſint gaudia electis repoſita in cælorum convivio! O ſi

R guſta-

a *Et poſt hunc è divi Franciſci familiâ Humilis Segala de arte ſerviendi Beatiſſimæ Virgini pag. 137.*

guſtarent, quæ præparavit Deus diligentibus ſe! excuterent prorſus à ſe omnem torporem. Ita & Beatus Ignatius Religioſæ ſocietatis Parens ſæpius ſucclamâſſe dicitur: O utinam, Domine, ô utinam te nôſſent homines!

§. 3.

Quid ergo nos decipit, quid excæcat, quid abſterret, quò minùs votis omnibus & ſuſpiriis aſſiduis ambiamus cœlum? Dicam paucis.

Ephraimitæ plerumque ſumus. De his Oſeas vates: Ephraim, inquit, vitula docta diligere trituram *a*. Hebræi boum ungulis terere fruges & excutere meſſem ſolebant, quod hodiéque aſinorum calcibus facit Hiſpania. Subinde boves ita triturantes os hordeo vel tritico mergebant in laboris ſolatium. Hinc illa lex; Non alligabis os bovi trituranti *b*. Tantò igitur libentiùs laborem hunc capiebant jumenta, quantò eum fami ſentiebant commodiorem. Tribus Ephraim his jumentis vix generoſiùs ſe geſſit. Hinc Deus jure queritur: Ephraim vitula docta diligere trituram. Ephraimitæ ad id non inviti conferebant operam, è quo gulæ ſolatium aut commodum aliquod ſperabant. Modò os implere, modo farcire ventrem liceret, laborem non detrectabant: non quòd laborem amarent, ſed quòd commodum ſuum avidè ſectarentur. Hinc aratro alligari ingratiſſimum, quia nullum hîc gulæ commodum. Tales

a Oſ. c. 10 v. 11. b 1. Cor. c. 9. v. 9.

les Ephraimitæ, tales prorſus & nos ſumus. Carni & Mundo, inſuper & Diabolo ſervimus, & multum laboris ac operæ in hoc ſervitio conſumimus, vituli docti diligere trituram. Sed nunquid laborem non amamus? Non certè; ſed laboris commoda ſectamur. Iſte quidem dignitates ambit, hic pecuniam quærit, ille voluptates ſitit, alii alia. Ita præſens commodum ſpectamus, & ille ſibi ditior videtur, qui copioſior, qui plura ſui laboris percipit emolumenta. Sed quid eſt hoc omne niſi buccea *a*? niſi breviſſimi temporis voluptas exigua? Surſum corda, ô mortales, ſurſum, ſurſum.

Os homini ſublime dedit, cælúmque videre
Juſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus b.

Ergo, Quæ ſurſum ſunt quærite, ubi Chriſtus eſt in dexterâ Dei ſedens; quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram *c*. Quod & vates, quem dixi, Oſeas monens: Arabit Iudas, ait, confringet ſibi ſulcos Iacob *d*. Hi tales arare, ſarrire, occare, non recuſant, ſed amore vitæ melioris, ſpe futuri. Et en luculentum inter improbos proboſq; homines diſcrimen. Improbi trituram amant, quia voluptatem præſentaneam inhiant. Probi arant, & multis ſe laboribus fatigant, quia futura ſperant. Quoniam debet in ſpe, qui arat, arare *e*.

a Ein maul voll.
b *Ovid. l. 1. Metamorph.* c *Coloſſ. c. 3. v. 1.* d *Oſ. c. 10. v. 11.* e *1. Cor. c. 9. v. 10.*

Non ergo trituram, ſed agriculturam amemus; non præſentes, ſed futuras voluptates inhiemus. Grave illi non erit trahere aratrum, qui ſerio ſperaverit cælum.

CAPVT XI.

Undecimum in cælo Gaudium, Voluptas è perfectiſsimâ omnium deſideriorum ſatietate.

DVx belli Narſes, vir maximi nominis, Bibliopola fuit primitus: Dein Iuſtiniani Imperatoris famulus à cubiculis. Cumque in hoc officii genere virtutem, & magnum animum exeruiſſet, factus eſt Patritius. Et quia viri Virtus ac maſculum pectus magis magíſque ſe prodidit, ad ſublimiora conſcendit, dum Belliſarii loco, militiæ Imperator eſt dictus. Decennio rem militarem præclarè geſſit, præliis & victoriis felix, Gothorum Regem pænè invictum vicit, ac debellavit. Hîc fortuna vertit, prout omnis humana felicitas terminis concluditur anguſtiſſimis. Iuſtinus Imperator novus dicitur, qui velut Pharao ignorabat Ioſeph *a*. Sophia Imperatrix neſcio qui læſa cùm Narſetem ferre non poſſet, colum ei ac fuſum miſit, ut feminam indueret, & fila duceret. Tam infami munere exacerbatus Narſes: Ego, inquit, Cæſari ejuſque uxori talia deducam fila, quæ non facilè rupturi ſint: telam ordiar non ſolvendam. Mox optimos Italiæ fructus,

a Exod. c. 1. v. 8.

ctus, uvas, ficus, mala Heſperia, poma aurea Longobardis miſit & ampliſſimè invitavit, venirent tantùm, & terram opimiſſimam armis ſuam facerent, ſe ſtrenuum hâc in re fore adjutorem. Venerunt, præſtantiſſimis terræ frugibus invitati & tracti. Omnium illorum vox erat: Eamus & poſſideamus terram ejuſcemodi fructibus abundantem, quos longè ſuavius erit recentes carpere.

Haud aliter Deus Hebræum populum ad terras fertiliſſimas ferro ſubigendas accendit; fructus eis nobiliſſimos propoſuit, ut mutuis ſeſe hortatibus impellerent. Eamus & poſſideamus terram. Ita & Chriſtus humaniſſimè nobiſcum agit; invitat ad cæleſtia, fructus optimos proponit; Nam de Beatis pronuntians: Sunt ſicut Angeli Dei in cælo *a*. Nihil voluptatum illis deerit. In cælo perfectiſſima ſatietas erit. Et ut prælibemus hos fructus, maxima creatarum rerum varietas in conſpectu eſt. Guſta Viator, guſta:

Quæque latent, meliora puta.———

Optatiſſima erit in cælo Deſideriorum omnium SATIETAS. Et de iſtâ hoc capite diſſerendum.

§. I.

Hieroſolymæus rex David velut ſuam ſolaturus famem: Satiabor, inquit, cùm apparuerit gloria tua *b*. Vix capimus tanto Principi hanc vocem excidiſſe. David Rex opulentiſſimus ingentia duo regna poſſederat: In his ille tot numeravit hor-

a Matt.c.22.v.30. *b Pſ.c.16.v.15.*

rea ſelectiſſimo tritico ſtipata, tot prata, tot villas pecude pinguiſſimâ refertas, tot penora omnigeno ad menſam apparatu pleniſſima, tot cellas generoſiſſimo vino ſpumantes: nihilominus tanquam mendiculorum infimus, qui vix ſemel toto anno eſt ſatur, fami ſuæ ingemiſcens: *Satiabor*, inquit, quia jam vehementer eſurio. Eone mendicitatis rex tantus eſt redactus, ut famem futurâ ſolùm ſatietate ſoletur! Ita ſanè mendicus eſt, ſeipſo teſte: Ego ſum pauper, inquit, & dolens *a*. Mendicus ſum & pauper *b*. Ego vero egenus ſum, & pauper, Deus adjuva me *c*.

Sed forſan argenteos aureóſque montes eſuriit? quis hanc gulam ſatis propitiet? Ah non iſtud alimenti genus appetiit; argenti & auri ſatis habuit: nam auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum ſtruendo templo deſtinavit *d*. Sunt bis mille octingenti duodecim milliones Hiſpanicorum ducatorum ſupra octo millia trecentos ſeptuaginta quinque ducatos. Ergo autem non eſuriit. Sed forſan dignitates ampliores & plus quàm regias ambivit? Neque hoc. In apice dignitatis ſtetit. Toto terrarum Orbe nomen decúſque geſſit. Sed forſan copioſiores ſitit voluptates? Ah neutiquam. In promptu fuiſſet, quicquid oculi, quicquid animus delitiarum optâſſet. Ille nihilominus ſe mendicum, non

a *Pſal.* 68, *v.* 30. b *Pſ.* 39. *v.* 18. c *Pſ.* 69. *v.* 6. d 1. *Paral.* c. 22. *v.* 14. *De his plura, ubi de Davide egerimus.*

non diſſimulans: Satiabor, inquit, cùm apparuerit gloria tua. Et ſperatæ ſatietatis cauſſam adjungens: Adimplebis me, ait, lætitiâ cùm vultu tuo: delectationes in dexterâ tuâ uſque in finem *a*. Hieronymo interprete dixit: Oſtendes mihi plenitudinem lætitiarum ante vultum tuum.

Dum vivimus, oculos & animos gerimus inſatiabiles; quò plus ingeritur, plus appetunt; nulla hìc lætitiæ plenitudo. Lætamur, ſed non implemur: in ſuperficie natat hilaritas noſtra; mœror in profundo hæret. Delectatiuncularum guttulas libamus, totis pateris propinatur dolor: heu! nimium brevi ludimur falláciâ. Ideo rex David, ſublimi ſpiritu: Quid mihi eſt in cælo, ait, & à te quid volui ſuper terram *b*? Domine, aulici mei miniſtri modò hanc, modò illam animi relaxationem mihi monſtrant, ut ad hilaritatem me provocent: At ego nihil uſquam reperio quod ſolidè vel exhilaret vel ſatiet. Quid mihi eſt? Hæ cupediarum minutiæ ad meam famem non ſunt.

Comedonis & heluonis inſtar loquitur, cui hiante ſemper fame nil eorum quæ apponuntur, ſatis eſt: qui uberiorem etiam cœnam accuſans. Quid mihi, ait, has buccellas, quid patinarias has nebulas ponitis? ægrotus ruſticus plus abſumeret: Chamæleon ego non ſum, ut vento paſcar; hauſtu non ſæpe geminato,

R 4 pau-

a *Pſal. 15. fine.* b *Pſal. 72. v. 25.*

paucis bolis hęc omnia glutierim *a*. Cibum largiùs præbete *b*. Ita reverà David: Quid mihi eſt in cælo, à te quid volui ſuper terram? Cælum ipſum nolim, ſi tu abſis, mi Deus, tu ſolus cor plenè ſatias. Ergo ſatiabor cùm apparuerit gloria tua.

Itáne potentiſſime Regū tunc primùm ſatiaberis? jam pridem ſatiata credi potuit omnis tua cupiditas. Cùm etiamnum opilionem ageres, eæ tibi conceſſe ſunt vires, rariſſimum munus, ut Vrſos & Leones velut hædulos diſcerperes. Nunquid plus virium cupis? Gigantem illum Goliath agminis Hebræi dedecus affectas ſternere? Conceſſum eſt: ſtraviſti. Num plura vis? In præmium ipſam Regis filiam depoſcis. Opilio regiam puellam ducat? Conceſſum eſt & hoc; duxiſti. Quid ampliùs exigis? Victoriam adversùs Philiſtæos omnes deſideras? Nec iſtud negatum eſt. Viciſti omnes. Necdum ſatur es? Cuperem, inquis, non ſolùm unctus & pictus eſſe Rex ſine Regno: ſed verus; Sceptrum & diadema & regnum ubi ſunt? En ad votum adſunt; Rex eſto, & Monarcha Orbis ex paſtorculo, è juvene pagano. Num optes plura, meliora? Tandem ſatiatus ſis neceſſe eſt. Sed negat, & ulterius vociferatur: Nondum, ô Domine, nondum eſt ſatiatum cor meum: Magnum adhuc in eo inane ſentio: Quicquid hactenus ingeſſi, exaruit & evanuit, perinde ſi hydriolam

aquâ

a Drey ſchüble auff ein kraut.
b Schlagt beſſer auff die ſchüſſel.

aquâ plenam in accenſum clibanum ef-fundas; vi caloris mox omne abſorbetur: Pectus meum adhuc vacuum & eſuriẽs: nec illud, credo, ſatiarem, ſi centum, ſi mille regna ingererem. Nulla hîc ſatietas: Satiabor cùm apparuerit gloria tua.

§. 2.

Filius Davidis Salomon in omni deliтiarum ac voluptatum genere ſatietatem quæſiit, ſi ullus mortalium. Confitentem habemus reum. Suam ipſe guloſiſſimam eſuriem ſcripto evulgans: Omnia, inquit, quę deſideraverunt oculi mei, non negavi eis; nec prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur *a*. Quid tandem? Num ſatiatus eſt? Ah neutiquam. Vidi, ait, in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere ſub ſole. Quod vacuum eſt, vanum appellamus, Frangis nucem, & nucleo non reperto dicis: Caſta & vacua nux. Fregit Salomon felicitatem Mundi; cùm verò nucleum quem quæſivit, non reperiſſet, dixit: Vanitas Vanitatum: Ohe nux vitioſa & caſſa; Vana omnia. Qui tandem vana? Nunquid Salomon argenti & auri gemmarúmque plurimum, nunquid voluptates maximas, nunquid opulentiſſima duo regna in hác nuce non invenit? Quo modo igitur vacua fuit? Dicam, ſed priùs ex te quæro: Cùm ampullam vitream nihil liquoris continentem cernis, an non vacuam dicis? Atqui aere plena eſt. Si autem ampulla ſit parva, parum aëris in eâ eſt.

a *Eccleſ. c. 2. v. 10.*

Ita Salomon Mundum ut vanum & vacuum meritò infamat. Nam quidquid in Mundo eſt, vanitas & aër eſt. Vides Abſalonis formam? Alexandri potentiam?. Cræſi opulentiam? Herculis vires? Ipſius Salomonis gloriam? Parum aëris eſt: Nux carioſa eſt: Ampulla vitrea eſt, & nihil liquoris continet: Evanuerunt illa omnia ut fumus, ut ventus, ut umbra: Nec horum quidquam ſitim famémque animi ſatiavit. Nulla hîc ſatietas: Satiabimur cùm apparuerit gloria Domini.

Liceat hîc interſerere colloquium, quod religioſiſſimis duobus viris fuit. Alter ſic orſus: Emiſſarii illi *a*, ait, & perditæ vitæ homines non adeò inſanè ac malè ratiocinati: Vmbræ tranſitus eſt, inquiunt, tempus noſtrum, & non eſt reverſio finis noſtri, quoniam conſignata eſt, & nemo revertitur. Venite ergo, & fruamur bonis quæ ſunt, & utamur creaturâ tanquam in juventute celeriter *b*. Hoc dicunt, Adeſte dum ſocii & noſtrum è vitâ diſceſſum hilarioribus celebremus cœnis *c*, hodiernâ vel craſtinâ morituri. Omnes enim morimur, ut cernitis, & à morte quis revertitur? Metam properamus ad unã; omnes gremio telluris condimur; hæc foſſa ſorbet Orbem: Eò imus omnes, & nemo redit. Eià ergo, ſocii,

eià

a *Qui aciem præcedunt ad laceſſendum hoſtem.*
Der verlorne hauff.
b *Sapient. c. 2. v. 5. & 6.*
c Wir wölle vns letzen.

eià agite, dum virent genua, dum dies eſt, dum licet, profectionem hanc longiſſimam feſtivioribus ſanciamus poculis. Voluptas omnis deſerenda eſt: ergo voluptati paullò ſolēniùs valedicamus *a*.

Quid hoc adeò mali? ait religioſus vir iſte. Mox ſubjungens alter: Optimè profectò, inquit, perditiſſimo gregi patrocinaris. Quod ſi eorum proba ſit ratiocinatio, non minus hæc erit. Dicamus ergo: Cras epulis ſelectiſſimis abundabimus, aſſis & lixis, menſam Solis accumbemus. Venite igitur, & hodie dum licet, ſatis peponum, ſatis fungorum, ſatis furfurum edamus: Hac cœna hoſpitium hodiernum terminemus, cras lautiùs immigraturi. Qualis hic, obſecro, ſyllogiſmus eſt, epicherema quale? Simillimum faciunt, qui rebus humanis valedicturi, iis priùs ſe nequiter immergunt, tanquam hac ratione promptiùs migraturi ad cælum. Cur quæſo polentaceis quiſquiliis, cur hordei fæcibus, cur porcorum ſiliquis, cur paleis & furfuribus *b* ſeſe impleant, qui ad Cœnam Magnam feſtinant? Cras lautiſſimè cœnaturi, cur hodie cum canibus & porcis prandeant? O fatuitas inaudita! Verè faſcinatio nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſvertit ſenſum *c*. Et videte, rogo, humanam ſtulti-

a Es iſt doch in die letz.
b Mit treber / ſprewer / ſackleien / millerſtaub.
c *Sapient.c.4.v.12.*

ſtultitiam. Furfures & noſtri frumenti ſiliquæ cũ delicatiſſimis dapibus æquiori jure conferuntur, quàm omnes voluptates noſtræ, cum cæleſtibus ac divinis.

§. 3.

Quomodo cogitationem in cælum intẽdere oporteat, juverit hîc vel pinguiori Minervâ tradidiſſe. Fingat quis voluptatem quam poteſt electiſſimam, ſummam. Hanc è tribus velut arcis licebit eruere; ex honorum, opum, & oblectationum omnigenarum arca *a*. Tuus ergo ſit, mi Chriſtiane, terrarum Orbis cum omnibus theſauris; auro & gemmis perinde ut ſaxis abundes: Omnia deinde animi bona te ornent; nemo ſit qui te non honoret, laudet, amplexetur & foveat; optima ubique fama te comitetur: Rerum inſuper ſcientiam habeas quantam cupis maximam; vires & virtutes omnium herbarum, arborum, gemmarum, animalium exactiſſimè nôris, & ab hyſſopo uſque ad cedrum cum Salomone diſſeras; Philoſophiam ac Theologiam omnem calleas; ſis denique mortalium non ditiſſimus ſolùm, ſed & ſapientiſſimus: His addimus omnifarias voluptates ad votum & ſupra votum, Aſſueri convivium, amicos & ſodales gratiſſimos, Muſicam qualem nullus unquam Imperatorum habuit, & quicquid demum corpori ſuave eſt.

Vbi hanc talem voluptatis ideam ſtruxeris, ubi collegeris quicquid unquam

tuis

a Ehrnkaſt/geltkaſt/ vnd luſtkaſten.

tuis ſe oculis pulchrum, auribus ſuave, palato dulce, ceteris ſenſibus gratum objecerit, cogita obſecro: Atqui ſimilia vidit oculus, audivit auris. Philoſophorum ſcita non neſcimus: Nihil eſt in intellectu, quod non fuerit in ſenſu. Hæc intellectus facilè capit, quæ per ſenſus eò tranſeunt capienda. Ergo quæcunque fingimus aut optamus, viſa ſunt, aut certè videri poſſunt; quæ expectamus in cælo, nemo vidit unquam. Et quamvis inviſa hæc forent & inaudita, tamen in cor hominis aſcenderunt; alioqui neque tu, neque alius quiſquam hæc cogitationi ſuæ ſubjiceret.

Habemus itaque voluptatem: nunc illam durabilem faciamus. Duret ergo, quam finximus, voluptas annis quinquaginta, duret centum, mille annis duret, ita quidem ut eadem ſemper ſit ſanitas, conſtans hilaritas, ſine omni curâ, ſine ullo metu turbandæ vel amittendæ voluptatis: quid ſi tribus quatuorve, quid ſi quinque, aut decem millibus annorum duret eodem hilaritatis tenore? Tunc demum qui decem millibus annorum ſic beatus eſſet, fateri cogeretur, Etſi centies, etſi millies acerbam pro Chriſto mortem ſubiiſſem, jam tamen abundè ſatis recepiſſem præmii ultra omne promeritum. Sed progrediamur altius.

Vbi mens hiſce cogitationibus incaluerit, rectiſſimè ſubjungentur iſta: Voluptas hæc omnis vel ad decem millia annorum extenſa, ſi cælo conferatur, ima-

imaginaria prorſus eſt, fumus & umbra, & nihilum eſt. Veriſſima voluptas & ſumma in cœlo eſt, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Deus iis qui diligunt illum: nobis autem revelavit per ſpiritum ſuum *a*. Hoc Pauli Tarſenſis dictum aliquot annorum centuriis præveniens Iſaias: A ſæculo, inquit, non audierunt, neque auribus perceperunt: Oculus non vidit, Deus abſque te, quæ præparaſtí expectantibus te *b*.

Vbi intellectus hæc cæli gaudia, quæ omnem intellectum, cogitationem omnem excedunt longiſſime, nōnihil altiùs in ſe admiſerit, addat quæ & Volūtatem inflammēt. Age ſis ergo Voluntas, & promiſſas tibi voluptates prælíba: Non illæ quinquaginta, non centum dumtaxat aut mille, non decem millibus, nec decies centenis millibus annorum, ſed in æternitates perpetuas durabunt. Age age refractaria plerumque Voluntas, & tantis te gaudiis para: quantò minùs teipſam ſequeris aut amas; tantô meliùs te paras. Optimè de te dixit Auguſtinus: Voluntas quantò eſt avidior temporalium bonorum, tantò eſt inanior æternorum *c*.

§. 4.

Ergo ſatiabimur cùm apparuerit gloria Domini. Et hæc ſatietas nullum adferet tædium, fatigationem ac nauſeam nullam:

a *1. Cor. c. 2. v. 9.* b *Iſai c. 64. v. 4.*
c *Aug. l. de Patientia c. 23.*

nullam: poſt decies, poſt centies, poſt millies annorum millia tam recens & grata erit voluptas cæli, quàm fuit primo omnium quadrante, ad primum cæli ingreſſum. Apud nos vel ſuaviſſimæ voluptates tandem amareſcunt & expirant: Ipſum mel tandem, cùm ſaturi ſumus, veluti mures farinam, nauſeamus *a*. At verò inter Beatos, ut divus Gregorius loquitur, ſatiati deſiderabimus, & deſiderantes ſatiabimur. Satietas & fames, alioqui hoſtes conjungi non poſſunt; hæc illam expellit. In cælo hæc duo conjunctiſſima tam ſuaviter & amicè conveniunt, ut non modo altera alteram non impediat, ſed etiam quamplurimùm juvet. Satietatem jucundiſſima fames, famem perfectiſſima ſatietas commendat. Nos verè in eſuriali regione jam degimus, mendicorum ollulas & ſcutellas chartaceas tractamus; ecquid hæc ad animi famem ac ſitim? Vitellii & Æſopi patinæ, ſaliares epulæ, Adipales Pontificiæ & Adjiciales cœnæ, Falerni mare, animum eſurientem non implent. Hic nulla ſatietas, aut certè ſatietas cum nauſea & faſtidio.

In ditiorum ædibus quicquid paupertinæ tribui ſeponitur, in unam ollam mittitur. Hinc ei nomen Olla pauperum *b* quæ carnes & juſcula, pultes & olera, pulpam & oſſa recipit congerie confuſa. Nos pauperum ollam lambimus quo-

a Wann die mauß vol/ ſo iſt hönig bitter.
b Der Armehaf.

quotidie; dulcia amaris, riſus lacrimis, mel felle, gaudia ſuſpiriis mixta ſunt: ſincerum nihil, nulla ſatietas. At inter cælites ſaturitas perfectiſſima, & cupiditas jucundiſſima ſimul ſunt: ita quidem, ut ſi Beatorum infimum interrogemus, num voluptatis aliquid excogitari aut optari poſſit, quod in cælo non ſit: Ore omnium reſponderet: Replemur in bonis domûs Domini: nec optari nec excogitari quidquam poterit, quod in domo Domini deſit. More ſuo inſigniſſimè Auguſtinus: Securi ergo, inquit, ſimus, fratres, non nos ſatiabit niſi laus Dei, Amor Dei. Si deficias ab amore, deficies à laude. Si autem amor ſempiternus erit, quia illa inſatiabilis pulchritudo erit; noli timere ne non poſſis ſemper laudare, quem ſemper poteris amare. Huic vitæ ſuſpiremus. *a*

Hinc Franciſcus Aſſiſias dolorum medius dicere auſus eſt: Tanta eſt gloria quæ me expectat, ut omnis pœna me delectet. Iejuniis, flagris, cameuniis, carnem frangere, humi cubare, aſſeri indormire, vigilias protrahere, preces prolongare, irriſui eſſe, probra & calumnias audire, res in ſe inſuaviſſima eſt, at nihilo ſecius hæc omnia inter gaudia & lucra numerans Franciſcus, liberrimè proclamat: Omnis pœna me delectat, tanta eſt gloria quæ me expectat. Atque hinc ſub vitæ finem vir iſte ſanctiſſimus, viribus exhauſtus, macie torridus, & vix oſſibus hærens,

a *Aug. tom. 8. in Pſ. 83. mihi pag. 376.*

hærens, dolores, quibus urebatur, ſuos fratres vocabat. Et fuit cùm unus aliquis è familiâ ſuggereret Franciſco: Rogaret Deum, ut mitiùs cum ſuis ageret. Cui vir ſanctus: Niſi tuæ, frater, ſimplicitati parcerem, inquit, hoc dictum acriùs lueres. Itáne Deo nos modum præſcribere, & extrema quæque meritos blandientem manum vis poſtulare? Mox ſuo ſeſe lectulo evolvens, jamque nudâ humo ſupinus Deum omnibus precibus rogare inſtitit, augeret pœnas, geminaret verbera, duplicaret dolores, nec parceret miſericordiſſimè ſæviendo. a *Cùm tanta ſit gloria quæ nos expectat, ut omnis pœna delectet.*

Hîc ego Patientiam omnibus cælum aſpirantibus commonſtro. Videte ſedulum opificem; gaudet is laboribus, ſudore delectatur, jucundum illi eſt conductis operibus obrui; non quòd ſuavia ſint iſta, ſed quòd gratiſſimum laboris ſit lucrum.

Quid ergo nos ignavi ac deſides laborem horremus, quid pœnas averſamur? Hæc dulcia non ſunt, ſed dulcis eſt laborum merces, immenſum Patientiæ præmium. Cum Franciſco vel millies proclamandum: Tanta eſt gloria quæ nos expectat, ut meritò pœna omnis delectare debeat. Satiabimur cùm apparuerit gloria Domini.

a *Chronicon Fratrum Minor. part. 1. l. 2. c. 61. m. 1. pag. 533.*

CAPVT XII.

Duodecimum in cælo Gaudium, Volupta. gaudiorum omnium ſecuritate.

DEmades inter Græcos vir magni no minis, multæ experientiæ, nec pictu ræ ignarus, ad Philippum Macedoniæ re gem miſſus eſt Athenarum Legatus. Su per menſam rex Macedo varia quæſiv de Athenis, quàm ampla civitas, num pulchra, num ſua metropoli major? De mades graphidos peritus *a*, non verb ſolum, ſed & lineis Athenas in tabula ſi figuravit, ut Rex urbis potiundæ deſide rio incenſus dixerit: Vt urbs hæc mea ſit ferro vel auro efficiam. Ita rudis hæc A thenarum adumbratio Philippum mo vit, ut beatum ſe regem non putârit, niſ ea urbe potiretur.

Humanæ genti Deus Orbem terrarum propoſuit ſpectandum, & in eo adumbrationem, ſed rudiſſimam, Orbis illius melioris & beati. Tanta hîc rerum con ditarum varietas in oculis eſt, ut de inferiore hoc Dei opificio rectè dixerimus: *Sparſit æternæ voluptatis umbras.* At quemadmodum Rex Macedo Philippus non urbem Athenarum in charta lineatam, ſed veram appetiit: ita nos non adumbrationem patriæ, ſed patriam appetamus; has rerum creatarum umbras generosè ſpernamus. Creata hîc omnia non niſi lineamenta ſunt & rudis imago beatiſſimæ

a Des reiſſens nit vnerfahren.

iſſimæ il'ius civitatis Hieruſalem: eò ge-
nitus & vota tendant. Quòd ſi aliter
on liceat, manu, ferro, vi urbs illa eſt
btinenda. Hæc omnium mens ſit, non
onquieſcere, dum noſtra ſit urbs illa; in
ua non cives ſolùm, ſed & Domini æ-
ernùm vivamus & imperemus.

Hactenus de diverſis cæli gaudiis a-
tum. Enimverò cæleſtium gaudiorum
n hoc firmamentum eſt & robur *a*, ea
ſſe penitus ſecuriſſima; nullo eventu,
ullis ſeculis turbanda. Beati omnes loca
aſuum ſecura habitant, Dei gratia exci-
lere nequeunt, quia nec ampliùs pecca-
e poſſunt; in portu navigant, non eſt
uod metuant naufragium, in tran-
uillo & tuto ſunt, in libertatem con-
irmatiſſimam aſſerti. Atque de hac tran-
quilliſſima Divorum ſecuritate jam diſ-
eremus.

§. 1.

Severinus Boëtius non à rara ſolùm
ruditione, ſed ab illuſtri etiam ſancti-
nonia æſtimandus ea de conſolatione
hiloſophiæ ſcripſit, quæ cedro & auro
nt litteranda. Hìc Beatitudinis mentio-
em injiciens: Omnis, inquit, morta-
um cura diverſo quidem calle proce-
it, ſed ad unum tamen Beatitudinis fi-
em nititur pervenire. Id autē eſt bonum
uo quis adepto nihil ulteriùs deſidera-
e queat: Quod quidem eſt omnium
ummum bonorum, cunctáque intra ſe

Das funffs.

bona continens:cui ſi quid abforet, ſummum eſſe non poſſet, quoniam relinqueretur extrinſecus, quod poſſet optari. Liquet igitur, beatitudinem eſſe ſtatum bonorum omnium congregatione perfectum. *a*

Hanc Beatitudinis adumbrationem Theologi omnes, ut legitimam probamque admittunt. Nam reverà STATVS eſt nullis fortunæ eventibus ſubjectus: Nihil hîc minùs ſtabile aut inconſtans. Humanæ vanitatis elogium eſt, Nunquam in eodem ſtatu permanere. Homo ſimillimus Euripo, jam hilaris, jam triſtis, jam opulentus, jam egenus, modò ſanus, modò ægrotus, modò & mortuus. Nunquam in eodem ſtatu permanet. In cælo aliis vivitur legibus. Nulla illic mutabilitas. Sicut Deus ab omni ævo beatiſſimus fuit, ſic & beatiſſimus erit in omne ævum, & omnes cum eo Beati, beatitudinis communicatione admirandâ.

Hic Status in cælo cunctos durabit in annos. Nos hîc ſuaviter ſomniamus varios ſtatus Baronum, Comitum, Marchionum, Principum, Ducum, Regum, Imperatorum. Riſum teneatis amici. Qualis obſecro hic ſtatus? Homo quaſi flos egreditur, & cōteritur, & fugit velut umbra *b*. Hodie ſtamus, cras non in lectulo, ſed jam in capulo jacemus. Hoccíne ſtare eſt? Sed ludamus verbis, & cereviſiam Falerni aut Cretici nomine dignemur. Sit

ſtatus

a *Boeth. l. 3 Conſol. Philoſ. proſâ 2.* b *Iob. c. 14. v. 1.*

ſtatus in vitâ noſtrâ. Vbi jam alterum illud? *Omnium bonorum aggregatione perfectus.* Numinis promiſſum eſt: Ego oſtendam omne bonum tibi *a*. Quicquid bonorum eſt cælo terrâque, aut eſſe poteſt, eo fruuntur Beati omnes, quamvis, ut dictum, inæqualiter. In terrâ quàm rarus & tenuis eſt bonorum cumulus! videas virum divitem, ſed non ſanum; videas ſanum, ſed non divitem: Alius & dives & ſanus eſt, ſed inglorius & inhonorus: Reperias forſan qui & dives, & ſanus, & honoratus ſit, ſed aliud illi deeſt; vix unquam ex integro lætus eſt; formoſiſſimo pomo ſimilis, cujus medium vermiculus perrodit. Sed inveniemus reor hominem, qui & opulentus, & validus, & eruditus, & cum primis honeſtus, & nunquam non lætiſſimus ſit: Sed hic ipſe cùm cogitat tam omnibus, quàm ſibi etiam moriendum; Heu! quàm inhorreſcit, quàm non beatus eſt tam triſti nuntio? En obſecro, quis noſter hìc Status, quàm non perfectus vel pauciſſimorum etiam bonorum aggregatione!

Sed eum mihi virum ſiſtite, cui ſumma, quæ quidem poſſit, felicitas obtigerit; qualem ajunt fuiſſe Q. Metellum. Hunc, teſte Valerio, plurimis beneficiorum gradibus à primo originis die, ad ultimum uſque fati tempus, indulgentiâ nunquam ceſſante, ad ſummum beatæ vitæ cumulum felicitas perduxit. Naſci enim in Vrbe terrarum principe voluit,

 paren-

a *Exod. c. 33. v. 19.*

parentes ei nobiliſſimos dedit: adjecit a-nimi rariſſimas dotes & maximas cor-poris vires, ut omnibus ſufficere labori-bus poſſet. Conjugem ei nobilitate, pu-dicitia & fecunditate conſpicuam conci-liavit. Decus inſuper Conſulatûs, Im-peratoriam poteſtatem, ſpecioſiſſimi triumphi prætextum largita eſt. Fecit ut eodem tempore tres filios Conſulares, unum etiam Cenſorium, duos Trium-phales, & quartum Prætorium videret. Conceſſit ut tres filias nuptui daret, ea-rúmque ſobolem ſinu ſuo exciperet. To partus, tot incunabula, tot viriles togæ, tam multæ nuptiales faces, honorum imperiorum, omnis denique gratulatio-nis ſumma abundantia, cùm interim nullum funus, nullus gemitus, nulla tri-ſtitiæ cauſſa. Hunc vitæ actum conſenta-neus, & æquè felix excepit finis: Nam Metellus ultimæ ſenectutis ſpatio, leni-que mortis genere, inter oſcula comple-xúſque chariſſimorum extinctus eſt. Fi-lii & generi ſuis humeris defunctum per urbem extulerunt, & rogo impoſue-runt.

Hîc inſulſiſſimè Valerius: Cælum, in-quit, contemplare, vix tamen ibi talem ſtatum reperies *a*. Venia danda idolola-træ, qui gentilitatis tenebris oppreſſus, luctum etiam & dolores in cælum ad-mittit. Apage tale cælum, quò vel umbra luctûs doloriſve penetraverit. Et quæ o-ro, Metelli aut fortunatiſſimorum quo-

rumcun-

a *Valer. l. 7. c. 1. fin.*

rumcunque hominum omnis felicitas eſt? Ecce defunctus, ecce finis, ecce præcipitium fortunæ. Demum ruunt omnia, & voragine ſepeliuntur profundiſſima. Stat beatitudo vera, nunquam ruitura, à nemine ſepelienda. Beatitudo ſtatus eſt omnium bonorum aggregatione perfectus. Neque ſolùm bona omnia Beatitudinis gremio continentur, ſed bona ſemper ſtabilia, bona undequaque perfecta & ſumma, bona in omne ævum tutiſſima ac ſecuriſſima. Eſt hîc multiplex cupiditas, ſed mala; eſt varia voluptas, ſed falſa, & plerumque fœda. Sint hæc omnia bona; ſecura & ſtabilia eſſe non poſſunt. At ibi nullus eſt metus amittendæ Beatitudinis, ubi tranquilliſſima gaudiorum omnium eſt ſecuritas.

§. 2.

Beati omnes jam in tuto extra omnem teli jactum lætiſſimè canunt: Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus *a*. Dum extra cælum agerent, in metu fuerunt; jam nec timenda, nec timorem ullum metuunt. Quamdiu, inquit Auguſtinus, vitiis repugnamus, plena pax non eſt; quia illa quæ reſiſtunt, periculoſo debellantur prœlio, & illa quæ victa ſunt, nondum ſecuro triumphantur otio, ſed adhuc ſollicito premuntur imperio *b*. Solus æternitatis dies ſecuriſſimus eſt; cujus Iſaias lætiſſimus nuntius: In illa die, inquit, præcipitabit Dominus mortem in ſempiternum *c*.

S. 4. Rectè

a *Pſ. 123. v. 7.* b *Aug. l. 19. de civ. c. 27.* c *Iſ. c. 25. v. 8.*

Rectè mors nulla erit, ubi nullum & peccatum erit. Quòd Beati nec minimam quidem labeculam contrahere poſſint, inde oritur. Vident Beati Deum, ſummum bonum, quod non poſſunt non amare pluſquam bona omnia; & hic amor ſemper in actu eſt, nunquam non ardet. Atqui tam perfectus, tam actuoſus amor, vel leviſſimum peccati nævulum unà ſecum non tolerat.

Non bene conveniunt, nec in unâ ſede morantur

tantus amor, & odii ſeminarium noxa. Cùm ergo ardentiſſimè ament, eidem etiam in omnibus placere, & quicquid ei diſplicet, vitare cupiunt. Hinc à peccatis ſecuritas æterna. Quod nos repetitis toties lapſibus delinquamus, inde eſt, quia licet amemus Deum, amor tamen non ſemper agit. Subitò in pecuniam, aut in eſcarias delitias; aut in mulierculam, aut in radium honoris præcipites abripimur, relicto Deo. Quemadmodum felis conſpecto mure, aut ſimia viſis nucibus, aut vulpes præſentibus gallinis illico ad delitias ſuas convolant: ita nos in voluptatem proniſſimi, ubi ubi ea conſpiciendam ſe dederit, mox accurrimus, deſerto Deo, tanquam in rebus conditis majorem oblectationem, quàm in conditore inventuri. Hæc cæca & præceps ignorantia beatos non inquinat. In Deo bonorum omnium pelago nullam non voluptatem reperiunt. Hinc avertere ſe nequeunt, ſed nec interrumpere poſſunt amabi-

amabiliſſimum hunc intuitum. Nam bonum infinitum infinitè trahit, humanámque voluntatem ſic implet ſatiátque, ut ea non poſſit extra illud velle aliud, aut amare.

Atque hâc ratione cælites omnes non amplius peccare nôrunt. Quod Beatus Petrus atteſtatus: Regeneravit nos in ſpem vivam, inquit, in hæreditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarceſſibilem conſervatam in cælis in vobis, a *Hæreditas eſt incorruptibilis*, quia nec deſinere nec perdi poteſt: *Immarceſſibilis*, quia nec defloreſcere, nec imminui poteſt: *Incontaminata*, quia nihil admittit immundi. Beato Ioanne teſte: Non intrabit in eam aliquod coinquinatum aut abominationem faciens. Omne maledictum non erit amplius, b Vndique & undique ſecura ſunt cæli gaudia.

Hîc quicquid opum, quicquid honoris & gaudiorum eſt, heu nimiùm quantum *marceſſibile* eſt. Ipſimet fortunæ pulli, & voluptatum avidiſſimi ſectatores id fatentur, hinc mutuus ille hortatus: Coronemus nos roſis, antequam marceſcant c. Non marceſſibile ſolùm, ſed contaminatum ac corruptibile eſt, quidquid extra patriam eſt. Vitam pænè omnem infamamus noxis. Hinc Iobus dicere auſus: Ecce, inquit, inter ſanctos ejus nemo immutabilis, & cæli non ſunt

S 5 mundi

a 1. *Pet.* 1. v. 3. b *Apoc.* c. 21. v. 27. & c. 22. v. 3.
c *Sap.* c. 2. v. 8.

mundi in conſpectu ejus *a*. Sanctiſſimi quique, quos Iobus *cælos* nominat ſuos patiuntur manes, ſuis lutulantur affectibus & nævis.

Nam vitiis nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur. ——— *b*

Mortis ſtipendiarii ſumus omnes. Quotidie Mors in nobis operatur *c*. Quicquid machinemur, hic nulla ſecuritas; in cælo ſumma.

§. 3.

Narrant tres amicorum intimos ſanguine etiam claros incredibili animorum conſenſione ac datis dextris, in illud fœderis conſpiraſſe, ut fortunam quamcunque tandem alacritate pari exciperent. Ergo unà fecerunt iter. In eo ad ſilvam delati, plurimum viæ tranſmiſerunt ſilentio. Varia nemoris amœnitas cogitationes illorum rapuit præcluſa voce. Nemore jam tranſmiſſo unus illorum: Num, inquit, linguam perdidimus ſocii? Vnde tam altum ſilentium? Cui alter: Tam amœni ſaltûs opacitas altiùs me ire juſſit: in cælo eram. Et ego, inquit alter. Et ego etiam, ait tertius. Hic natu maximus opportunè: Mihi credite, viri, non temerè hoc factum exiſtimem. Bonum omen: cælum cogitationibus noſtris intereſt. Invitat nos Deus: quin nutus divinos ſequimur. Rex cæli opulentus ſanè Dominus eſt, & ſolutionis explica-

a *Iob. c. 15. v. 15.* b *Horat. l. 1. ſerm ſat. 3. med.*
c *2. Cor. c. 4. v. 11.*

plicatiſſimæ, abundat præmiis *a*. Ita ſenſim tam in aliorum quàm in ſuum etiam animum ſermone non concepto irrepſit ignarus. Hoc dicentis exordium. Cumque attentos haberet ſocios: Hactenus, inquit, fideli & gnava opera ſervivimus Mundo: Quid inde nobis eſt præmii? Quod dare Mundus & Diabolus aſſolent *b*. Non ſapimus tandem piſcatores icti? Ego in aulicis obſequiis ætatem, valetudinem, pecuniam, utinam non & animam, prodegi. Quantillum eſt gratiæ quod ambii, id forte nunquam impetraturus? Noſtis dominicos favores & vinum cariophyllis conditum nocte unica expirare *c*. Experiatur qui volet malo ſuo: Nos experti loquimur. Quid ſi aggreſſu unanimi, prout noſtra ſunt fœdera, excutiamus hoc jugum, & Regi ſerviamus, cui nemo ſervit gratis? Incaluit uterque cohortatione ſocii. Ab hac varii ſermones. Neque prudentiæ videbatur rem arduam tam cito velle.

Denique poſt multam ventilationem, ne quid in fœdus peccaretur, in eandem ivere ſententiam, Mundo nuntium remittere, & obſequiis ſe addicere divinis. Neque tardè faciendum cenſebant, quod ſanctè decreviſſent. Ita uno ſe cœnobio abdunt, & aliquanto tempore præ-

a Er bezahlt richtig / vnd wol.
b Der welt-danckh / vnd des teuffels danckh oben drauff.
c Herren gunſt vnd Nagele wein riechen vber nacht auß.

præclarè ſe gerunt. Sed, Ecce inter Sanctos ejus nemo immutabilis *a*. Duo minores natu paullatim remittere ac intepeſcere, vitæ auſteritatem nimiùm ſentire, & eam accuſare, ídque invicem fateri, & hinc illinc ſolatiola mendicare. Ita tertium accedunt mœſti hilarem, frigidi calentem. Ille ſocios faſtidio plenos obſervans: Optimi fratres, inquit otium, & quod inde naſci ſolet tædium, vos perdunt, hinc vita vobis omnis amareſcit: Ego, quod Numini tribuo, moleſtam temporis moram non ſentio. Hoc autem ago, ut nunquam non occupatus ſim. Mirantur hominem non minûs quàm ipſi eſſent illiteratum tam ſuaviter cum tempore convenire. Quibus ille religioſo joco: Vt verò etiam, inquit, litteratum me eſſe ſciatis, meus me magiſter tres potiſſimùm litteras exactiùs nôſſe docuit, non illas mercatorum; *Piper peperit pecuniam*, ſed has: *Peccatum, Paſſio, Præmium*. Primam vocem ajebat atramento, alteram minio, tertiam auro ſcriptam. Hi mei codices, hæc volumina mea, quæ aſſiduè lectito. Atque inde litteratum me cenſeatis velim. Hæc porrò lectio, & precandi ſtudium & laborem omnem mihi facilem reddit: quicquid moleſtiarum aut rigoris eſt inter nos hęc lectio condit. Hinc Otium mihi non onerofum, hinc nullæ horæ videntur longæ: Hinc jucundum eſt pati, quod olim meminiſſe dulce erit. Et ut ſciatis quâ ratione

a *Iob. c. 15. v. 15.*

tione has litteras expendam, en paradigma.

I. *Peccatum* atro liquore ſcriptum. Hîc expendo, qualis fuerim cum Mundo ſervirem; quot quantáque peccata commiſerim, quàm graviter Deum offenderim. Reverà Mundus ludificavit me, & Orcus expectavit me; prope, proximè periiſſem, ſi viâ cœptâ progreſſus fuiſſem. Hæc cogitando, & precationes ſolitas adjungendo, majorem partem antemeridiani temporis expendo.

II. *Paſsio Domini* minio exarata. Ad voces has mecum verſo quid Dominus Ieſus, dum inter homines ageret, pro hominibus & ab ipſis hominibus injuriarum ac cruciatuum tolerârit. Hîc vitæ mortiſque Dominicæ myſteria, prout ordine ſequuntur, meditanda ſumo: Nec ad fundum aut finem unquam devenio. Sic diem ad horam tertiam veſpertinam exigo, quo tempore Dominus expiravit in cruce.

III. *Præmium cæli*, auro litteratum. Hîc immenſa Beatorum gaudia conſidero. Res infinita eſt; quantò enim plus cogito, tantò plura ſupereſſe cogitanda invenio. Neque hîc ad finem ullum aut fundum perveniri poteſt. Sic diem ad exitum duco. Et vos, obſecro, hæc verba paucula contemplatione expendenda ſumite. Hæc commentando nunquam exhaurietis. Profuit certè duobus aliis jam tepeſcentibus hæc audiſſe; nec leviter deinceps & ipſi profecerunt *a*.

a *Ioannes Major in ſpec. mihi pag.* 110.

Hîc

Hic ego Puritatem animi monſtro; Nam eæ, quas expoſuimus cogitationes de peccatis, de Domini tormentis, de cæli præmiis, facilè omnes impuras cogitationes excludunt.

Chriſtus ad cœnam ultimam ſuis plurima de cælo inſtillans: Et gaudium veſtrum, inquit, nemo tollet à vobis *a*. Ab omni hoſte ſecuri agetis; omnia æternitatis ſæcula beatitudini veſtræ nihil decerpent: Immenſum præmium nemo tollet à vobis. Hîc à nobis demum omnia tolluntur: ætas paullatim ſubtrahit vires corporis, oculorum aciem, memoriæ firmitatem, agendi & laborandi alacritatem. Sic parentes à liberis, liberi à parentibus, ſic à cognatis aliis cognati, ab amicis amicorum optimi tolluntur & abſtrahuntur; ſic denique & ipſi tollimur, auferimur, abjicimur. Ergo cor purum ad alta tendat, ubi Gaudium noſtrum nemo tollet à nobis; nec ipſi unquam tollendi; ubi ſtatus eſt bonorum omnium aggregatione perfectus. Hæc aſſiduè cogitemus, hæc ſperemus, hæc votis omnibus deſideremus. Invitans ad hæc & animans Iſaias: Ipſi videbunt, inquit, gloriam Domini, & decorem Dei noſtri. Et redempti à Domino convertentur, & venient in Sion cum laude; & lætitia ſempiterna ſuper capita eorum: gaudium & lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus *b*.

a *Ioan. c.16. v.22.*
b *Iſai. c.35. v. 2 & 10.*

Ibi nulla inopiæ aut morbi mentio; ibi libidines ſepultæ, iræ & invidentiæ faces extinctæ; inſidiæ cacodæmonum nullæ, nullus paupertatis, nullus ægritudinis, nullus gehennæ metus. Nemo ibi læditur, iraſcitur nemo, invidet nemo. Malum quod ibi non eſt, ſciri poteſt; Bonum quod ibi invenitur, exprimi non poteſt. Ibi quicquid amabitur, aderit, nec deſiderabitur quidquam quod non aderit: Ibi erit quicquid voles. In illa Dei civitate Rex Veritas, lex charitas, dignitas æquitas, par felicitas, Vita æternitas. O gaudium vincens omne gaudium, extra quod non eſt gaudium!

CAPVT XIII.

Decimum tertium in cælo Gaudium, Voluptas ex Aureolis.

IN Perſia Magorum regio eſt (quod Clemens Alexandrinus memorat) ubi tres eſſe montes referunt in campo ſpatioſo ſitos, hoc diſcrimine. Cùm viatores locum tranſmiſſuri ad montem primum perveniunt, confuſas velut in acie decertantium voces audire ſibi videntur. Cùm montem medium accedunt, intentiores militum clamores, evidentiores armorum & equorum fremitus percipiunt. Vbi tertium montem adierint, jam alias ſibi voces videntur audire, veluti lætum pæana canentium poſt obtentam victoriam.

Hæc nobis ſeu fabula, ſeu faſcinatio magi-

magica & vitam noſtram, & futuros cælitum triumphos eximiè repræſentat. Nos etiamnum in primo mediove monte verſamur, hîc meri tumultus; bellicum canitur, ſigna ſtrepunt, claſſicum auditur *a*: in acie ſtamus & confligimus.

Cùm ad vitæ finem, tertium contigerimus montem, triſte claſſicum triumphali carmine mutabimus. Audientur lætiſſimæ voces: Cantemus Domino, glorioſè enim magnificatus eſt, equum & aſcenſorem dejecit in mare *b*. Veteri poëmate eleganter cecinit Proſper:

----- *Virtutum gaudia vulnus habent.* c

Sine ſudore & ſanguine non eniteſcit Virtus. Per labores & pugnas itur ad triumphos, poſt conflictum ſequitur victoria, poſt bella pax; laborandum & pugnandum. Non coronabitur niſi qui legitimè certaverit. Ambis coronam? ne refuge pugnam. Sunt in cælo ſingularia quædam gaudia, quæ Theologi *Aureolas* vocant, & harum præcipuè tres. Has ita explicabimus, ut ſimul exponamus imparia eſſe in cælo præmia, prout impar fuit laborantium conatus.

§. I.

Omnia cæli gaudia Theologi ſic diſtinguunt. Aut enim, ajunt, eſt gaudium primarium ac principale, *d* aut primarii acceſſio & auctarium. Illud eſt viſio Dei: iſtud quo Deus actiones inſigniores remu-

a Feldtgſchräy vnd lauterlärmen.
b *Exod. c. 15. v. 1.* c *Proſp. epigram. 87.* d *Eſſentiale illi vocant.*

remuneratur. Exempli gratia: Vir nobilis tres habet filios, & ſeptem caſtra. Singulis filiis geminum aſſignat caſtrum, illi additurus tertium, qui cæteris ſeſe geſſerit præclarius. Ejus generis in cælo ſunt *Aureolæ* ſingularis excellentiæ, aut illuſtris victoriæ cùm teſtimonia, tum præmia. Nomen è ſacris paginis deſumptum eſt. Moſi olim imperās Deus *a*: Facies, inquit, coronam interraſilem, altam quatuor digitis, & ſuper illam alteram coronam aureolam. Vox omnium Theologorum eſt, tres in cælo proponi Aureolas, Martyribus, Virginibus, Doctoribus, deſtinatas. Martyres commonſtrans digito Ioannes: Hi ſunt, inquit, qui venerunt de tribulatione magna, & laverunt ſtolas ſuas, & dealbaverunt eas in ſanguine agni *b*. De iiſdem Chriſtus ipſe: Omnis, inquit, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui in cælis eſt *c*.

Virgines idem Ioannes oſtendens: Et cantabant, inquit, quaſi canticum novum ante ſedem, & ante quatuor animalia, & ſeniores; & nemo poterat dicere canticum, niſi illa centum quadraginta quatuor millia, &c. Virgines enim ſunt *d*. His Iſaias Dei vice promittens: Dabo eis, inquit, in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus: nomen ſempiternum dabo eis, quod non peribit *e*.

T Docto-

a *Exod. c. 25. v. 25.* b *Apoc. c. 7. v. 14.* c *Matt. c. 10. v. 32.* d *Apoc. c. 14. v. 3.* e *Iſ. c. 56. v. 5.*

Doctores ſacros deſignans Daniel: Qui autem docti fuerint, inquit fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti; & qui ad juſtitiam erudiunt multos quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates *a*. De his ipſis Chriſtus pronuntians; Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum *b*.

Cur autem non plures tribus aſſignantur Aureolæ? Princeps Theologorum Thomas Aquinas *c* Aureolam interpretatur illuſtriorem coronam inſigni victoria partam: Atqui triplices potiſſimum victoriæ ſunt, prout triplex hoſtis eſt, Mundus, Caro, Diabolus. Mundum triumphat Martyr, Carnem Virgo, Doctor Diabolum, cui multos hominum cæleſti ſubtrahit doctrina. Sunt quidem plura cæleſtium gaudiorum additamenta, hæc tamen tria hoc nomine inſigniri ſolent.

Quæras: Hæ tres Aureolæ quid ſunt? Theologorum effato, Aureola ſpecialis dignitas & eminentia eſt, quæ tribuetur illi triplici victoriæ. Vario olim diſcrimine dabantur victoribus coronæ, Obſidionales, Civicæ, Murales, Navales, Vallares, Ovales, Triumphales. Neque Deus his ornamentis ſuos carere vult victores. Quo quidem Chriſto ſimiliores erunt, in quo Martyrii, Virginitatis & Doctrinæ diviniſſima refulſit excellentia.

a *Dan. c. 12. v. 3.* b *Matt. c. 5. v. 19.*
c *S. Thom. in 4. diſt. 42. q. 5.*

§ 2. Quod

§. 2.

Quod verò inter beatos cælites ſuturum ſit diſcrimen, ita quidem, ut alius alium ſuperaturus ſit gloriæ beatitudine, prout alius alium laboribus ac promeritis ſuperavit, uno omnium Theologorum conſenſu, & ſacrę paginę teſtimoniis affirmatiſſime docetur. Et en demonſtrationes luculentas.

Apud inferos diſpar erit ſupplicium, ergo & diſpar præmium apud ſuperos. De diſpari ſupplicio Chriſtus: Dico vobis, inquit, Tyro & Sidoni remiſſius erit in die judicii quam vobis *a*. Si aliis alii gravius puniuntur, jure aliis alii liberalius remunerabuntur. Æquiſſimus eſt Deus, diverſis flagitiis pœnas diverſas irrogando; nec minus æquus, diverſis promeritis diverſa præmia donando.

Deinde Ordines Angelorum in cælo inæquales, ſublimioribus inferiores ſubjecti ſunt: Throni, Cherubini, Seraphini Deo viciniores ſunt (ſic loquar) quam ſint Dominationes, Virtutes, & Poteſtates. Atqui eadem & hominum illic eſt ratio, æquales enim angelis ſunt *b*. Cum ergo Lucifer Apoſtata ex omni Angelorum Ordine ſecum aſſeclas præcipitarit, unde in omnibus novem choris deſerta luxerunt ſpatia, ideo Deus vacua hæc ſedilia evectis eo hominibus decorabit. Horum aliqui in imum, in medium alii, in ſupremum illi ordinem tranſcribendi ſunt.

T 2 Et

a Matt. c. 11. v. 22. *b* Luc. c. 20. v. 36.

Et quemadmodum varia ſeminis eſt fecunditas: hoc quidem centeſimo, illud ſexageſimo, trigeſimo iſtud fœnore fructúque gaudet; ita prorſus inæqualis in cælo Beatorum erit remuneratio. Apertiſſime Chriſtus: In domo Patris mei, ait, manſiones multæ ſunt *a*. Domus una, ſed multa conclavia. Beatitudo una, ſed gradus in ea plurimi, celſiores, demiſſiores, prout mortalium alii aliis agendo & patiendo fuerunt ardentiores. Hinc illa tanta inter ejuſdem Domini ſervos inæqualitas. Commiſſum eis fuerat argentum in laudabile fœnus elocandum: Elocarunt, ſed induſtriâ diſſimili. Hinc etiam diſſimilis merces. Primus audit: Euge ſerve bone, quia in modico fuiſti fidelis, eris poteſtatem habens ſuper decem civitates. Alteri dicitur: Et tu eſto ſuper quinque civitates *b*. Vt ſcilicet labori diſpari diſpar penſio reſpondeat.

Hinc Chriſtus Dominus Zebedæorum matri pro filiis tam ſollicitæ hoc reſponſi dedit: Sedere ad dexteram meam & ſiniſtram, non eſt meum dare vobis: ſed quibus paratum eſt à Patre meo *c*.

In domo Patris manſiones multæ. Quomodo, inquit Tertullianus, multæ manſiones apud Patrem, ſi non pro varietate meritorum *d*? Cui Gregorius Magnus accedens: Si diſpar, inquit, retributio in illa beatitudine non eſſet, una potius man-

a *Ioann. c. 14. v. 2.* b *Luc. c. 19. v. 17. & 18.*
c *Matth. cap. 20. v. 23.*
d *Tertull. T. in Scorpiaco*

manſio, quam multæ eſſent *a*. Quia in hac vita nobis eſt diſcretio operum, erit in illa proculdubio diſcretio dignitatum: ut quo hic alius alium merito ſuperat, illic alius alium retributione tranſcendat. In eiſdem multis manſionibus erit aliquo modo ipſa retributionum diverſitas concors: quia tanta vis amoris in illa pace nos ſociat, ut quod in ſe quiſque non acceperit, hoc ſe accepiſſe in alio exultet *b*. Ambroſius in hæreſin Ioviniani pugnans multo clariſſime: Agreſtis ululatus eſt, inquit, nullã virginitatis gratiam, nullum caſtitatis ordinem velle reſervare, promiſcue omnia velle confundere, diverſorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam cæleſtium remunerationum inducere; quaſi Chriſto una ſit palma quam tribuit, ac non plurimi abundent tituli præmiorum *c*. Eundem Ioviniani errorem diſertiſſimè confutarunt Auguſtinus & Hieronymus *d*. Eandem cum prioribus ſententiam mordicus tenuerunt Patrum antiquiſſimi Irenæus, Baſilius, Cyprianus, Hilarius, Gregorius Nazianzenus, Cyrillus Alexandrinus, aliique tam Græci quàm Latini Patres. Vox eadem omnium erat: Domus una, manſiones mul-

a *Greg. l. 4. dial. c. 35.* b *Idem Greg. l. 4. Mor. c. 31. in c. 3. Iob in illud: Parvus & magnus ibi ſunt.* c *Ambroſ. l. ep. 10. ep. 81. ad Syricium Papam.* d *Aug. ſerm. 191. de Tempore. Hieron. l. 2. contra Iovinianum & in Apolog. ad Pammach. pro libris ſuis contra Iovinian.*

tæ, ſedilia diſtincta, præmia diverſa, diſpar retributio. Quod ex Iſaia jam ſuprà demonſtratum, Dabo eis in domo mea locum & nomen melius à filiis & filiabus *a*. En, in Domo Domini aliquibus bonus locus, aliis melior aſſignatur, quibuſdam magnum nomen, nonnullis majus conceditur. Iuſtis & ęquis partibus, ſed non æqualiter illic vivitur.

§. 3.

Quid multis opus? Quid inter nos de hujuſmodi controverſamur? Hîc longè quàm luculentiſſimus & minimè vacillans teſtis Paulus: Vnuſquiſque, ait, propriam mercedem accipiet, ſecundum ſuum laborem *b*. Sed labor eſt impar, ergo & merces. Atque ut à ſe dicta confirmet: Qui parcè, inquit, ſeminat, parcè & metet *c*. Meſſem omnino uberem Beati omnes colligent, ſed uberiorem illi, qui ſemen ſparſerint liberaliùs. Denique de hoc eodem multò clariſſimam teſtationem interponens Paulus: Alia, inquit, claritas ſolis, alia claritas lunæ, & alia claritas ſtellarum; ſtella enim à ſtella differt in claritate: ſic & Reſurrectio Mortuorum *d*. Splendor ſiderum plane inæqualis eſt, ſic & gloria Beatorum; prout alter altero plura tulit, fecitque. Si præmium grande accipit, qui ſemel precatur; grandius utique accipiet, qui bis, qui ſexies, qui decies precatus fuerit. Et quamvis iſte non ſæpius illo pre-

a *Iſ.c.56.v.5.* b 1. *Cor.c.3.v.8.* c 2, *Cor.c, 9.v.6.*
d 1. *Cor.c.15.v.41.*

precationes iteret, quia tamen & attentius & ardentius ſe in preces effundit, copioſius etiam remuneratum ſe ſentiet. Eadem eſt jejuniorum, eleemoſynæ & omnium cum virtute ſuſceptarum actionum ratio. Crebrius jejunium, nobilius præmium; ſi cetera tamen, ut loquuntur, ſint paria. Nam fieri poteſt, imo niſi fallor fit ſæpius, ut quis orationem Dominicam ſemel duntaxat recitet, ſed tanto ſenſu, eoque animi ardore, ut ampliorem à Deo gratiam emereatur, quam qui orationem eandem millies, quam qui omnes pſalmos pronuntiarit. Id quod nos ante aſſeruimus, hoc erat: Qui Dominicam orationem decies iterat, plus promeretur præmii, quàm qui eandem ſenſu ac religione pari, vice tamen ſimplici pronuntiavit.

Sed objicias: Vinitoribus illis *a*, inæqualiſſime laborantibus, ſub veſperem tamen denarius idem omnibus in mercedem eſt datus. Nihilo plus accepit, qui toto die æſtuavit, quàm qui hora unica laborem ſalutavit potius quam ſubiit. Hoc dilucide Auguſtinus explicans: Quamvis, ait, meritorum diverſitate fulgebunt, alius magis, alius minus; quod tamen ad vitam æternam pertinet, æqualis erit omnibus. Non enim alteri erit longior, alteri brevior, quod pariter ſempiternum eſt, quod non habebit finem, nec mihi, nec tibi *b*. Similllimè

 Hiero-

a *Matth. cap. 20.* b *Auguſt. ſerm. 59. De verbis Domini.*

Hieronymus: Vnus, inquit, denarius non unum eſt præmium, ſed una vita, & una de gehenna liberatio *a*.

§. 4.

Hic obſecro ſublimiori paullulum cogitatione hãc præmii diverſitatem commeditemur in hunc modum: Mercedem, mi Deus, tuis omnibus perſolves ſed inæqualem; gaudia tuorum omnium erunt maxima, ſed tamen diſparilia, idq; æternum: ſcilicet ad acti laboris & promeriti rationem. At verò gaudium illud, & dignitatem cæleſtem ſingulis horis, quovis quadrante, momentis ſingulis augere poſſumus ad uſque ſupremum in morte halitum. Nos autem rerum noſtrarum negligentiſſimi, ſaluti ac cælo indormimus *b*, & maiorem ævi partem deſidia conterimus: Modò, ut noſtræ ſunt ratiunculæ, non excludamur cælo. Proh ignaviam extremam! Non ſeipſum quiſque his talibus extimulet: Tu ignaviſſime amator, tu ceſſator deſidioſiſſime, neſcis mereri quod optas. Cuperes ſane altiore gradu in cælo locari, velles in fruendis gaudiis non eſſe infimus: & manum ſemper, quod ajunt, ſub pallio habes, otio langues inertiſſimo. Teipſum circumſpice quàm pauca pro cælo agas agendo plurima, ſed vana. In horas ſingulas, ſi velles, præmium tibi tuum auctius parares. Nihil paras. Cunctando & ceſſando totos dies, totos annos exigis. In

rebus

a *Hieron. l. 2. contra Iovinianum.*

b Wir verſchlaffen den Himel.

rebus corporis volas: in rebus animi marces, oſcitas, jaces. Pro acicula fracta bellum moves; cum pro cælo certandum, in minimis etiam tricaris: Ad nugas, ad epulas, nonnunquam etiam ad choreas alacerrimus ades; cum evocaris ut cælum rapias, ſolute prorſus ac negligenter agis. Vt ſcias; cælum vim patitur, & violenti rapiunt iſtud *a*. Tu vero ſomni plenus cælum ſcilicet præripies tot egregiis luctatoribus? Excute veternum dormitator, & vel homines aulicos intuere. Omnium in aula ſtudium eſt, aſcendere, eminere, in alto eſſe. Nullis parcunt laboribus, omnem movent lapidem, amicos & inimicos in auxilium vocant, & ſatagunt, & moliuntur, ut ſuave illud audiant: *Amice aſcende ſuperius*: Et quanti per argenteas per aureas ſcalas aſcendunt ad ruinam; tanto gravius præcipitandi, quantò altiùs aſcenderint. Sed eſto celeriter aſcendant, feliciter emineant. Et hoc quamdiu? ad ſummum annis pauculis. Et nos immenſum, infinitum, æternum in cælo bonum ſingulis horis augendum negligimus? Amatores ignaviſſimi neſcimus mereri quod optamus. Leander juvenis nobiliſſimus ex Abydo Aſiæ oppido, amator non ignavus, aliquoties noctu tranavit mare, ut amores ſuos ſequeretur: Nam cùm in Helleſponti littore habitaret, in oppoſiti littoris civitatem Seſton natando ſæpius pervenit, ut ſuis voluptatibus litaret.

T 5 Iam-

a *Matth. c. 11. v. 12.*

Iamque audacior factus cum mari tumido & impacato ſe commiſiſſet, vi ventorum fluctuumque jam pænè victus clamabat:

Parcite dum propero, mergite dum redeo a.
Tam alacer & animi plenus erat amor, quo mulierculam deperibat. Sed miſer in Helleſponto ſubmerſus, ſic demum ſuos ignes extinxit.

Intimo pectore nos pudeat, ob noſtri in cælo amoris ignaviam. Longè faciliora poſcimur, & recuſamus.

Alicubi moris eſt *a*, ut vinitoribus & meſſoribus, quo alacrius laborent, fidicen ſeu aulœdus adſit, qui agreſti Muſica opus fervere faciat. Nobis Deus ſat tibicinum conduxit, qui labores noſtros cantu animarent, tot dedit concionatores, qui ad amorem cæli excitarent. Dicitur, ſcribitur, clamatur. At nos pigerrimi meſſores falcem languidiſſime tractamus; citra laborem, ſine ſudore ſperamus cælum: Mereri nolumus quod optamus.

Hæc præmiorum in cælo diſparitas, hæc horis ſingulis gloriæ augendæ ratio tot millia hominum in vaſtas ſolitudines, in paupertina cœnobia egit; non viles ſolum animas, ſed Principes, Reges, Cæſares, quibus rigidiſſimum vitæ genus perſuaſit. E multis compendio paucos nomino. Ex Orientis Imperatoribus vitam religioſam ac ſeveram amplexi ſunt Anaſtaſius, Theodoſius, duo Michaeles, Iſaa-

a *Ovid. epiſt. Heroid.* b *In Franconiâ maximè.*

Iſaacius Comnenus, omnes Imperatores. Ex Occidentis Cæſaribus Lotharius & Hugo. Ex Regibus in Italia Barachiſius; In Hiſpania Bamba, Varemundus, Ramirus; In Anglia Sigebertus, Elteredus, Inas, Ceolulphus, omnes Reges. In Armenia Rex Ioannes; in Bulgaria Rex Trebellius; in Germania Rex Carolus, qui Pipino fratri regnum ceſſit. Hi ſanè voluntarii horridè atque incultè vixerunt cæli amore. De iis qui detrudebantur in Monaſteria inviti, nullus hic ſermo.

Sed illos tot Reges ac Imperatores numero longè ſuperarunt Reginę & imperatrices, quæ poſito diademate, & cum eo titulorum ac honorum omnium blandimentis delicatiſſimam vitam aſperrima commutarunt. Tot iſtæ Principes fœminæ omni luxu faſtidito ſortem infimam ſunt amplexatæ cęli deſiderio; & ut majus inter Beatos præmium obtinerent viliſſima Paupertatis imperia non horruerunt. Quot hodieque claro ſanguine, antiqua ſtirpe, ampliſſima familia, illuſtri ſummoque loco nati ad abjectiſſima religioſæ vitæ munia ſeſe demittunt, ut tanto ſublimius in cælo ſolium conſcendant, quāto hic ſubmiſſius ſponte ſervitium elegerint? Hi omnes profectò nôrunt quemque recipere mercedem ſecundum ſuum laborem, ideò laboris & moleſtiarum plurimum ſubire deſiderant, quo plus mercedis & cæleſtium delitiarum obtineant; malunt

pau-

pauxillo tempore minus habere ſolatii, ut æternum plus percipiant gaudii. Paulinum illud jugiter verſant animo: Vnuſquiſque propriam mercedem accipiet, ſecundum ſuum laborem.

Atque hi omnes, non ignavi amatores ſciverunt mereri quod optarunt. Et nos quid facimus?

Et dubitamus adhuc virtutem extendere factis a?

Hîc quiſque ſibi ſeriò inculcarit: Quicquid hac hora, quicquid hac horæ parte, quicquid hoc die lucelli ſacri vel ſola ſanctiore cogitatione, vel actione pia congeſſero, id mihi reponitur in cælo, ut eo fruar æternùm. Quid igitur ceſſo? Quid tunicis manus inſero? Cur carni meæ, cur meæ pecuniæ ſic parco? Cur preces tam inattentas, jejunia tam rara, eleemoſynas tam parcas non emendo? Ego planè, ego ille ignaviſſimus amator cæli ſum, neſcio mereri quod opto. Sed agedum exuendi ſunt antiqui mores, mutatio in contrarium, in melius facienda eſt. Appropinquat regnum cælorum. Vnuſquiſque propriam mercedem accipiet, ſecundum ſuum laborem.

Eleganter Auguſtinus: Triumphat victor Imperator, inquit, & non viciſſet niſi pugnaviſſet: Et quanto majus periculum fuit in prœlio, tantò majus eſt gaudium in triumpho. Iactat tempeſtas navigantes, minaturque naufragium, omnes futura morte palleſcunt. Tranquillatur

a *Virgil. l. 6. Æneid. propius finem.*

tur cælum & mare, & exultant nimis, quoniam timuerunt nimis. Vbique majus gaudium, moleſtia majori præceditur *a*. Labores magni, magnum præmium; prolixior patientia, merces copioſior.

a *Auguſt.l.8. Confeſſ.c.3.medio.*

CAPVT XIV.

Decimum-quartum in cælo Gaudium, Voluptas ex aſpectu, ſeu viſione Dei.

INdiarum Fons eſt aurifer, de quo Photius Conſtantinopolitanus memorat. Ex fonte hoc aurum hauritur fictilibus. His adhæreſcens ſi quid auri eſt ſtatim concreſcit, nec eo potiri licet, niſi fictile frangatur *a*. Vas fictile humanum corpus eſt, aurum Beatitudo, cujus delitiis non eſt alia ratione frui, niſi mortalitatis compagibus excedamus: fracto fictili, quicquid inerat auri, poſſidetur.

Felix, qui potuit boni
Fontem viſere lucidum:
Felix, qui potuit gravis
Terræ ſolvere vincula b.

Nos quidem ægrè adducimur, ut venuſtum hoc fictile ſinamus frangi: ſed reverà frangendum eſt; res cogit. Nec aliud divinæ leges permittunt: Non videbit me homo & vivet *c*. Moſes tam charus

a *Photius, vir eruditionis magnæ, ſed majoris nequitiæ in l. quem vocat Bibliothecam pag. 68. initio.* b *Boetius l.3. de Conſol. Philoſ. metro.12.* c *Exod.c.33.v.20.*

rus & commendatus Deo fuerat, ut hoc ab eo teſtimonii tulerit; Inveniſti gratiam coram me, & teipſum novi ex nomine *a*: præ ceteris mihi charus es. Hic notiſſimus & chariſſimus Deo famulus rem unam unice petens: Oſtende mihi, ait, faciem; oſtende mihi gloriam tuam. Hoc aliquoties impenſiſſimè rogavit. Nihilominus Deus id planiſſimè negans. Faciem meam, inquit, videre non poteris. Non enim videbit me homo, & vivet *b*. Fictile prius, ô Moſes, frangendum eſt, quam Beatitudinis auro potiaris; mortalitatis ſaccus prius deponendus eſt, quàm immortalitatis purpura veſtiaris. Vt autem nôris te plurimum apud me gratia valere, hoc rupis cavo te abdam, ut me tranſiturum à tergo videas, Faciem autem meam videre non poteris. Ah, quanti Deus æſtimat ſe aſpici! Viſio Dei, ut eam Theologi vocant, bonum ineffabile, incomprehenſibile, bonum immenſum, infinitum. Hîc ego veriſſimè dixero:

Non mihi ſi linguæ centum ſint, oraque centum c,

verbis exequi poſſim, quid voluptatis habeat Dei viſio, nec immerito Chryſoſtomi verbis quæſivero: Quouſque quæ incomprehenſibilia ſunt, perſequor?

a *Theologi: Novit Deus omnia ſcientia viſionis, ſed non ſcientia approbationis.* 2. *Tim.* 2. *v.*19. *Novit Dominus qui ſunt ejus.*

b *Exod.c.*33. *ut ſuprà.* c *Virg. l.*2. *Georg.* & *l.*6. *Æneid.*

quor *a*? Quæ hactenus dicenda erant, oratione complecti non licuit, multò minus licebit ea quæ dicenda reſtant. Conabor tamen hæc ſaltem adumbrare, velut ſi carbone arrepto venuſtiſſima imago deformanda ſit: Ordiamur igitur dicere quid ſit Deum intueri. Iſtud jam ceteraque huc ſpectantia ordine proſequemur.

§. I.

Theologiæ Antiſtes Thomas Aquinas ingenuè fatetur: Beatitudo creata ex hoc quod eſt fruitio Dei, non poteſt fieri melior, ſicut non poteſt aliquid melius eſſe Deo *b*. Quemadmodum humana Chriſti natura ad majorem dignitatem evehi non potuit, quam quod unita Deo ſit; & ſicut Virgo beatiſſima ſublimiùs extolli nequiit, quàm quod Dei Mater electa ſit. ita prorſus beatitudo auctior reddi aut excellentior nequit, quæ Deum aſpiciendum, cognoſcendum, fruendum proponit. Denique beatus Thomas concludens: Quidquid deſiderabile eſt, ait, in quacunque felicitate vel vera vel falſa, id omne eminenter in divina felicitate continetur. Hujus autem Beati omnes ſunt participes per viſionem Dei.

Quam autem inexplicabilis ſit voluptas, Deum intueri, à ſimili ac diſſimili, ut poſſumus, explicamus. Refert Ludovicus Bloſius beatæ Brigittæ à Chriſto dictum; Si videres pulchritudinem beatarum

a *Chryſ. tom. 5. hom. 6. in c. 4. ad Hebr.* b *S. Thom. 1. p. q. 25. art. 6. ad 4. & q. 26. art. 3.*

tarum animarum, aut ſanctorum Angelorum, ſicuti ſunt, cor tuum præ ingenti gaudio rumperetur.

Eodem teſte, Dominus Catharinæ Virgini dixit: Meminiſti, filia, quod cum aliquando tibi à ſenſibus abductæ diabolum propria ſpecie terribilem puncto temporis monſtraſſem, tu tibi reſtituta dixeris: Malo per prunas nudis plantis ambulare uſque ad ſupremi Iudicii diem, quàm formam adeo terrificam rurſus intueri *a*.

Itane verò tam truculenter deformis eſt Dei hoſtis Satanas, ut ſuavius videatur ignem tolerare, quàm illum aſpicere; quàm immenſa, obſecro, voluptas erit, Deum intueri, omnis formoſitatis & amœnitatis fontem? Quòd ſi vel unius beati hominis aut Angeli aſpectus cor nimio gaudio ſuffocet, quale gaudiorum mare affluet, ubi beatus homo cæleſti lumine jam roboratus, ſuum conditorem Deum ipſum aſpiciet? Gertrudis virgo dicere ſolebat: Si univerſi homines & Angeli & linguas, & voces, & vires ſuas omnes conjungant, nec unicum tamen verbulum efformare poterunt, quo dignè cæli voluptatem vel attingant, vel exprimant. Sic eſt. Hæc reverà ſolùm cogitari, dici aut explicari non poſſunt.

Hic autem Dei aſpectus, quod primo loco ponimus, eſt primaria, ſumma, veriſſima hominis Beatitudo. Ita docent priſci

a Bloſius Monil. ſpirit. cap. 14. poſt initium, mihi pag. 202.

priſci Patres & Theologi omnes. Res certa è divinis oraculis. Quoties hanc beatitudinem anhelans vociferatur David? Oſtende faciem tuam & ſalvi erimus *a*. Apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen *b*. Apertè Chriſtus ipſe pronuntiavit. Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt *c*. Subjunxit Ioannes: Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te ſolum Deum verum *d*. Priſcorum Patrum omnium loco Auguſtinus: Viſio, inquit, quæ eſt facie ad faciem, ſummum præmium promittitur juſtis *e* Atque hoc primum ſit.

Alterum eſt, quærere, quid ſit Dei viſio? Si vel rudiſſimo reſpondendum, dixerim: Non eſt aliud *viſio Dei*, quam Deum ſibi præſentiſſimum reipſa, verè, ſine ullo impedimento aut interjectu veli aſpicere & cognoſcere. Theologi dicunt eſſe, Comprehenſionem ſeu perfectiſſimam poſſeſſionem ultimi finis, qui eſt Deus. Extra cælum non habemus, niſi obſcuram Dei effigiem, rudi linearum ductu deſcriptam: Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate *f*. Ad cujuſvis captum id explico.

Eſt quis in præalta turri, aliove loco edito, & quidem innubi die, ſereniſſimoque cælo. Hinc oculorum acies in amplum Orbem ad aliquot milliaria undique verſum poteſt excurrere. Quâ in re ſum-

a *Pſal.* 79. *fine*. b *Et Pſal.* 35. *v.* 10.
c *Matth. c.* 5. *v.* 8. d *Ioan. c.* 17. *v.* 3.
e *Aug. l.* 1. *de Trinit c.* 13. f 1. *Cor. c.* 13. *v.* 9.

re ſumma eſt circumcirca amœnitas. Hic fontes, rivos, flumina; hic domos, arces, caſtra, oppida; illic prata, ſegetes, agros, paſcua; iſtic ſilvas, montes, nemora ſubjecta conſpicit & mirè delectatur. Atqui hæc minima terræ particula eſt. Idcirco ille ipſe, qui hæc oculis cernit, intellectum, quo pertingere oculi nequeunt, emittit, & primò quidem in medium terrę gremium, in ipſam inferorum abyſſum, ubi mortis æternæ imperium contemplatur. Inde per montium cavernas, ubi æris, argenti, aurique vidit incunabula, emergit in apertum Hic grandem terrarum globum velut pilam in aëris medio pendentem conſiderat: ſimul animo verſat innumeras plantarum, germinum, herbarum, florum, arborum, fructuum formas; tot brutarum animantium, tot hominum differentias. Inde in aquas & maria ſe immittit, ubi tot millia navium & triremium, tot centena millia omnigenorum piſcium miratur.

Iamque terrarum globum ejuſque incolas contemplatus, in auras ſe librat, tres aëris regiones pari modo peragrat, dum ad Ignem, elementum quartum & ſupremum perveniat. Inde grandius orditur iter per undecim cælos, per planetas & ſidera, per lunæ ac ſolis vias evolat, atque ſimul incredendam illam & inenarrabilem Orbium cæleſtium altitudinem ac denſitatem obtupeſcēdam mente contrectat. Iam & cælorum ſuſpenſuram,

a 1. Cor. c. 1. 2. v. 31.

ram *a*, eorumque penſilem & aſſiduè mobilem machinam emenſus, ad ſupremum empyreum cælum ad ſedem Beatorum tranſit. Hic pluſculum morari cogitat, hic in omnem partem circumſpiciens, ſingulaque luſtrans oculis, diſtinctiſſimos videt Beatorum ordines, ſymphoniæ cæleſtis ſuavitatem audit, ſparſos odores naribus admittit, ambroſiam & nectar guſtat. Hic non admirari ſolum & obſtupeſcere, ſed animo pænè deficere cogitur. Vti Regina Saba inenarrabilem Salomonis magnificentiam & gloriam contemplata, non habuit ultra ſpiritum, dixitque: Verus eſt ſermo quem audivi in terra mea ſuper ſermonibus tuis, & ſapientia tua: & non credebam narrantibus mihi, donec ipſa veni, & vidi oculis meis, & probavi quod media pars mihi nuntiata non fuerit: major eſt ſapientia & opera tua quam rumor quem audivi. Beati viri tui, & ſervi tui hi, qui ſtant coram te ſemper, & audiunt ſapientiam tuam *b*. In has voces jure multo meliori prorumpit, qui cælum cælique voluptates animo ac mente concipit.

§. 2.

Si quis ergo, ut dixi, in loco edito conſidens, ea quæ recenſui, partim oculis cernat, partim cogitatione depingat, quid has omnes imagines, quid hoc omne ſeu viſum, ſeu cogitatum eſſe dicam, niſi rudem ac parvulam Dei effigiem;

V 2

a *Cum Seneca loqui liceat.*
b *3. Reg. c. 10. v. 6. & ſeq.*

giem; nam hæc omnia & infinitè plura in Deo videbimus, viſuri Deum ipſum. Atque hic verus Dei aſpectus & cognitio tam immenſas ingerit voluptates, ut ſi quis mediis inferorum flammis collocaretur, modo Deum intueri poſſet, doloris aut mœroris nihil ſentiret; imò veriſſimè diceret, quod ille in Phalaridis tauro dicturus ſomniabatur: Quàm mihi hoc ſuave eſt, quàm hoc non curo; Deum video, nihil mali ſentio; beatiſſimus ſum, voluptatibus affluo. Hoc nemini mirum videri velim. Græcus interpres Pelagius nobiliſſimam ſui victoriam de homine ſolitario commemorans: Senſerat, inquit, cor ſuum ignitis Diaboli ſagittis peti. Seipſum igitur hunc in modum allocutus eſt: Qui cacodæmoni talia ſuadenti obtemperat, cum cacodæmone torquebitur. Quocirca priùs explora, num ignes æternos tolerare poſſis. Et cum dicto digitum ardenti cereo admovit, doloris tamen acrimoniam non ſenſit, ob nimios latentium cupiditatum æſtus *a*. Hic fortior ignis impegit in fortem, & invaluit.

Iam nemo mirabitur, puto, quod diximus hominem in concitatiſſimis flammis medium doloris nihil ſenſurum ſi ſimul aſpiciat Deum. Nam tanta hic homo gaudii magnitudine perfunderetur, ut ea non tantum omnem doloris acerbitatem ſopiret, sed jucunditatem inſuper incredibilem afferret menti, tan-

quam

a Pelagius libell. 5. n. 37. mihi pag. 579. apud Roſweid.

quam in voluptatis pelagus abreptæ. Atque hinc facile intelligere eſt, Beatos à divino hoc intuitu, nunquam ampliùs abducendos, ſed nec tota æternitate unquam abduci poſſe.

Quæ jam inſaniſſima cęcitas noſtra eſt, nec cruentis lacrimis ſat deploranda, quod in Orbe hoc nugas, crepundia, apinas, affanias, folia picta, aciculam fractam, res viliſſimas, oblectatiunculas inaniſſimas, & ipſa planè ſomnia; pecuniolam, dignitatis fumum, honoris auram, venuſtiorem mulierculam tanti faciamus & pænè adoremus; Bonum ſummum, infinitum, immenſum negligamus? Cæcitas prorſus inſaniſſima, quòd hæc ipſi parùm cogitemus, iis qui hęc cogitant aut inculcant, ægrè aut ne vix quidem credamus, promiſſionibus divinis non fidamus. Eſt igitur viſio Dei Conſecutio & Poſſeſſio ſummi Boni: Aut, Expreſſa perfectáque ſimilitudo ac imago eſſentiæ divinæ, ſeu Pictura divinitatis.

Similitudinem & imaginem voco: ſiquidem eam penitiſſimo pectore ita recipiemus, ut non ſolum filii Dei, ſed verè veluti Dii ſimus futuri, Deo ſimillimi. Clariſſimè Ioannes: Scimus, inquit, quoniam cùm apparuerit, ſimiles ei erimus; quoniam videbimus eum ſicuti eſt *a*.

Sciamus itaque, quod ſedulò monuerim, ea quæ diximus, quæque dicturi

V 3 ſumus,

a 1. *Ioan. c.* 3. *v.* 2.

ſumus, non vigilantium ſomnia, nec vanas eſſe commentatiunculas. Hanc de Beatitudine diſſertationem è ſacris paginis & Theologorum conſenſu liquidam & firmatam proponimus. Illa itaque imago Dei nobis ipſis imprimenda inexhauſtus omnigenæ voluptatis Oceanus eſt, & tantum tamque infinitum bonum, ut quicquid vel laboris jam vel ærumnarum ſubeamus, id omne vix obolus unicus ad mille milliones auri cenſendus ſit.

Cacodæmones hoc exactiſſimè norunt. Lucifer cum deſperatiſſimis ſuis aſſeclis, illam quam dixi divinitatis picturam nunquam aſpexit. In cælo quidem fuit, cæli gaudia guſtavit, ſed in viâ ad videndum Deum corruit; ita Deum nunquam vidit. Sed cùm ſpiritus ſit intelligentiſſimus, mera imò intelligentia, facillimè aſſequitur quanti ſit videre Deum. Hinc ſi ulla ſpes reditus eſſet aut gratiæ, millies iterumque millies majori pretio quàm nos, cælum emere paratiſſimus eſſet. Hanc cæli dulcedinem nos miſeri nunquam guſtavimus, alioqui illam aliter appetituri.

Inter priſca miracula narratur, Coloniæ in æde divi Petri Diabolum per feminam à ſe inſeſſam varia garriviſſe. Inter cetera interrogatus, me audiente, inquit qui interfuit *a*, quid de ſuo ad [illegible] cælum

a *Caſarius Heiſterbacenſis qui in agro Colonienſi ante quadringentos annos duodecim libros Mirac. in lucem dedit. Hic l. 5. Mirac. c. 10.*

cælum reditu ſentiret, quo eum pretio ſi poſſet, emeret? Ad hæc inviſus hoſpes: Si à terra, inquit, ad nubes columna porrigatur, clavis, muricibus, cultris, novaculis undique præfixa, & ego humano corpore ac membris veſtitus dies noctesſque per eam ſurſum deorſum aſſiduè trahendus ſim uſque ad ſupremi judicii diem, id prorſus non recuſavero, modò in eam qua excidi, & gratiam & gloriam liceat redire. Hoc utique mendacifigulus genius fateri coactus eſt. Nec enim ignoramus cacodæmonem jam olim veritatis teſtem proclamaſſe de Chriſto: Scio qui ſis, Sanctus Dei *a*. Deinde multum lucri redit ad Diabolum cum talia ſpargit; nec enim neſcit, nos quidem hæc audituros, ſed quæ ſciverimus, minimè facturos, ſuo lucro, detrimento noſtro non modico

§. 3.

Hic, obſecro, in id quod diximus, cogitationem acrius intendamus. Cum noſtri nobis labores jam nimium difficiles, cum ærumnæ graves nimium videntur, nobis ipſi & quiſque ſibi objiciamus: En imbellis miles, en Martyr delicate, quàm etiam levia recuſes tolerare cælo emerẽdo! Non tibi columna figitur præacutis ferramentis armata, in qua ſurſum deorſum raptandus irrequieto cruciatu laceceris. Tu modo hoc verbulum taciturnus digere, hoc tædiolum non obmurmurans exhauri, hanc moleſtiam non

a *Marci c.1.v.24.*

impatiens perfer. Non te omnium maximæ quas patiaris, calamitates premunt. En, facilè iſtud perferre poteris, modò velis: poteris, poteris, ne dubita, modò tu tuam non ſubtrahas refractariam voluntatem. Quid hæres, quid cunctaris hæc pati? de cælo agitur *a*. Cælum, ut ſcias, ſine impendio non emitur. Deus jam mercatorem agit. Nam Auguſtino præcone & interprete: Venale eſt quod habeo, dicit tibi Deus, eme illud. Quid habes venale? Requiem venalem habeo, eme illam. Pretium ipſius labor eſt *b*, Rectè Paupertate regnum, dolore gaudium, vilitate gloria, morte vita, requies emitur labore.

Ege, age; labori fructus ampliſſimè reſpondebit. Denario jam emes, quod ſit non ſolùm mille denarium, ſed mille millionum auri *c*. Vel Diabolum non vides, non audis? Ille novit pretium cælo ponere. Si illud ipſi æque ac tibi venale foret, nullis ſumptibus, impenſis nullis parceret: nollet non magno ſibi ſtare tam immenſa gaudia. Is enim optimè novit labores omnes longiſſimè ſuperandos præmii magnitudine.

Quid tu ad hæc emptor faſtidioſe? Euge ſerve piger & infidelis, nunquid dum dormis ad cælum blandis manibus es depor-

a Es koſt in den himel.

b *Aug. in l. ſ. 03. poſt med. pag.* 452.

c Du kaufſt iezt vmb ein paar batzen / das mehr dan tauſent mal hundert tauſent cronen werth iſt.

deportandus? Aut forſan ſuavi per hortos ambulatiuncula eò te perventurum ſperas? O tam ignarum, quam ignavum pecus! an non millies audiſti: non eſſe mollem ad aſtra viam; eundum per ſenticeta; calcandas ſpinas; vim pati cælum, & à violentis illud diripi? Erubeſce, quæſo, non pluris à te æſtimari tam inæſtimabile bonum.

Num & beatiſſimo Paulo non credis, qui cæleſtium gaudiorum non ignarus, nec cæcus æſtimator exclamat: Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis *a*. Omnes actiones noſtræ quantumvis nobis videantur excellentiſſimæ *b*, ſi cum immortali premio componantur, minus ſunt quam teruncius ad mille auri talenta compoſitus: Non ſunt condignæ. Cum gloria cæleſti æquam dignitatem ah neutiquam habent. Quid enim tãti eſt, pauculis annis ſervire Deo, humanas miſerias pati, quid hoc ad vitam beatiſſimam & æternam? Quicquid facias, quidquid perferas, cælum non minus gratuitum eſt donum. Et quamvis unus idemque ſepius mori & tormenta plurimorum ſuo quævis tempore poſſit perpeti; quamvis ut Stephanus ſaxis obrui, ut Philippus & Andreas in crucem affigi, cum Bartholomæo detracta pelle ſpoliari, ut Thomas & Sebaſtianus jaculis configi, ut Laurentius, ut Pamphilus,

a *Rom. c. 8. v. 18.* b *Tam in ſe ſpectata, quam etiam charitate prædita.*

lus, ut Acindynus, ut Oreſtes, ut Euſtratius, ut plures alii in candenti crate aſſari ſuſtineat, de eo nihilominus proclamat Paulus: Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam. Et quamvis ille idem & unus homo per centum annos, annis ſingulis vivus exuratur lentis ignibus; Imò ſi ſolus ipſe temporis ſucceſſu Martyrum omnium cruciatus perferendo exhauriat; Imò ſi etiam aliquanto tempore gehennam ipſam toleret, Paulus tamen etiamnum vociferatur: Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam. Res certa. Nil certius unquam Phœbi cortina protulit.

Quicquid Machabæi, quidquid Paulus, aut Stephanus, quicquid Laurentius & Vincētius, quicquid Achatius & Mauritius, quicquid alii omnes Martyres paſſi, leve fuit, momentum fuit, ad illas infiniti temporis æternitates. Lapides, equulei, ſartagines, gladii ſecures, laquei, tormenta omnia cælo collata velut bulla, punctum, pluma, ſunt leviſſima. Acerba prorſus & immania pertulerunt Martyres; latera facibus aduſta, membra omnia ungulis lacerata, viſcera ferro protracta, ſaxis contuſæ genæ, exciſa lingua, dentes excuſſi, oculi evulſi, omnes manuum ac pedum articuli particulatim præſecti, in potionem liquatum cum pice plumbum, aut mixtum ſinapi, calx & acetum eſt infuſum; ſecti ſunt, diſcerpti, aſſi, frixi, toſti, membratim mortui ſunt.

Prom-

promptiſſime tulerunt omnia, vitæ perennis gratia.

Et quanta ſine ferro, flamma & ſanguine priſci Anachoretæ promerendo cælo ſunt paſſi? Vaſtiſſimas ſolitudines ingreſſi, antra & ſpecus habitârunt, procul ab omni humano ſolatio. Labores illorum graves & continui, menſa parciſſima, rigidiſſima jejunia, orationes frequentiſſimæ, lachrymæ quotidianæ, vigiliæ aſſiduæ, vexationes dæmonum creberrimæ; pro veſte ſaccus & cilicium, pro lecto ſaxa & ſolum, pro Muſica ſilentium perpetuum. Eorum res geſtas inſpice, & obſtupeſces. Nihilominus quicquid perpeſſi ſunt, momentaneum illis & leve viſum eſt amore cæli. Paulinum illud etiamnum veriſſimum: Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam.

§. 4.

Anno Chriſtiano trecenteſimo decimo ſexto Edeſſæ vir integerrimus Abibus diaconus, à Licinio in equuleum eſt raptus & ungulis laceratus. Iamq; membris omnibus fœdè diſcerptis, & defluentibus undique cruoris rivulis, interrogatus eſt Martyr: Quid hæc ſibi profutura crederet? Generoſa voce hoc ipſum reſpondit: Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.

Quid nos ad iſta, & iſtos? Cùm modicum quid fellis guſtandum, aut pars Dominicæ crucis portanda eſt, heu mœſti

vultum

vultum contrahimus *a*, & vel excuſamus, vel indignamur, & patientiam omnem abjicimus. Vbi amor & deſiderium cæli? Auguſtinus in nos rectiſſimè ſic argumentatur:

Si verum vis comparare, & verum judicare, ęterna requies æterno labore rectè emitur. Verum hoc eſt, ſed noli timere: Miſericors eſt Deus. Si enim haberes æternum laborem, nunquam pervenires ad æternam quietem. Ergo ut aliquando pervenias ad id quod emis, non in æternum laborandum eſt: non quia non valet tanti, ſed ut poſſideatur quod emitur. Decies centena millia annorum in labore quid valent? Decies centena millia annorum habent finem: quod tibi dabo, dicit Dominus, non habebit finem: Qualis Miſericordia Dei? Nec dicit; Decies centena millia annorum labora; non dicit, vel mille annos labora, non dicit, quingentos annos labora; cum vivis labora, in paucis annis. Inde jam requies erit, & finem non habebit. Paucos annos laboras, & in ipſis laboribus, non deeſt conſolatio, non deſunt gaudia. Sed noli gaudere in ſæculo, gaude in Chriſto *b*.

Si diceret tibi Deus (Decies centenis millibus annorum labora) magnam tibi gratiam faceret. Nam hi tot anni ad finem decurrent, at tui laboris merces nullum videbit finem. Sed neutiquam tibi

a Wir rümpffen vns ſehr.
b *Aug. in Pſ. 93. poſt med. mihi pag. 432.*

tibi Deus decies centena millia annorum, non decem millia, non mille, ſed nec quingentos laboris annos imperat: Hoc tibi dicitur, Annis pauculis labora dum vivis. Quanta hæc gratia? Et tu etiamnum deliberas, num labores?

Si vis ſuſtinere laborem, attende mercedem. Cùm autem attenderis, quid ſis accepturus, omnia tibi erunt vilia, quæ pateris, nec digna æſtimabis pro quibus illud accipias. Nam utique fratres, pro æterna requie labor æternus ſubeundus erat. Æternam felicitatem accepturus, æternas paſſiones ſuſtinere deberes. Sed ſi æternum ſuſtineres laborem, quando venires ad æternam felicitatem? Sed planè poſſet eſſe longa tribulatio pro æterna felicitate. Etſi mille annorum eſſet? appende mille annos contra æternitatem. Quid appendis cum infinito quantumcunque finitum? Decem millia annorum, decies centena millia, ſi dicendum eſt, & millia millium quæ finem habent, cum æternitate comparari non poſſunt. Huc accedit quia non ſolum temporalem voluit laborem tuum Deus, ſed etiam brevem. Paucorum dierum eſt tota vita hominis, etiam ſi læta duris non miſcerentur. Si ergo per totam vitam ſuam homo in laboribus, & in ærumnis eſſet, in doloribus, in tormentis, in carcere, in plagis, in fame & ſiti omnibus diebus, horis omnibus, per totam vitam ſuam uſque ad ætatem ſenectutis, pauci dies ſunt tota vita hominis: quo labore tranſacto,

tranſacto, veniet regnum æternum, veniet ſine fine felicitas, veniet æqualitas Angelorum, veniet hæreditas Chriſti, veniet cohæres Chriſtus.

Cùm ergo labor fatigat, cum ærumnæ premunt, hoc ipſi nobis identidem occinamus: Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam. Paulus ipſe cur id tam affirmatè dixerit, rationem hanc reddit: Id enim quod in præſenti eſt, momentaneum & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis *a*. Hîc penſatorem agit Paulus & libram manu gerit, in cujus alteram lancem, miſerias vitæ iſtius omnes conjicit, in alteram cæleſte præmium componit. Sed quia lanx illa miſeriis plena, velut paucis plumulis nihil onerata violenter attollitur, lanx autem iſta præmio cæleſti gravida ſubſidit, ita demum Paulus velut libripens *b* pronuntiat: Quod in lance prima eſt, leve ac momentaneum inſtar plumulæ eſt: quod vero in lance altera, æternum gloriæ pondus eſt, & quindecim *c* pendit auri centumpondia.

Quocirca nemo miretur Paulum in tantis laboribus, in tot periculis, in ærumnis innumeris, in quotidiana pænè moriendi neceſſitate adeò non defeciſſe:

leve

a 2. *Cor. cap. 4. verſ. 17.*

b Wagmaiſter.

c 15. Centener golds. *Nam hic quindecim ſtatuimus cæli gaudia.*

leve illi ac momentaneum videbatur, quicquid tolerandum erat. Hoc ipſemet ingenuè fatetur: *Propter quod non deficimus*. Non enim condignas cenſuit paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam.

Ad rem inſigniſſimè Auguſtinus: Verum eſt, inquit, quod dixit Apoſtolus: Etenim quod ad præſens eſt, temporale eſt, & leve tribulationis noſtræ, juxta incredibilem modum, & in incredibilem modum, æternum gloriæ pondus operatur nobis. Ecce quantum pretium damus, quodammodo unam ſiliquam ad accipiendos theſauros ſempiternos. Siliquam laboris ad requiem incredibilem. Gaudes ad tempus, noli ibi fidere: triſtis es ad tempus, noli deſperare. Non te corrumpat felicitas, & non frangat adverſitas. Promiſit requiem, patere moleſtiam. Minatur ignem æternum, contemne dolores temporales *a*.

Ergo non contemplantes quæ videntur, ſed quæ non videntur, vultum animumque attollamus cælo. *Videbimus Deum ſicuti eſt*. Appendamus cum Paulo & labores noſtros, & noſtra præmia, & graviſſimas etiam ærumnas, *leve ac momentaneum* appellabimus. Propter quod non deficiemus, dum æternum illud gloriæ pondus obtineamus.

a *Aug. in Pſ. 93. poſt med. nim. pag. 432.*

C A-

CAPVT XV.

Viſio Dei, ſummum omnium gaudiorum fu-ſius explicatur.

NArrat Palladius, quâ ratione Macarius Alexandrinus animo in cælum evolare ſanctiſſimè conatus ſit. Conſilium ſuſcepit Macarius quinque omnino dies, non alias quàm de Deo rebuſque divinis ac cæleſtibus cogitationes admittere: atque his impranſum, incœnatum, & quantum licuerit inſomnem inhærere, nec ſinere, ut animum his cogitationibus affixum, quidquam inde avellat. Eo animo tugurium occluſit & obſeravit, ut quibuſcumque demum foris turbantibus, nil reſponſi daret. Ita Macarius deſtinationis ſuæ certus, incepit ſtare, ſibique ipſe dicere: En, aſcendimus in cælum; tu cave priùs deſcendas, quam tempus præſtitutum abierit. Sat illic hominum habes quibuſcum loquaris, habes beatos Angelos, habes ipſum Deum: fruere colloquiis divinis, guſta beatorum delitias. Geminos dies noctesque ſic perdius & pernox ſtetit, abreptus cæli dulcedine. Verè converſatio illius in cælis erat *a*.

Cacodæmon religioſiſſimam hanc cõtumaciam ægerrimè ferens, & turpe ſibi judicans eò vivos homines ſubvolare, unde ipſe præcipitatus eſſet ad æternam mortem, hoc machinari aggreſſus eſt, ut omne

a Philip. c. 3. v. 20.

omne tugurium ardere videretur; ipſam etiam ſtoream *a*, cui Macarius inſiſtebat, fallax flamma corripuerat, jamque vndique vir ſanctus ſe flammis cinctum credidit. Ita territus incœpto deſtitit. Cauſſam homo religioſiſſimus addivinans: Deo, inquit, fortaſſis id permittente, ne mihi hoc reputaretur in ſuperbiam *b*.

Credibiliſſimum eſt, cacodæmonem vix quidquam adeò moleſtè ferre atque cùm cælum ſumimus meditandum, & nos ipſos veluti in eo collocamus. Hîc inſanit Diabolus, cùm ſciat, ſe his ſedibus pulſum, in quas homines è luto ficti, ſint evehendi. Non terreamur hac invidentia Diaboli, ſed tantò crebrius de cælo cogitare, de cælo loqui lubeat, quantò dæmon moleſtiùs obturbat. Id vetare non poteſt vaferrimus alaſtor *c*. Vellicare nos poteſt & vexare, impedire aut avocare non poteſt, ſi nolimus.

Eam in rem proximo capite de Viſione Dei loqui cœpimus, quo duo hæc explicata, quid Dei Viſio, & quod primarium virtutis præmium ſit. Sequuntur plura de hoc eodem Dei aſpectu diſſerenda, in quo ſcilicet hæc viſio conſiſtat, quid ad eam neceſſarium, & quomodo fiat. Hæc ordine ſunt exponenda.

Hîc in anteceſſum mi Lector, moneo, ea quæ dicturi ſumus, ne difficilia crede, aut ſcholis aptiora. Ad cujuſvis captum

X ſic

a *Rude textum è juncis.* b *Palladius de Macariis Ægyptio. & Alexandrino c. 19. & 20*

c Plagteuffel.

ſic illa expreſsè ac planè conabor ſub oculos dare, ut nemo facilè futurus ſit, cujus intelligentiam effugiant.

§. I.

Tertio loco igitur quærendum, Dei aſpectus in quo conſiſtat? Beatus Thomas *a* & cum eo Theologorum ſcholæ, tria huc requirunt: Cognitionem, Apprehenſionem, Fruitionem. Obſcurè & barbarè videmur loqui. Res illico patebit, Nam complura quæ de his arcanis ſcholæ præcipiunt, ſtudio tranſimus. Quæ de cælo tradimus, non audiri tantum & legi, ſed intelligi ac retineri cupimus, cum nihil æquè nobis expediat, quàm futuram Beatitudinem exactiſſimè animo & cogitatione comprehendere. Dicta facillimè ſic capiemus.

Pictura meis oculis objicitur ſummi artificii elegantiſſima. Primo intuitu penicilli artificium & venuſtatem imaginis commendo, quam video eſſe pulcherrimam. Hoc *Viſio* eſt Theologis, ſeu *Cognitio*. Porrò hæc ipſa imago manibus meis committitur, imò donatur mihi, ideò cum ea domum me capeſſo. Hoc eruditis *Apprehenſio* eſt. Denique domi pictæ huic tabulæ aſſideo, avidus & quietus eam ſpecto, nec ſpectando ſatiari queo. Vix ab ea ad prandium aut cœnam divellor; imò dum prandeo, dum cœno, formoſiſſima imago in mente mihi eſt, Vix igitur cœnam finio, & ad imagi-

a S. Thom. 1. 2. q. 4, art. 3.

imaginem redeo. Hoc *Fruitio* eſt. En, tria hæc diſtincta prorſus ſunt, ſed in cælo ſimul ac momento fiunt. Ex his gaudium ingens, & maximus amor naſcitur. Gaudeo nimirum hanc picturam mei juris eſſe, eaque ſic ardeo, ut ſi quis eam mille aut tribus millibus Philippæorum licetur, mox venalem eſſe negarem. Adeò me pictura hæc ſibi rapuit; avelli ab ea non poſſum. Ita prorſus in cælo, à Viſione, Apprehenſione, & Fruitione amor ardentiſſimus & gaudium in Beatis ſummum oritur.

Enimverò triplex hoc premium tribus virtutibus ad amuſſim reſpondet: Fidei Viſio, Spei apprehẽſio, Charitati fruitio; tanquam ſi Beato dicatur, Vide quod credidiſti; apprehende quod ſperaſti; fruere quod amaſti. Cùm autem duplex ſit amor, *Amicitiæ* & *Concupiſcentiæ*. Primus Amicitiæ non tam ſibi quàm ei quem amat optima quæque vovet & expetit; alter Concupiſcentiæ ſibi benignus eſt, optat eo frui quod deſiderat. Vterque hic amor conſpecto Deo ſatiabitur abundãtiſſimè, Beati Deum ſibi præſentiſſimum habent, cui, quicquid amore amicitiæ optarint, id ei jam adeſſe cernent, Sapientiam, Pulchritudinem, Potentiam, & quicquid eſt perfectionis divinæ. At amor concupiſcentiæ ſuaviſſime ſatur fatebitur iis ſeſe delitiis frui, ut nihil ultra penitus ne quidem optare poſsit. E duplici hoc amore tale redundabit gaudium, qualè profectò non eſſet, ſi om-

nium mortalium delitiæ, voluptates & gaudia omnia in unam veluti beatitudinis maſſam colliquarentur. Hîc ora & linguæ omnium fatiſcunt ac deficiunt eloquendo, hîc intellectus nimium cæcutit. Somnium eſt quicquid hîc garrimus.

Gratulatus ſibi Rex Sion: Concaluit cor meum intra me, inquit, & in meditatione mea exardeſcet ignis *a*. Iucundiſſimum calorem, ignes perſenſit ſuaviſſimos & tamen minus vidit Deum quam noſtrum quis imaginem ad centum paſſus: Quanti ergo illic, quamque ſuaves Amoris ignes ſubſilient, ubi Dei Viſio ſeu Cognitio clariſſima, ubi Apprehenſio & Fruitio multo quam dulciſſima erit? Vel infimi Beatorum non poterunt non fateri ſe millies copioſiori voluptate perfundi, quam unquam vel optare licuiſſet: jam oculos, jam aures, jam omnes ſenſus, jam animum, jam omne animi deſiderium pleniſſimè ſatiari; & quod ſolidiſſimæ voluptatis caput eſt, ſe totos æternum ſic ſatiandos.

Amorem hunc Iſaias accenſo clibano venuſtè confert. Explicamus. Cum hominem formoſum quis conſpicit, animus ſpectatoris ardere incipit, tantoque magis accenditur, quanto excellentior eſt conſpecti forma. En, Viſio: mox approperant Comprehenſio & Fruitio. Amanti namque non ſatis eſt vidiſſe; ſuum id eſſe, eoque frui expetit, cui jam oculos

los

a Pſ. 38. v. 4.

los impendit. Hinc furor & mille inſaniæ, ſi amor non purus ſit, Vide illos vetulos duos ex aſſe nequiſſimos nebulones, flagitia hominum, verè trifurciferos: Videbant caſtiſſimam Suſannam, pulchram nimis: Videbant eam, *& exarſerunt* a. O ſuperi! Quid homo unicus, homo cadaveroſus, vermium frater, quid mortualis hæc larva ſit ad infinitam Dei pulchritudinem comparata?

Et hæc noſtra inſigniſſima eſt inſania, hæc ſumma Dei injuria, quod has abſinthii ſtillas guttulaſque toti mellis Oceano, immenſo bono, optimo, maximo præferamus. Hoc in omni peccato letali reperire eſt, hoc inferos, hoc ſupplicium æternum meretur, hoc ſummum læſæ Majeſtatis crimen eſt, hominem, humanam formam, rem terræ præ Deo amare, Deo præponere; vas ſterquilinii amplecti, Deum infinitæ formoſitatis miraculum contemptim præterire. Hæc obſecro attentius penſiculemus.

§. 2.

Narrat Cameracenſis proepiſcopus quod ipſe vidit, & audiit, teſtis oculatus: In Brabantia, inquit, honeſtam & opulentam feminam malus genius inſedit. Fuerunt qui rogarent me, ut ad eam reviſerem. Ceſſi precibus, & mulierem inveni quietam ac pro ſana loquentem. Hîc ego, veritati occultius explorandæ, quod à religioſiſſimo viro didiceram, uſurpavi, & clam, nemine advertente, il-

lud è Moſis carmine ter pronuntiavit: Deum qui te genuit dereliquiſti, & oblitus es Domini creatoris tui *a*. Continuò expalleſcere miſera, colli venæ pollicis inſtar turgere, latitans hoſtis apertè ſe prodere cœpit. Hîc ego diverſa percunctari, reſpondere genius, & more ſuo mentiri. Tandem ego. Dic, inquam, cæleſtis patria num perinde adeo amœna & pulchra eſt prout dicitur? Confeſtim dæmon: Infinitè pulchrior & amœnior eſt. Vlterius ſciſcitandi cauſam dedit hæc reſponſio, ad quam ego iterum: Cupereſne illuc, ſi poſſes, redire? Vellem, inquit, ut poſſem, tametſi ad ultimum Orbis diem omnia quæ quidem excogitari poſſunt, ſupplicia mihi eſſent perferenda. Hic ego audacter: Spondeo, inquam, & promitto, idque cum meæ ſalutis periculo, ſi mentiar; redibis illuc, tu modo hæc paucula verba pronunties: *Domine Deus meus, peccavi, ignoſce mihi*. Eja dic, præibo vocem. At ille obtorto fœminæ collo horrendum exclamat: *Domine, Domine*. Hoc ſæpius horrificis clamoribus ingeminans omiſit cætera. Sciebam miſerum ob inexpugnabilem ſuperbiam fateri non poſſe, Deum eſſe ſuum Dominum. Poſt multa tandem hæc paucula ſubjunxit: *Domine Deus Margaritæ*: Hoc nomen feminæ fuit? Tunc ego deprehenſa hoſtis nequitia: O omnium infeliciſſime, inquam, ſuperbia te cælo præcipitavit, in cælum redire non ſinit ſuperbia. Ad quas voces

a Deut. c. 32. v. 18.

voces Orcinianus divertitor conticuit, atque poſt aliquot dies hoſpitium vi occupatum deſeruit.

Hic illud obſervemus ſedulo, per omne inferorum regnum nihil eſſe, nec eſſe poſſe horribilius, quam quod æquiſſimus Deus tam diabolos quam omnes damnatos homines adeò gratia omni privârit, ut in omnem æternitatem eorũ nullus unquam dicere poſſit, *Miſerere mei Deus*. Hoc omnium Avernalium ſuppliciorum extremiſſimum, hoc damnatæ plebis voraginoſum præcipitium, hoc æternæ deſperationis barathrum eſt. Videte, mortales, quid gratia poſſit divina, & quam nos à nobis poſſimus nihil. Videte quantis cælum impendiis emerent ii, qui cælum viderunt: Nos ſtultiſſimi rerum æſtimatores, quoties vel panis fruſtillo, vel vili ſeſtertio *a*, vel turpis oblectatiunculæ contemptu ſolo mercari cælum poſſemus, & negligimus. Reverà ſic eſt: nec tegere licet luculentiſſimam hanc inſaniam. Sed porrò ad quartum.

§. 3.

Quarto loco quæritur: Quid adeò nos impediat, dũ vivimus, quo minus Deum videamus? Defectus luminis illius, quod lumen gloriæ vocant. Impar eſſet mortalis imbecillitas ad tantum voluptatis pondus ferendum; nimio gaudio extingueretur homo, qui Deum cerneret ſine hoc gloriæ lumine. Hoc verò, ut Theologi loquuntur, eſt participa-

a Umb ein halben batzen.

tio lucis increatæ quâ Deus videt ſeipſum. E ſacris paginis id luculentum. Divinus Pſaltes: In lumine tuo, inquit, videbimus lumen *a*. Miſericordia & veritas præcedent faciem tuam: beatus populus qui ſcit jubilationem. Domine in lumine vultus tui ambulabunt *b*. Hoc lumen intelligentiam humanam adeò colluſtrat, & roborat, ut ea ſuos oculos in Deum veluti ſolem, acie non læſa poſſit defigere.

Fit nonnunquam ut oculi judicent tres Soles à ſe videri; quod exponens Seneca: Hiſtorici, ait, Soles vocant, & binos ternoſque apparuiſſe memoriæ tradunt; Græci parelia vocant, quia accedunt ad aliquam ſimilitudinem Solis. Sunt autem imagines Solis in nube ſpiſſa & vicina, in modum ſpeculi *c*. Sic revera Deus, velut Sol æterno lumine ſuo Beatos omnes illuminabit, ut & ipſi radios emiſſuri tanquam Solis imagines & ſpecula divinitatis puriſſima.

Sunt Chalcographi *d*, qui tria quatuorve ſpecillorum paria firmandis oculis affigant, ſine quibus ſcalptura æraria tam ſubtilis nunquam prodiret. Lumen gloriæ Beatis loco centum conſpiciliorum eſt: etenim illud ſic eorum firmat aciem, ut infiniti ſplendoris Solem, non tantum non palpitantibus ac tremulis, ſed vegetiſſimis, inconnivis, lætiſſimis oculis æter-

a *Pſ. 35. v. 10.* b *Pſ. 88. v. 16.*
c *l. 1. Nat. q. c. 11.*
d Kupfferſtecher.

æternùm cum voluptate ſumma ſint aſpecturi.

Hoc idem lumen gloriæ, humanam mentem ſic extendit & dilatat, ut illud immenſum bonum ſuaviſſimè poſſit capere. Perinde uti lux vitæ hujus efficit, ut oculi duo innumera videre gradatim & particulatim, terrarum Orbem univerſum complecti poſſint; ſic lumen gloriæ intellectum laxat & amplificat, habilemque reddit ut Deum comprehendat *a*, & velut in ſe includat. Si hujus luminis vel ſcintilla nobis affulgeret, ſubitò à malis & ignorantiis omnibus immunes ageremus. Verum id fieri non poteſt, dum in regione mortis degimus. Priùs mortalitatis ſaccus eſt deponendus. Olim, non erat licitum, indutum ſacco aulam Aſſueri Regis intrare *b*. Multo minus eſt licitum, intrare aulam Dei, ſacco veſtitum. Sed ulterius.

Quinto loco quæritur, Quomodo fiat Viſio Dei? In Philoſophorum Lyceis res notiſſima eſt nihil videri niſi per ſpecies viſibiles, velut per ſpecilla; nihil intelligi, niſi per ſpecies intelligibiles. In exemplum ſit iſtud: Hominem ante me ſtantem video. Hominis iſtius forma in oculo meo eſt, quæ Philoſophis ſpecies vocatur.

a *Quantum fas homini. Nam omnes Theologi docent, Deum à beatis comprehendi non poſſe. Eſt de fide, Comprehenſio enim ſignificat notitiam æqualem objecto in perfectione. Quo quidem modo ſolus Deus ſeipſum comprehendit.*

b *Eſt. c 4. v. 2.*

catur. Ita quicquid vel oculus, vel intellectus admittit id harum ſpecierum beneficio fit In cælo nihil negotii habent hæ ſpecies, procul inde exulant. Nam Deus cum cujuſvis Beati anima per intimam præſentiam ſeſe conjungit & unit: Quemadmodum ignis candenti ferro conjunctiſsimus & intimus, ferrum quaſi merus ignis eſt, ſic Beatus quaſi merus Deus. Significanter dixit Ioannes: *Cum apparuerit, ſimiles ei erimus a.* Quod Gregorius exponens: *Anima in ſemetipſam, inquit, Auctoris ſui inconvertibilem ſpeciem dum reſpicit, aſſumit b.* Cur nolimus hæc capere, cùm facillimè poſsimus? Cur verò divinos intuitus non tanti æſtimemus ante obitum, à ſimili perſpicuum fiet.

Si quis hortum aut pratum omnigenis floribus velut tapete pictum denſiſsima nocte tranſeat, florum varietatem, etſi ei proximus, non æſtimabit, quia non videbit altis tenebris impeditus: Vbi vero diluxerit, illam ludentis naturæ picturam uno obtutu cernet, & obſtupeſcet. Ita prorſus, præſentem ſemper habemus Deum, ſed non cernimus præſentem, altis tenebris oppreſsi. Vel Ariſtoteli hoc credamus: In divinis Oculos noſtros eſſe noctuarum: At ubi gloriæ lumen effulſerit, & Deus ſeſe intimè cum Beati cujuſvis anima conjunxerit, in eamque divinitatem ſuam veluti transfuderit,

mox

a 1. *Ioan.c.3.v.2.* b *Greg.l.24.moral. c.7. propius finem, mihi pag.853.*

mox gaudium tam explicabile, intermi-natum, mox tantum amoris incendium in Beatorum mentibus exiſtet, tantopere Beati exardeſcent ad id quod nunquam viderunt, ut eos æternitate totâ, nullum unquam tædium inde ſit avulſurum.

§. 4.

Magni ponderis quæſtio *a* inter Theologos hoc loco naſcitur: Num Deus, qui ſpiritus eſt, corporeis oculis videri poſſit in cælo? Eam ſilentio penitus tranſire vix ſinit ſuſceptum thema; illam tamen exactius definire dictionis noſtræ brevitas non permittit. Medio non intuti, reor, ibimus. Patere, mi Lector, hæc paucula tibi nonnihil videri nubila. Veteres Theologi, non diffitemur, cenſuerunt à nemine Deum aſpici corporeis oculis.

Hic obſecro meminiſſe libeat, quod in plurimis fieri animadvertimus. Sæpiſſime unum dicendi aut ſcribendi auctorem centum alii, hos centenos alii mille; uti cervi ducem cervorum plures, ovem unã aliæ plurimæ ſequuntur. Neque vero in tanta rerum mole ad unguem omnia exigi, nec ad aurificis libellam univerſa trutinari poſſunt Circuli quadraturam nec Ariſtoteles, nec Archimedes, nec Euclides, ſumma ingenia, invenire potuerunt, à nemine tamẽ unquam deinceps inveniendam aſſerere non cogimur. Gregorius de Valentia ingenuè faſſus

[a] *Auguſtinus loco citando vocat non parvam quæſtionem.*

faſſus eſt eos qui ſentirent oculis corporeis Deum aſpici poſſe, opinionis falſæ minimè damnandos eſſe. Nec deſunt recentiores Theologi qui hanc pro viribus propugnent. Sic illi ratiocinantur: Si corporeus inferorum ignis poteſt torquere ſpiritum, cur corporis oculi non poſſint videre ſpiritum? Ignem Avernalem eſſe corporeum in Theologia notum eſt. Hinc illud Auguſtini: Torquentur miris, ſed veris modis *a*.

Deinde creata omnia Creatori ſuo ita ſunt ſubjecta, ut non tantùm habeant omnigenam facultatem ad patiendum, quod vult Creator, ſed etiam ad agendum quodlibet ac producendum, ad quod ea conditor aſſumit, velut inſtrumenta, bonus ſcriba deterrimo etiam calamo optimè pingit *b*. Ita de divina Majeſtate ſentire prorſus æquiſſimum eſt. Nam in talibus, quod Auguſtinus affirmat, Ratio facti, eſt potentia facientis *c*. Quod in Euchariſtiæ aliiſque ejuſcemodi arcanis veriſſimum.

Accedit divini Voluminis auctoritas. Clariſſimè Iobus; In carne mea, inquit, videbo Deum meum. Quem viſurus ſum ego ipſe & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius *d*. En meridianum Solem, ſi ſuo permittantur verba ſignificatui. Quod ſi lubeat, verborum interpretem audia-

a *Aug. l. 21. de civit. c. 10.*

b *Hanc vocant omnimodam obedientialem potentiam activam.* c *Aug. epiſt. 3. ad Voluſianum.* d *Iob. c. 19. v. 26. & 27.*

audiamus. Meliorem Auguſtino nullus poſtulaverit.

Auguſtinus ergo ipſiſſimum iſtud indagaturus, his omnino verbis interrogat: Vtrum etiam corporalibus oculis ibi videatur Deus, hoc in iſta quæſtione verſamus. Ad quam luculentiſſimè reſpondet his omnino verbis, quæ optima fide adnumero: Ratiocinatio illa Philoſophorum, quâ diſputant ita mentis aſpectu intelligibilia videri, & ſenſu corporis ſenſibilia, id eſt, corporalia, ut nec intelligibilia per corpus, nec corporalia per ſeipſa mens valeat intueri, ſi poſſet nobis eſſe certiſſima, profectò certum eſſet per oculos corporis etiam ſpiritualis, nullo modo poſſe videri Deum. Sed iſtam ratiocinationem, & vera ratio, & Prophetica irridet auctoritas. *Quid ad hæc dicitis, ô boni, quicunque contradicitis?* Addit Auguſtinus; Quod de Propheta Eliſeo paullò ante diximus, nonne ſatis indicat, etiam ſpiritu non per corpus, corporalia poſſe cerni? Sicut ergo conſtat videri corpora ſpiritu: quid ſi tanta erit potentia ſpiritualis corporis, ut corpore videatur & ſpiritus? Spiritus enim eſt Deus. Quamobrem fieri poteſt, valdeque credibile eſt, ſic nos eſſe viſuros mundana tunc corpora cæli novi & terræ novæ, ut Deum ubique præſentem & univerſa etiam corporalia gubernantem, per corpora quæ geſtabimus, & quæ conſpiciemus, quaquaverſum oculos duxerimus, clariſſima perſpicuitate videamus.

Con-

Concludit demum Auguſtinus: Ita quacunque ſpiritualia *a* illa lumina corporum noſtrorum circumferemus, incorporeum Deum omnia regentem, etiam per corpora contuebimur *b*. Quid dici poſſet clarius? Vnus hic Antiſtes pro mille teſtibus eſt.

Verum animi mei non erat, hîc judicem agere, aut quidquam hac in re definire, ſed Auguſtini & aliorum cum illo ſentientium mentem aperire. Cum priſcis ſapere plerumque tutius.

§. 5.

Quæ omnia meritò nos impellant, ut ſuis quiſque oculis quotidie concionetur in hunc ferè modum: O mei oculi, avertite vos ab omnibus, quæ periculoſa vobis aut noxia occurrunt. Adhuc enim modicum aliquantulumque, qui venturus eſt, veniet, & non tardabit *c*. Tunc omnis voluptas ſaluberrimè jam ſubtracta fenore milleſimo redibit; res creatas omnes in Deo videbitis. Ne quæſo in falſas vos oblectationes præcipitate: Differte paullulum cupiditates veſtras, & brevi Voluptatis Oceanum in cælo habebitis, in quo ſuaviſſimè natabitis æternum. O mei oculi, cavete dum evolatis, ne ſicut columbæ ſeducamini. Sunt prata floribus picta, ſunt agri ſegete copioſâ fertiles, qui invitant vos ut illuc pabula-

tum

a *Spiritualia vocat, nam & ipſum corpus ab Apoſtolo ſpirituale appellatur.* b *Aug. tom. 5. l. 22. de civit. c. 29. mihi pag. 310. columna utraque.* c *Hebr. c. 10. v. 37.*

tum evoletis. Attendite, cavete; latet anguis in herba; accipiter ſupernè volitans, in vos collineat. Dulce malum, ſed grande incautis imminet. Quid vultis videre, quod non licet habere? Fucata rerum ſpecies fallit, humana forma blãditur in mortem. Rex David hoc expertus eſt; idem mille alii experti ſunt. Longè tutius eſt, penitus non videre noxia, quam videre cautè. Oculi tunc verè cauti ſunt, cùm ſanctè clauſi ſunt.

Elias vates, primus Anachoretarum parens, cui pro domo ſpecus erat, mox ut delitias cæleſtes ſummis velut labris guſtavit, ſenſuum feneſtras clauſit, os, oculos, vultumq; totum pallio cooperuit.

Silvanus Abbas, cum prolixiores preces finiiſſet, manus oculis opponens, ſic eos allocutus eſt: O mei oculi, diem vobis negari permittite. Claudamus has valvas, quæ vix unquam ſine periculo patent. Nihil eſt in Orbe terrarum, nihil eſt quod viſu dignum ſit. Quicquid oſtentat terra, modicum, vile, nihil eſt ad cælum. In cælo magna, pulchra, æterna ſunt. Illic abundabimus: Videbimus Deum.

Hic ego animi puritatem monſtro: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Puritas animi pretium eſt ad æternum hoc ſpectaculum emendum. Huic Puritati obtinendæ nihil conſultius, nec magis neceſſarium eſt, quam omni mortalium voluptati promptiſſimè valedicere, nam cum illic cum fenore mil-

millecuplo recepturi voluptatibus longè maximis cumulabimur.

Hîc grande quid dixero. Si tantis cæli gaudiis, non niſi unica liceret diecula, vel horula frui, rectiſſimè ſaperemus, ſi nihilominus complures annos rigidiſſimæ virtutis diſciplinam amplexi, aſperrimum vitæ genus duceremus, ad unicam illam horulam obtinendam. Illud quod Auguſtinus in eam rem affirmatiſſimè dixit, vel millies inculcandum eſt: Tanta eſt, inquit, pulchritudo, & jucunditas lucis æternæ, ut etiamſi non liceret amplius in ea manere, quam unius diei mora, propter hoc ſolum innumerabiles anni hujus vitæ pleni delitiis & circumfluentia temporalium bonorum rectè meritoq; contēnerentur. Non enim falſo aut pravo affectu dictum eſt: Quoniam melior eſt dies unus in atriis tuis ſuper millia *a*. O beati mūdo corde ut per hoc efficiamini conſortes naturæ divinæ. *b*.

a *Aug. tom. 1. l. 3. de libero arbitrio c. 25. & ult. mihi pag.* 290. b 2. *Pet. c. 1. v. 4.*

CAPVT XVI.

De Dei Viſione plura explicantur: Maximè, Quid in Deo viſuri ſimus.

REfert Iſidorus, in Idumæa fluere fontem, quem Iob nominant, quater anno uno colorem variare. Principio quidem pulverulentus fluit ac turbidus: Dein purpuram induit, ut ſanguinolentus cenſeri poſſit: Tertiò colorem praſinum

num ac viridem aſſumit. Denique purus ac limpidus meat. Huic fonti non abſimilis eſt humana vita; majorem partem limoſa & turbida; nonnunquam ſanguine infecta, & cruentis fluctibus: Vix quidquam habet gaudii ſine luctu, nec mellis aliquid ſine felle: Interim ſubviridis, vitreuſque color, ſpes vitæ melioris non deeſt, ſolatur nos ſecutura felicitas, annos æternos in mente habemus, ita luctum gaudio mutandum non odimus. Succedit tandem pellucidiſſimi fontis cryſtallus, *Aqua viva, ſaliens in vitam æternam* a. Hic cryſtallinus argenteuſque fluvius ſanguinolentum turbidumque rivum extrudit. Fluminis impetus lætificat civitatem Dei *b*.

Eo ſtatim momento quo Deum aſpiciemus, omne miſeriarum ac calamitatum agmen evaneſcet. De hoc beatiſſimo Numinis aſpectu orſi ſumus dicere. Explanatum eſt 1. Quid ſit Dei Viſio. 2. Viſionem Dei caput eſſe beatitudinis. 3. In quo Dei viſio conſiſtat. 4. Quid nos ab eâ etiamnum excludat. 5. Quomodo ea fiat. Reſtant explananda ſexto loco, Quomodo nos Dei Viſio transformet in Deum. Septimo, Quid denique viſuri ſimus in Deo. De poſtremis duobus nunc diſſeremus.

§. I.

Quod igitur ſexto loco ſtatuimus, eſt, Qua ratione nos Dei Viſio in Deum transformet. Ab æterno illo Miraculo divinæ formoſitatis, quæ prorſus infinita, inæſtimabilis, nihil ſine pulchrius eſt aut formoſius anima beata, quæ Deo tam ſimilis, ut non poſſit eſſe cum Deo major ſimilitudo. Sed num hoc ſatis aut capimus, aut credimus? Certè Theologorum illud

 explo-

a *Ioan. c. 4. v. 14.* b *Pſal. 45. v. 5.*

exploratæ veritatis cenſendum, quod illi his verbis enuntiant: Beatitudo eſt ſumma & perfectiſſima communicatio divinitatis, cujus mens beati eſt capax. Quemadmodum verò vitreus aquæ caliculus, in dolium vinarium infuſus, & colorem vini & odorem induit, fitque plane vinum: ſic prorſus Beati transformabuntur in Deum: ſimiles ei erunt, ſicuti eſt. Tanta enim inter Beatos omnes & Deum erit conjunctio, tanta unio, ut Beati cujuſque anima in Deum velut in mare immenſum ſe merſura ſit. Atque hinc voluptatum omnium affluxus inenarrabilis, æternus.

Nos ipſos, obſecro, nonnihil circumſpiciamus, dum hic illi vitæ meliori præludimus. Heu quam undequaque afflicti, quam miſeriis cooperti, quam deformati ærumnis & peccatis ſumus, quam perditi videmur! Velut umbræ & larvæ obimus, ſemimortui ad mortem tendimus. Verùm inter miſerrimam hanc, & illam feliciſſimam vitam unicum intereſt momentum, quod nos ſubito miſeriis & noxis omnibus exoneratos, jam ſapientia ornatos, jam divitiis & gaudiis plenos, jam bonis omnibus cumulatos ſuper omnes reges veluti Deos Deo ſimillimos, ad ſceptrum & diadema evehet. Hoc Deus nobis in filio velut in prototypo monſtravit. Die Paraſceves pependit Dei filius in cruce ut latro, imo ut eorum coryphæus. nam pependit medius, ab omni populo irriſus, ſpinis opertus, tormentis undique confectus, viribus & ſanguine exhauſtus. ita & mortuus eſt, inter mutuos hoſtium gratulationes & applauſus. Poſt triduum hic ipſe in trabe extinctus ad vitam

tam rediit, paullo poſt vi ſua in aerem ſe libravit, cælos penetravit, ad Patris conſeſſum ſumma gloria receptus. Quales hæ vices, quamque ſubitæ mutationes! E cruce in paradiſum, è tumulo in cælum. Ita ſolet Deus; hic Dei mos eſt, pauperem honeſtare ſubito *a*. Quod enim oſtendit in filio, id in uſu habet, & in nos etiam exercet. Nam quos præſcivit & prædeſtinavit conformes fieri imaginis filii ſui *b*. Quapropter non turbemur, obſecro, nec adeo indignemur, etſi jam ſputis & probris, etſi calcibus in nos eliſis premamur: momento in dignitatem regiam aſſurgemus, transformabimur in Deum viſione Dei.

§. 2.

Septima hic quæſtio eſt & ultima: Quid igitur in Deo videbimus? Promptum ac facile reſponſum: OMNIA. Sed hanc vocem, OMNIA, explicatius proponamus.

Principio igitur Beati omnes in Deo videbunt divinam naturam, & omnes Dei perfectiones, Sapientiam, Bonitatem, Potentiam, Immenſitatem, Miſericordiam, Iuſtitiam, Sanctitatem, Pulchritudinem, Æternitatem, & quicquid Perfectionis tribuendum eſt divinæ naturæ.

Secundo: Videbunt illud ſacroſanctæ Trinitatis altiſſimum arcanum: qui filius à Patre genitus, Spiritus ſanctus ab utroque proceſſerit; qui una divinitas, una ſapientia & omnipotentia, unum ſed interminatum ab æterno lumen, tres tamen ſint perſonæ. Ita videbunt Verbum quod humano ſe corpore veſtivit, humanamque naturam ad infinitam dignitatem evexit. Sic omnia patientis

a *Eccl.c.11.v.23.* b *Rom.c.8.v.29.*

Chriſti myſteria clariſſimè intuebuntur. Nos in plurimis jam divinamus, & hallucinamur: illi in luce erunt, & errores ſuos ridebunt. Sic omnia divini voluminis arcana, interpretationes & explicatus, prædictiones & vaticinia cognoſcent. Hæc crediderunt. Eſt autem prima Fidei merces, videre quod credideris. Quod affirmans Auguſtinus: Ibi, ait, videbimus & gaudebit cor noſtrũ. Nec expreſſit quid videbimus. Sed quid, niſi Deum? Et omnia illa quæ nunc non videmus, credentes autem pro modulo capacitatis humanæ, longè minus quàm ſunt, atque incomparabiliter cogitamus. Hic creditis, ibi videbitis *a*.

Tertiò: Videbunt Beati immenſam cæli domum, omneſque cælites. Altiſſimum hoc Numinis palatium tam amœnum & eximie pulchrum eſt, ut omnes regum turres, & nobiliſſima quæque ædificia præ illo hirundinũ niduli & columbaria rectè cenſeantur. Hic Beatorum ſinguli univerſos tam hominum quàm Angelorum Ordines cernent, imo quod obſtupeſcendum, nõn confuſam illam hominum & Angelorum multitudinem, ſed omnes ſingillatim tam homines quam Angelos tanquam ſibi proximos in oculis habebunt. In terra ipſum etiam Imperatorem innumeri nec vident, nec norunt. Alia in cælo ratio eſt, melioribus illic oculis utemur: nam uti omnes unum, ſic unus omnes videbit; alter alterum tanquam ſemper notiſsimum familiariſsimè noſcet. Ita omnibus atque ſingulis, & omnium ac ſingulorum numero, de meritis, dignitate, præmiis ac gloria liquidiſsimè conſtabit.

Quartó:

a *Auguſt. tom. 5. l. 20. de civit. cap. 21. mihi pag. 269.*

Quartò: Videbunt ipſos etiam Inferos, & omnia Inferorum tormenta; cernent tam diabolorum, quam omnium damnatorum numerum, cujuſvis malefacta, & quomodo ad noxarum modum ſua ſingulis attemperata ſint ſupplicia, certo commenſu. Qui gravius peccaverit, acerbius torquebitur. De hoc Beatorum ſpectaculo Iſaias: Vermis eorum, inquit, non morietur, & ignis eorum non extinguetur: Et erunt uſque ad ſatietatem viſionis omni carni *a*. Ita non tantum ſuppliciis, ſed ſpectaculo ac ludibriis æternis ſunt expoſiti; tanquam qui publicis numellis inſerti ſtant omnium oſtentui & irriſui *b*.

Quid autem voluptatis eſt dixeris acerbiſsima tot reorum ſupplicia ſpectare? Eſt ſane, eaque duplex. Prima: ſpectabunt inferos beati non amplius ſibi metuendos: Lætiſsimum carmen omnium erit: Anima noſtra erepta eſt de laqueo venantium: laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus *c*. Pro ſe quiſque inſultans Orco: Non gluties, dicet, me amplius *d*. Eripuit Deus animam meam à morte, oculos meos à lacrimis, pedes meos à lapſu *e*. Iò triumphe. Altera. Suos, Deique capitales hoſtes cernent mediis flammis ardere. Non eſt apud nos majus, ſed nec exitioſius gaudium, quam letalem hoſtem in ærumnis cernere. Nec parentum aut cognatorum miſeratio Beatos tanget; capitaliſsimi hoſtes ſunt, omni miſeratione indigni ſunt; jucundum eſt oculos ſuppliciis illorum paſcere.

a *Iſa.cap.66.v.24.* b Sie ſtehn ewig auf dem pranger.
c *Pſa.123.v.7.* d Pfui/mich erlöſt.
e *Pſal.114.v.8.*

Quinto: Videbunt in Deo Beati divinæ providentiæ obſtupeſcendum ordinem. Eccleſiæ preces ſunt veriſſimæ: Deus cujus providentia in ſui diſpoſitione non fallitur. Atque hanc ab Orbis incunabulis ad ultimum diem deductam ſeriem æternæ Providentiæ Beati explicatiſſimè videbunt. Hinc omnia omnino, quæ unquam in Orbe toto ſunt geſta, ſcient non aliter, ac ſi ea oculis ſpectaſſent. Idque ideo potiſſimum, ut divina Iuſtitia univerſis ac ſingulis pateſcat, quam ſcilicet jure puniantur illi, præmiis afficiantur iſti. Beatus Paulus ſeriam præceptionem ingerens *a*: Nolite, inquit, ante tempus judicare, quoadufque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Adeoque non exteriores ſolum actiones, ſed abditiſſimæ cogitationes & occultiſſimi in agendo fines patebunt. In aperto erit & in oculis, qua ratione divina hæc providentia ſingulos ſuaviter invitarit, potenter traxerit; quæ ad ſalutem ſubſidia ſubminiſtrarit, quantis beneficiis ornarit, quam benigne ſuſtinuerit, quam amanter protexerit. Hæc damnati ſcient; multo magis Beati. Itaque omnium populorum ac gentium, imo totius Orbis Hiſtorias ſic ſcient ac ſi eas tunc primum ante ſe cernerent.

Sexto: Videbunt in Deo res creatas omnes prout olim fuerunt, modo ſunt, & tunc erunt. Deus totius Vniverſi theatrum eſt, quod in amplitudinem infinitam extenditur, nullis claudendum terminis. In theatro iſto ſpectabunt, quomodo Deus in omnibus rebus conditis, & omnes in ipſo exiſtant, atque ab ipſo

a 1. *Cor. c. 4. v. 5.*

ipſo pendeant. Neque tantum res creatas omnes, ſed eorum magnitudinem, proportionem, pulchritudinem, naturam, vim, vires, proprietates ac motum cernent. Hinc opus non erit, ut Beati ad terræ globum deſcendant, inſtaurationem elementorum viſuri. Tametſi neque hoc iis negandum. Nam puncto temporis in terram ſeſe præcipiti volatu poterunt demittere, & velut in rem præſentem venire, divino interim aſpectu neutiquam amiſſo. Quemadmodum diaboli, licet extra Inferorum carceres ſint, ſuos tamen Inferos ubique ſecum circumferunt: Ita Cælites, ubicunque locorum ſint, aſpectu Dei beati ſunt. Quæ Bernardus dilucide confirmans *a*; Videt Verbum (Beatus) & in Verbo, inquit, facta per Verbum. Nec opus habet ex his quæ facta ſunt, factoris notitiam mendicare. Neque enim ut vel ipſa noverit, ad ipſa deſcendit, quæ ibi illa videt, ubi longe melius ſunt quam in ſeipſis. Tantam porro varietatem rerum conditarum Deus eſſe voluit, non ut iis genium lubitu noſtro propitiaremus, ſed ut eas jam beati cognoſceremus, earumque opificem tanto cumulatius laudaremus. In hanc rerum conditarum notitiam ſponte noſtra naturali ferimur proclivitate, quam Beatitudo liberaliſſimè ſaturabit.

Abſit hic anguſta & trepida illa cogitatio, quæ ſibi perſuadeat fieri vix poſſe, ut infinitarum prope rerum exactior cognitio ob earum multitudinem, varietatem, diſtantiam, & proprietates abſtruſiſſimas habeatur. Vanus eſt ac puerilis hic metus. Nam lumen gloriæ ita animum oculoſque firmabit,

a *Bernard. l. 5. de conſid. cap. 1. med.*

ut Orbem univerſum cum iis planè omnibus quæ Orbis continet, facillimo ſimul ac ſuaviſſimo intuitu cognoſcant. Quemadmodum ei qui in templo mediocriter amplo conſiſtit, omnia templi ornamenta in oculis ſunt: Ita Beati jam Orbis Domini maximas minimas ſuæ ditionis partes inſpectabunt. Eſt è Theologis non nemo qui etiam à Dæmonibus ea talia videri arbitretur. Si dæmonibus id conceſſum, quantò magis Dei amicis?

Sed Moſes ſuo id exemplo confirmet. Hic Geneſeos ſacer Hiſtoricus, ita de Mundi opificio, deque hominis ac ceterorum animantium creatione ſcripſit, tanquam ſi rerum omnium productioni præſentiſſimus adſuiſſet, cum tamen duobus millibus annorum & quadringentis tribus natalis dies Orbis natalem Moſis præceſſerit. Vnde igitur Moſi tam remota & nihilominus tam enucleata rerum cognitio? In cæli veſtibulo fuit, Diphteras *a* & pugillares Numinis inſpexit. Quid ergo non videbunt, quid rerum omnium ignorabunt, qui cælum ipſum ingreſſuri, qui Deum ipſum inſpecturi ſunt? Luculenter hac de re Auguſtinus: Si Propheta Elizæus, inquit, puerum ſuum Giezi abſens corpore vidit accipientem munera, quæ dedit ei Naaman Syrus, quem Propheta memoratus à lepræ deformitate mundaverat, quod ſervus nequam domino ſuo non vidente, latenter ſe feciſſe putaverat: quantò magis in illo corpore ſpirituali videbũt ſancti omnia *b*? Quod idem ſanctiſsimus Doctor alia ſcriptione firmans: Per divinam potentiam, ait, Martyres vivorum rebus interſunt *c*.

Septi-

a *Pellis Amalthea ſeu tabula, in qua Iupiter res humanas deſcribere fingebatur.* b *Aug. l. 22. de Civ. Dei c. 29. mihi pag. 309.* c *Idem l. de cura pro mort. c. 13.*

Septimò: Videbunt in Deo Beati, non ſolum illa omnia quæ unquam creata ſunt, ſed eorum etiam multa quæ creari potuiſſent, non tamen omnia, ſed plura pauciora, prout quis ſublimius ſuper aſtra ſolium occupaverit. Potuiſſet Deus decem alios & ampliores Mundos, potuiſſet centum, potuiſſet mille & plures condere. Hos omnes & quæ hujus generis in infinitum abeunt, in Deo videre, ſolius eſt Chriſti Servatoris *a*.

§. 3.

Vt autem ea omnia, quæ Beati viſuri ſunt in cælo, ſummatim enuntiemus, en dictorum hoc capite ſynopſin. Videbunt igitur in Deo beati cælites, 1. Naturam divinam & omnes Dei perfectiones *b*. 2. Omnia Fidei & divinorum librorum arcana. 3. Cælum, omneſque cælites, & gloriam ſingulorum. 4. Æternitatis carcerem, damnatos omnes, & ſingulorum tam malefacta quàm ſupplicia. 5. Videbunt omnia divinæ Providentiæ decreta, & totum Dei gubernantis regimen, res geſtas Orbis univerſas, hiſtorias omnes. 6. Totam Orbis machinam, cum rebus creatis omnibus & ſingulis *c*; omnes conditarum rerum proprietates & naturas. 7. Eorum etiam plurima quæ creari potuiſſent.

Atque hæc non particulatim aut gradatim, ſed ſimul omnia, idque diſtinctè, clarè, firmiter, facillimè ac ſuaviſsime obtutu cernent immuta-

a *Sola Chriſti anima videt in Deo ſcientia Viſionis omnes poſsibiles creaturas. Ita etiam Chriſtus videt omnes omnium tam Angelorum, quam hominum cogitationes, quæ unquam fuerunt, ſunt, & erunt. Vide Iacobum Granadum Theologum in* 1. *parte D. Thomæ mihi pag.* 203. b *Sed non in totum, Deus enim ſolus ſeipſum totum ex toto videt, & comprehendit.* c *In particulari & individuo, ut loquuntur.*

mutabili. Hinc eorum nullus ab hac, quam diximus divinitatis pictura, ab hoc viſo in omnes æternitates avelli poterit. Poſt decies centena millia, poſt centies centena millia, poſt millies millena millia annorum, hæc viſio tam recenti tantaque voluptate perſundet omnes, quanta perfuſi ſunt primo omnium momento. Immutabilis eſt voluptas cæli, quia æterna eſt *a*. Delectationes in dextera tua uſque in finem.

Hic velim efficaciſſime ſciamus omnem creatarum rerum dulcedinem ad Creatorem collatam merum eſſe abſinthium, & omnem rerum conditarum pulchritudinem ac formam ad conditorem comparatam, meram eſſe deformitatem, noctem meriſſimam.

Nec vero quidquam extra cælum tam melleæ voluptatis eſt, quin demum in fel degeneret, velut generoſum vinũ in acetum *b*. Potentiſſima illa inter Arabiæ Regina Saba, cum ſummam Salomonis ſapientiam, ornatiſſimum palatium, nobiliſſimam familiam, venuſtiſſimum ordinem recens ex itinere vidiſſet, in maximam admirationem rapta vix ſui compos fuit. Si anno integro ea omnia ſpectaſſet, rei novitas in familiaritatem, admiratio in tædium vertiſſet: voluiſſet demum hæc regina & videre & audire alia, prioribus jam ſaturata. Sic tandem omnis venuſtas & amœnitas in familiarem contemptum tranſit; cuncta evileſcunt tempore. Nihil evileſcit in cælo; nullum illic faſtidium, nulla nauſea. Poſt decies millies centies millena millia annorum tam nova tamque grata erit voluptas cæli, quam

a *Pſ. 15. v. 11.* b *Alii ajunt fuiſſe Aethiopiæ. Ego prius malim ob cauſas.*

quam fuit primo temporis puncto. Delectationes in dextera Dei uſque in finem, in omne ævum, in infinita ſæculorum ſæcula.

Narrat *a* Lætienſis Abbas, beatæ Gertrudi Virginem ſacram à morte viſam, quæ mira pandebat de cæleſti gloria. Cui Gertrudis ſidentius: Et unde, ait, hæc tibi omnia? quæ inter ſimpliciſſimas habebaris. Huic iterum Virgo: Deum, inquit, ſemel conſpexiſſe, eſt omnia didiciſſe. Pauca, ſed ſatis dixit. Et veriſſimum eſt, quod dixit: Et beati Gregorii ſenſu, Non credendum eſt Sanctis, qui intus Claritatem Dei vident, aliquid foris eſſe quod ignorent. Quod confirmans Auguſtinus *b*: Beatus, inquit, non eſt, niſi qui & habet omnia quæ vult, & nihil male vult.

Hic non unam ſolum monſtro virtutem ut hactenus, ſed omnes: Humilitatem, Patientiam, Puritatem, Charitatem atque Conformitatem cum Dei voluntate. Simul illud cum Orbis Eccleſiaſte proclamo: Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. Quicquid præclari faciamus, quicquid aſperi perferamus; etſi quotidie centies precationem iteremus, quotidie pane ſolo & aqua victitemus, etſi quotidie corpus acerbiſſimis flagris caſtigemus, etſi facultates noſtras omnes in ſtipem erogemus, nos ipſos inſuper obſequiis arctiſſimis mancipemus; etiamnum clamo: Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam. Bono animo: patienter & conſtanter. Paucis ſæpe paſſibus ad cælum itur.

a *Ludovicus Bloſius Monil ſpirit. c. 14. & ult. ubi à nobis dicta confirmantur.* b *Aug. l. 13. de Trinit cap. 5. fine.*

CAP.

CAPVT XVII.

Decimum quintum cœli gaudium, Æternitas *Gaudiorum.*

ANgelus Nazarethanæ Virgini ſalutem è cælo deferens, expoſuit quantum illa Regem ſuis eſſet receptura viſceribus, & veſtitura in hominem. Paries filium, inquit, Hic erit magnus, & filius Altiſſimi vocabitur; & dabit illi Dominus Deus ſedem David Patris ejus. Atque ut conſtaret de regni amplitudine ac diuturnitate, ſubjunxit: Et regnabit in domo Iacob in æternũ, & regni ejus non erit finis *a*. Quale regnum hoc, quod nullis temporum aut locorum finibus circumſcribatur? Plurima in Orbe regna numeramus, nullum infinitum, æternum nullum.

Adonibezecus rex Chananæus, cum ab Hebræo milite jam captus, & præciſis pedum ac manuum digitis, prout meruerat, mutilatus eſſet, in has voces confitens reus erupit: Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum ſummitatibus, colligebant ſub mensâ meâ ciborum reliquias: Sicut feci, ita reddidit mihi Deus *b*. Proh ſuperi, quot reges, quot regna? Sed horum nullum immortale, nullum ſine fine. Suus tandem & reges & regna fatalis finis ſepelit.

Darius Rex Perſarum opulentiſſimus, copioſiſſimos in Alexandrum Macedonem exercitus ducebat; in his decem millia ſuorum numerabat, quos Perſæ immortales vocare ſoliti *c*. Vbi jam immortales illi, ubi eorum Rex Darius,

a *Luc. c.1.v.31.32.33.* b *Iudic.c.1.v.7.* c *Curt.l.3. c.7.*

Darius, ubi Darii regnum? Altis cineribus ſepultum, ſuo jam pridem fine contabuit. Suus eſt regnis omnibus finis.

Solius Chriſti regnum ignorat finem. Angelus prædixit: Et regni ejus non erit finis. De hoc æternitatis beatiſſimæ regno jam plura.

§. I.

Regnum omne fluctuans & inſtabile.

Vt alta ventos ſemper excipiunt juga,
Imperia ſic excelſa Fortunæ objacent a.

Itaque occultis ſæpe cauſſis labuntur: & quæ domeſticis ſteterant bellis, quæ externis regna, nullo impellente ruunt. Sæpe inter fortunam ultimam & maximam nihil intereſt.

Cyrus per annos triginta in magna gloria Rex Perſarum, finitimis deinde ac longinquis ſubactis, longius etiam manus ad Scythas porrexit b. Venit cum magno & victore exercitu, ſed à femina vincendus. Thamyris genti Scytharum præerat, & filium ad regni fines externam vim repulſurum miſerat: ſed victus eſt, & inſidiis à Cyro circumventus. Ergo ipſa molem regni ultimam excivit, & animosè obviam ſe dedit, atque iiſdem artibus circumventum & clauſum regem, copiaſque cecidit. Ducenta millia Perſarum erant. Clades ingens, nec ſine ludibrio. Caput mortuo Regi amputatum, quod Thamyris in utrem ſanguine plenum merſit, & exprobravit: Satia te ſanguine, quo expleri nequiiſti.

O Regnum longa mole fundatum ubi es? Rex Cyre tot annos felix & victor ubi es? Quo fata & ordo rerum miſerunt? A ſummis ad ima decidiſti. Hic tuus, hic regni tui fuerat finis. Rex Chriſtus cum ſuis regnabit in æternum,

a *Seneca Oedip. v.* b *V. Lipſ. l. 3. Polit. c. 6.*

num, & regni ejus non erit finis. Iſaias ſuis id vaticiniis affirmans: Multiplicabitur ejus imperium, inquit, & pacis non erit finis: Super ſolium David *a*, & ſuper regnum ejus ſedebit, ut confirmet illud, & corroboret in judicio, & juſtitia à modo, & uſque in ſempiternum. Hæc utique non Salomonem, multo minus Roboamum ejus filium, ſed Chriſtum regem æternum commonſtrant. Salomonis regnum quadringentis annis floruit, demum in Babylonia extinctum eſt: *& hujus regni erat finis.*

Helvius Pertinax decimus octavus Romanorum Imperator, tribus ſolum menſibus diadema geſſit: Siquidem poſt inaugurationis diem exacto trimeſtri à militibus occiſus eſt. In aliquod mortis ſolatium addita hæc pictura. Stabat Helvius, & cælum, in eoque ſtellarum unam tangebat, veluti jam vicinus ſuperis, aut inter eos relatus. Rex Orbis Chriſtus, cum infantulus etiamnum in gramineis cunis decumberet, ſtellam illuſtriſſimam non ſolum tetigit, ſed eam in cælo fixit, accendit, nutu ſuo duxit; ire, ſtare juſsit, ut voluit; vere rex, vere ſiderum Imperator, qui ut gentem humanam à morte vindicaret, in cruce mortuus, ipſum Solem atratum in exequias ire præcepit. Cumque Romanus Præſes Pontius Pilatus interrogaret: Ergo Rex es tu? Affirmatiſsime reſpōdit: Rex ſum ego *b*. Hos ipſos titulos crux loquebatur: Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum. Rex eſt Chriſtus. *Et regni ejus non erit finis.* Et regnum ipſius omnibus dominabitur *c*.

§. 2.

Hoc Chriſti regnum immenſum, ſine limitibus

a *Iſa. c. 9. v. 7.* b *Ioan. c. 18, v. 37.* c *Pſ 102. v. 19.*

mitibus, infinitum eſt. Omnia Orbis regna colliminium *a* & terminos habent, ſuis clauduntur marginibus. De quovis illorum aſſerendum: hucuſque profert fines, nec longius: hos limites, hæc habet confinia regnum Macedoniæ, hæc regnum Syriæ, hæc regnum Vngariæ, hæc Galliæ, hæc Bohemiæ, hæc Poloniæ: De Filio Altiſſimi, de Servatore Chriſto dixit Angelus: *Et regni ejus non erit finis.*

Poëtarum princeps ſuæ ingenuitatis oblitus, ut Romanis palpum venderet, ſic olim cecinit:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium ſine fine dedi. ——— *b*

Quid ais hic Maro? Regnum hoc quod ſine fine datum, in terra eſt, an in cælo? Vtique in terra. Etſi eſſet in cælo, Cælum & terra tranſibunt. Tranſibunt quæ fecit ipſe Deus, quanto citius quæ condidit Romulus?

Et ubinam nunc eſt Romanum ſine fine imperium? Fuit: olim ſtetit, olim cælo caput extulit, floruit, Orbem dominatu preſſit. Fines imperii Romani Orbis & Oceanus, ut quicquid opportunum aut dignum vinci, vicerit. Itaque terminos ſibi fecit Orientem & Occaſum, exceptis locis inacceſſis & inhabitatis aut quibuſdam habitatis quidem ſed ignobilioribus. Et ubi jam illud tam amplum, admirandum imperium? Quæri vides. Vbi qui promoverunt & propagarunt? Periiſſe vides. Illa ipſa rerum gentiumque Domina, & falſo æterna urbs, ubi eſt? Diruta, obruta, incenſa, inundata, periit non una morte; & ambidicſe ho-

a Ihre grentzen.
b *Virg. l. 1. Aeneid.*

ſe hodie quæritur, nec invenitur in ſuo ſolo.

Ego te Roma illa vetus & ſpecioſa ſuper omnes uſquam aut unquam urbes non ſolum non video, ſed etiam quæ fueris, quæro. Quæ fueris? Imo, & ubi fueris? Et qui ſcio, an non aliquando, Vtrum fueris, quæretur? Non magis hoc mirum, ſi plura currant ſæcula, quàm nunc de Thebis Ægyptiis, aut Troja dubitari. Nam habet hoc ætas, ut primò formam tollat, tum rem, denique famam & nomen auferat. Sicut Solem iſtum aſſiduè vel aliqua nubes ſubducit, vel nox denique condit: talis omnis hic ſplendor & felicitas, rapitur aut evaneſcit. Omnia iſta ſomnium, bulla, nihilum, ſi cum æterno & æternitate comparentur. O ſpes & res humanæ quid eſtis? quo itis? Nos ipſi quid ſumus? quo imus? Poſt aliquot annos futuri pulvis, umbra, nihil. *Et regni noſtri eſt finis.* Solum Chriſti regnum extra omnes fines & limites eſt. *Et regni ejus non erit finis.*

Deus imperium filio ſuo ſine fine dedit. Quod divinus Pſaltes luculentè vaticinatus: Dominabitur, inquit, à mari uſque ad mare, & à flumine uſq; ad terminos Orbis terrarũ *a*. Nimirum à mari orientali Indico, ad Gaditanum occidentale, & à Iordane flumine, ubi Chriſtus concionari cœpit, uſque ad Orbis terminos. Sed hoc imperium in terra non tam finietur, quàm trãsferetur ad illud cæleſte, quod omnem excludit finem. Regnum tuum (Domine Ieſu) regnum omnium ſæculorum, & dominatio tua in omni generatione & generatione *b*. Habent, inquit Auguſtinus, mutationes regna terrena. Veniet ille de quo dictum eſt: *Et regni ejus non erit finis* c. §. Do-

a *Pſal.71.v.3.* b *Pſal.144.verſ.13.* c *Aug.tom.10, ſerm.29, de verbis Domini c.7.*

§. 3.

Dominus regnabit in æternum, & in ſæculum ſæculi *a*. Reges Hebræi regnarunt quidem in domo Iacob,ſed neutiquam in æternum.De illorum quolibet affirmandum: *Et regni ejus erat finis.* Saul annis viginti ſceptrum tenuit,David annis quadraginta, Salomon pariter quadraginta. *Et regni eorum erat finis.* Ab his Roboam annis ſeptendecim, Abia tribus, Aſa quadraginta unum, Ioſaphat viginti quinque, Ioram quinque, Ochozias unum duntaxat annum Rex fuit. *Et regni ejus erat finis.* Poſt hos furia illa Athalia ſeptem annis, Ioas quadraginta, Achaz ſedecim, Ezechias inter optimos cenſendus viginti novem, Manaſſes inter flagitioſiſſimos habendus quinquaginta quinque cum imperio fuit. Tandem etiam, *& regni illius erat finis.* Sic Amon annis duobus, Ioſias triginta unum, Ioachaz tribus ſolum menſibus, nec pluribus Ioachim dominatum tenuit. Alius ab eo ejuſdem nominis annis undecim, totidem rex Sedechias regnum adminiſtravit. *Et regni ejus*, ſicut & priorum, *erat finis.* Hi ſolum Iſraelis rempublicam geſſerunt: Reges Iuda ſilentio præterimus. Quorum omnium regna, in carcere Babylonico ſortita finem; expirarunt.

Poſt potentiſſimum & quidem geminum Iſraelis & Iuda regnum lacrimabili fine extinctum, Duces potiti ſunt rerum,inter quos Zorobabel primus, à quo alii tredecim magiſtratum ordine habuerunt. Sed & Ducum poteſtas cum Machabæis ſepulta eſt. *Regni horum omnium erat finis.*

Si ab Iſraelis ad Romanum imperium tranſire

Z ſire

a *Pſal. 9.v.37.*

ſire libeat, eoſdem regni fines videbimus. Iulius Cæſar annis quatuor diadema geſſit. Auguſtus Imperator, quinquaginta ſex annis ſummo cum imperio fuit. Res rara & ſine exemplo. Tiberius annos viginti duos, Cajus tres tantum, Claudius tredecim, totidem & Nero dominatus eſt in Orbem. *Et dominii ejus erat finis.* Galba Imperator ſeptem menſibus: Otho tribus ſolum, Vitellius menſibus octo, Veſpaſianus annis novem, Titus biennio, Domitianus annis quindecim, Nerva unico, Trajanus novemdecim, Hadrianus viginti, Antoninus viginti duobus, Aurelius Verus annis quinquaginta imperavit. Et tamen imperii ejus, perinde ut ceterorum omnium, erat finis. Omitto longam ceterorum ſeriem, quos omnes regnandi finis ſolio dejecit.

Quid jam Romanos Pontifices enumerem, quorum plurimi annis pauculis rei Chriſtianæ præfuerunt. Primus Pontificum Petrus Apoſtolus annis vigintiquinque imperii ſacri clavum tenuit: Alii ab eo, annum unum, duos, quatuor, plerumque paucos: Quot autem Pontificum paucis ſolum menſibus, imo diebus ſolum aliquot, rebus præſidebant? Siſinnius Pontifex dies viginti, Bonifacius VI. dies quindecim. Vrbanus VII dies duodecim, Leo XI dies viginti ſex. Valentinus dies tantummodo quatuor ad gubernacula ſedit. Deus bone quam breve regnum, quam præceps regni finis!

Ad Imperatores Romanos redeo. Superiori ſæculo Carolus V, Auguſtiſſimæ memoriæ Imperator annis triginta octo Rempublicam Chriſtianam geſſit, Ferdinandus ſex annis, Maximilianus II, duodecim, Rudolphus II, tri-

ginta quinque, Matthias octo. Ferdinandus II, anno jam duodecimo, quo hæc ſcribo, ſummam rerum adminiſtrat *a*. Verum enim vero, & regni horum etiam regum quos ipſi novimus, fuit, eritque finis. Nec reges tantum, ſed & regna ſuis quæque funeribus efferuntur. Vbi nunc Hebræum Regnum, ubi Græcum, ubi Romanum, ubi Syrium & Ægyptium? funerata ſunt, cineribus ſubmerſa ſunt.

Vltimus Aſſyriorum Rex Sardanapalus, Medorum Aſtyages, Perſarum Darius, Macedonum Perſeus, Romanorum Tarquinius, Iudæorum Rex ultimus Herodes. Veteres Ægypti Thebas vix fama retinet: Centum Cretæ urbes vix retinet fides. Cadavera Carthaginis, Numantiæ, Corinthi priſci viderunt & mirati ſunt: Nos Athenarum, Spartæ, & tot illuſtrium urbium ignobiles ruinas. Regnorum omnium horum erat finis. Regnum Chriſti immortale, ſine fine, æternum eſt *b*. Dominus regnabit in æternum, & ultra *c*. Et regnum ipſius omnibus dominabitur.

§. 4.

Erudite dixit Philo *d*: Vide regionum integrarum & gentium mutationes. Floruit quondam Græcia, ſed Macedones abſtulerunt ei potentiam. Poſtea Macedonia viguit opibus, ſed diviſa in plures portiones debilitata eſt donec omnino interiit. Ante res Macedonum inclyta fuerat Perſarum felicitas: ſed una dies tam ingenti regno finem attulit: & nunc Perſæ, penes quos paulo ante fuerat imperium,

Z 2

a *Anno 1634.* b *Exod.c.15.v.18.* c *Iſ.102.v.19.* d *Philo,l. Quod Deus ſit immutabilis, fine, mihi pag.248.*

perium, ſunt Parthorum provincia. Fuit & Ægypti olim perampla magnificaque potentia, ſed nubis in morem præteriit ejus felicitas. Quid Æthiopes? Quid Carthago in Africâ? Quid Pontici Reges? Quid Europa Aſiaque, & ut compendio dicam, totus Orbis habitabilis? Nonne more navis ſuſque deque jactatæ marinis fluctibus, nunc ſecundis ventis, nunc adverſis utitur? Nam verbum divinum choreas in orbem ducit, quod vulgus hominum fortunam nominat: Et cum perpetuo feratur per civitates, gentes, regioneſque, res aliorum aliis omnium omnibus tribuit, ſubinde variantibus apud ſingulos temporibus: Vt totus terrarum Orbis tanquam una civitas optimo Reipublicæ genere adminiſtretur, populari regimine. Nihil igitur eſt in humanis rebus ac negotiis præter umbram auramque leviſſimã, ſine mora prætervolantem: eunt enim ultro citroque tanquam æſtuaria *a*. Omne regnum fluctuans & inſtabile, per omnium pomparum ac triumphorum ſeriem ad ſuum ſibi ſepulchrum choreas ducit. Suus rebus omnibus finis imminet. Regnabit Chriſtus in æternum, *& regni ejus non erit finis*. Regnabimus cum Chriſto, ſi prius ſubeſſe cum illo etiam ſuſtinere didicerimus. Beatus Paulus hoc ipſum acriter inculcans: Si ſuſtinebimus, inquit, & conregnabimus *b*. Quid, oro, ſuſtinendum?

Duo ſunt Chriſti regna. Primum quidem ligneum & inſuave, ſed aureum alterum & gemmeum. De ligneo expreſſè cecinit Hebræus Pſaltes: Dicite in gentibus, quia Dominus

a Philo, l. Quod Deus ſit immutabilis, fine, mihi pag. 245. *b* 2. *Tim. c.* 2. *v.* 12.

nus regnavit à ligno *a*. Iuſtinus Martyr arguit Iudæos & convicit, quod voculam illam, *à ligno*, eraſerint. Pro teſtimonio dicit Prudentii vetus poëma:

Impleta ſunt quæ concinit
David fideli carmine,
Dicens, In nationibus
Regnavit a ligno Deus.

Verè regnavit Chriſtus à ligno, & factus pro nobis in ligno maledictum *b*, ex alta trabe jus dixit Orbi. Illum Iudæa repudiavit; nos amplectimur. Interim tamen ſæpiuſcule querimur: acerbiorem vitæ ſortem, & malis noſtris parum toleranter illacrimamur. O Chriſtiani? quid hoc agimus? Durat etiamnum ligneum Chriſti regnum: Sed ne cadant animi, ſequetur gemmeum. Si ſuſtinebimus, & conregnabimus. Subeat memoriam quod Ducibus, Regibus, Imperatoribus quandoque contigit.

In venatum iit Maximilianus II. Imperator. Sequi debuit ex more ſuum dominum argentea ſupellex. Cum autem viæ impeditiores occurrerent, in iis inſuper erraretur, argentum menſarium ſtato tempore haberi non potuit. Idcirco Cæſari ſcutellis partim teſteis, partim ligneis cibi fuerunt inferendi, cum præfatione, argenteas patinas brevi adfore, vellet tantiſper ligneis non indignari. Idem hic monendi ſumus: Regnum Chriſti nunc ligneum toleremus, ſuccedet aureum. Si ſuſtinebimus & conregnabimus.

Beatus Gregorius ad regnum Mundi generosè calcandum, & ad ligneum Chriſti regnum tranquille tolerandum provocans: Vbiq; Mors, ait,

a Pſal. 95. v. 10. b Gal. c. 3. v. 13.

tit, ubique luctus, ubique deſolatio; undique percutimur, undique amaritudinibus replemur: & tamen cæca mente carnalis concupiſcentiæ amaritudines ipſas amamus; fugientem Mundum ſequimur, labenti inhæremus. Et quia labentem retinere non poſſumus, cum ipſo labimur, quem cadentem tenemus. Aliquando nos Mundus delectatione retraxit à Deo, nunc tantis plagis plenus eſt, ut ipſe nos jam Mundus mittat ad Deum. Penſate ergo quia nulla ſunt, quæ temporaliter currunt. Finis temporalium oſtendit, quam nihil ſit, quod tranſire potuit. Caſus rerum indicat, quia res tranſiens, etiam tunc prope nihil fuit, cum ſtare videretur. Hac ſollicita conſideratione penſate; in æternitatis amore cor figite.

§. 5.

Anno Chriſtiano trecenteſimo trigeſimo ſexto Conſtantinus Magnus Imperator filios ſuos Conſtantinum, Conſtantium, & Conſtantem ad tabulam geographicam duxit, ubi digitum intendens: Tibi, ajebat, hoc regnum, hanc provinciam do Conſtantine: Tibi vero Conſtanti, è meis regnis hoc & hoc aſſigno: Tu vero Conſtans has à me terras habeto, quas ſimul loquente digito monſtrabat. Qua in re Conſtantinus Pater non utique pictas illas in tela vel ligno Provincias, non picta illa regnorum nomina donavit, ſed regna vera in imagine repræſentata. Sic & Chriſtus nobiſcum agit, immenſum illud ſine fine regnum commonſtrat, brevi poſſidendum: Id tamen nondum poſſidemus, ſed velut in ligno telave pictum aſpicimus. Nos autem adeo infantes ſumus,

ſumus, ut de his ipſis picturæ particulis acerrime digladiemur: Terram, quæ cæli rudiſsima eſt adumbratio, avide ac anxie inter nos partimur; terræ voluptates rapimus, vera Beatitudinis obliti. O infantiſsimi mortales, quid inania hæc & minuta ſectamini? Non hæc regna, ſed ſolum lineamenta ſunt illius regni quod finem non habebit. Quicquid extra cælum eſt, pictum eſt, leve ac momentaneum eſt. Non hæc villa, theſauri, non regna, non voluptates ſunt, ſed theſaurorum, ſed voluptatum ac regnorum umbræ ſunt meriſsimæ.

Philonis eruditionem hic iterum inſtillo *a*: Quid aliæ res corporis, nonne ſomnia ſunt, inquit? nonne pulchritudo momentanea pæne prius marceſcit, quam floreat? Sanitas incerta infirmitatibus obnoxia; robur morbis expugnabile per occaſiones plurimas; ſenſuum integritas humoribus vitioſis facile corrumpitur. Iam quanta ſit in rebus externis obſcuritas quis neſcit? Ingentes opes ſæpe una dies abſtulit; Multi honoratiſsimi antea, verſis rerum vicibus in contemptum venerunt cum ignominia; Imperia regum maxima brevi temporis momento ſubverſa ſunt. Fidem meis verbis aſtruit Dionyſius in Corintho, quondam tyrannus Siciliæ, mox pulſus & Corinthum profugus, litterator factus è tanto Principe. Atteſtatur & Crœſus Rex Lydiæ ditiſſimus regum, qui ſperans ſe deleturum Perſarum potentiam, non modo proprium regnum amiſit, ſed & ipſe vivus in poteſtatem hoſtium redactus, minimum abfuit quin exureretur. Teſtantur de hujuſmodi ſomniis

 non

a *Philo lib. de Ioſeph, med. mihi pag.* 425.

non ſinguli tantum, ſed civitates, gentes, regiones Græcia, Barbaria, inſularum continentiſque incolæ. Europa, Aſia, Oriens, Occidens. Nihil enim uſquam permanet ſui ſimile *a*.

Solum Chriſti regnum immortale, infinitum, immutabile, æternum eſt. Iuſti in perpetuum vivent, & apud Dominum eſt merces eorum *b*. Deus jam olim promiſit: Gaudebitis & exultabitis uſque in ſempiternum in his quæ ego creo *c*. Sic ſemper cum Domino erimus *d*. Præcipuum Beatorum gaudium ex eo naſcitur, quod ſciant Beatitudinem fore ſempiternam: ſicut præcipua damnatorum afflictio eſt, quod videant tormenta ſua fore perpetua.

Mors damnatorum non abſolvi, vita Beatorum finiri non poteſt. Cum enim lumen gloriæ non poſſit extingui, certè Beatitudo quæ ex eo neceſſario ſequitur, non poterit amitti.

§. 6.

Quid ergo, inquit Anſelmus, per multa vagaris homuncio, & bona corpori tuo, tuoque animo quæris? Si pulchritudo & forma delectat; Fulgebunt juſti ſicut Sol in regno Patris. Si velocitas, ſi vires & libertas; erunt ſimiles Angelis Dei. Si vita ſana & immortalis; Iuſti in perpetuum vivunt, & ſalus eorum à Domino. Si ſatietas ſine tædio; Satiabuntur cum apparuerit gloria Dei. Si delitiarum abundantia; Inebriabuntur ab ubertate domus Dei. Si Muſicæ non deſitura ſuavitas; concentus Angelorum nullo ſopietur luctu. Si omnium voluptatum copia; Torrente voluptatis ſuos potabit Deus.

a *Philo l. de Ioſeph med. mihi pag.* 425. b *Sap. c.* 5. *v.* 16. c *Iſai. c.* 65. *v.* 18. d 1. *Theſſ. c.* 4. *v.* 17.

Deus. Si Sapientia; Ex ipſo Sapientiæ fonte, quantum volent, haurient. Si Amicitia; Mutuus erit omnium amor; Deus Beatos, beati Deum ardentiſſimè amabunt. Si concordia; Cor unum & anima una, voluntas una omniū erit divinæ voluntatis ſententia. Si poteſtas; omnia cum Deo ſuo poterunt, rerum omnium Domini. Si honores & divitiæ; Deus fideles ſervos ſupra multa conſtituet, & honorificabit illos, ut ubi ipſe eſt, ſint & miniſtri ejus. Si vera ſecuritas; Præcipitata eſt mors in ſempiternum.

Immenſa eſt, finemque potentia cæli
Non habet.

Tunc conſummatum habebunt plenumque bonum ſortis humanæ, cum calcato omni malo, in interiorem illum æternitatis ſinum venerint. Tunc juvabit inter ſidera ipſa vagantem, divitum pavimenta ridere, & totam cum auro ſuo terram: non illud tantum dico, quod egeſſit, & ſignandum monetæ dedit, ſed & illud quod in occulto ſervavit poſterorum avaritiæ *a*.

Auguſtinus animo in altum evectus. Quanta erit illa felicitas, inquit, ubi nullum erit malum, nullum latebit bonum; vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus. Quoniam tunc non erit ulla neceſſitas, ſed plena, certa, ſecura, ſempiterna felicitas. Ipſe finis erit deſideriorum noſtrorum, qui ſine ſine videbitur, ſine faſtidio amabitur, ſine fatigatione laudabitur. O verè maximum ſabbatum non habens veſperam! Ibi vacabimus & videbimus: videbimus & amabimus: amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine, ſine fine. Nam

Z 5 quis

a Seneca l. 1. nat. quæſt. præfat.

quis alius noſter eſt finis, niſi pervenire ad regnum, cujus nullus eſt finis *a*? Hęc eſt requies ſempiterna; ſine fine erit requies iſta; ſine fine erit gaudium hoc, ſine fine erit incorruptio. Vitam æternam habebis, requiem quæ non habet finem. Quanto labore digna eſt requies, quæ non habet finem *b*? Nemo ex vobis, inquit Bernardus, parvam aliquam requiem aut lætitiam ſuſpicetur eorum, qui ab omni penitùs moleſtia liberi recogitant annos ſuos in dulcedine animæ ſuæ; lætantur pro diebus, quibus humiliati ſunt, annis quibus viderunt mala, cum jucunda admiratione, & mira jucunditate conſiderant pericula quæ evaſerunt, labores quos pertulerunt, certamina quæ vicerunt *c*.

Hanc ipſam Beatitudinis æternitatem Chryſoſtomus, velut attonitus ſuſpiciens: Cogita, inquit, quantum ſit animam illuc pergentem, nequaquam finem bonorum illorum expectare, neque mutationem: quin potius incrementum, & vitam finem non habentem, & vitam omni periculo liberam, ab omni mœrore & cura alienam, plenam gaudiis & mille bonis *d*. Porrò idem aureus Orator proprietate admirabili rem oculis ſubjiciens: Nunc, inquit, quemadmodum in utero puellus, ſic in Mundo vivimus, multis intercluſi anguſtiis, venturique ſæculi, nec fulgorem neque claritatem contuemur *e*. Sic eſt omnino. Æternitati magis, magiſque in dies proximamus, & rerum noſtrarum minimè ſatagentes ſterti-

a *Aug. to. 5. l. 22. de Civ. c. 30. ſeu ult.* b *Idem to. 8. in Pſal. 93. mihi pag. 432.* c *Ber. ſer. 2. de Sanctis omnibus, circa med.* d *Chryſ. to. 4. hom. 6. in c. 4. ad Hebræos mihi pag. 1520.* e *Tom. 5. ep. 5. ad Theodorum lapſum, mihi pag. 847.*

ſtertimus. Eho, evigilate juſti, imminet æternitas. Ille jam apparuit in carne, inquit Gregorius, qui electos ſuos adſcribit in æternitate *a*.

§. 7.

Eccleſiaſtes oculos humanos ad æternitatem erigens: Si ait, ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit *b*. Si ad iratum judicem corruerit, ibi erit: ſi in deſperatorum flammas, ibi manebit: ſi in diabolorum catervas, ibi manebit: ſi ad Auſtrum & cæli divitias, ibi erit, ibi manebit. Æternitati ſuppliciorum, æternitas præmiorum reſpondebit; utraque ſine fine, ſine omni termino.

Cum Abſalon notus ab impietate regius juvenis, germanum fratrem Ammonem jam temulentum ſuper menſam jugulaſſet, de parentis maximo luctu hæc Regum faſti affirmant: Luxit ergo David filium ſuum cunctis diebus *c*. Quid obſecro luctum tam inauditum in omnem regis vitam obfirmavit? Nihil certè aliud quàm horribilis ille lapſus in æternitatis præcipitium. Sanctiſſimus Rex David Ammonem ebrium occiſum ad Aquilonem, & ad æternas flammas corruiſſe conjectabat. Hinc ille inauditus luctus: Hinc idem Hebræus rex David jam morti vicinus Salomoni filio hanc ipſam æternitatem altiſſime infixuus: Si quæſieris Dominum, inquit, invenies: ſi autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum *d*.

Iſmenias Thebanus vir ſapiens legationem patriæ cauſſâ ad Perſarũ Regem ſuſcepit. Hunc tribunus militum Titrauſtes, ex officio ad Regem

a *Greg. hom. 3. in Evang.* b *Eccleſ. c. 11. v. 3.*
c *2. Reg. c. 13. v. 37. al. multis diebus.*
d *1. Par. c. 28. v. 9.*

Regem deducturus; Verum, inquit, ô Thebane hoſpes, lex eſt apud Perſas recepta, ut qui in conſpectum Regis venerit, non prius ſermonem cum eo conferat, quàm eum adoraverit. Quod ſi ergo lubeat eum adire, perages quod lex jubet. Iſmenias: Duc, inquit, & Regi me ſiſte. Cumque jam eo ventum eſſet, annulum legatus quem geſtaverat, digito detractum clam abjecit ad regios pedes, & mox procumbens velut adoraret, illud animo ſecum verſabat: Non tibi, ſed Annulo. Quem iterum ſuſtulit, tanquam adorationis munere perfunctus *a*.

Plurima ſunt, non negamus, gravia perpeſſu & aſpera, quæ tamen facilè & ſuaviter perferemus, ſi hunc ipſum beatiſſimæ cæleſtis æternitatis annulum aſſiduè aſpexerimus, illud animo identidem verſantes: Non tibi, ſed annulo. Eſt venia danda inimico? Arduum hoc & difficile; ſed æternitatis annulum, oro, reſpice, & dic: Non tibi, ſed Annulo: hoc eſt, non in tuam, inimice, ſed in æternitatis gratiam hoc facio. Eſt injuria gravis concoquenda? acerbus quidem bolus, ſed condias eum & dicas: Non tibi, ſed annulo. Vigiliæ, jejunia, rigores alii carnem macerant? Dic alacri animo: Nõ tibi, ſed Annulo. Morbus & dolor infeſtant? Dic iterum: Non tibi, ſed annulo. Paupertas & rerum inopia premit? Dic denuo, dic centies: Non tibi, ſed annulo. Ita tempori cede, & ſubmitte te; tolera quod non vis, ut aſſequaris quod vis. Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam. Quicquid faciamus aut patiamur, gemmeus æternitatis annulus his omnibus digniſſimus eſt. In hujus gratiam

a *Aelian. l. 1. var. hiſt. c. 21.*

tiam nihil laboris recuſandum, nihil afflictionis non tolerandum. Clamat Aggæus vates: Adhuc unum modicum eſt *a*. Quingenti etiam anni, mille etiam anni unum modicum ſunt. Poſt hoc modicum æternitatis annulus tradetur.

§. 8.

Cum ad Xerxen regem deferrentur Atticæ ficus venales, quæ dulcedine alias longè ſuperarent, negavit Rex illas ſe guſtaturum, dum regione potitus eſſet, quæ fructus ejuſcemodi ferret. Chriſtus Rex Regum in ſuprema cum ſuis cœna appoſiti vini quidquam amplius à ſe guſtandum negans: Dico vobis, inquit, non bibam amodo de hoc genimine vitis uſque in diem illum, cum illud bibam vobiſcum novum in regno Patris mei *b*

Rectiſſimè nos fecerimus, ſi in omnes vetitas aut ſuſpectas oblectationes liberè pronuntiemus: Procul ò procul voluptates peſſimas, quæ veluti dulciſſimæ ficus, ſed venenatæ nos fallunt: Non libabo, non tangam has amplius: dum illis fruar melioribus in æternitatis feliciſſimæ regno.

Omnia terræ gaudia ſunt breviſſima, & extrema gaudii plerumque luctus occupat. Iobi familia genialiter ac hilariter epulabatur: Fatali turbine repentè omnes involvuntur, & quod eis modo triclinium erat, jam ſepulchrum eſt. Rex Balthazar convivium agitat lætiſſimum; ſubito ad parietem ſcriptoria manus arcani quid pingit, & omnis lætitia in luctum maximum vertit. Solum Æternitatis regnum in cælo æterna præſtat gaudia: cælum æternat. Hoc ſponſa cæleſtis aſſerens: Tigna, inquit, domorum

a Agg.c.2.v.7. *b Matth.c.26.v.29.*

domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cypreſſina *a*. Vtrumque ligni genus nec cariem ſentit unquam, nec vitium. Noſtræ hic domunculæ ruinam proxime ſpectant; cælum æternat.

Nobiliſſimus Poëta Grecus Euripides apud Alceſtidem tragœdiarum ſcriptorem aliquando queſtus eſt, quòd ingenti niſu, ſummoque tridui labore non niſi tres verſus ſcribere potuiſſet: Alceſtides contrà gloriatus eſt, ſe uno die facillimè cētum verſus fundere. Ad quem Euripides iterum velut dicti pœnitens. Hoc tamen, inquit, non neſcias velim, verſus tuos triduo tantum, meos in ævum duraturos. Hoc revera cuique noſtrum aſſiduè cogitandum: Quicquid hoc die, hac hora fecero, id non triduo ſolum, ſed in ævum durabit. Si Deo laborem, ſi Dei cauſâ patiar, laboris & patientiæ fructus me tota ſolabitur æternitate. Gemmeus æternitatis Annulus mihi nunquam amplius eripietur: Cælum æternat. Quod Auguſtinus præclariſſimè dixit: æterna promiſit æternus: ſi credidero ex mortali fiam æternus *b*.

Amemus vitam æternam: & ex eo noverimus, quantum pro vita æterna laborare debemus, cum videmus homines amatores præſentis vitæ temporalis atque finiendæ ſic pro illa laborare, ut quando venerit metus mortis, quicquid poſſunt, faciant, non ut auferant, ſed ut differant mortem. Quantum laborat homo, quan-

a *Cantic.c.1, v.17.*
b *Aug.to.10. ſerm. 29. c.6, de verbis Domini in Evang. Matth.*

quando mors imminet, fugiendo, latendo, quicquid habet, dando, & ſe redimendo, laborando, cruciatus moleſtiaſque ſuſtinendo, medicos adhibendo, & quicquid aliud homo poteſt? Videte quam conſumptis laboribus & facultatibus ſuis, ut aliquantum vivat poteſt facere; ut ſemper vivat non poteſt. Si ergo labore tanto, tanto conatu, tantis impendiis, tanta inſtantia, tanta vigilantia, tanta cura agitur, ut aliquantulum plus vivatur; quomodo agendum eſt, ut ſemper vivatur: Et ſi prudentes dicuntur qui omnibus modis agunt ut differant mortem, & vivant paucos dies: quàm ſtulti ſunt qui ſic vivunt, ut perdant diem æternum? Hoc ſolum ergo nobis promitti poteſt, ut dulceſcat nobis utcunq; munus Dei, ex hoc quod habemus modo: quia de munere ipſius habemus ut vivamus, ut ſalvi ſimus. Ponamus ergo nobis ante oculos talem vitam, cum promittitur æterna, ut removeamus ab illa quicquid hic moleſtum patimur. Facilius enim invenimus quid ibi non ſit, quam quid ibi ſit. Ecce hic vivimus, vivemus & ibi. Salvi ſumus quando non ægrotamus, neque aliquid dolet in corpore: ſalvi erimus & ibi. Et quando nobis eſt bene in hac vita, nullas pœnas patimur: nullas patiemur & ibi. Pone ergo hic hominem viventem ſalvum, nullas pœnas patientem: Si ei donaret quiſquam ut ſemper ſic eſſet, & hoc bonum non deſineret: quantum gauderet? quantum extolleretur? quomodo ſe non caperet lætitia ſine pœna, ſine cruciatu, ſine fine vitæ? Si hoc ſolum nobis promitteret Deus, quod dixi, quod modo, quibus potui verbis, deſcripſi & commendavi:

quanti

quanti erat emendum, ſi venale eſſet, quantum dandum erat, ut emeretur? Sufficeret quicquid haberes, etiamſi totum Mundum poſſideres. Et tamen venale eſt: eme ſi vis. Nec multum exæſtues de re magna propter pretii magnitudinem. Tantum valet quantum habes. Ad aliquid ergo magnum & pretioſum comparandum parares aurum vel argentum, vel pecuniam, vel fructus aliquos pecorum aut frugum, qui in tua poſſeſſione naſcerentur: ut emeres neſcio quid hoc magnum & præclarum quo viveres in hac terra felix. Et hoc eme, ſi vis. Noli quærere quid habeas, ſed qualis ſis. Res iſta te valet. Tantum valet, quantum es tu. Te da, & habebis illam. Quid exæſtuas! quid turbaris? Nunquid quæſiturus es te, aut empturus es te? Ecce tu qui es, qualis es, da te illi rei, & habebis illam. Sed malus ſum, inquies: & fortè me non accipit. Dando te illi bonus eris. Vt huic fidei promiſſionique te des, hoc eſt bonum eſſe. Cum autem bonus fueris, pretium ipſius rei eris, & habebis, non quod dixi, ſolum, ſalutem, incolumitatem, vitam, & ſine fine vitam, non hoc ſolum habebis, adhuc alia tollo. Non erit ibi laſſari & dormire: non ibi erit eſurire, & ſitire: non ibi erit creſcere & feneſcere, quia nec naſci erit, ubi numeri integri manent. Numerus qui eſt, ipſe eſt, nec opus eſt ut augeatur, quia non ibi fit ut minuatur. Ecce quanta tuli, & nondum dixi quid ibi erit. Ecce jam vita eſt, jam incolumitas eſt, jam nulla pœna, nulla fames, nulla ſitis, nullus defectus, nihil horum; & tamen nondum dixi quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit. Creditur, & non videtur: non

ſolum

ſolum non videtur, ſed nec dicitur Quomodo ergo creditur, ſi non dicitur? Quis credit, quod non audit? Si autem audit aut credit, dicitur: ſi dicitur, cogitatur; ſi cogitatur, & dicitur, & in auribus hominum intrat. Et quia non diceretur, niſi cogitaretur, & in cor hominis aſcendit *a*.

§.9.

Alta mente reponendum eſt, quod religioſiſſimus vir ille fiducia ingenti dixit: Bonum quod expecto, tam immenſum eſt, ut omne ſupplicium, & omne tormentum mihi ſit oblectamentum *b*. Cui rectè jungimus Chryſoſtomum, qui alacritatem hanc talem animans: Quotquot enim duxeris labores, inquit, & quotquot ſupplicia pertuleris, hæc omnia nihil erunt ad futura bona *c*. Eam ob cauſſam tantoperè furit Satanas, ut eò non aſcendat homo, unde præcipitatus eſt Angelus. Attendite mortales; hoſtis offert pomum, ut rapiat paradiſum; terram cum auro ſuo ingerit, ut ſubtrahat cælum; voluptates non duraturas obtrudit, ut auferat æternas; honoris fumum venalem habet, ut adimat immortalitatis gemmam. Attendite, quibus Beatitudo eſt cordi. Revera omnes beati ſuas illas cæli voluptates tanti æſtimant, ut longè paratius mallent mori millies, quàm vel minimam cæleſtium delitiarum particulam perdere. Quid nos torpidi & ſtupidi? Cælum totum perdimus; & adhuc, velut phrenetici, ridemus. Attendite, obſecro, attendite, quibus Æternitas eſt cordi.

Verum hoc denique ex animi mei ſententia

Aa cen-

a Idem Aug. tom. 10. ſerm 64. de verb. Dom. in Evang. Ioan. c. 2. mihi pag 90. b *Ludov. Cr in.it. de eo, Gymn. patientiæ l. 3. c. 2 parag 5.* c *Chryſ. tom. 5. hom. 49. fine, mihi pag. 188.*

cenſeo: Pæne nihil eſſe dictum, quicquid tandem de æternitate dixerimus. Veriſſimè dixit Auguſtinus *a*: Totum quod dicebamus, nihil eſt ad illam vitam quâ vivemus quidem, qui ſalvi ſumus. Æternitatis annulus acquiri poteſt, æſtimari non poteſt. Pretium illius effugit omnem ſermonem, majus eſt omni eloquio, tranſcendit omnem cogitationem. Æternitatem nullis Oratores verbis, nullis Dialectici argumentis, nullis Arithmetici numeris, nec ullis Geometræ dimenſionibus comprehendere queunt. Æternitas, ut beatus Dionyſius *b* loquitur, ævum ævorum eſt, quod non interit, ſed eodem modo ſemper ſe habet. Æternitas, Interminabilis vitæ tota ſimul & perfecta poſſeſſio. Æternitas circulus eſt, cujus centrum eſt SEMPER, circumferentia, NVNQVAM. Quamdiu ergo durabit Æternitas? SEMPER. Quando finietur? NVNQVAM. Hanc igitur vitam nunquam finiendam deſideremus.

Gregorius Magnus in illud Iobi *c* Quis mihi tribuat adjutorem, ut deſiderium meum audiat Omnipotens *d*? Vera poſtulatio, inquit, non in oris eſt vocibus, ſed in cogitationibus cordis. Valentiores namque voces apud ſecretiſſimas aures Dei non faciunt verba noſtra, ſed deſideria. Æternam etenim vitam ſi ore petimus, nec tamen corde deſideramus, clamantes tacemus: ſi vero deſideramus ex corde, etiam cum ore conticeſcimus, tacentes clamamus. Quod ſi mens veſtra appetit quod

demul-

a *Aug. to. 10. ſerm. 64. c. 9. mihi p. 92.* b *D. Dionyſ. l. de divinis Nominibus cap. 10.* c *Iob c. 31. v. 35.* d *Greg. l. 22. Mor. c. 13. mihi p. 814. Idem hom. 27. in Euang. ante med.*

demulcet, prius bibite quod dolet. Sic, ſic per amarum poculum confeſſionis pervenitur ad gaudium ſalutis.

Hęc omnia melliflui ſcriptoris vocibus conſigno: Veriſſime dixit Bernardus *a*: Profecto ad cor ſuum rediit, qui omnes cordis motus in uno Æternitatis deſiderio figit.

a *Bernard. l. de Anima c. 17. initio.*

EPILOGVS.

Regum optimus David Beatitudinem ſitienter appetens: Regnum tuum, inquit, regnū omnium ſęculorum. Quid nos, quid regna noſtra ſunt? Omnis regia poteſtas paucis annis, imo diebus ſæpe pauculis concluditur. Quod Hebræus ſapiens ſignate dixit: Suis ſpatiis trāſeunt univerſa. Ponamus hominum alicui hanc fieri gratiam. Angelus eum evehat in altiſſimum montem, & ſingula tam Orbis regna, quam varias regnorum voluptates monſtret: ad ſingulorum contemplationem nil aptius hic homo reſponderit, quam illud Eccleſiaſtæ: Suis ſpatiis tranſeunt univerſa. Ampliſſimum Hiſpaniarum regnum monſtratur? Dicat ſpectator: Tranſeunt univerſa, ergo & illud tranſibit. Regnum Galliarum oſtenditur? Iterum dicat: Tranſeunt univerſa. Regna Polonię, Sueciæ, Daniæ proponuntur? Tranſeunt univerſa: ergo & iſta. Si & Iaponiorum regnum digito notetur: dicendum idem: Tranſeunt univerſa. Sinarum etiam regnum deſignatur? Tranſeunt univerſa. Quod ſi etiam diverſas Orbis voluptates oculis ſubjiciat, dicatque: hic potatur, hic luditur, hic ſaltatur. Tranſeunt univerſa. Hic aucupia & piſcationes: Hic ludicræ decurſiones, hic Muſica ſuaviſſima, hic jucundæ

 vena-

a *Pſ. 144. v. 13.* b *Eccl. c. 3. v. 1.*

venationes, hic tripudia & armatæ ſaltationes *a*, hic convivia & epulationes ſunt. Idem ad ſingula repetendum: Tranſeunt univerſa, tranſeunt dum loquimur, dum ea contemplamur, tranſeunt. Regnum Chriſti, regnum omnium ſæculorum. O Regnum verè beatum, ô verè tutum regnum, quod pro peſſulo habet æternitatem, quod pro hæreditate omnigenam præbet voluptatem. Dominus regnabit in æternum, & ultra *b*.

Caſsianus refert eos qui olim ad cœnobii diſciplinam recipi cupiviſſent, prius non receptos, quam decem aut pluribus diebus, ad fores monaſterii excubantes, patientiæ, ſubmiſſionis ac perſeverantiæ ſingulare ſpecimen dediſſent. Hic ad omnium genua ſe provolvere, probris omnium & injuriis onerari legis erat. Nec aliter patebat aditus ad ceteros, niſi quis rigidiſsimum hoc experimentum placidè tuliſſet. Ei qui fortè injuriarum minus perferens fuiſſet, mox occinebatur: Abi, ô bone, abi, unde veniſti. Ad noſtras leges impatientia tua non quadrat *c*.

Hoc experimenti genus tam juri, quam priſcæ religionis conſuetudini conſentaneum erat. Liceat hic à minimis argumentari ad illa ſumma. Si ad vitam aſperrimam per hæc proludia eundum: ad vitam voluptuoſiſsimam ut ingreſſus pateat, quàm ſtricta jure tolerantia exigetur? Si tantæ molis fuit recipi cœnobio, quanto majoris erit admitti cælo? Quiſquis igitur cælum ſeriò deſideras, tironem te cogita, experimentis mille inſpiciendum: Ad

omnium

a Schwerdtantʒ *ſeu Pyrrhiche.*
b *Exodi c. 15. v. 18.*
c *Caſsian. l. 4. de inſtitutis renunciant. c. 3.*

omnium pedes, ſi fas, te abjicito, & veniſſe te ſcito ad injurias omnium perferendas. Cælum aliter non obtinetur: hic ingreſſus eſt. Coronidis loco has quinque præceptiunculas animo, velim, affigamus.

I. Tot millia, imo tot centena millia quotidie moriuntur, & ad ęternitatem tranſeunt. Ex his, eheu, quot Iudæi, Turcæ, idololatræ, quot mali Chriſtiani cælo excidunt? Quapropter, ut Auguſtinus monet: Damna quod es, ut merearis eſſe quod non es *a*.

II. Nos qui vivimus, in via ad æternitatem ſumus. Noſtra omnis vita æternitatis eſt proludium. Qui in exitu vitæ jus cæli perdit, in omnes æternitates cælum perdidit. Ante omnia viam ſpatioſam & voluptuariam, quam multi calcant, caveamus. Via Crucis arcta ibimus tutiſsimi.

III. Quædam è dictis melioribus inſculpenda ſunt menti: Qualia ſunt: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Hoc vitæ noſtræ congruit. Veritas veritatum, & omnia veritas. Hoc Dei judicio. Voluptas voluptatum; & omnia voluptas. Hoc cælo. Æternitas æternitatum, & omnia æternitas. Hoc ſtatui futuro. Quiſquis jam felix es, audi: Momentum eſt quod hic delectat, ſed æternum quod illic cruciat. Tu verte & canta, quiſquis jam ærumnoſus es: Momentum eſt quod hic cruciat, ſed æternum quod illic delectat.

IV. Vita cuique unica eſt, eaque breviſsima. De vita diſceſsiſti? nemini conceſſum redire, commiſſos errores jam ſerum eſt corrigere, jam omnis pœnitentiæ janua occluſa eſt. Beatitudinis præmio ſemel excidiſti? actum eſt: æ-

A a 3 ternum

a Aug. tom. 8, in Pſalm. 100. mihi pag. 455.

ternum periſti. Sententia ſupremi judicis eſt irrevocabilis. Iſaias *a* Propheta conciones ſuas omnes hoc prorſus epilogo clauſit: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Omnibus de Cælo dictis hanc ego clauſulam appono: Gloria eorum non corrumpetur; Beatitudo illorum non finietur. Ibimus *b* in domum æternitatis noſtræ, Ibimus, imo imus in ſuperam vel inferam.

V. Nunc quidem inter Cælum & Orcum medii ſtamus. Caute gradiamur: Hac itur ad voluptates, ſed via crucis: Iſtac tenditur ad crucem, ſed via voluptatis. O Viatores attendite, qua via & quo eatis. Illuc placeat ire, ubi placet & manere.

Si quis militum munitiſſimam ſimul & opulentiſſimam urbem occupare poſſit, ſuamque facere; alia tamen via non pateat, quam per illapſum foraminis quo ſordens aqua emittitur, miles vero dicat: Profecto non lubet per hunc canalem irrepere: meis ego veſtibus parco, quas cœno & madore perderem: Alius ſeſe per hanc cloacam inferat, ego veſtes ſervabo ſiccas & integras, veſtibus parco. O militum omnium ignaviſſime, ô ſtultiſſime omnium mortalium! Tu occaſionem hanc negligas, ut veſtibus parcas? etſi veſtes tuæ ſint holoſericæ, ſint aureæ, ſint gēmis diſtinctæ, iis tamen minime parcendum, cum præda tam opima & nobilis invitat. Vrbem occupas? His veſtibus meliores, & una divitias ſummas, ſummam tibi gloriam paris.

O Chriſtiani, nos tales ſumus milites, ſimillima nobiſcum ratio eſt. Cælum occupare

a Iſa. cap. 66. fine.
b Eccleſ. c. 12. v. 5.

are licet: ſpolia hic ampliſſima referre nemini negatum: ſed rependum eſt ſubinde per foramen arctius, per canalem anguſtiorem. Nos modo connitamur; tranſire poſſumus. In eo ſitum eſt, ut nos ipſi nobis imperemus. Parva conſuetudo coercenda eſt, vis aliqua inferenda corpori; & anguſta viarum facile perreptantur. Hic nos ignaviores neſcio an ſtultiores milites, illud fatuum objicimus: *Parcendum veſti, indulgendum corpori.* Itane? Servanda veſtis, & negligendum cælum? Vt bene ſit carni, perdam Beatitudinem? Quid, obſecro, tot milliones hominum excluſit cælo? Vna & unica hæc cauſſa: Pepercerunt veſti, nimium indulſerunt corpori. Quiſquis indagandæ veritatis ſtudio laboras, vivus ad inferos abi, & damnatorum ſingulos examina, quid ipſos eo dejecerit? Pars maxima reſpondebit: *Pepercimus veſti, plus æquo indulſimus carni.* Hæc labes noſtra, hæc inſania noſtra eſt extrema: malumus cælum non acquirere, quam carnem aſperius habere; *Veſti parcimus.* Malumus beatitudinem negligere, quam corpori aut pravæ voluntati vim inferre: Ita nimirum ſiccas & integras ſervamus veſtes, & totum perdimus cælum. Sed quæſo, tu ille ipſe qui vivus ſubiiſti Tartarum *a* ad quæſtionem citaturus damnatos, nunc etiam in cælum evola, & interroga ſingulos Beatorum, quid illos eo evexerit. Reſpondebunt omnes: Non pepercimus veſti: nil indulſimus corpori, carnem tractavimus aſperrime. Videte

Aa 4 Ste-

a *Legendo partem alteram æternitatis de novemplici ſupplicio Inferorum.*

Stephanum, Bartholomæum, Laurentium; videte omnes alios, quàm illi ſuis veſtibus non pepercerint.

Tu ſi miles es, & ſtultus non es, per hunc canalem, per foramen hoc quantumvis arctum, per hanc cloacam quantumcunque ſordidam, promptiſsimus inſerpes, modo cælum occupes, modò in illam Beatorum civitatem penetres. Veſtes quas urbis illius deſiderio deſtruxiſti, & quicquid demum contemſiſti. Numinis amore recipies; recipies fenore infinito.

Vt hæc altius inſculpantur animo, te, mi optime Lector, extremum hic alloquor, ſed Hieronymi verbis: Quapropter moneo, & fle s gemenſque conteſtor, ut dum hujus Mundi viam currimus, non pariter Chriſtum velimus habere & ſæculum; ſed pro brevibus & caducis, æterna ſuccedant, & cum quotidie (ſecundum corpus loquor) præmoriamur, in ceteris non nos perpetuos exiſtimemus, ut poſsimus eſſe perpetui *b*.

a Hieron. Tom. 1. Epiſt. 24. de obitu Leæ ad Marcellam, mihi pag. 66.

FINIS.

SVMMA PRIVILEGII

CÆSAREÆ MAIESTATIS.

CVM *ex mandato Sacræ Cæſareæ Majeſtatis omnibus & ſingulis Typographis & Bibliopolis, atque aliis quibuſcumque* Librariis *negotiationem exercentibus ſerio ſtricteque inhibeatur, ne quis libros ullos à Societatis noſtræ Patribus hactenus editos, aut edendos in poſterum, intra S.R.I. Regnorumque & Dominiorum Sacræ Cæſareæ Majeſtatis hæreditariorum fines, ſimili aliove charactere aut forma, ſive in toto, ſive ex parte excudere vel recudere, vel alio recudendos mittere, aut alibi etiam impreſſos invehere, vendere aut diſtrahere clam ſeu palam, citra ſupradictorum Patrum conſenſum ac teſtimonium audeat vel præſumat.* Ego Fredricus Taſſis *Societatis* Ieſu *per Flandro-belgicam Præpoſitus Provincialis, facultatem concedo Ioanni Cnobbaro libellum de Cælo, Auctore B. P.* Hieremia Drexelio *conſcriptum imprimendi. In cujus rei fidem has manu mea ſubſcriptas, & ſigillo officii munitas dedi.*

FRIDRICVS TASSIS.

ADMONITIVNCVLA
AD
LECTOREM.

CÆLVM *in aula Sereniſſimi Electoris Maximiliani, &c. ann.* 1630. *explicavi: ubi hæc ipſa, prout ſcripſi, de Ovis præmiſi. Ova Paſchalia poſterioribus annis edita nunquam vidi, teſtor fidem: ne me putes, Lector, ſupellectilem alienam compilaſſe.*

2688-972